

**INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE BRNĚNSKÉ
METROPOLITNÍ OBLASTI PRO UPLATNĚNÍ NÁSTROJE
INTEGROVANÉ ÚZEMNÍ INVESTICE (ITI)**

2014

Zadavatel: Statutární město Brno, Dominikánské nám. 1, 601 67 Brno

Zpracovatelé: SPF Group, s.r.o., Bozděchova 99/6, 400 01 Ústí nad Labem
HOPE GROUP s.r.o., Palackého tř. 10, 612 00 Brno

Datum zpracování: březen 2014 – duben 2015

SEZNAM ZKRATEK

AK ČR	Asociace krajů České republiky
ANNO JMK	Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
AV ČR	Akademie věd České republiky
BMO	Brněnská metropolitní oblast
CDV	Centrum dopravního výzkumu
ČCE	Českobratrská církev evangelická
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DP	dopravní podnik
DPMB	Dopravní podnik města Brna
EAO	ekonomicky aktivní obyvatelstvo
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EVL	evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
HD	hromadná doprava
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
IAD	individuální automobilová doprava
IDS	integrovaný dopravní systém
IP	investiční priorita
IROP	Integrovaný regionální operační program
ISR	integrovaná strategie rozvoje
ISR BMO ITI	Integrovaná strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI

IT	informační technologie
ITI	integrated territorial investment (integrovaná územní investice)
JIC	Jihomoravské inovační centrum
JMK	Jihomoravský kraj
KÚ	krajský úřad
MAS	místní akční skupina
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MHD	městská hromadná doprava
MMB	Magistrát města Brna
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
NČI	národní číselník indikátorů
NDÚD	Národní dokument územní dimenze
OP D	Operační program Doprava
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Z	Operační program Zaměstnanost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OZE	obnovitelné zdroje energie
PO	prioritní oblast
P+R	Park and Ride („Zaparkuj a jed“ – záchytná parkoviště u terminálů veřejné dopravy)
PRV	Program rozvoje venkova
RIS	regionální inovační strategie
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
SC	specifický cíl
SMB	Statutární město Brno
SMO ČR	Svaz měst a obcí České republiky
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností

SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SŽDC	Správa železniční dopravní cesty
VaV	výzkum a vývoj
VUT	Vysoké učení technické
VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
ZŠ	základní škola
ŽUB	železniční uzel Brno

1 ÚVOD – KONTEXT ISR BMO ITI

Integrovaná strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI (ISR BMO ITI) vychází z Nařízení o společných ustanoveních, který vymezuje tzv. „integrováný přístup“ k územnímu rozvoji. Jeho realizace je popsána v Dohodě o partnerství mezi ČR a EU. Ta blíže specifikuje integrované strategie, které budou v ČR realizované prostřednictvím fondů ESI následujícím způsobem:

- integrované územní investice (ITI),
- integrované plány rozvoje území (IPRÚ),
- integrované strategie pro Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD).

V novém programovém období tedy budou určitou výhodu předem definované velké metropolitní oblasti a také venkovská území s působností MAS. Pro metropolitní oblasti, které jsou součástí nástroje ITI, Evropská komise dle svých nařízení předem vyčlení minimálně 5 % zdrojů Evropského fondu pro regionální rozvoj. Tyto vyčleněné prostředky budou určeny na vybrané projekty realizované prostřednictvím výše uvedeného územního nástroje ITI na území celé metropolitní oblasti, tedy nejen v jejím jádrovém městě.

Hlavní přidaná hodnota nástroje ITI spočívá v tom, že umožňuje financovat projekty z více než jedné prioritní osy jednoho či více operačních programů přinášející synergický efekt a ve výsledku efektivní nakládání s veřejnými prostředky. Dalšími výhodami jsou např.:

- existence strategie a zřetelně identifikované a vůči veřejnosti komunikované společné problémy území,
- vyčlenění finančních prostředků na jednotlivé ITI v rámci OP a jejich prioritních osách a investičních prioritách,
- propojení investičních a neinvestičních projektů,
- výraznější a autonomnější role měst a širší partnerství.

Podmínkou pro uplatnění nástroje ITI u vybraných projektů je existence integrované strategie metropolitní oblasti (dále jen Strategie). Zpracování Strategie se řídí z úrovně Ministerstva pro místní rozvoj obecnou Metodikou přípravy veřejných strategií a rovněž závazným Metodickým pokynem pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020 (dále MPIN), který je dále rozpracován metodickým manuálem. Předkládaný dokument obsahuje veškeré výstupy a kapitoly v rozsahu požadovaném MPIN.

2 STRUKTURA VÝSTUPŮ ISR BMO ITI

Integrovaná strategie rozvoje území Brněnské metropolitní oblasti má charakter strategického dokumentu, ale s ohledem na její smysl a poslání je především realizačním dokumentem pro aplikaci „integrováné územní investice“ (ITI) jako nového nástroje regionální politiky EU pro programové období 2014-2020. Účelem ITI je umožnit propojení cílů/investic z různých operačních programů a vytvořit podmínky pro územně-komplexní přístup při řešení rozvojových problémů. Těžiště integrované strategie spočívá především v:

- propojení existujících informací o území,
- rešerši existujících strategických a metodických dokumentů,
- identifikaci témat, která jsou s využitím nástroje ITI realizovatelná,
- návrhu logické, vnitřně konzistentní sady opatření a projektových záměrů, jejichž realizace podpoří sociálně-ekonomický rozvoj kraje s využitím synergie,
- provádění podpory z různých OP.

S ohledem na toto specifikum integrované strategie byl postup zpracování výstupů orientován především na propojení již existujících informací a záměrů, jejich aktualizaci, vyhodnocení relevance a vzájemných vazeb mezi jednotlivými problémy, cíli a indikátory a na návrh vnitřně provázané strategie. Ta se opírá jak o expertní zkušenosti zpracovatele, tak i o názory a postoje regionálních aktérů a jejich participaci při zpracování integrované strategie. Diskuse směřující k celoregionálnímu, odbornému konsensu nad finální podobou strategie tak byla jedním z hlavních kritických předpokladů jejího zpracování. Paralelně se zpracováním ISR BMO ITI pokračovala diskuse nad podobou a konkrétními parametry implementace ESIF v ČR v novém programovém období a také způsobu aplikace ITI. Na základě těchto externích faktorů byl metodický postup a podoba výstupů dílčím způsobem průběžně modifikovány a přizpůsobovány novým podmínkám.

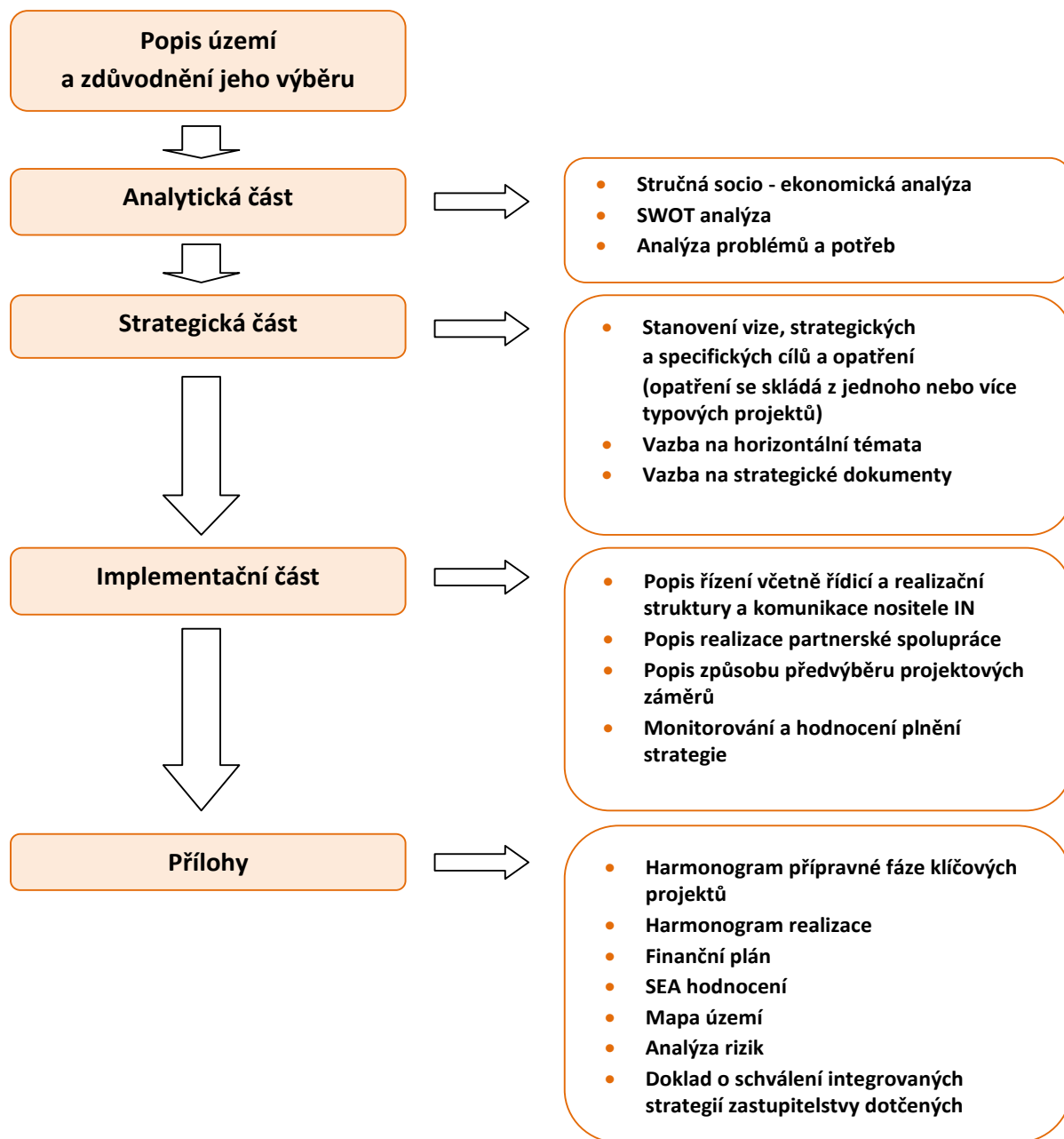
Struktura výstupů vychází ze zadávací dokumentace zpracované statutárním městem Brnem a respektuje „Metodický pokyn pro integrované nástroje“ (MPIN), který byl zpracován ze strany MMR ČR. Dle MPIN se dokument ISR BMO ITI člení do 3 základních částí:

- analytická část,
- strategická část,
- implementační část.

Každá z těchto částí je zpracována jako samostatný soubor a má tedy i vlastní číslování kapitol, obrázků, tabulek atd. Mimoto je součástí výstupů i několik příloh.

Logiku uspořádání a vnitřního členění jednotlivých částí ilustruje schéma převzaté z MPIN, resp. z metodického manuálu pro zpracování ITI. Struktura jednotlivých kapitol v ISR BMO ITI respektuje toto schéma, resp. požadavky definované v MPIN. Vnitřní členění kapitol je nicméně částečně upravené, zpravidla rozšířené nebo podrobněji rozčleněné tak, aby vyhovovalo potřebám dokumentu a také původními zadání ze strany statutárního města Brna. V analytické části je tak například doplněna na rámec požadavku MPIN PESTEL analýza a také popis postupu při vymezení území BMO. V přílohách jsou uvedeny také některé tabulky a mapky většího rozsahu, na které odkazuje analytická část dokumentu.

Struktura dokumentu ISR BMO ITI

Zdroj: Převzato z Manuálu pro integrované územní investice: ITI (MEPCO, MMR ČR a SMO ČR, 2014)

3 KOMUNIKACE PŘI ZPRACOVÁNÍ IRS BMO ITI

Organizace přípravy jakékoli strategie je proces náročný nejen po odborné stránce, ale i po stránce manažerské. Na počátku tohoto procesu proto byla zadavatelem a zpracovatel připravena a vzájemně odsouhlasena komunikační strategie, která popisuje způsoby zapojení jednotlivých aktérů a veřejnosti a odpovídá požadavkům stanoveným v zadání. Vzhledem k tomu, že proces zpracování strategie byl podroben posouzení vlivů koncepce na životní prostředí (SEA) podle zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jehož významnou součástí je také zapojení veřejnosti, byly některé obligatorní kroky procedury SEA s aktivitami komunikační strategie účelně spojeny. Uvedený postup je plně v souladu s principem ex-ante posuzování vlivů na životní prostředí, kdy se SEA tým od samého počátku podílel na procesu zpracování dokumentu a využil všech podnětů odborné i široké veřejnosti.

Ve výše uvedeném kontextu probíhala komunikace při procesu zpracování plánu na třech úrovních:

1. Zadavatel - zpracovatel
2. Klíčoví aktéři (vč. odborné veřejnosti), např. zástupci ORP v aglomeraci, Jihomoravský kraj, Dopravní podnik města Brna, Koordinátor IDS JMK, Brněnské komunikace, ŘSD, SÚS Jihomoravského kraje, Povodí Moravy, Jihomoravské inovační centrum, univerzity atd.
3. Širší veřejnost

Pro každou úroveň byl navržen a realizován jiný mix nástrojů a způsobů komunikace. Využity byly následující formy komunikace:

1. Ad hoc jednání mezi zpracovatelem a zadavatelem
2. Jednání řídicí skupiny Integrované strategie rozvoje BMO
3. Jednání odborných pracovních skupin
4. Informace na internetových stránkách
5. Rozesílání informací relevantním aktérům
6. Individuální schůzky s vybranými aktéry
7. Zasílání připomínek
8. Veřejné projednání v rámci procesu hodnocení vlivů na životní prostředí (SEA)

Následující podkapitoly popisují tyto formy komunikace podrobněji.

3.1 AD HOC JEDNÁNÍ MEZI ZPRACOVATELEM A ZADAVATELEM

Ad hoc komunikace mezi vedoucím týmu zpracovatele a zástupcem zadavatele zahrnovaly operativní schůzky a telefonickou a e-mailovou komunikaci. Účelem této komunikace byla zejména organizační příprava jednotlivých jednání, předání podkladů, výstupů atd.

3.2 JEDNÁNÍ ŘÍDICÍ SKUPINY

Řídící skupina byla zřízena s cílem projednávání, připomínkování a schvalování jednotlivých dílčích výstupů Integrované strategie rozvoje BMO. Řídící skupina řídila celý proces přípravy strategie ze strany zadavatele, konzultovala a průběžně schvalovala jednotlivé výstupy. Během přípravy strategie byla uskutečněna 4 jednání řídicí skupiny. Zpracovatel na jednáních představil nově dokončené nebo rozpracované výstupy, následně proběhla diskuse a připomínkování výstupů ze strany členů řídicí skupiny (připomínky bylo možné následně vznášet také e-mailem nebo prostřednictvím systému sdílení dat, bude-li takový systém využíván). Všechna jednání byla facilitována zpracovatelem. Zajištění schůzek řídicí schůzky po technické stránce bylo úlohou zadavatele.

3.3 JEDNÁNÍ ODBORNÝCH PRACOVNÍCH SKUPIN

Úkolem pracovních skupin bylo vyjádření odborných stanovisek k dílčím výstupům integrované strategie a jejich rozpracování. Počet pracovních skupin byl shodný s počtem prioritních oblastí, resp. problémových okruhů (4 pracovní skupiny = 4 problémové/prioritní oblasti). Pracovní skupiny byly ustaveny během zpracování analytických výstupů, avšak před zpracováním SWOT analýzy. Každá pracovní skupina se k jednání dle požadavku zadávací dokumentace sešla 4x. Do pracovních skupin byli nominováni zástupci zadavatele, zástupci jednotlivých SO ORP v BMO a zástupci dalších partnerů působících v území v daném oboru, např. zástupci univerzit a JIC v případě pracovní skupiny zaměřené na konkurenceschopnost a vzdělávání, zástupci ŘSD, SŽDC, DPMB a dalších organizací v případě pracovní skupiny zaměřené na dopravu a mobilitu atd.

3.4 INFORMACE NA INTERNETOVÝCH STRÁNKÁCH

Dílčí výstupy ISR BMO ITI, stejně jako informace o průběhu zpracování, pozvánka na veřejné projednání atd. byly zveřejňovány na internetových stránkách zadavatele. Zpracovatel zajišťoval obsahovou náplň jednotlivých sdělení, technické zajištění webové prezentace bylo úlohou zadavatele. Internetové stránky napomáhaly komunikaci s veřejností a kromě toho naplňovaly také požadavky na zajištění účasti veřejnosti v rámci SEA.

3.5 ROZESÍLÁNÍ INFORMACÍ RELEVANTNÍM AKTÉRŮM

Protože do činnosti řídicí skupiny i pracovních skupin bylo možné zapojit jen omezený okruh místních aktérů (vzhledem k velikosti řešeného území) a současně bylo nezbytné zajistit alespoň základní informovanost všech těchto aktérů o postupu zpracování strategie, konání veřejného projednání atd., byly během zpracování strategie při dosažení významných milníků zasílány potřebné informace o průběhu celého procesu také dalším aktérům. Ti budou informováni prostřednictvím e-mailové komunikace.

3.6 INDIVIDUÁLNÍ SCHŮZKY S VYBRANÝMI AKTÉRY

V průběhu zpracování ISR BMO ITI vyvstala potřeba diskutovat některá témata a průběžné výstupy dokumentu s relevantními aktéry. Z tohoto důvodu se uskutečnilo několik individuálních schůzek, např. se zástupci JIC, univerzit, Povodí Moravy, Odboru dopravy KÚ JMK a dalšími. Schůzek se vždy účastnili zástupci zadavatele a zpravidla také zástupce zpracovatele ISR BMO ITI.

3.7 ZASÍLÁNÍ PŘIPOMÍNEK

Během července 2014 mohli všichni členové ŘS a také další přizvaní partneři písemně vznést připomínky k průběžné verzi ISR BMO ITI. Tyto připomínky byly následně vypořádány zpracovatelem. Vedle tohoto „oficiálního“ připomínkovacího kola mohli průběžně vznášet připomínky k dokumentu také členové řídicí skupiny a pracovních skupin, a to především ve vazbě na jednotlivá jednání těchto uskupení.

3.8 VEŘEJNÉ PROJEDNÁNÍ

Veřejné projednání strategie vychází ze zákonné nezbytnosti veřejného projednání v rámci procedury SEA. Bylo provedeno před dokončením prací integrované strategie. Jeho smyslem nebyla zásadní revize výstupů, ale jejich prezentace veřejnosti v rámci hodnocení SEA s možností případných dílčích úprav či doplnění. Obligatorní veřejné projednání SEA respektovalo lhůty vyžadované zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP, ve znění pozdějších předpisů. Projednání se uskutečnilo v prostorách zadavatele.

INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE BRNĚNSKÉ METROPOLITNÍ OBLASTI PRO UPLATNĚNÍ NÁSTROJE INTEGROVANÉ ÚZEMNÍ INVESTICE (ITI)

A. ANALYTICKÁ ČÁST

2014

Zadavatel: Statutární město Brno, Dominikánské nám. 1, 601 67 Brno

Zpracovatelé: SPF Group, s.r.o., Bozděchova 99/6, 400 01 Ústí nad Labem
HOPE GROUP s.r.o., Palackého tř. 10, 612 00 Brno

Datum zpracování: březen – červenec 2014

Obsah.....	14
Seznam tabulek, grafů a map	18
1 Vymezení území	23
2 Socioekonomická analýza.....	26
2.1 Úvod	26
2.1.1 Základní informace o Brněnské metropolitní oblasti	26
2.1.2 Dojíždka a vyjíždka za prací a do škol.....	29
2.1.3 Shrnutí	33
2.2 Obyvatelstvo.....	33
2.2.1 Vývoj počtu obyvatel	33
2.2.2 Věková struktura obyvatel	36
2.2.3 Vzdělanostní struktura obyvatel	38
2.2.4 Národnostní struktura obyvatelstva.....	39
2.2.5 Sociální vyloučení	40
2.2.6 Shrnutí	41
2.3 Ekonomika	42
2.3.1 Výkonnost ekonomiky	42
2.3.2 Výzkum, vývoj, inovace	47
2.3.3 Struktura zaměstnanosti	51
2.3.4 Trh práce.....	52
2.3.5. Shrnutí	58
2.4 Sociální, zdravotní a vzdělávací infrastruktura.....	59
2.4.1 Školská zařízení a infrastruktura pro vzdělávání	59
2.4.2 Infrastruktura pro zdravotnictví	62
2.4.3 Infrastruktura pro sociální služby	64
2.4.4 Sociálně vyloučené oblasti	67
2.4.5 Shrnutí	70

2.5	Doprava a dopravní infrastruktura	70
2.5.1	Silniční a železniční doprava	71
2.5.2	Letecká doprava	74
2.5.3	Veřejná doprava	75
2.5.4	Shrnutí	76
2.6	Technická infrastruktura a životní prostředí	76
2.6.1	Kapacita a kvalita inženýrských sítí	76
2.6.2	Životní prostředí	77
2.6.3	Příroda a krajina	81
2.6.4	Využití ploch v území	81
2.6.5	Shrnutí	85
2.7	Cestovní ruch	85
2.7.1	Nabídka v cestovním ruchu	85
2.7.2	Poptávka v cestovním ruchu	91
2.7.3	Shrnutí	94
3	PESTEL analýza	95
3.1	Politické prostředí	96
3.1.1	Tuzemská politická scéna	96
3.1.2	Funkčnost systému veřejné správy	97
3.1.3	Regionální politika a další směřování EU	98
3.2	Ekonomické prostředí	99
3.2.1	Hospodářský vývoj EU	99
3.2.2	Konkurenceschopnost české ekonomiky	100
3.2.3	Stav veřejných financí	101
3.3	Sociální prostředí	102
3.3.1	Demografické a migrační chování obyvatel	102
3.3.2	Životní styl – sdílené hodnoty	104
3.3.3	Vzdělanost a vzdělávání	104
3.4	Technické a technologické prostředí	107
3.5	Environmentální prostředí	109

3.6	Legislativní prostředí	112
4	Analýza SWOT.....	113
4.1	Dílčí analýza SWOT: Doprava a mobilita	114
4.2	Dílčí analýza SWOT: Životní prostředí a technická infrastruktura	116
4.3	Dílčí analýza SWOT: Konkurenceschopnost a vzdělávání.....	118
4.4	Dílčí analýza SWOT: Sociální soudržnost a sociální služby	120
4.5	Souhrnná analýza SWOT	122
5	Analýza stakeholderů	126
5.1	Doprava a mobilita	126
5.2	Životní prostředí	127
5.3	Vzdělávání a konkurenceschopnost	127
5.4	Sociální oblast.....	128
6	Analýza problémů.....	129
6.1	Doprava a mobilita	130
6.1.1	Nedostavěná infrastruktura pro silniční a železniční dopravu	131
6.1.2	Nedostatečně vysoké zastoupení udržitelných forem dopravy	132
6.2	Životní prostředí	134
6.2.1	Zhoršený stav ovzduší a hluková zátěž.....	134
6.2.2	Nedobudovaná technická infrastruktura	134
6.2.3	Vysoká energetická náročnost regionu	135
6.2.4	Existence významných environmentálních rizik.....	135
6.3	Konkurenceschopnost a vzdělávání	136
6.3.1	Nedostatek vhodně kvalifikovaných a konkurenceschopných lidských zdrojů.....	137
6.3.2	Nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví	137
6.3.3	Dlouhodobě nadprůměrná nezaměstnanost v Brně	138
6.4	Sociální oblast a zdraví	139
6.4.1	Existence skupin osob sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyloučením	139
6.4.2	Nevyhovující kvalita vybraných specializovaných zdravotnických služeb.....	140
6.5	Souhrnný přehled problémů	140
6.6	Stromy problémů.....	146

7	Analýza potřeb.....	156
---	---------------------	-----

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A MAP

Mapa 1: Vymezení Brněnské metropolitní oblasti	24
Mapa 2: Poloha BMO v rámci Jihomoravského kraje.....	25
Tabulka 1: Vybrané charakteristiky Brněnské metropolitní oblasti	25
Tabulka 2: Velikostní hierarchie obcí BMO	26
Mapa 3: Poloha BMO v rámci Jihomoravského kraje a České republiky	27
Mapa 4: Hustota zalidnění obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2001 a 2011	28
Mapa 5: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 1991	30
Mapa 6: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 2001	31
Mapa 7: Obce s významným proudem pracovní vyjížďky směřujícím do Brna v roce 2011	32
Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v České republice, Jihomoravském kraji, BMO, městě Brně a zázemí v letech 1993 - 2012	34
Graf 2: Populační vývoj Brněnské metropolitní oblasti v letech 1993 až 2013 v ‰	35
Graf 3: Populační vývoj Jihomoravského kraje a České republiky v letech 1993 až 2013 v ‰.....	35
Graf 4: Věková struktura Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011.....	36
Tabulka 2: Věková skladba v roce 2011 v BMO, Jihomoravském kraji a ČR (%)	37
Mapa 8: Index stáří v roce 2011 v obcích Brněnské metropolitní oblasti.....	37
Mapa 9: Podíl obyvatel ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním a struktura nejvyššího dosaženého vzdělání v obcích BMO v roce 2011	38
Tabulka 3: Struktura nejvyššího dosaženého vzdělání obyvatel ve věku 15 a více let v BMO, Jihomoravském kraji a ČR v roce 2011 (v %)	39
Tabulka 4: Národnostní složení obyvatel v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011 (V %)	39
Mapa 10: Podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou a slezskou národností a národnostní složení obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011	40
Graf 5: HDP na obyvatele v PPS v roce 2011	43
Tabulka 5: HDP na obyvatele v PPS v letech 2005 až 2011	43
Graf 6: Podíl nově vytvořené hodnoty v krajské metropoli na krajském úhrnu v roce 2011.....	44
Mapa 11: HDP na obyvatele v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011	44
Graf 7: Vývoj HDP na obyvatele a meziročního nárůstu HDP ve stálých cenách v Jihomoravském kraji a České republice v letech 2001 až 2012	45

Tabulka 6: Vývoj průměrné mzdy a mediánu mzdy v České republice a krajích (2010 –2012)	45
Tabulka 7: Průměrná mzda v Brně v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	46
Tabulka 8: Průměrná mzda v Jihomoravském kraji v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	46
Tabulka 9: Průměrná mzda v Brně - venkov v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	47
Tabulka 10: Průměrná mzda v České republice v kategoriích mezi roky 2009 až 2011	47
Tabulka 11: Počet subjektů provádějící výzkum a vývoj se sídlem v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012	48
Tabulka 12: Počet pracovišť, zaměstnanců a výdaje na VaV v okresech Jihomoravského kraje	49
Tabulka 13: Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 a 2012 (v mil. Kč)	49
Tabulka 14: Počty zaměstnanců výzkumu a vývoje v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012	49
Tabulka 15: Počty výzkumných pracovníků v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012	49
Tabulka 16: Klasy a klastrové iniciativy v Jihomoravském kraji (2013)	50
Graf 8: Hrubá přidaná hodnota podle odvětví v České republice a v Jihomoravském kraji v letech 1995 a 2012	51
Tabulka 17: Ekonomické subjekty v okresech Jihomoravského kraje k 31. 12. 2012	52
Mapa 12: Ekonomická a aktivita a odvětvová struktura v obcích Brněnské metropolitní oblasti v roce 2001 a 2011	53
Tabulka 18: Struktura zaměstnanosti podle odvětví v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2001 a 2011 (v %)	54
Graf 9: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice mezi roky 2005 a 2011	55
Mapa 13: Míra registrované nezaměstnanosti v obcích Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011 ..	56
Tabulka 19: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu a neumístění uchazeči o zaměstnání podle okresů Jihomoravského kraje k 31. 3. 2014	57
Graf 10: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu v okresech Jihomoravského kraje v letech 2010 až 2014	57
Tabulka 20: Uchazeči v Jihomoravském kraji k 31. 3. 2014.....	57
Mapa 14: Počet mateřských škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013	60
Mapa 15: Počet základních škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013	61
Tabulka 21: Zdravotnická zařízení v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011	62
Mapa 16: Počet obyvatel na 1 praktického lékaře pro dospělé, děti a dorost v roce 2012.....	63
Tabulka 22: Počty stálých ordinací lékařů v Jihomoravském kraji dle ORP v roce 2012	63

Tabulka 23: Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních podle okresů v roce 2012.....	64
Tabulka 24: Zařízení sociálních služeb v obcích Jihomoravského kraje dle ORP v roce 2012	65
Tabulka 25: Výše a druh důchodů podle okresů v roce 2012	65
Tabulka 26: Sociální byty v obcích Jihomoravského kraje dle ORP v roce 2012	66
Graf 11: Procentuální podíl osob bez přístřeší na celkovém počtu obyvatel šetřených měst ve vybraných městech Jihomoravského kraje	67
Tabulka 27: Počet a struktura azylových lůžek v osmi šetřených městech Jihomoravského kraje.....	68
Mapa 17: Sociálně vyloučené lokality v Jihomoravském kraji	69
Mapa 18: Sociálně vyloučené lokality v Brně	69
Mapa 19: Velký městský okruh Brno.....	72
Tabulka 28: Délka silnic a dálnic podle okresů k 31. 12. 2012	72
Mapa 20: Silniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013	73
Mapa 21: Železniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013.....	74
Graf 12: Vývoj počtu odbavení cestujících na pravidelných a nepravidelných linkách od roku 2003 do roku 2013 na letišti Brno-Tuřany.....	75
Tabulka 29: Podíl obyvatel v obydlených bytech s vodovodem, plynem zavedeným do bytu, s připojením na kanalizační síť v BMO, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011	77
Tabulka 30: Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v letech 2010 až 2012	77
Graf 13: Průměrné roční koncentrace PM _{2,5} v brněnské aglomeraci mezi roky 2004 až 2012	79
Mapa 22: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu v České republice v roce 2012.....	79
Mapa 23: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu v České republice v roce 2012.....	80
Graf 14: Průměrné roční koncentrace PM ₁₀ na vybraných lokalitách a na jednotlivých typech stanic, brněnské aglomerace mezi roky 2006 až 2012	80
Tabulka 31: Chráněná území podle okresů k 31. 12. 2012.....	81
Mapa 24: Podíl zemědělské půdy na celkové ploše obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2012..	83
Mapa 25: Koeficient ekologické stability obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2012	84
Tabulka 32: Podíl jednotlivých ploch území Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2012 (v %).....	84
Tabulka 33: Počet hromadných ubytovacích zařízení a počet lůžek v ORP Jihomoravského kraje v letech 2003 až 2012	86
Mapa 26: Turistický region Jižní Morava	87

Tabulka 34: Chráněná kulturní území v Brněnské metropolitní oblasti.....	88
Mapa 27: Maloplošná chráněná území města Brna.....	89
Tabulka 35: Velikost výstavní plochy, návštěvnost, vystavovatelé a zastoupené firmy na Veletrzích Brno mezi roky 2010 a 2012	89
Tabulka 36: Počet objektů individuální rekreace v obcích Jihomoravského kraje dle ORP	90
Graf 15: Objekty individuální rekreace na 1 000 obyvatel okresů Jihomoravského kraje v roce 2012	91
Graf 16: Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních Jihomoravského kraje	92
Tabulka 37: Počet příjezdů hostů v ORP Jihomoravského kraje v letech 2006 až 2012	92
Tabulka 38: Konstrukce SWOT analýzy	113
Tabulka 39: Souhrnný přehled silných a slabých stránek.....	122
Tabulka 40: Souhrnný přehled příležitostí a hrozeb	124
Tabulka 41: Analýza stakeholderů v oblasti dopravy a mobility	126
Tabulka 42: Analýza stakeholderů v oblasti životního prostředí.....	127
Tabulka 43: Analýza stakeholderů v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti	127
Tabulka 44: Analýza stakeholderů v sociální oblasti	128
Obrázek 1: Pozice analýzy problémů a potřeb v logice ISR BMO ITI	129
Obrázek 2: Členění problémové analýzy	130
Obrázek 8: Strom problémů - Globální dopravní napojení BMO	147
Obrázek 9: Strom problémů - Integrace veřejné dopravy a dalších druhů dopravy	148
Obrázek 10: Strom problémů - Pěší a cyklistická doprava a jejich vazba na další druhy dopravy	149
Obrázek 11: Strom problémů - Kvalita ovzduší	150
Obrázek 12: Strom problémů - Odpadové hospodářství	150
Obrázek 13: Strom problémů – Environmentální rizika v oblasti vodního hospodářství.....	151
Obrázek 14: Strom problémů - Vliv mobility na konkurenceschopnost	152
Obrázek 15: Strom problémů - Inovační potenciál	153
Obrázek 16: Strom problémů - Vzdělanostní úroveň obyvatelstva	154
Obrázek 17: Strom problémů - Dostupnost a kvalita sociálních, zdravotních a návazných služeb	155
Obrázek 18: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti dopravy a mobility.....	156
Obrázek 19: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti životního prostředí	156

Obrázek 20: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti 157

Obrázek 21: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v sociální oblasti a zdravotnictví 157

4 VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Pro potřeby vymezení území Brněnské metropolitní oblasti (nejen pro uplatnění nástroje ITI) byla v roce 2013 statutárním městem Brnem a statutárním městem Jihlavou pořízena studie „Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace“ (Mulíček a kol., 2013). Následující kapitola je proto stručným výtahem z této studie obsahující hlavní závěry potřebné pro zpracování ISR BMO ITI. Podrobnější informace týkající se postupu vymezení Brněnské metropolitní oblasti lze dohledat ve zmíněné studii.

Předmětem studie je vymezení funkčních území Brněnské metropolitní oblasti (BMO) a také Jihlavské sídelní aglomerace, která není pro Integrovanou strategii rozvoje BMO pro uplatnění nástroje ITI relevantní. Analýza je zpracována na základě analýzy funkčních vztahů mezi jádrovým městem (Brnem) a obcemi v jeho zázemí, přičemž intenzita těchto vztahů vyjadřuje míru funkčního zapojení dané obce do BMO. Cílem je vymezení funkční metropolitní oblasti Brna jako zájmového území pro uplatnění urbánní dimenze regionální politiky EU, představované v období 2014–20 nástrojem ITI, s využitím ESIF.

Vymezení území BMO vychází z analýz uspořádání a intenzity prostorových (funkčních) vztahů. Studie pracuje s pěti skupinami ukazatelů:

- ukazatel pracovních vztahů (dojíždka za prací), přičemž v potaz byly brány údaje z let 1991, 2001 a 2011 s rostoucími vahami 1, 2, resp. 3,
- ukazatele dojíždky do škol, přičemž byly zvlášť hodnoceny dojíždkové proudy a zvlášť podíl dětí ve věku 6–14 let vyjíždějících do škol v Brně,
- ukazatel časové dostupnosti individuální automobilovou dopravou (IAD),
- ukazatele časové dostupnosti hromadnou dopravou (HD) a počtu spojů veřejné dopravy směřujících v pracovní dny v čase 0.00 až 9.00 do Brna,
- ukazatel migračních vztahů (proudů stěhování) jako kontrolní parametr stojící mimo samotnou syntézu.

Nejvyšší význam je přikládán intenzitě a prostorové organizaci pracovních proudů, která poměrně dobře vystihuje územní rozsahy i pro jiné typy funkčních vztahů, jako je např. spádovost za maloobchodem, občanskými službami či kulturou.

Sestavení konečného souboru obcí vytvářejících území BMO je založeno na vážené syntéze výsledků jednotlivých dílčích regionalizací. Postup syntézy sestává ze tří kroků:

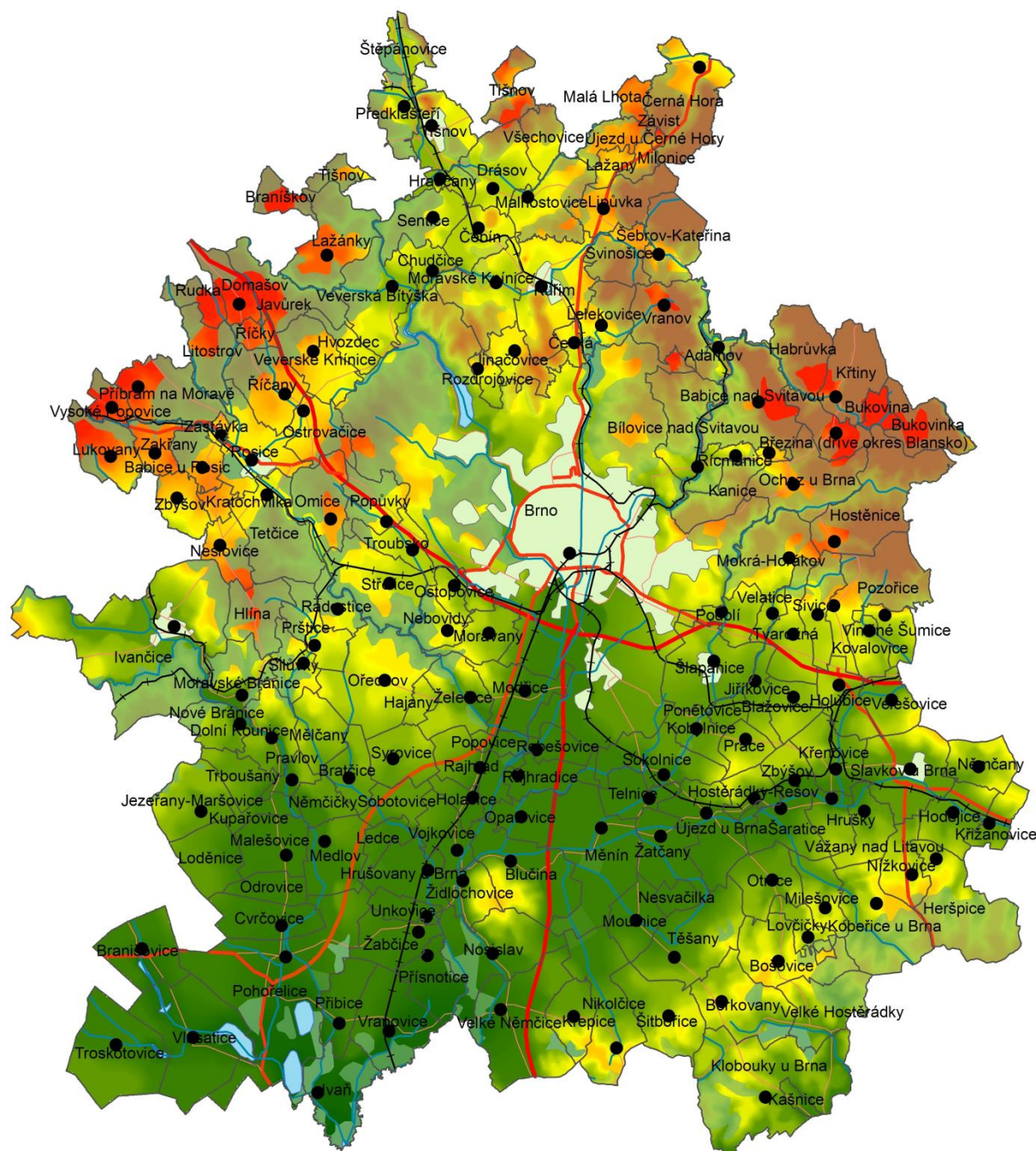
1. vymezení maximálního vnějšího rozsahu funkčních regionů na základě ukazatelů pracovních vazeb;
2. diferenciací obcí dle syntetického ukazatele funkční integrace (syntetický ukazatel vzniká sloučením vybraných dílčích použitých ukazatelů);
3. finální výběr souboru obcí funkčních území na základě hodnot ukazatele celkové funkční integrace (s přihlédnutím ke kontrolnímu parametru migračních vztahů).

Výstupem studie je vymezení BMO v rozsahu 167 obcí o celkové populační velikosti 609 114 obyvatel. Toto konečné vymezení funkčního území znamenalo v případě BMO redukci počtu obcí

zařazených do pracovního maximálního rozsahu vymezení BMO (krok 1 ve výše uvedeném postupu). Dále bylo přistoupeno k územní konsolidaci vzniklého území, tj. byla prověřena jeho územní celistvost. Vyřazena byla 1 obec, která sice překročila prahovou hodnotu syntetického ukazatele funkční integrace, ale je prostorově oddělena od souvislého území BMO (Bohutice). Naopak začleněny byly 2 obce, jež nesplňují prahovou hodnotu syntetického ukazatele, ale nacházejí se v souvislém území obcí integrovaných (Závist, Odrovice). Redukce obcí byla zkonfrontována s výsledky analýz migračních vztahů, jež zde sloužily jako kontrolní parametr.

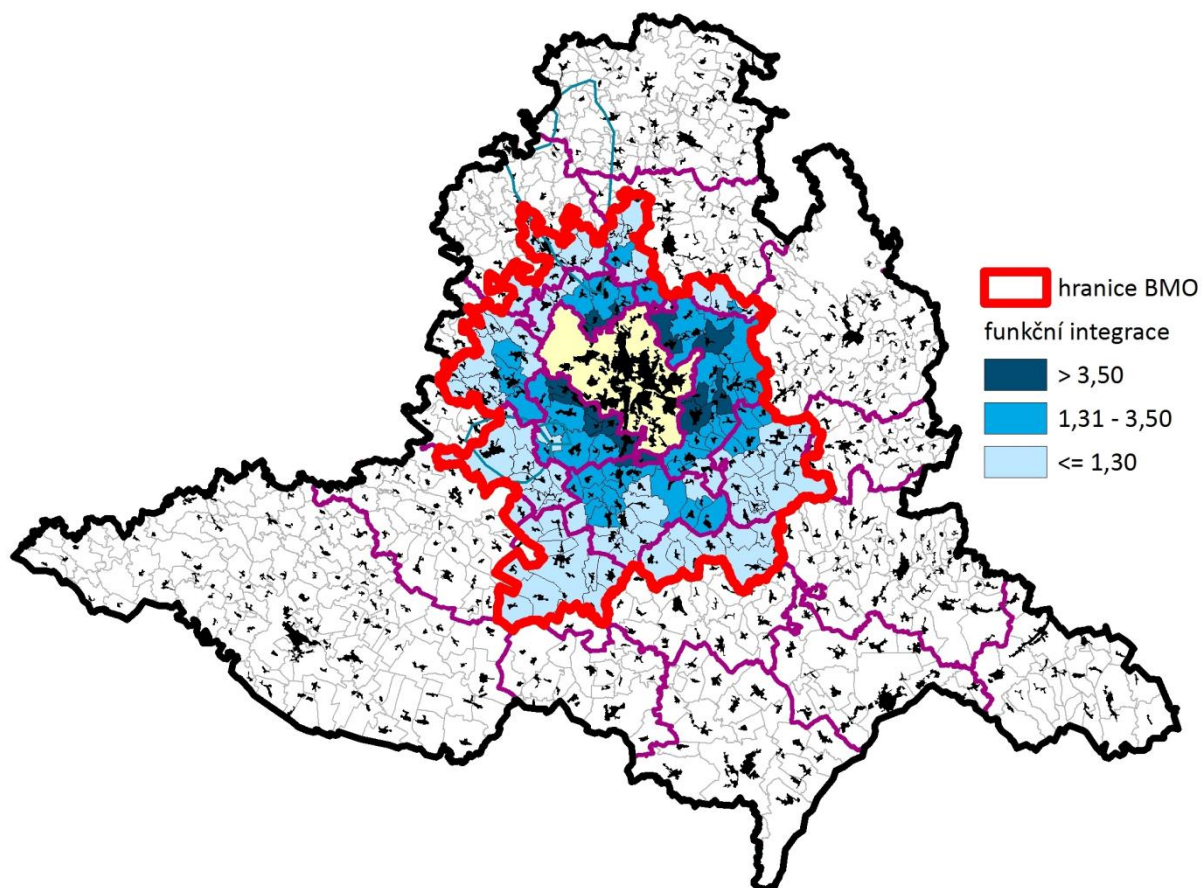
Hlavní údaje o finálně vymezeném území BMO jsou uvedeny v tabulce. Vymezení území je pak zachyceno v mapě.

Mapa 1: Vymezení Brněnské metropolitní oblasti

Zdroj: Magistrát města Brna

Mapa 2: Poloha BMO v rámci Jihomoravského kraje

Zdroj: Magistrát města Brna

Tabulka 1: Vybrané charakteristiky Brněnské metropolitní oblasti

	Počet obcí	Trvale bydlící obyvatelstvo	Obvykle bydlící obyvatelstvo	EAO	Obsazená pracovní místa	Průměrná populační velikost obce
Obce celkem	167	592 344	609 114	277 345	335 012	3 647
Obce bez Brna	166	223 186	224 837	101 863	66 271	1 354
Brno	1	369 158	384 277	175 482	268 741	369 158

Zdroj: převzato ze studie Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Muliček a kol., 2013; tabulka zpracovaná dle údajů SLDB, 2011 a MF ČR 2012)

Seznam měst a obcí BMO v abecedním pořadí a také sestupně dle míry jejich funkční integrace v rámci BMO je uveden v příloze.

5 SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA

5.1 Úvod

V této kapitole jsou přiblíženy základní informace o Brněnské metropolitní oblasti. Konkrétně bude věnována pozornost základním parametrům, jako je rozloha a poloha v rámci České republiky a Jihomoravského kraje, a především procesům dojížděky a vyjížděky za prací a do škol, které jsou významným faktorem ovlivňujícím vymezení Brněnské metropolitní oblasti.

5.1.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O BRNĚNSKÉ METROPOLITNÍ OBLASTI

Brněnská metropolitní oblast (BMO) byla vymezena na základě analýzy funkčních vztahů (dojížděka za prací, dojížděka do škol, migrační vztahy, dostupnost individuální automobilovou dopravou a dostupnosti hromadnou dopravou) mezi jádrovým městem Brnem a obcemi v jeho zázemí (viz předchozí kapitola). BMO je tvořena celkem 167 obcemi včetně Brna, v nichž žilo v roce 2011 celkem 609 114 obyvatel tedy asi 5,84 % obyvatel ČR (Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace) na celkové ploše 1 755,3 km². Průměrná hustota zalidnění byla tedy 347 obyvatel na km², přičemž v totéž roce dosahovala v ČR hodnoty 133 obyvatel na km² a v Jihomoravském kraji hodnoty 162 obyvatel na km². Hustoty zalidnění za jednotlivé obce v hektarech v letech 2001 a 2011 jsou znázorněny v mapě. V tomto období nedošlo k žádným výraznějším změnám hustoty, jedná se spíše o lokální změny (nárůst hustoty) u jednotlivých obcí v zázemí větších měst v oblasti.

Celkem 16 obcí má status města a 10 obcí status městyse. Průměrná velikost obce byla v roce 2011 3647 obyvatel (Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace). Základní informace o obcích BMO jsou uvedeny v tabulce 1 v příloze a velikostní hierarchie obcí v tabulce 2, ze které je jasně patrné, že naprostá většina obcí (téměř 96 %) spadá do kategorie do 5 000 obyvatel a více než polovina obcí do kategorie do 1000 obyvatel. BMO je tedy tvořena převážně menšími obcemi s výraznou velikostní dominantou městem Brnem.

Tabulka 2: Velikostní hierarchie obcí BMO

Velikostní kategorie	Počet obcí ve výběru
(100 000 a více)	1
(50 000 – 99 999)	0
(20 000 – 49 999)	0
(10 000 – 19 999)	1
(5 000 – 9 999)	5
(2 000 – 4 999)	22
(1 000 – 1 999)	37
(500 – 999)	68
(200 – 499)	29
(0 – 199)	4

Zdroj: ČSÚ - Demografické údaje podle obcí ČR

Stejně jako v ostatních metropolitních oblastech v České republice jsou zde koncentrovány funkce nejvyššího řádu jako administrativa, finanční sektor, věda a výzkum, vysoké školství, infrastruktura vyššího řádu a manažerské struktury. Strategie regionálního rozvoje ČR (SRR) vymezuje celkem 6 metropolitních oblastí: Pražskou, Brněnskou, Ostravskou, Plzeňskou, Hradecko-pardubickou a Ústecko-chomutovskou aglomeraci. V těchto metropolitních oblastech je tvořeno více než 55 % HDP České republiky a žije v nich více než 45 % obyvatel. Pro Českou republiku mají klíčový význam především z hlediska ekonomického růstu a mezinárodní konkurenceschopnosti. Metropolitní oblasti jsou ta území, na nichž se předpokládá využití integrované územní investice ITI (Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020), přičemž k nim byla následně přidána ještě aglomerace olomoucká zahrnující také Přerov a Prostějov.

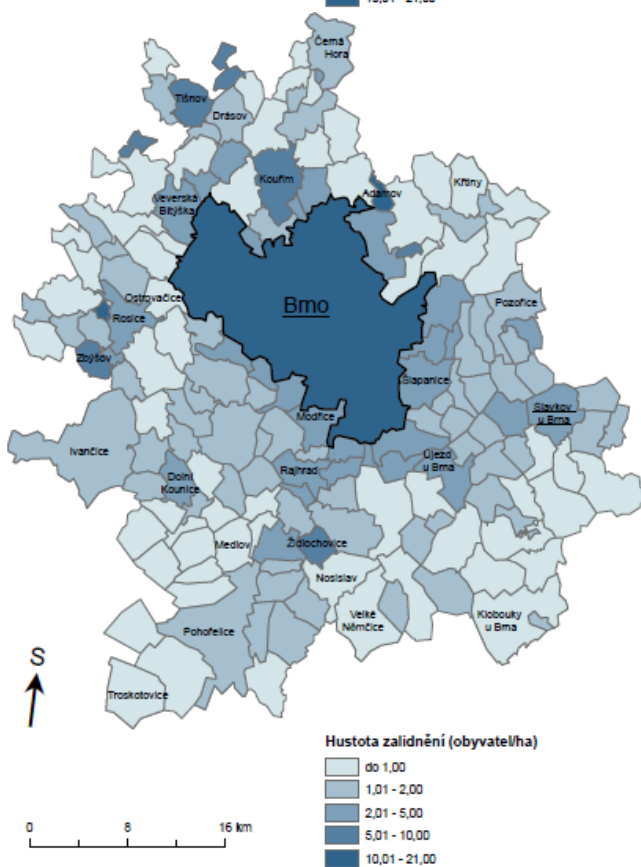
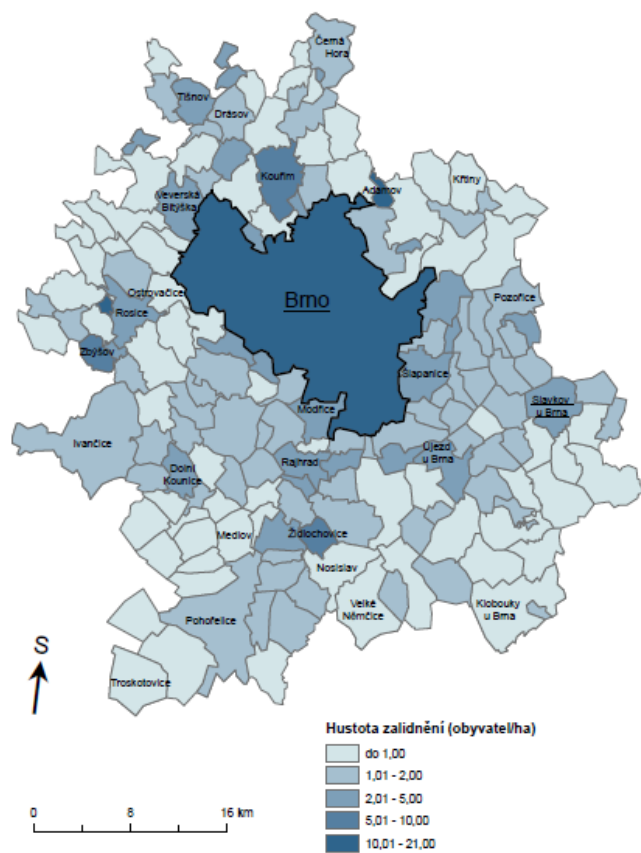
1 Šlapanice

Map showing the Brno metropolitan area (Brněnská metropolitní oblast) and its location within the South Moravian Region (Jihomoravský kraj). The map includes labels for surrounding municipalities: Boskovice, Blansko, Vyškov, Brno, Slavkov u Brna, Znojmo, Moravský Krumlov, Pohořelice, Hustopeče, Kyjov, Hodonín, Veselí nad Moravou, Břeclav, Mikulov, Ivančice, Rosice, Kuřim, Tišnov, and Šlapanice. The map also shows the location of the Brno metropolitan area within the South Moravian Region, indicated by a shaded area. An inset map shows the location of the Brno metropolitan area within the South Moravian Region.

Legend:

- Jihomoravský kraj
- ORP
- Brněnská metropolitní oblast

Mapa 4: Hustota zalidnění obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ - Územně analytické podklady za obce ČR

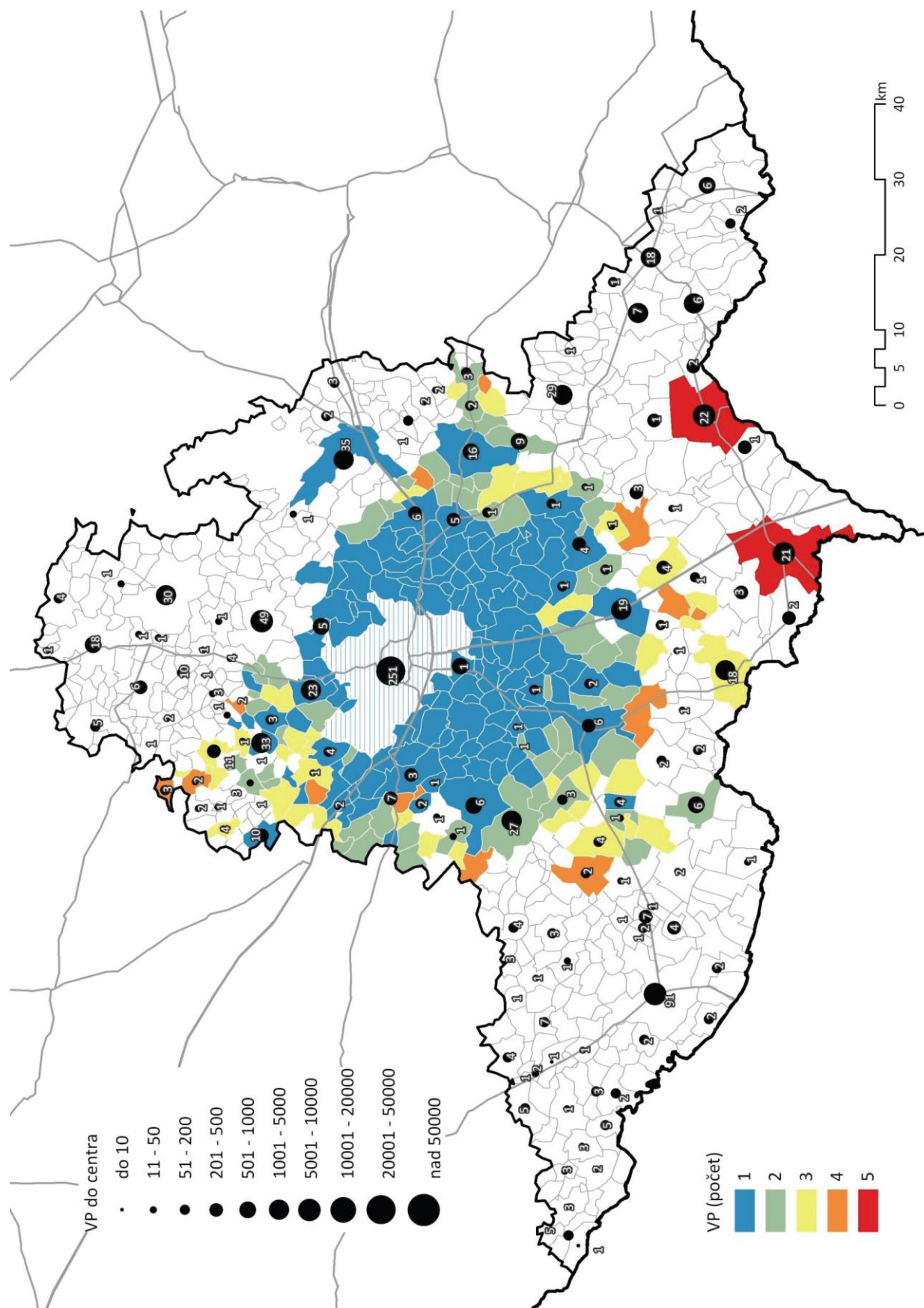
5.1.2 DOJÍŽDKA A VYJÍŽDKA ZA PRACÍ A DO ŠKOL

Jak bylo uvedeno výše, byla dojížďka a vyjížďka do práce a do škol jedním z významných faktorů ovlivňujících vymezení Brněnské metropolitní oblasti. Data za dojížďku a vyjížďku za prací a do škol vycházejí z výsledků Sčítání lidí, domů a bytů (SLDB). Brněnská metropolitní oblast byla vymezena na základě výsledků SLDB z roku 2011. Na následujících mapách převzatých z dokumentu „Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace“ je možné pozorovat vývoj proudů dojížďky a vyjížďky za prací v rámci Jihomoravského kraje v období roku 1991, 2001 a 2011. Jsou na nich znázorněny obce s významným proudem do Brna (barevně jsou odlišeny počty významných vyjížďkových proudů) a druhotná centra dojížďky - obce, do nichž směřuje alespoň jeden významný proud (Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace).

Z následujících map je patrné, že kromě Brna jsou dalšími lokálními centry větší města a městyse jako např. Pohořelice, Slavkov u Brna, Kuřim nebo Modřice, které mají výrazně kladné saldo dojížďky. Obce v těsné blízkosti Brna mají saldo dojížďky nejvíce záporné, protože velká část obyvatel (až 50 %) ve věku 15 až 64 let vyjíždí za prací z obce, a to převážně do Brna, které nabízí největší množství pracovních míst.

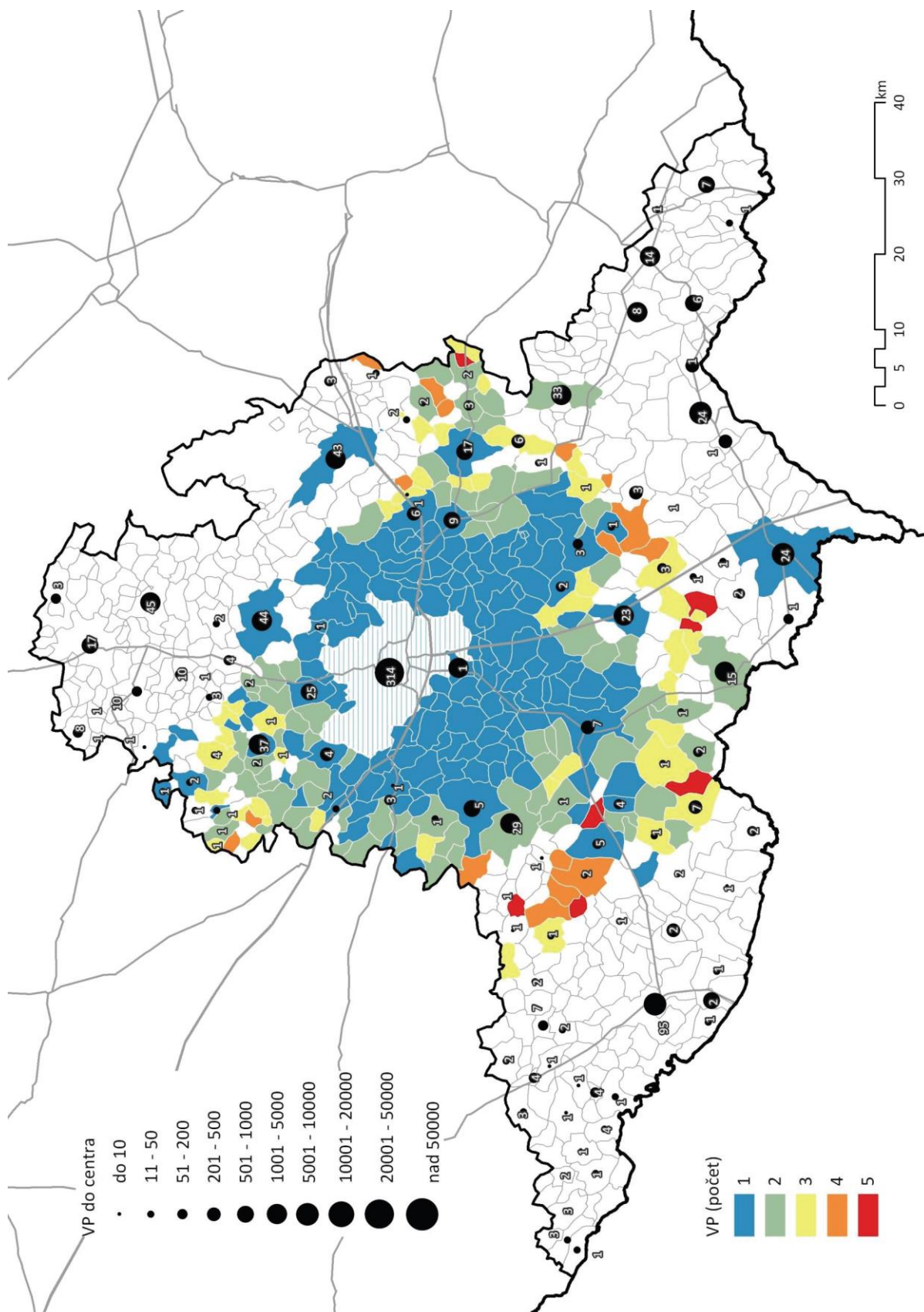
V případě dojížďky do škol je také patrná dominance Brna jako hlavního centra. Lze předpokládat, že hlavním cílem jsou vysoké, případně střední školy na jeho území. Kladné saldo mají i jiná větší města a městyse (převážně centra ORP), kde se nacházejí střední školy (např. Ivančice, Židlochovice, Slavkov u Brna...). Patrná je převaha obcí s kladným saldem. Důvodem je fakt, že velká část obcí má vlastní střední nebo alespoň základní školu. Záporné saldo v okolí Brna je pak dáno především vlivem suburbanizace, kdy je dojížďka rodičů do centra často spojena se školní docházkou dětí.

Mapa 5: Obce s významným proudem pracovní vyjíždky směřujícím do Brna v roce 1991

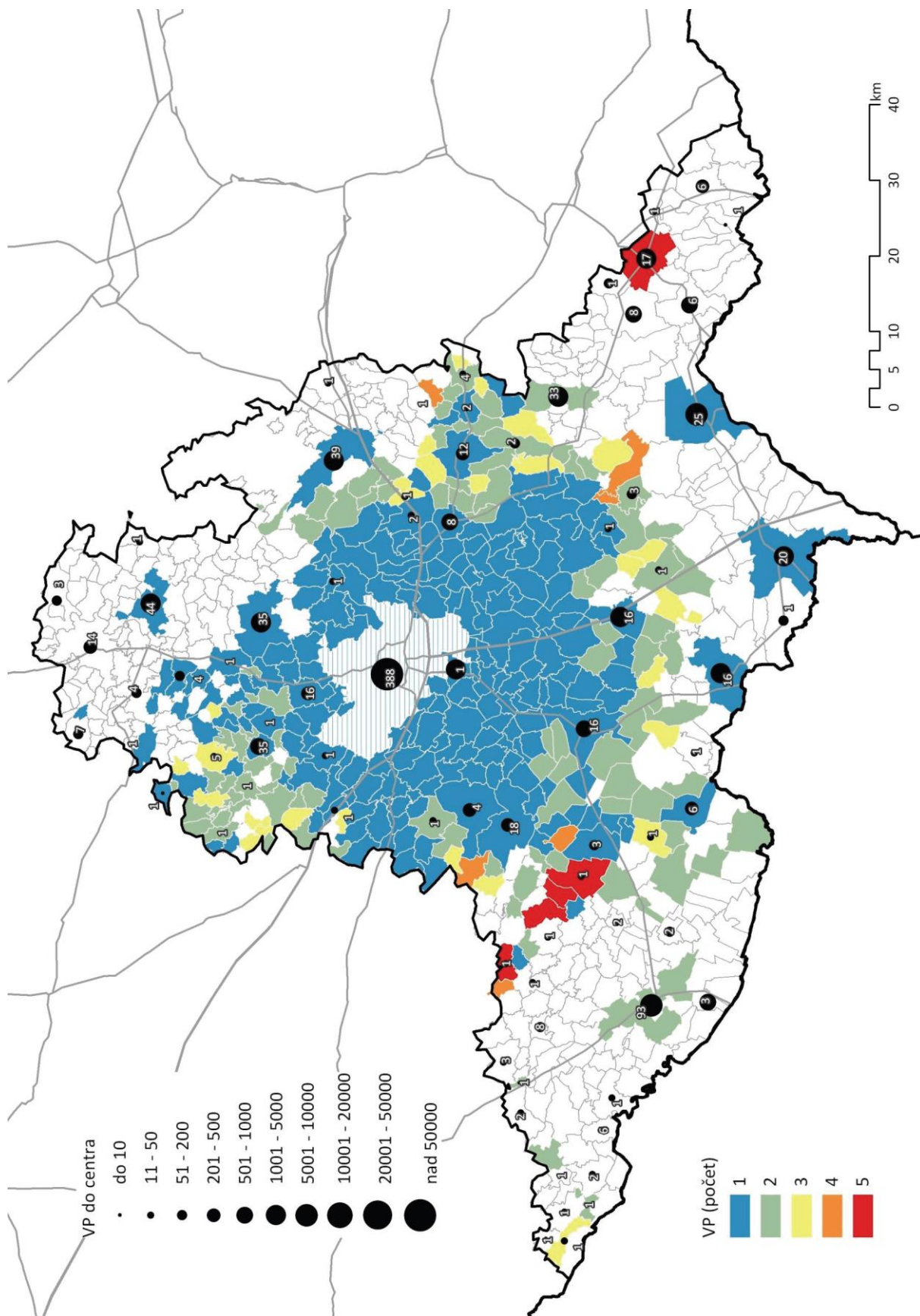
Zdroj: SLDB 1991; Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Muliček a kol., 2013)

Mapa 6: Obce s významným proudem pracovní vyjíždky směřujícím do Brna v roce 2001

Zdroj: SLDB 2001; Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Mulíček a kol., 2013)

Mapa 7: Obce s významným proudem pracovní vyjíždky směřujícím do Brna v roce 2011

Zdroj: SLDB 2011; Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace (Mulíček a kol., 2013)

5.1.3 SHRnutí

- Brněnská metropolitní oblast je jednou z 6 metropolitních oblastí vymezených Strategií regionálního rozvoje ČR. Podle funkčního vymezení je tvořena 167 obcemi včetně Brna.
- V roce 2011 žilo na území BMO 609 000 obyvatel (asi 5,84 % obyvatel ČR) na celkové ploše 1 755 km².
- 16 obcí má status města a 10 obcí status městyse.
- Téměř 96 % obcí spadá do kategorie do 5 000 obyvatel a více než polovina obcí do kategorie do 1000 obyvatel.
- Kromě Brna jsou dalšími lokálními centry větší města a městyse jako např. Pohořelice, Slavkov u Brna, Kuřim nebo Modřice.
- Obce v těsné blízkosti Brna mají záporné saldo dojížděky. Až 50 % obyvatel ve věku 15 až 64 let vyjíždí převážně do Brna za prací.
- V případě dojížděky do škol opět patrná dominance Brna jako hlavního centra. Kladné saldo mají v rámci BMO i jiná větší města a městyse, např. Ivančice, Židlochovice nebo Slavkov u Brna.
- Převaha obcí má kladné saldo dojížděky do škol. Velká část obcí má vlastní základní školu.
- Záporné saldo dojížděky do škol u obcí v okolí Brna dáno především vlivem suburbanizace, v jejímž důsledku se projevuje častá dojíždka rodičů do centra spojená obvykle i se školní docházkou dětí.

5.2 OBYVATELSTVO

Demografická struktura obyvatelstva významně ovlivňuje socioekonomickou pozici BMO v rámci ČR i EU. Znalost současného stavu a vývojových trendů umožňuje plánovat v dlouhodobém horizontu a tím se připravit na nadcházející změny a minimalizovat případná špatná rozhodnutí.

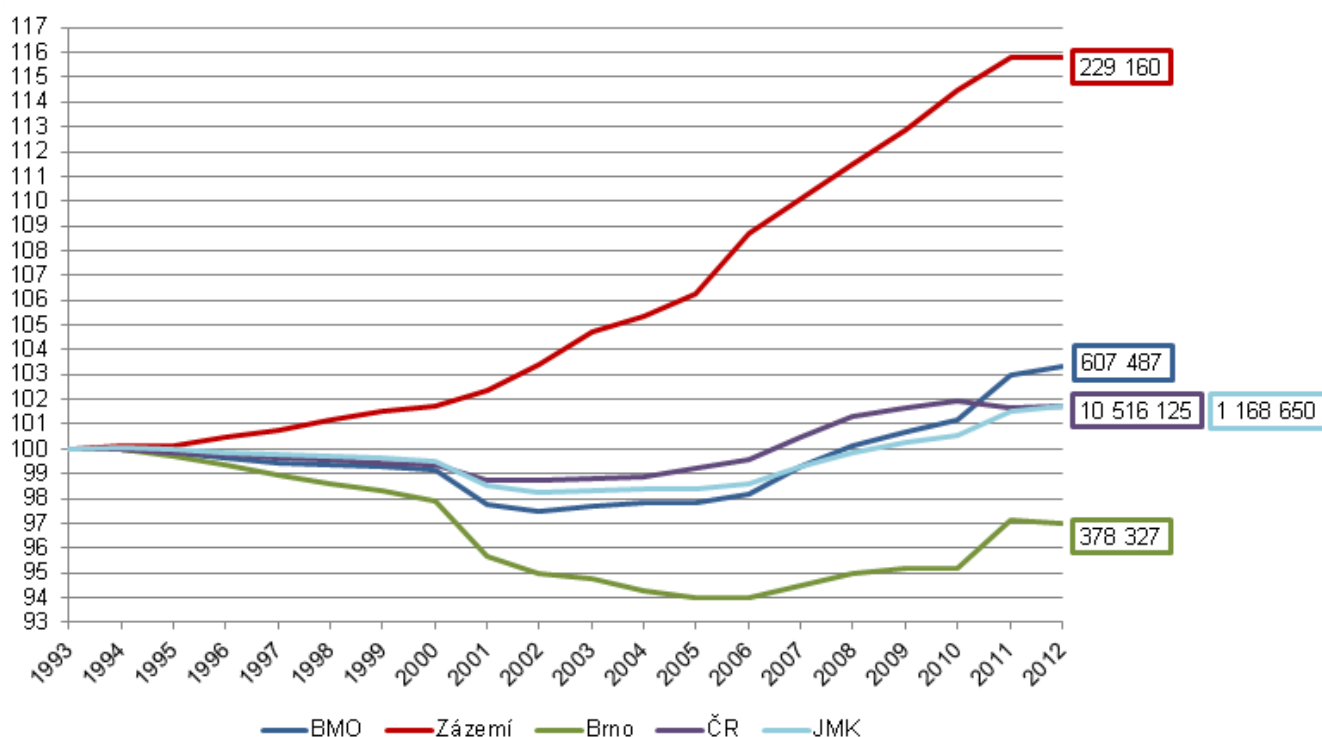
Populace Brněnské metropolitní oblasti je ovlivňována řadou trendů společných nejen pro celou Českou republiku, ale i ostatní vyspělé země světa (např. demografické stárnutí, nízká porodnost, imigrace cizinců, proces suburbanizace atd.). Míra jejich vlivu je však závislá na geografické i hierarchické pozici daného území v rámci regionu i celé republiky. V této kapitole je popsán populační vývoj BMO a jeho komponenty (přirozený přírůstek, přírůstek stěhováním) a složení obyvatelstva podle věku, vzdělání a národnosti. Tyto charakteristiky budou tam, kde je to vhodné, srovnávány s Jihomoravským krajem a Českou republikou. Pozornost bude také zaměřena na porovnání rozdílů mezi Brnem a jeho metropolitním zázemím v rámci BMO.

5.2.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL

V grafu je znázorněn vývoj počtu obyvatel v BMO, kde je postižena rozdílnost vývoje počtu obyvatel v zázemí Brna v rámci BMO a města Brna. Je zřejmé, že vývoj samotné BMO se příliš neliší od vývoje počtu obyvatel v Jihomoravském kraji a celé republice, kde dochází v porovnání posledních 20 let

k nárůstu počtu obyvatel. Naopak u města Brna patrný výrazný úbytek obyvatel, a to přibližně o tři procenta za posledních 20 sledovaných let. Brno ovšem ztrácelo obyvatelstvo po celou dobu sledovaného období nejen z důvodu nižší porodnosti, ale i kvůli procesu suburbanizace, který se naopak promítl do nárůstu počtu obyvatel v jeho zázemí, tedy de facto v ostatních částech BMO. Tyto trendy vycházejí z oficiálních statistik Českého statistického úřadu a statusu trvalého pobytu. Skutečnost však může být jiná, neboť podle různých kvalifikovaných odhadů žije ve městě Brně mnohem více obyvatel než je oficiálně známo. Tento předpoklad se potvrzuje i díky situaci na realitním trhu, kde neustává poptávka po bydlení.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v České republice, Jihomoravském kraji, BMO, městě Brně a zázemí v letech 1993 - 2012

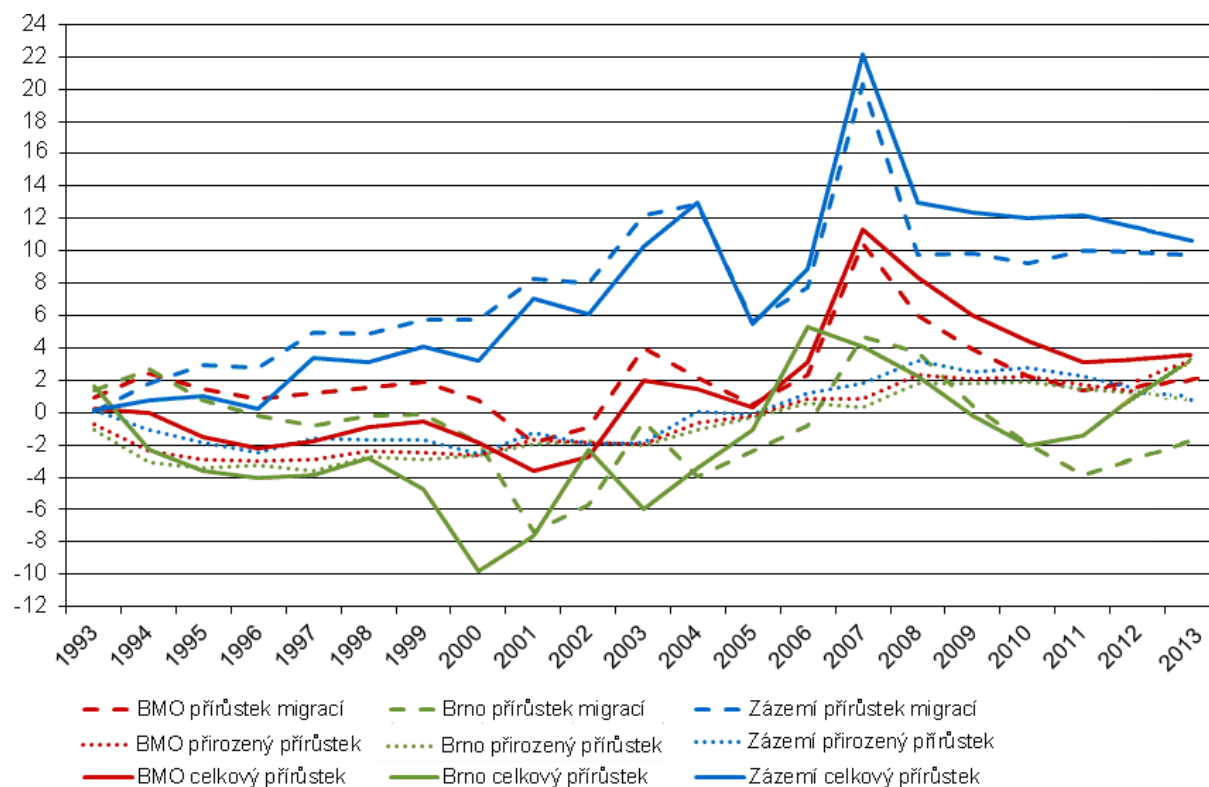

Zdroj: ČSÚ - Demografické údaje podle obcí ČR

Pozn.: Stav k 31.12, 1993 = 100 %, údaj v rámečku je počet obyvatel k 31. 12. 2012.

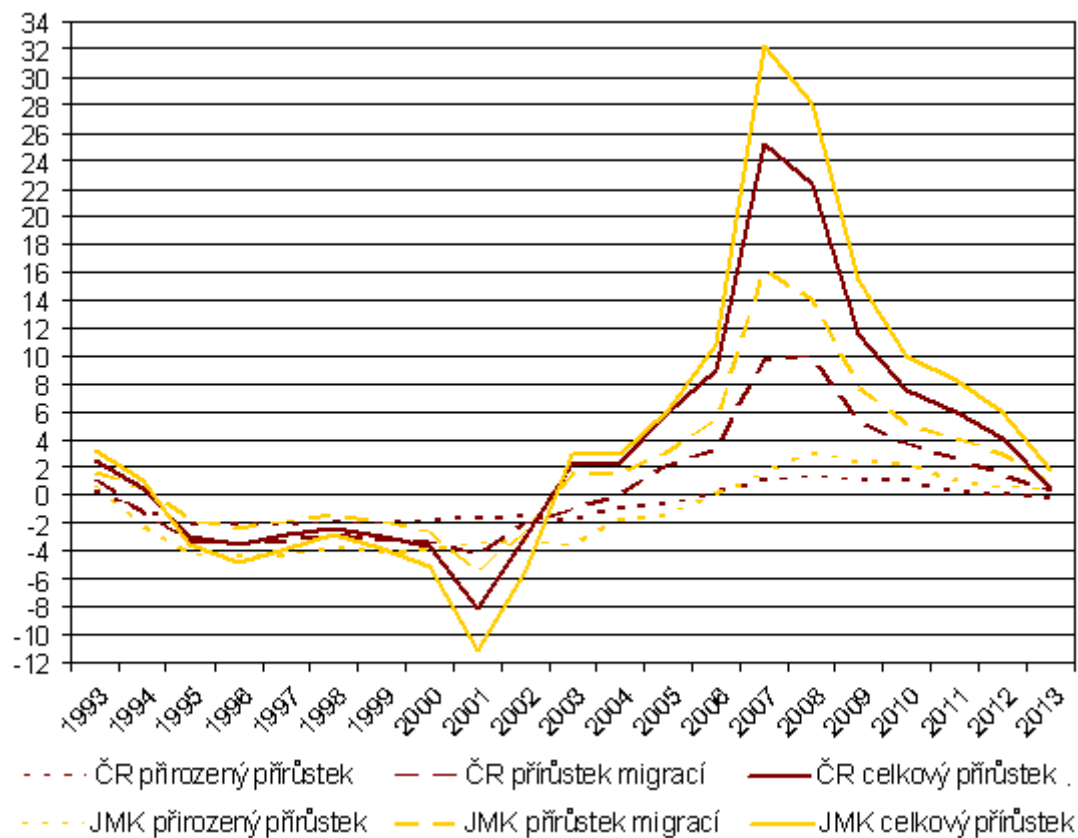
V grafu 2 je znázorněn populační vývoj mezi roky 1993 a 2012 v Brněnské metropolitní oblasti, která je rozdělena na Brno a zázemí Brna. Z grafů je patrné, že populační vývoj v jednotlivých částech je obdobný a srovnatelný s vývojem s Jihomoravského kraje a České republiky (viz graf 3). Zázemí Brna má však vyšší jak přirozený, tak migrační přírůstek. Je to způsobeno jednak vyšší porodností, a jednak migrací do suburbánních oblastí Brna. Kladný přírůstek počtu obyvatel má celá oblast od roku 2003. Přibližně do roku 2005 byl především výsledkem kladného migračního salda a úbytku přirozenou měnou. Od roku 2007 se ke kladnému migračnímu saldu přidal také kladný přirozený přírůstek, který byl způsobem především zvyšující se porodností žen narozených v 70. letech 20. století. Od roku 2008 dochází opět k úbytku počtu obyvatel z důvodu výrazného poklesu přírůstku migrací a také přirozeného přírůstku.

Graf 2: Populační vývoj Brněnské metropolitní oblasti v letech 1993 až 2013 v ‰

Zdroj: ČSÚ - Demografické údaje podle obcí ČR

Graf 3: Populační vývoj Jihomoravského kraje a České republiky v letech 1993 až 2013 v ‰

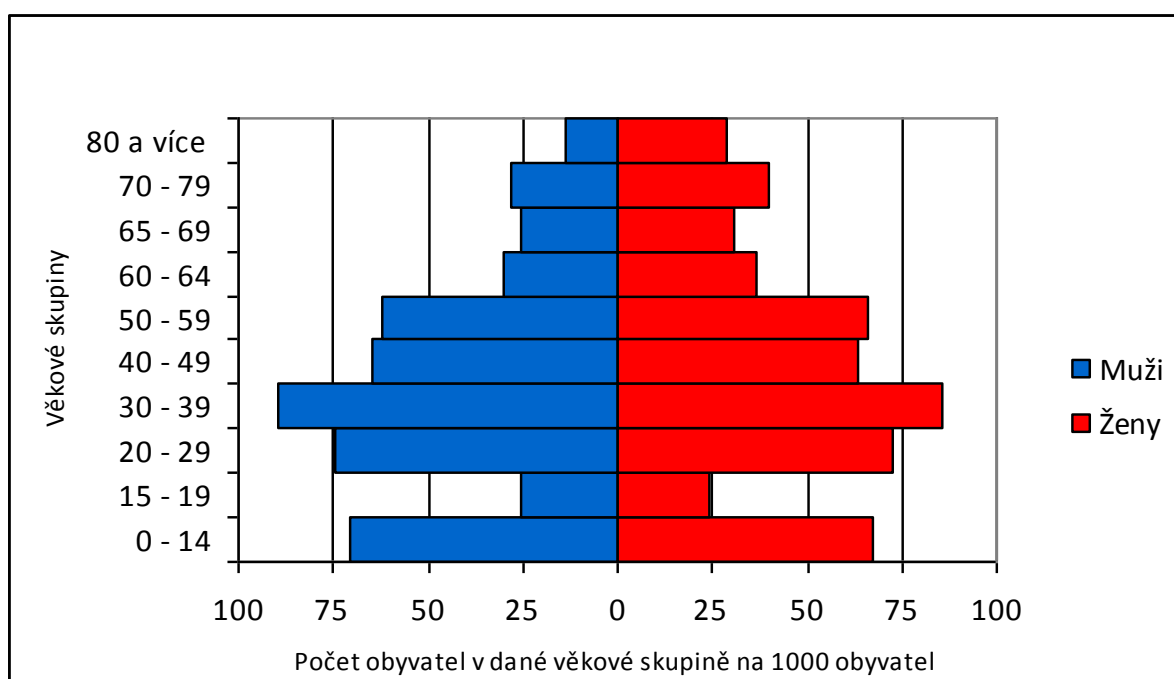

Zdroj: ČSÚ – Časové řady

5.2.2 VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL

Ve věkové struktuře oblasti se odráží demografický vývoj přibližně posledních sta let a s pouze lehkými odchylkami odpovídá struktuře České republiky a Jihomoravského kraje. V minulosti docházelo v důsledku válečných událostí nebo politických zásahů ke snižování či zvyšování porodnosti, které se pak projevují i v dalších generacích. Ve věkové pyramidě (graf 4) je vidět věková struktura v Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011. V současné době jsou v metropolitní oblasti, stejně jako v celé České republice nejpočetněji zastoupeny lidé ve věkové skupině 30 – 39 let ze silné generace 70. let. Jejich děti jsou příčinou nárůstu dětí ve věkové skupině 0 – 14, případně 15 – 19 let. Poměrně silnou skupinou jsou také lidé ve věku 55 – 70 let, tedy silné poválečné ročníky. Z věkové pyramidy lze také vyčíst silnější zastoupení žen ve vyšších věkových kategoriích, které je dáno vyšší úmrtností mužů ve vyšším věku.

Graf 4: Věková struktura Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

Snižující se úmrtnost a růst naděje dožití způsobuje stárnutí populace nejen v České republice, ale i ve většině vyspělých zemí světa a je v posledních letech velmi diskutovanou výzvou. Jihomoravský kraj patří v rámci republiky ke krajům se starší věkovou strukturou obyvatelstva, což přímo ovlivňuje i Brněnskou metropolitní oblast. V tabulce jsou porovnány jednotlivé věkové složky populace, index stárání, index závislosti I a II a index ekonomické zátěže. Ukazatel indexu stárání zahrnuje populaci starší 65 let v poměru k nejmladší věkové skupině (0 až 14 let). V rámci vývoje České republiky vykazují vysoké hodnoty indexu stárání především města a periferní oblasti. V Brněnské metropolitní oblasti má v souladu s tímto pravidlem na vysoký index stárání vliv především město Brno, kde hodnota indexu výrazně převyšuje krajský i celorepublikový průměr. Vysoký index stárání mají také některé menší obce na okrajích oblasti, které jsou naopak příkladem periferních oblastí (v rámci BMO vnějších, v rámci ČR často vnitřních) s vysokým počtem starých lidí a které ztrácejí mladé obyvatelstvo migrací do větších měst. V těchto obcích je počet osob ve věku 65 a více let téměř dvojnásobný než dětí ve věku 0 až 14 let.

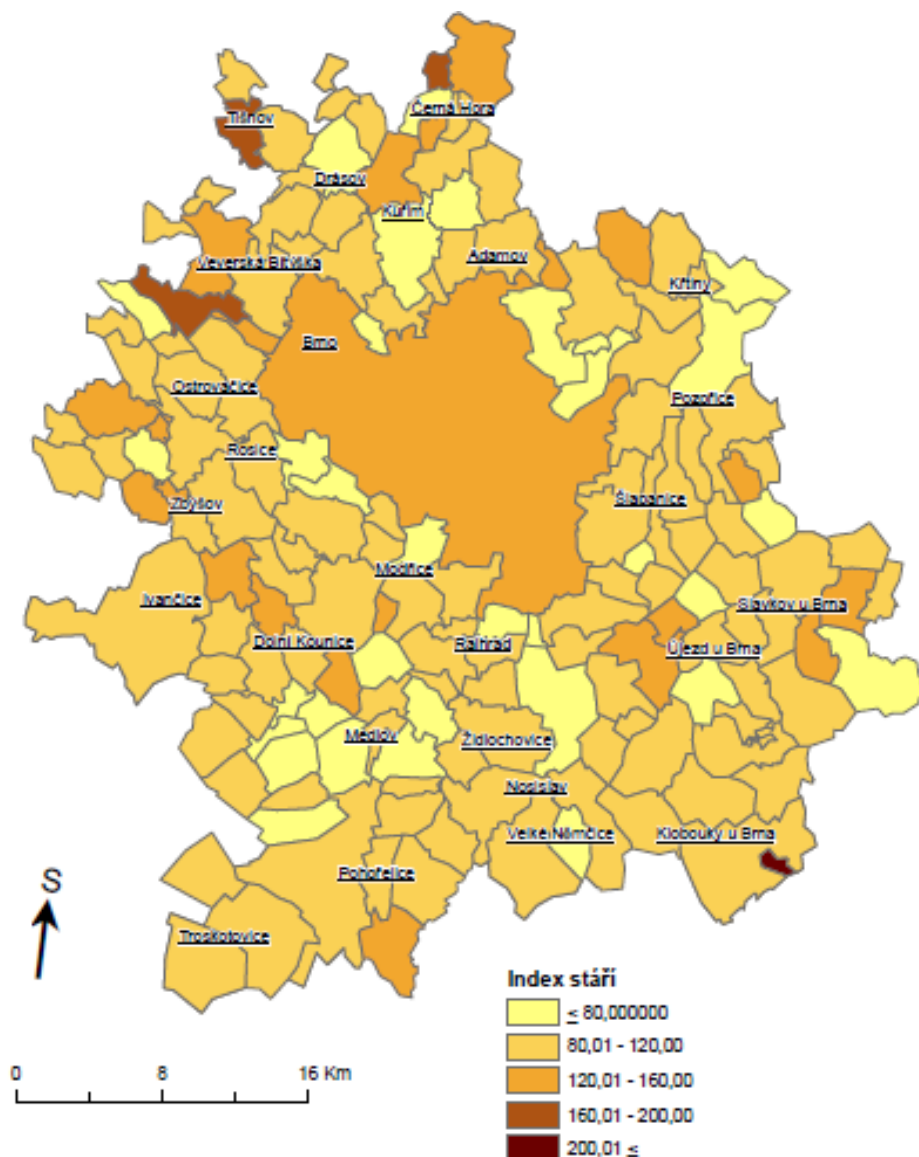
Tabulka 2: Věková skladba v roce 2011 v BMO, Jihomoravském kraji a ČR (%)

	BMO	Brno	Zázemí	Jihomoravský kraj	Česká republika
0-14	13,8	12,8	15,6	14,4	14,7
15-65	69,5	69,9	68,9	68,9	69,1
65+	16,6	17,3	15,4	16,7	16,2
Index stáří	120,3	135,8	98,7	116,1	110,4
Index závislosti I	19,9	18,2	22,7	20,1	20,5
Index závislosti II	23,9	24,8	22,4	23,3	22,6
Index ekonomického zatížení	43,8	43,0	45,1	45,2	44,6

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

Pozn.: **Index stáří** vyjadřuje, kolik je v populaci obyvatel ve věku nad 65 let na 100 dětí ve věku 0-14 let. **Index závislosti I** udává počet dětí ve věku 0-14 let na 100 osob ve věku 15-65 let. **Index závislosti II** vyjadřuje počet osob ve věku 65+ na 100 osob ve věku 15-65 let a **index ekonomického zatížení** znázorňuje počet dětí ve věku 0-14 let a počet obyvatel ve věku 60+ let na 100 osob ve věku 15-65 let.

Mapa 8: Index stáří v roce 2011 v obcích Brněnské metropolitní oblasti

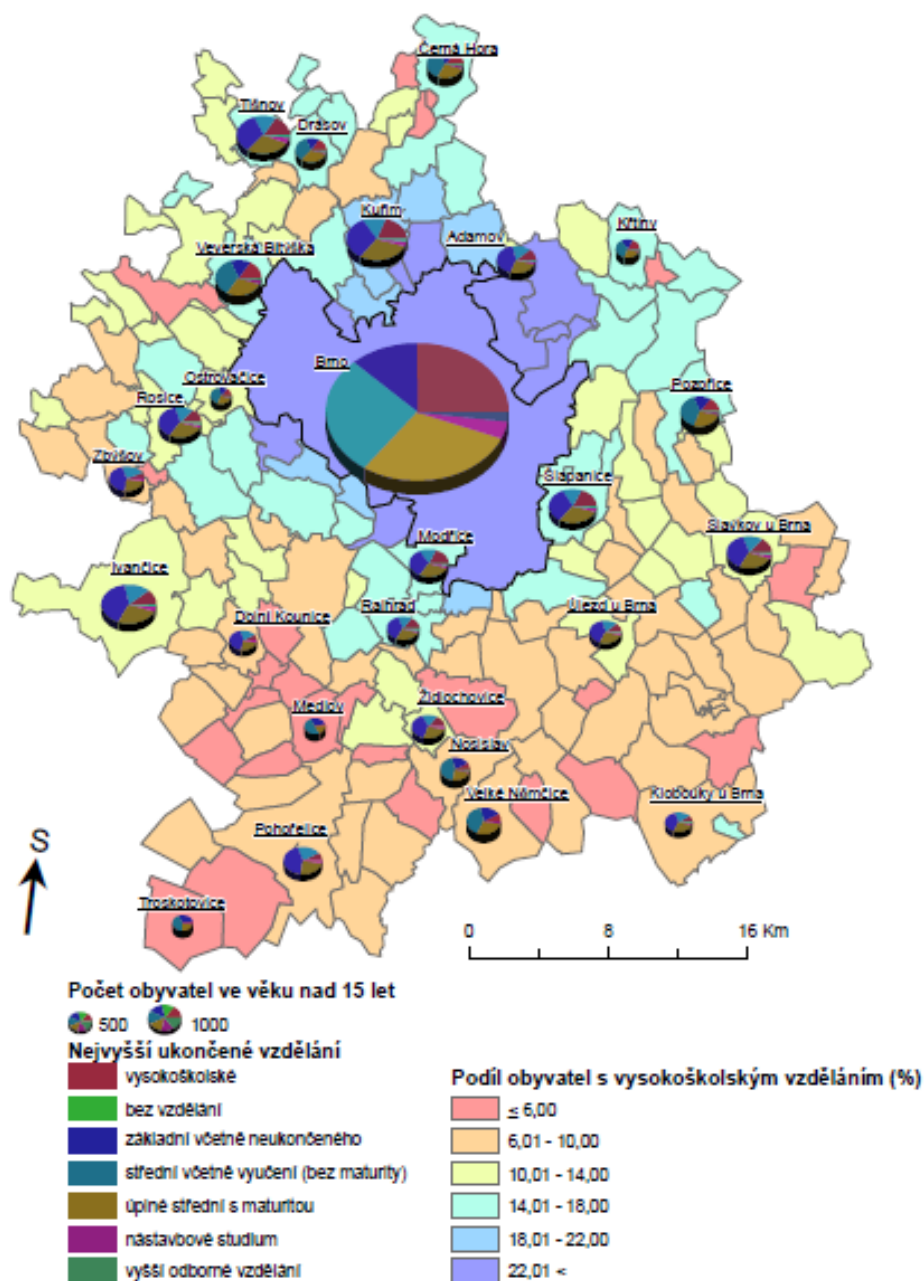

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

5.2.3 VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA OBYVATEL

Vzdělanostní struktura Brněnské metropolitní oblasti, měřeno podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva na obyvatelstvu starších 15 let, je podle Sčítání lidu, domů a bytů ve srovnání s Jihomoravským krajem a Českou republikou velmi příznivá. Je to však ovlivněno především dobrým postavením města Brna (25,1 %) a jeho nejbližšího zázemí. Jak je patrné z mapy, je podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva ve většině obcí oblasti spíše nižší (pod 10 %). O něco málo více než v Jihomoravském kraji a České republice je v Brněnské metropolitní oblasti obyvatel se středoškolským vzděláním (s maturitou i bez maturity), nástavbovým studiem a vyšším odborným vzděláním. Výrazně menších podílů ve srovnání s celorepublikovým průměrem pak má BMO pouze v případě obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání.

Mapa 9: Podíl obyvatel ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním a struktura nejvyššího dosaženého vzdělání v obcích BMO v roce 2011

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

Tabulka 3: Struktura nejvyššího dosaženého vzdělání obyvatel ve věku 15 a více let v BMO, Jihomoravském kraji a ČR v roce 2011 (v %)

	bez vzdělání	základní včetně neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední (s maturitou)	nástavbové studium	vyšší odborné vzdělání	vysokoškolské
BMO	0,30	15,37	29,12	29,89	3,15	1,55	20,62
JMK	0,40	18,34	33,72	28,05	2,88	1,31	15,31
ČR	0,50	18,55	34,85	28,63	2,93	1,38	13,16

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

5.2.4 NÁRODNOSTNÍ STRUKTURA OBYVATELSTVA

Otázka na národnost byla ve sčítání lidu 2011 dobrovolná. Výrazně narostl počet obyvatel, kteří odmítli odpovědět na otázku své národnosti. Stejně jako v celé České republice neuvedlo svoji národnost asi 25 % obyvatel. Nejvýrazněji zastoupenou národností byla česká a moravská. Vzhledem ke geografické poloze oblasti je zcela logicky podíl moravské národnosti na obyvatelstvu více než čtyřikrát vyšší než ve zbytku republiky, nižší je naopak podíl slezské a polské národnosti. V obcích Brněnské metropolitní oblasti mimo českou, moravskou a slezskou národnost mají ve srovnání s celorepublikovým průměrem vyšší zastoupení obyvatelé hlásící se k národnosti slovenské, ukrajinské a vietnamské. V kruhových grafech byla z důvodu zachování přehlednosti vynechána položka „neuvedeno“, do kartogramu však započítána byla.

Počet příslušníků některých národností však nelze podle sčítání lidu seriózně hodnotit. Nejvíce to platí o romské národnosti, jejíž příslušníci se ve sčítáních lidu většinově hlásí k jiným národnostem (české, moravské apod.). Údaje je proto třeba hledat ve specializovaných studiích. Podle „Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014–2018“ (V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013) jsou Romové v Jihomoravském kraji nejpočetněji zastoupeni ve městě Brně, kde jich žije asi 15–17 tisíc (cca 4 % obyvatel města, údaj z roku 2008), z toho jich asi 8–10 tisíc žije v podmínkách sociálního vyloučení nebo je sociálním vyloučením ohroženo.¹ V dalších místech Jihomoravského kraje žije asi 2–2,5 tisíce Romů (z nich je cca 700 obyvatel ohroženo sociálním vyloučením nebo je sociálně vyloučeno), z toho je v rámci BMO nejvýznamnější lokalita Zastávka s cca 100 příslušníky romské národnosti a dále několik menších lokalit na Vyškovsku.

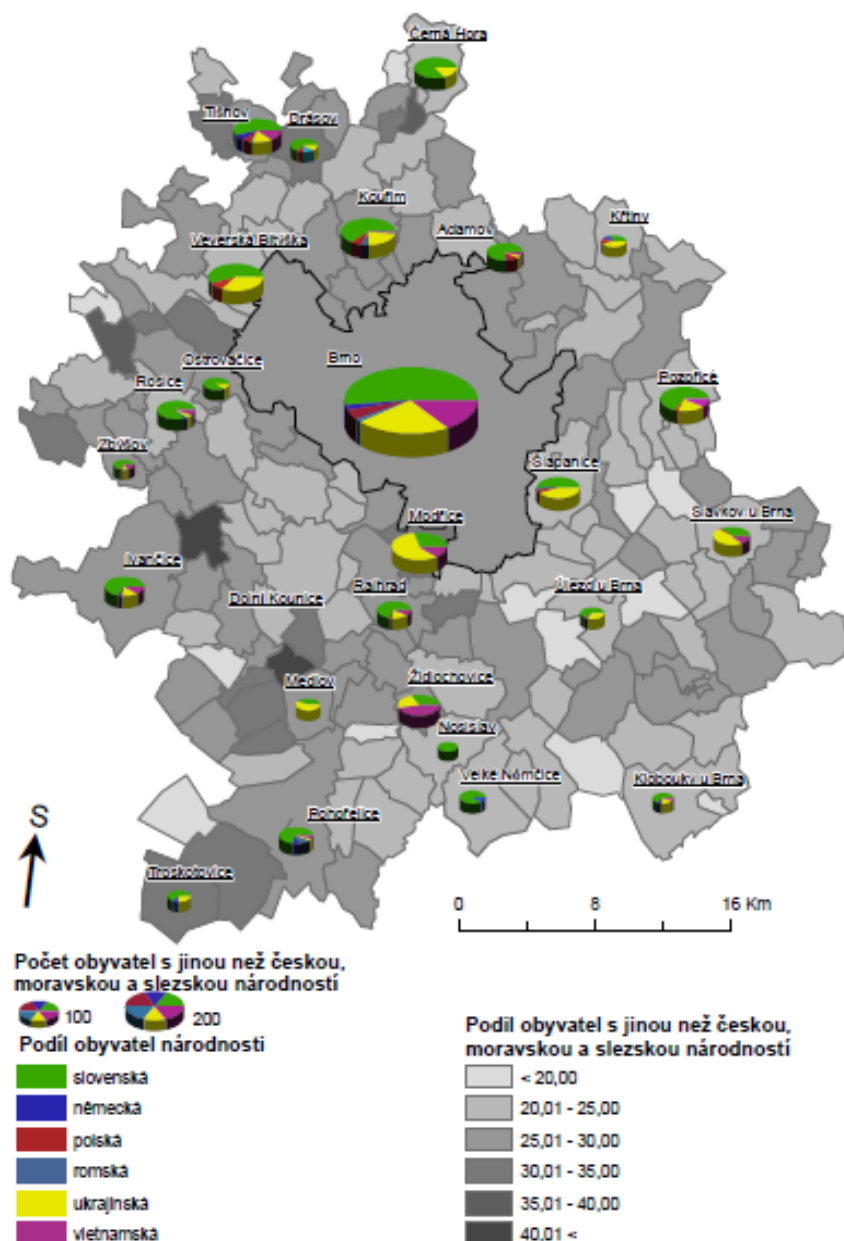
Tabulka 4: Národnostní složení obyvatel v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011 (v %)

	česká	moravská	slezská	slovenská	polská	německá	romská	ukrajinská	vietnamská	neuv.
BMO	50,63	22,23	0,03	1,38	0,10	0,05	0,04	0,71	0,29	24,55
JMK	47,96	21,86	0,02	1,21	0,07	0,04	0,03	0,43	0,21	28,18
ČR	64,31	5,00	0,12	1,41	0,37	0,18	0,05	0,51	0,28	25,32

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

¹ Podle vládní Agentury pro sociální začleňování se za sociálně vyloučené obyvatele považují ti občané, „kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu“ (www.socialni-zaclenovani.cz).

Mapa 10: Podíl obyvatel s jinou než českou, moravskou a slezskou národností a národnostní složení obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

5.2.5 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

Podle „Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014–2018“ (V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013) se na území Brna nachází „10 sociálně vyloučených lokalit většího rozsahu a 5 lokalit menšího rozsahu (údaj z roku 2008). V roce 2011 přibýlo dalších 5 sociálně vyloučených lokalit menšího rozsahu v podobě komerčních ubytoven. V Brně se sociálně vyloučené lokality nachází především na území MČ Brno-střed, Brno-sever, Brno-Židenice, Brno-jih, Brno-Královo Pole.“ Ve většině sociálně vyloučených lokalit Jihomoravského kraje žijí romští i další občané převážně ve vlastních rodinných domech (dle Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014–2018, V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013), v samotném Brně pak převažují Romové žijící v domech

bytových. V lokalitách s vyšším zastoupením Romů je kvalita bydlení dlouhodobý problém – v rámci BMO se týká Brna a Zastávky. Byty jsou většinou stísněné, přeplněné, děti žijí v nezdravém prostředí, narůstají hygienické problémy. Základní překážkou v přístupu nízkopříjmových romských domácností ke standardnímu bydlení je jeho finanční nedostupnost. Příjem domácností se pohybuje v blízkosti životního minima, což jim znemožňuje vytvořit si potřebné úspory. Nízkopříjmové romské domácnosti čelí i většímu riziku vzniku dluhů na nájmu a službách s tím spojených, které bývají jednou z nejčastějších příčin ztráty bydlení. Problémy sociálně vyloučených lokalit souvisejí také s vysokou mírou nezaměstnanosti jejich obyvatel, vyšší mírou (zejména drobné) kriminality a dalších sociálně patologických jevů (řetězec gamblerství, narkomanie, drobné majetkové kriminality, zastaváren atd.), zhoršenou dostupností vzdělávání (např. nízká míra inkluzivního vzdělávání, tj. vzdělávání na principu začleňování sociálně nebo etnicky vymezených skupin), horším zdravotním stavem obyvatelstva těchto lokalit a nezbytnou realizací potřebných sociálních služeb a opatření.

5.2.6 SHRNUÍ

- Dlouhodobě stabilní až mírný nárůst obyvatelstva.
- Věková struktura BMO odpovídá struktuře České republiky a Jihomoravského kraje.
- Nejpočetněji jsou zastoupeni lidé ve věkové skupině 30–39 let (generace narozená v 70. letech). Střednědobě přibývají děti předškolního věku (početní nárůst skupiny 0–14 let). Silná věková skupina je i v kategorii 55–70 let (poválečné ročníky), která v nejbližších letech přejde do důchodového věku.
- Stejně jako v celé republice probíhá proces demografického stárnutí populace, které bude i nadále pokračovat.
- Index stárí převyšuje celorepublikový průměr. Nejvyšší je v městě Brno a některých menších obcích na okrajích oblasti. Kromě demografického stárnutí je příčinou migrace mladší generace do suburbánních oblastí v zázemí Brna nebo do větších měst.
- Od roku 2007 dochází ke zpomalení růstu přirozenou měnou i migrací. Obyvatelstvo přibývá převážně v obcích v zázemí Brna díky procesu suburbanizace, tedy migrací.
- Velmi příznivá je vzdělanostní struktura obyvatel. Město Brno a jeho zázemí mají nadprůměrný počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel ve věku nad 15 let. Počet obyvatel se středoškolských vzděláním, nástavbovým studiem a vyšším odborným vzděláním také převyšuje celorepublikový průměr.
- Nejvýrazněji zastoupenou národností byla česká a moravská, přičemž podíl moravské národnosti v obyvatelstvu je čtyřikrát vyšší než ve zbytku republiky. Nad celostátním průměrem je také podíl obyvatel hlásících se k národnosti slovenské, ukrajinské a vietnamské.
- V oblasti žije podle odhadů asi 15–17 tisíc příslušníků romské menšiny, z nichž drtivá většina obývá lokality (často sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené) v Brně, malá část jich žije v Zastávce.
- V Brně se nachází 10 sociálně vyloučených lokalit velkého rozsahu a 5 menších sociálně vyloučených lokalit. Problém těchto lokalit spočívá zejména v nízké kvalitě bydlení, nezaměstnanosti, kriminalitě a zhoršené dostupnosti vzdělávání a sociálních služeb.

- Nejvyšší podíl obyvatel vyjíždějících za prací a do škol mají obce v bezprostředním zázemí města Brna.

5.3 EKONOMIKA

Tato kapitola se bude zabývat ekonomikou v Brněnské metropolitní oblasti. Sledována bude především výkonost ekonomiky, struktura zaměstnanosti, trh práce a věda a výzkum v oblasti.

5.3.1 VÝKONNOST EKONOMIKY

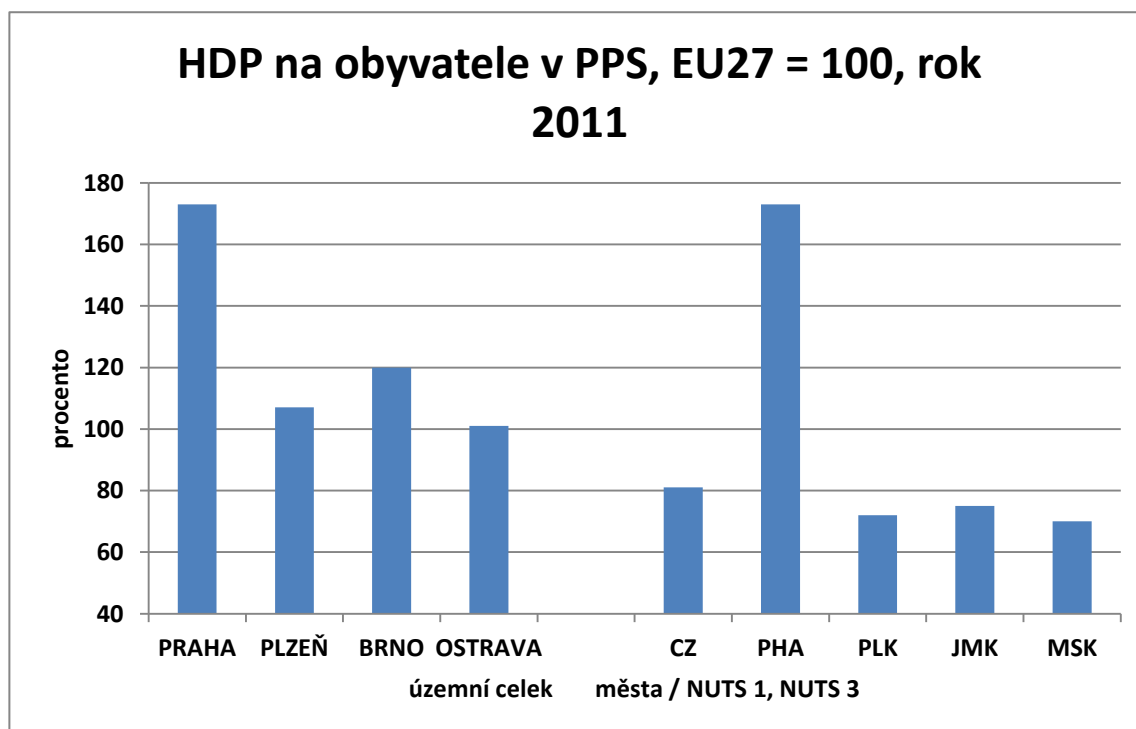
Českou ekonomiku v nedávné době výrazně zasáhl pokles hospodářské výkonnosti. Po oživení v letech 2010 a 2011 se v roce 2012 opět vrátila zpět do recese, která je teprve na přelomu let 2013–14 vystřídána obnoveným růstem. Hrubý domácí produkt ČR klesl během celého období 2009–13 souhrnně o 1,2 %, což bylo jedno z nejvýraznějších snížení v rámci Evropské unie. Roky 2008 až 2011 byly stejně jako v celé republice z hlediska makroekonomických ukazatelů zlomové. Rok 2008 byl rokem a předkrizovým a růstovým, ale v roce 2009 již nastal propad. V letech 2010 a 2011 opět došlo k meziročnímu nárůstu, ovšem některé ukazatele nedosáhly předkrizové úrovně.

Následující kapitoly se zabývají ekonomickou výkonností Brněnské metropolitní oblasti. Kvůli nedostatku dat za menší územní jednotky některé informace a závěry vycházejí z dat za celý Jihomoravský kraj, případně za statutární město Brno. Hodnocena je také struktura trhu práce a zaměstnanosti/nezaměstnanosti v oblasti (částečně čerpáno z Programu rozvoje Jihomoravského kraje 2014 – 2017 zpracovaného v roce 2013 Jihomoravským krajem). Oblast trhu práce trpí nedostatkem podrobných dat pro místní úroveň (obce, SO ORP) od roku 2012, kdy došlo k reformě úřadů práce. V důsledku toho je část podrobnějších dat uvedena pouze do roku 2011, novější data jsou pak dle možností a dostupnosti analyzována pro jiné územní jednotky (např. okresy).

Po propadu ekonomiky na konci 90. let docházelo v Jihomoravském kraji k ekonomickému růstu. Do roku 2005 se úroveň HDP na obyvatele v kraji ve srovnání s Českou republikou mírně snižovala (graf 5). Ve srovnání s ostatními kraji České republiky byl Jihomoravský kraj na čtvrtém místě. V roce 2008 se kraj posunul hned na za hlavní město Prahu, na druhé místo. Na tomto místě se kraj udržel i v následujících letech. Rok 2008 byl rokem, kdy se začaly v některých krajích projevovat dopady hospodářské recese a ve vývoji regionálního HDP se projevil výrazné rozdíly v odvětvové struktuře ekonomiky. Nicméně Jihomoravský kraj si vedl ve srovnání s ostatními poměrně dobře. Na vysokém přírůstku HDP kraje se podílela především odvětví výroby elektřiny, plynu, maloobchodu, činností v oblasti nemovitostí a jiných obchodních služeb (ČSÚ 2010). Je tedy možné předpokládat důležitou úlohu města Brna s orientací na služby různého charakteru ve vysoké ekonomické výkonnosti regionu. Podíl zpracovatelského průmyslu, který má dominantní postavení v krajské ekonomice, na hrubé přidané hodnotě kraje a jeho tržby v roce 2008 poklesly, a to hlavně v oblasti výroby dopravních prostředků, textilií a zpracování dřeva. Hrubý domácí produkt na obyvatele charakterizuje nejlépe ekonomickou výkonnost a je také jedním ze základních kritérií pro využívání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie. HDP Jihomoravského kraje představoval v roce 2011 10,3 % HDP České republiky. V paritě kupní síly na obyvatele kraje dosáhl 75 % průměru EU, což bylo v rámci ČR druhé místo po hlavním městě (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014–2017). Pro město Brno bylo v roce 2013 vypočteno regionální HDP na obyvatele. Údaje vycházejí z veřejně přístupných dat národních účtů Českého statistického úřadu, EUROSTATU a z publikovaných údajů ve vyhláškách MF ČR. Údaje vychází z aktualizovaných dat po revizi národních účtů v roce 2011. Jako srovnávací hledisko byla využita komparace s republikovým a evropským průměrem u HDP na obyvatele v PPS

(Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013).

Graf 5: HDP na obyvatele v PPS v roce 2011

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013" (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

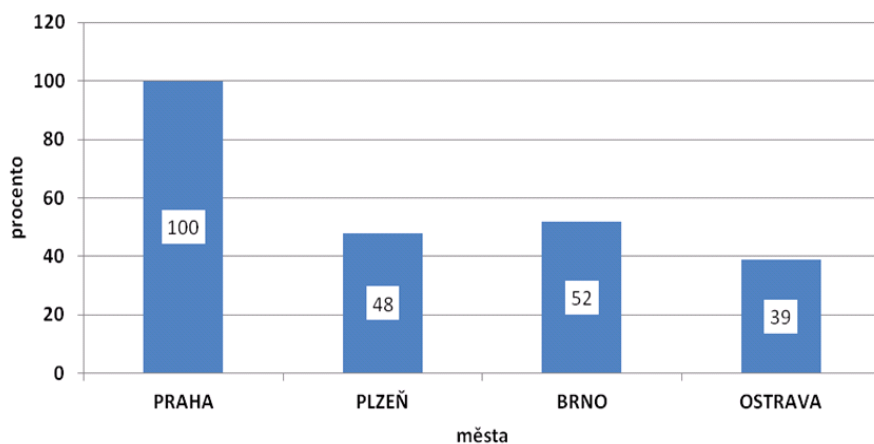
Tabulka 5: HDP na obyvatele v PPS v letech 2005 až 2011

HDP na obyvatele, EU27 = 100							
ÚZEMÍ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČESKÁ REPUBLIKA	76	77	79	81	83	80	81
<i>Města:</i>							
Praha	160	162	170	175	176	172	173
Plzeň	102	102	107	101	103	104	107
Brno	101	105	112	118	125	119	120
Ostrava	86	85	89	95	93	103	101
<i>NUTS 3:</i>							
Hl. m. Praha	160	162	170	175	176	172	173
Plzeňský kraj	72	73	74	69	71	71	72
Jihomoravský kraj	69	70	73	76	78	75	75
Moravskoslezský kraj	65	64	67	69	68	67	70

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013" (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

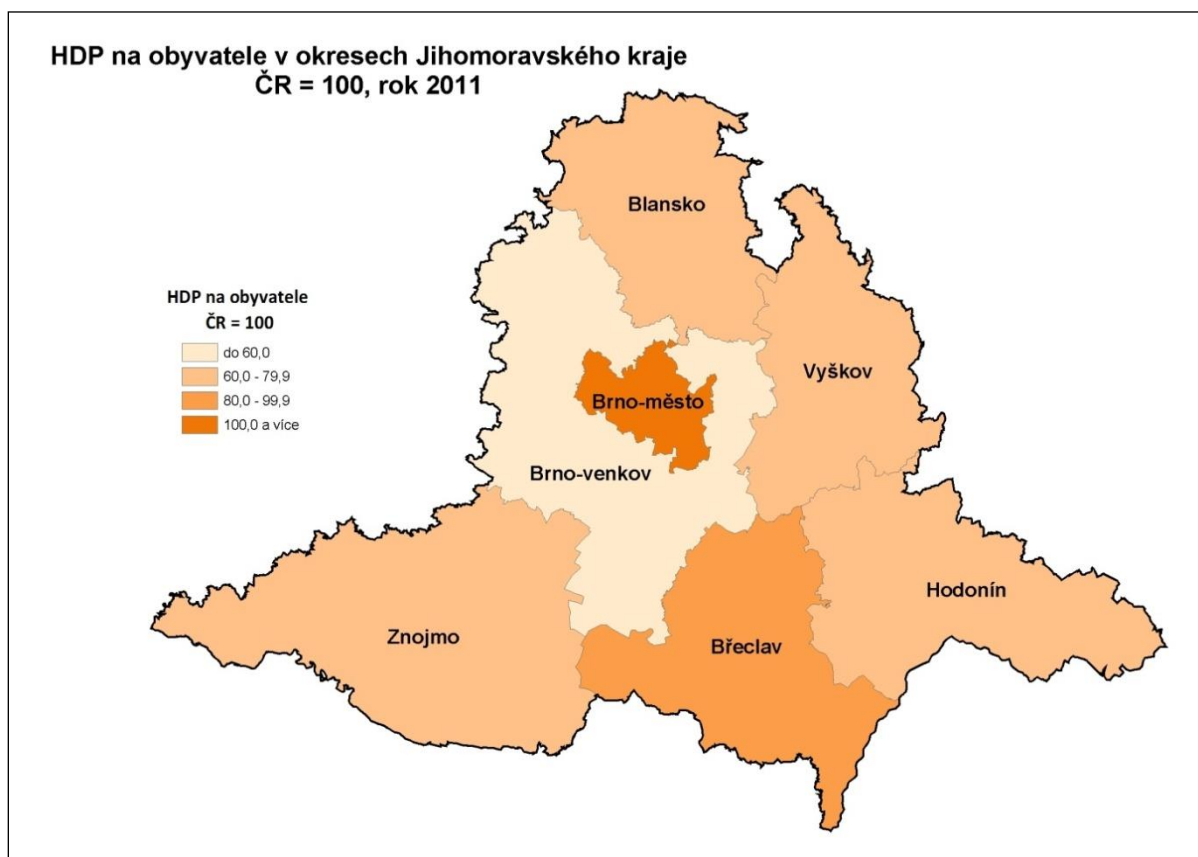
Uvedená data zobrazují zpoždění nástupu recese v České republice oproti dalším členským zemím na západ od naší hranice. Tato skutečnost též ovlivnila odlišný vývoj mezi kraji a jejími metropolemi. Vývoj hospodářství a tudíž pozdější nástup recese (konec roku 2009 a 2010) v hlavním městě a městě Brně ovlivnily státní restrikce.

Graf 6: Podíl nově vytvořené hodnoty v krajské metropoli na krajském úhrnu v roce 2011

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013", (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

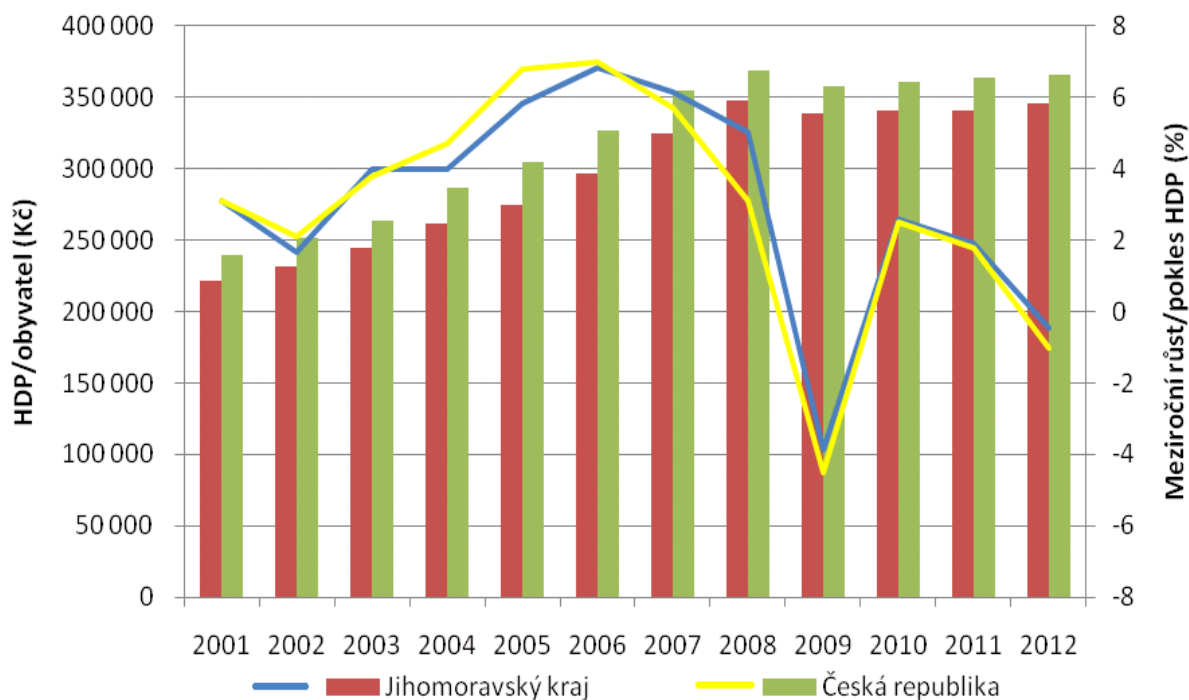
Mapa 11: HDP na obyvatele v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011

Zdroj: Převzato z "Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013", (H. Chladová, interní materiál Magistrátu města Brna, 2013).

Podle výše uvedeného je zřejmé, že ekonomická výkonnost Brna je předpokladem prosperity a pozitivního sociálního vývoje v BMO i v celém Jihomoravském kraji (Ekonomická výkonnost hospodářství v Brně. Komparace s dalšími vybranými krajskými městy ČR – aktualizace 2013).

Graf 7: Vývoj HDP na obyvatele a meziročního nárůstu HDP ve stálých cenách v Jihomoravském kraji a České republice v letech 2001 až 2012

Zdroj: ČSÚ, Databáze regionálních účtů

Z vývoje průměrné mzdy v krajích České republiky je patrné, že po celé sledované období (2010 až 2012) si Jihomoravský kraj drží v mezikrajském srovnání 3. místo za hlavním městem Prahou a Středočeským krajem. Mediánové mzdy jsou v roce 2010 až na 5. místě za Plzeňským a Libereckým krajem. Tuto pozici si JMK udržel až do roku 2012 s tím rozdílem, že 4. místo nahradil Moravskoslezský kraj. Důvodem lepšího vyšších mezd je pravděpodobně dominantní postavení Brna s výrazně nadprůměrnými platy. Mzdy jsou vždy nižší než republikový průměr. Vyšší průměrné mzdy než většina krajů mají v Jihomoravském kraji především zaměstnanci na kvalifikovanějších pozicích, a to hlavně řídicí pracovníci, specialisté a techničtí a odborní pracovníci. V ostatních pozicích získávají v mezikrajském srovnání mzdy spíše nižší.

Průměrné mzdy v kategoriích v městě Brně (okres Brno - město) jsou vyšší než v Jihomoravském kraji. V porovnání s okresem Brno - venkov a Českou republikou se liší v závislosti na kategorii, převážně jsou však vyšší.

Tabulka 6: Vývoj průměrné mzdy a mediánu mzdy v České republice a krajích (2010 – 2012)

	Průměrná mzda			Medián mezd		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Česká republika	26 881	25 645	26 133	22 608	21 826	22 239
Hlavní město Praha	36 124	33 546	34 420	28 392	26 896	27 198
Středočeský kraj	27 001	25 651	26 097	23 386	22 570	22 808
Jihočeský kraj	23 418	23 199	23 722	20 479	20 594	21 190

	Průměrná mzda			Medián mezd		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Plzeňský kraj	25 482	24 036	24885	22 634	21 453	22 198
Karlovarský kraj	22 498	21 723	22122	20 110	19 229	19 885
Ústecký kraj	24 874	23 174	23816	21 860	20 581	21 334
Liberecký kraj	25 089	23 422	23709	22 289	21 084	21 473
Královéhradecký kraj	23 950	22 837	23687	21 174	20 338	21 315
Pardubický kraj	23 537	22 978	23230	20 721	20 636	21 006
Kraj Vysočina	23 944	22 918	23298	21 059	20 461	20 956
Jihomoravský kraj	26 223	24 651	25281	22 139	21 238	21 647
Olomoucký kraj	23 997	22 825	23129	21 423	20 805	21 085
Zlínský kraj	23 219	22 655	22881	20 666	20 336	20 503
Moravskoslezský kraj	24 554	24 174	24479	21 883	21 603	22 010

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Tabulka 7: Průměrná mzda v Brně v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Brno - město	24 060	25 052	26 388
Administrativa	18 824	18 816	19 113
Doprava, spedice, logistika	20 143	20 231	19 864
Ekonomika, finance, účetnictví	24 157	24 560	26 126
Elektrotechnika a energetika	24 851	24 954	25 778
Informační technologie	31 697	31 834	33 834
Management	33 925	36 320	38 902
Strojírenství	23 099	24 401	25 622
Školství, vzdělávání, věda, výzkum	21 412	21 063	20 366
Vrcholový management	53 941	62 480	67 849

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

Tabulka 8: Průměrná mzda v Jihomoravském kraji v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Jihomoravský kraj	22 964	23 641	24 712
Administrativa	18 574	18 598	18 769
Doprava, spedice, logistika	20 054	20 034	19 329
Ekonomika, finance, účetnictví	22 741	23 370	24 503
Elektrotechnika a energetika	23 050	23 711	24 293
Informační technologie	31 212	31 384	33 221
Management	32 831	35 116	37 391
Strojírenství	22 164	23 055	24 084
Školství, vzdělávání, věda, výzkum	20 341	20 718	20 406
Vrcholový management	51 625	58 937	67 494

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

Tabulka 9: Průměrná mzda v Brně - venkov v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Brno - venkov	21 996	22 578	22 743
Administrativa	18 779	18 327	19 104
Doprava, spedice, logistika	21 220	20 286	18 424
Ekonomika, finance, účetnictví	21 739	22 137	22 133
Elektrotechnika a energetika	21 908	21 787	20 847
Informační technologie		30 273	31 532
Management	31 714	36 099	35 361
Strojírenství	22 704	22 433	23 216
Školství, vzdělávání, věda, výzkum	17 896	20 509	19 983
Vrcholový management	55 025	65 992	76 362

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

Tabulka 10: Průměrná mzda v České republice v kategoriích mezi roky 2009 až 2011

Kategorie	2009	2010	2011
Česká republika	23 131	23 679	24 832
Administrativa	19 083	19 273	19 246
Doprava, spedice, logistika	20 495	20 481	20 411
Ekonomika, finance, účetnictví	23 367	23 638	25 470
Elektrotechnika a energetika	23 126	23 658	24 115
Informační technologie	32 153	32 694	34 408
Management	34 324	35 682	38 159
Strojírenství	22 067	22 135	22 936
Školství, vzdělávání, věda, výzkum	20 001	20 715	20 345
Vrcholový management	59 160	61 585	70 302

Zdroj: Profesia CZ, spol. s r.o., online průzkum výše platů, www.platy.cz

5.3.2 VÝZKUM, VÝVOJ, INOVACE

Postavení BMO v oblasti vývoje a výzkumu lze odvodit od pozice Jihomoravského kraje. Ukazuje na vzdělanost obyvatelstva, technologickou vyspělost i inovační potenciál. Nejvyšší počet zaměstnaných ve vědě a výzkumu mají hlavní město Praha a Jihomoravský kraj, protože v Praze a Brně jsou koncentrovány vysoké školy a organizace výzkumu a vývoje. Věda a výzkum v Brněnské metropolitní oblasti ovlivňují celý Jihomoravský kraj. Jak je patrné z tabulky, největší koncentrace pracovišť, pracovníků a výdajů VaV v kraji mají okresy Brno-město, Brno-venkov a Blansko, na jejichž ploše se nejvíce podílí Brněnská metropolitní oblast. Mezi kraji v oblasti výzkumu a vývoje dlouhodobě dominuje Hl. m. Praha, ale Jihomoravský kraj je prakticky ve všech ukazatelích na druhém místě v mezikrajském srovnání. V roce 2012 zde bylo 16,8 % pracovišť VaV, 17,6 % počtu zaměstnanců a 20,3 % celkových výdajů v ČR. Podíl výzkumných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců VaV, který v roce 2012 dosáhl 59,8 %, je mezi kraji nejvyšší. Podle všech oblastí VaV dochází k výraznému nárůstu.

Do Jihomoravského kraje se podařilo během posledních pěti let získat 16 miliard z evropských fondů pro vybudování výzkumných center a další infrastruktury. Z těchto zdrojů vznikla 4 centra excelence a 11 dalších center se zaměřením na aplikovaný výzkum. Tato centra navazují na práci

stávajících výzkumných týmů, které působí v Brně především při VUT v Brně. Jedná se konkrétně o tato centra excelence (všechna umístěná v Brně):

- CEITEC (Středoevropský technologický institut)
- CzechGlobe (Centrum pro studium dopadů globální změny klimatu)
- FNUSA-ICRC (Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně - Mezinárodní centrum klinického výzkumu)
- IT4Innovations (Centrum excelence IT4Innovations)
- AdMaS (Centrum pokročilých stavebních materiálů, konstrukcí a technologií)
- AdmireVet (Centrum pro aplikovanou mikrobiologii a imunologii ve veterinární medicíně)
- ALISI (Aplikační a vývojové laboratoře pokročilých mikrotechnologií a nanotechnologií)
- Centrum materiálového výzkumu (při Fakultě chemické VUT v Brně)
- CEPLANT (Centrum pro nízkonákladové plazmové a nanotechnologické povrchové úpravy)
- CVVOZE (Centrum výzkumu a využití obnovitelných zdrojů energie při Fakultě elektrotechniky a komunikačních technologií VUT v Brně)
- CETOCOEN (Centrum pro výzkum toxických látek v prostředí)
- Centrum dopravního výzkumu / Dopravní VaV centrum
- NETME Centre (Centrum nových technologií pro strojírenství při Fakultě strojního inženýrství VUT v Brně)
- RECAMO (Centrum aplikované molekulární onkologie při Masarykově onkologickém ústavu)
- SIX Research Centre (Centrum senzorických, informačních a komunikačních systémů při VUT v Brně)

Tabulka 11: Počet subjektů provádějící výzkum a vývoj se sídlem v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Nárůst 2012 - 2007	
							absolutně	v %
Celkem	321	342	365	420	445	466	145	45,2
Podnikatelský sektor	262	276	298	349	367	392	130	49,6
Vládní sektor	25	28	28	29	28	25	0	0,0
Sektor odb. a vysokého školství	27	28	27	29	35	35	8	29,6
Soukromý neziskový sektor	7	10	12	13	15	14	7	100

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

Tabulka 12: Počet pracovišť, zaměstnanců a výdaje na VaV v okresech Jihomoravského kraje

	VaV pracoviště (počet)		Výdaje na VaV (mil. Kč)		Zaměstnanci VaV					
	celkem	z toho CZ- NACE 72	celkem	z toho mzdové náklady	celkem		z toho			
							ženy		výzkumníci	
					FO	PO	FO	PO	FO	PO
Jihomoravský kraj	392	30	6 193	2 913	6 383	5 023	1 080	822	3 292	2 866
Blansko	33		566	335	695	502	94	63	388	333
Brno-město	240	23	4 841	2 266	4 504	3 813	757	590	2 506	2 247
Brno-venkov	47	5	310	126	544	285	110	73	132	86
Břeclav	21	-	109	59	193	125	49	40	84	67
Hodonín	16	1	90	50	125	109	22	19	64	57
Vyškov	22	1	153	56	216	123	36	31	91	57
Znojmo	13	-	126	21	105	65	11	6	27	19

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Jihomoravského kraje

Tabulka 13: Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 a 2012 (v mil. Kč)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011 (%)	Struktura 2012 (%)
Celkem	5725,6	6047,0	8126,5	8411,5	11170,5	14654,4	131,2	100
Podnikatelský sektor	2791,1	3086,6	4610,2	4565,5	5465,5	6192,9	114,1	42,3
Vládní sektor	1011,1	1057,8	1234,9	1174,3	1323,4	1723,0	130,2	11,8
Sektor odb. a vys. školství	1918,4	1887,8	2264,3	2627,3	4366,2	6711,8	153,7	45,8
Soukromý neziskový sektor	5,0	14,7	17,3	44,4	52,4	26,7	51,0	0,2

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

Tabulka 14: Počty zaměstnanců výzkumu a vývoje v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011 (%)	Struktura 2012 (%)
Celkem	6205	7501	8387	8732	8941	10607	118,6	100,0
Podnikatelský sektor	2701	3080	3848	4068	4516	5023	111,2	47,4
Vládní sektor	1358	1416	1297	1215	1361	1490	109,5	14,0
Sektor odb. a vysokého školství	2141	2978	3222	3412	3011	4066	135,0	38,3
Soukromý neziskový sektor	5	27	20	38	53	28	53,5	0,3

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

Tabulka 15: Počty výzkumných pracovníků v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Index 2012/2011 (%)	Struktura 2012 (%)
Celkem	3749	4723	5136	5446	5205	6342	121,9	100,0
Podnikatelský sektor	1406	1615	2145	2293	2557	2866	112,1	27,0
Vládní sektor	867	973	753	766	782	818	104,5	7,7
Sektor odb. a vysokého školství	1472	2118	2224	2361	1829	2635	144,1	24,8
Soukromý neziskový sektor	4	18	15	26	36	23	64,6	0,2

Zdroj: ČSÚ - Výdaje na výzkum a vývoj v Jihomoravském kraji v letech 2007 až 2012

K ekonomickému rozvoji a snižování nezaměstnanosti mohou přispět podnikatelské zóny. V současné době je v Jihomoravském kraji celkem 35 průmyslových zón o celkové rozloze 1015,4 ha (CzechInvest)². V kraji vzniklo od roku 1998 v rámci Programu na podporu průmyslových zón 12 podnikatelských zón (Centrum pro regionální rozvoj, www.crr.cz). V rámci Brněnské metropolitní oblasti se nacházejí dvě v Brně (Letiště Tuřany, Černovická terasa), a po jedné v Pohořelicích, Kuřimi a Modřicích. V roce 2006 byl schválen Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury (MPO ČR, 2006), díky kterému pokračuje výstavba a rozvoj podnikatelských nemovitostí a v rámci toho regenerace lokalit brownfieldů. Vznik podnikatelských zón je jedním ze způsobů, jak brownfieldy regenerovat a využít.

Významnou roli v rozvoji konkurenceschopnosti mají tzv. klastry (soubor podnikatelských subjektů a veřejných organizací, zejména vysokých a vyšších odborných škol). V Jihomoravském kraji bylo v roce 12 existujících klastrů a klastrových iniciativ, všechny se sídlem v Brně, což je po Moravskoslezském kraji nejvíce v České republice (CzechInvest, 2014, www.czechinvest.org).

Kromě klastrů jsou další možností podpory inovačního podnikání tzv. inkubátory. Ty pomáhají vytvářet kvalitní zázemí pro začínající firmy formou zvýhodněného nájmu a některých služeb, jako např. konzultace, rekvalifikace apod. V BMO jsou provozovány tyto vědecko-technologické parky:

- BIC Brno, Brno
- BIC Brno, Podnikatelské a inovační centrum, Brno
- Jihomoravské inovační centrum, Brno (provozuje tyto tři inkubátory: Technologický inkubátor VUT, Technologický inkubátor II, INBIT)
- Podnikatelský inkubátor Brno – Jih, Brno
- Středisko rozvoje IT OLLI, Brno

Tabulka 16: Klastry a klastrové iniciativy v Jihomoravském kraji (2013)

Název	Zaměření	Rok založení	Město
CEITEC Cluster- bioinformatics z.s.p.o.	bioinformatika	2006	Brno
CREA Hydro&Energy, o.s.	vodní díla, energetika	2008	Brno
ENERGOKLASTR	energetika	2008	Brno
IQ Klastř, z.s.p.o.	informační technologie	2010	Brno
Jihomoravský stavební klastř, občanské sdružení	stavebnictví	2012	Brno
Klastř českých nábytkářů, družstvo	nábytkářství	2006	Brno
KLASTR KOMPOZITNÍCH MATERIÁLŮ, družstvo	kompozitní materiály	2009	Brno
Klastř průmyslové inovace v dopravě z.s.p.o.	doprava	2012	Brno
Network Security Monitoring Cluster, družstvo	informační technologie	2010	Brno
NutriKlastř o. s.	farmaceut. a potravinářské přípravky	2011	Brno
Slévárenský klastř, o.s.	slévárenství	2008	Brno
Water Treatment Alliance, z.s.p.o.	vodohospodářství	2006	Brno

Zdroj: CzechInvest, www.czechinvest.org

² Zdroj bohužel neuvádí, kolik z těchto zón leží na území BMO, lze ale předpokládat, že je to velká většina.

5.3.3 STRUKTURA ZAMĚSTNANOSTI

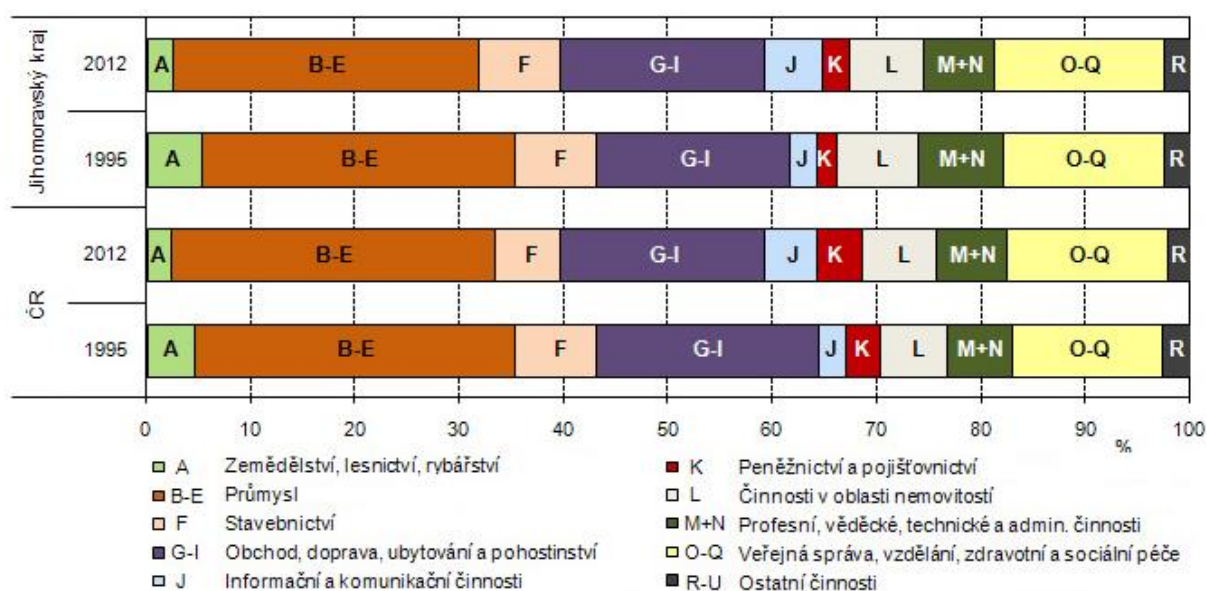
Hrubá přidaná hodnota (HPH) v Jihomoravském kraji dosáhla v roce 2012 celkem 357,8 mld. Kč běžných cen. Ve srovnání s rokem 2010 to byla hodnota o 3,8 mil. Kč vyšší, proti roku 2008 to však bylo ale o 1,5 mld. Kč méně, tj. o 0,4 %.

Ve skladbě HPH podle sektorů se v JMK (ale i celém Česku) dlouhodobě zvyšuje podíl sektoru služeb a snižuje podíl zemědělství. Primární sektor (zemědělství, myslivost, lesní hospodářství a rybolov) je zastoupen nejméně, v roce 1995 se podílel na HPH vytvořené v Jihomoravském kraji 5,28 %, v roce 2012 tento podíl činil 2,69 %. Podíl sekundárního sektoru (dobývání nerostných surovin, průmysl celkem a stavebnictví) v roce 2012 dosáhl 37,19 %, proti roku 1995 poklesl o méně než 1 %. Terciární sektor (oblast služeb, obchod, ubytování, stravování, doprava, podnikatelská činnost, veřejná správa, vzdělávání, zdravotnictví atd.) se na HPH podílel 60,38 %, což bylo o 4 % více než v roce 1995 (graf 6).

V Jihomoravském kraji dominuje ekonomice průmysl. 94 % tržeb průmyslu připadá na zpracovatelská odvětví. Nejvýznamnějším odvětvím zpracovatelského průmyslu z hlediska tržeb je elektrotechnika (podíl tržeb na zpracovatelském průmyslu 19,4 %), strojírenství (17,4 %) a potravinářství (12,8 %). Ve všech těchto oborech kraj výrazně převyšuje průměr České republiky. Ve vývoji dochází k nárůstu významu všech jmenovaných odvětví, k poklesu dochází u výroby textilií a zpracování dřeva (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014 – 2017).

Důležitou součástí ekonomiky Jihomoravského regionu a také Brněnské metropolitní oblasti jsou veletržní a kongresové aktivity, které mají dopad na zaměstnanost regionu v sektoru služeb, cestovním ruchu, dopravě, stavebnictví a v řadě odborných řemesel. Tyto aktivity se pořádají převážně v areálu brněnského výstaviště a jsou organizované společností Veletrhy Brno a.s. Brněnské výstaviště patří mezi 30 největších a nejznámějších výstavních areálů světa (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014 – 2017, Jihomoravský kraj, 2014).

Graf 8: Hrubá přidaná hodnota podle odvětví v České republice a v Jihomoravském kraji v letech 1995 a 2012

Zdroj: ČSÚ, Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Jihomoravský kraj je podle celkového počtu ekonomických subjektů, kterým lze vyjádřit podnikatelskou aktivitu kraje, s podílem 10,7 % v rámci celé ČR na třetím místě za Prahou a

Středočeským krajem. Pro analýzu Brněnské metropolitní oblasti nejvýznamnější okresy Brno-město a Brno-venkov mají největší počet ekonomických subjektů v kraji. Metropolitní město Brno v počtu ekonomických subjektů výrazně dominuje. Z toho relativně převažují hlavně fyzické osoby nad právnickými, spíše menší podniky do 49 zaměstnanců a výrazně subjekty zabývající se službami, což indikuje specifika krajské ekonomiky, v níž hrají relativně významnou roli malé podniky a také sektor služeb.

Tabulka 17: Ekonomické subjekty v okresech Jihomoravského kraje k 31. 12. 2012

	Jihomoravský kraj		Okresy						
	2012	index 2012/2011	Blansko	Brno- město	Brno- venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo
Ekonomické subjekty celkem	294308	101,1	20744	124904	46004	24978	32812	19616	25250
Fyzické osoby:	217394	100,4	16710	81728	36321	19888	26675	15850	20222
<i>z toho živnostníci</i>	197399	99,3	15267	74637	33162	17434	23950	14557	18392
Právnické osoby:	76914	103,1	4034	43176	9683	5090	6137	3766	5028
<i>Z toho obchodní společnost:</i>	43776	103,4	1825	28051	4453	2566	3147	1445	2289
<i>s.r.o.</i>	40022	103,7	1687	25406	4173	2375	2902	1317	2162
<i>akciové spol.</i>	2861	99	105	2061	194	138	175	91	97
<i>Z toho zahraniční osoby</i>	9620	100,4	237	5335	1867	574	439	705	463
Podle počtu zaměstnanců:									
Neuvedeno	166448	102,7	11174	72209	24059	14107	18556	10899	15444
bez zaměstnanců	94726	98,6	7414	36564	17285	8252	10861	6963	7387
1 -9 zaměstnanců	26448	101,7	1699	12976	3728	2055	2675	1383	1932
10-49 zaměstnanců	5312	94,7	354	2485	762	471	564	292	384
50-249 zaměstnanců	1164	94,9	89	555	145	80	134	65	96
nad 250	210	90,9	14	115	25	13	22	14	7
Podle převažující činnosti:									
zemědělství, lesnictví, rybolov	12708	103,5	1133	1928	2471	2155	1985	1186	1850
Průmysl	39720	98,4	3412	13481	7473	3464	5282	3099	3509
Stavebnictví	35879	101,1	2558	10890	6441	3483	5134	3239	4134
Obchod, ubytování, stravování	79313	99,6	5539	34512	11801	7033	8686	4833	6909

Zdroj: ČSÚ, Registr ekonomických subjektů Jihomoravského kraje k 31. 12. 2012

5.3.4 TRH PRÁCE

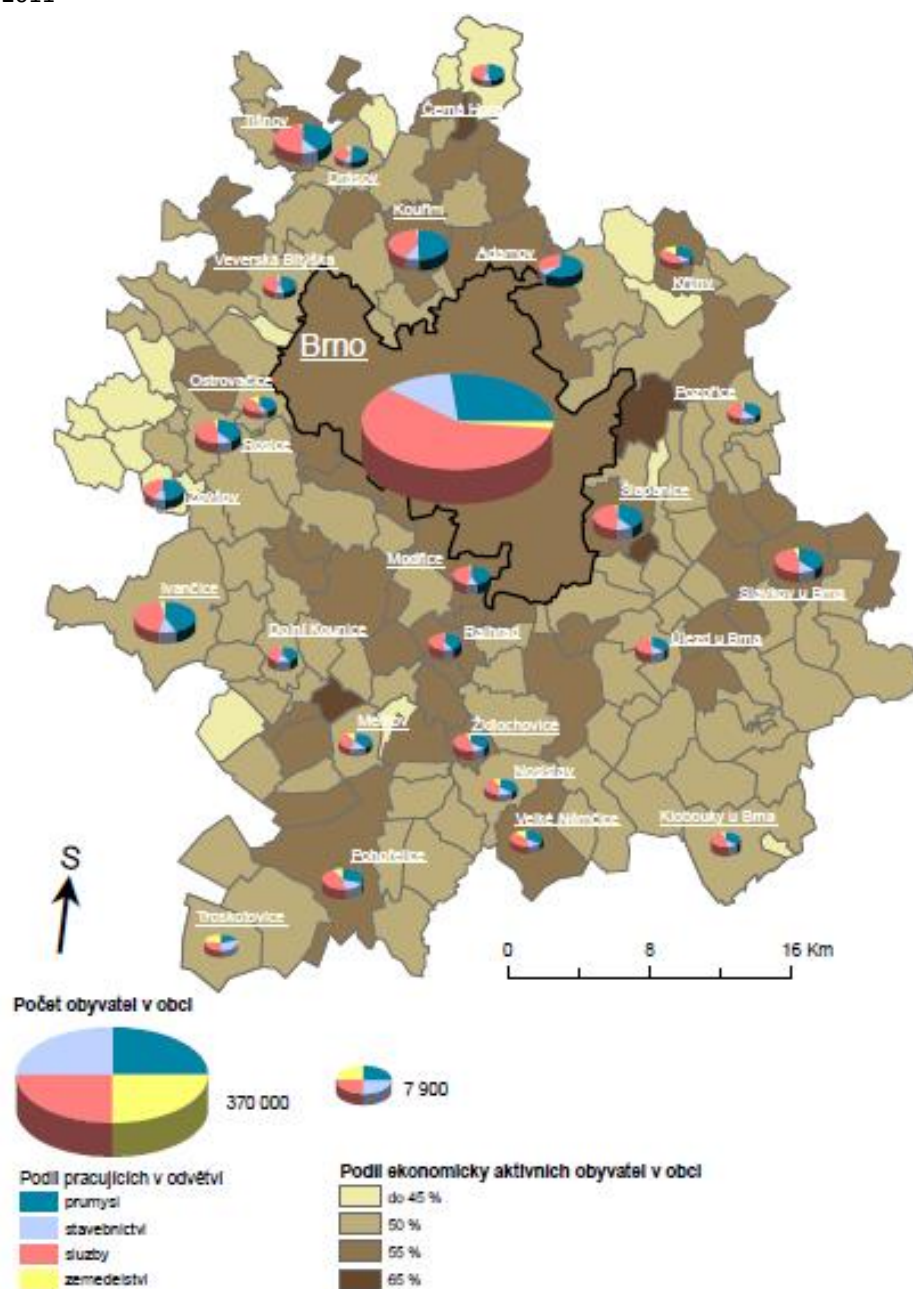
Na trhu práce se setkává nabídka práce s poptávkou po práci. Na straně nabídky jsou zaměstnané i nezaměstnané osoby, pro jejichž úspěch na trhu práce je důležitý soulad věkové, vzdělanostní a profesní struktury s poptávanými volnými místy. Na poptávku po práci má vliv aktuální ekonomická situace, institucionální a legislativní rámec a kapitál, strategie a schopnosti podnikatelů, resp. zaměstnavatelů. Ve vzájemném vztahu poptávky a nabídky tedy hraje roli prostorová, strukturální a kvalifikační kompatibilita. Míra nezaměstnanosti je ukazatelem hospodářského vývoje oblasti a velmi

V tabulce je znázorněna změna struktury zaměstnanosti v BMO, Jihomoravském kraji a České republice mezi lety 2001 a 2011. Stejně jako ve zbytku republiky došlo k podstatnému snížení ve všech odvětvích zaměstnanosti kromě sektoru služeb, kde naopak došlo k výraznému nárůstu. Podíl zaměstnaných ve službách v BMO je asi o 2 pct. body vyšší než v Jihomoravském kraji a České republice, naopak asi o 1 pct. bod méně lidí pracuje v zemědělství, lesnictví a rybolovu, což je dáno především významným vlivem samotného Brna.

Rok 2001

Rok 2011

Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Tabulka 18: Struktura zaměstnanosti podle odvětví v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2001 a 2011 (v %)

	BMO		JMK		ČR	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Zemědělství, lesnictví, rybolov	3,4	1,6	5,0	2,8	4,4	2,7
Průmysl	31,2	22,5	27,6	24,0	29,0	25,4
Stavebnictví	13,9	8,8	10,1	7,9	8,7	6,8
Služby a ostatní	51,5	67,1	57,3	65,3	57,9	65,1

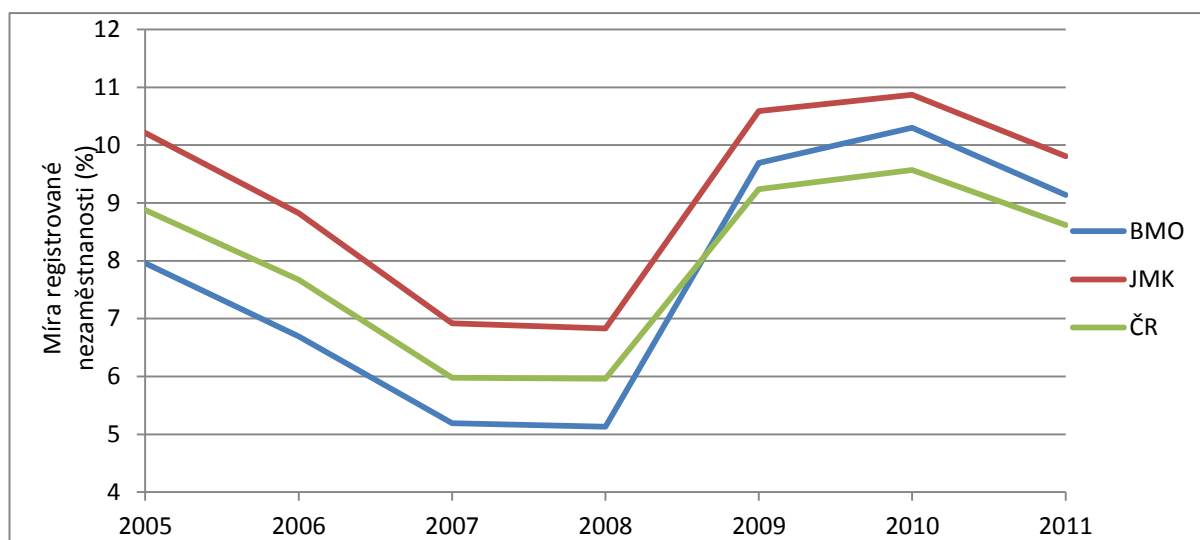
Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Na mapě je znázorněna změna podílu ekonomicky aktivních obyvatel a v koláčových grafech složení pracujících v různých odvětvích mezi lety 2001 a 2011 v obcích Brněnské metropolitní oblasti. Opět se ukazuje, že výrazně klesl počet zaměstnanců v zemědělství a narostl ve službách.

Míra registrované nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných registrovaných úřady práce na disponibilní pracovní síle vyjádřený v procentech. Pro obce a další menší územní jednotky je disponibilní pracovní síla v čitateli tvořena počtem ekonomicky aktivních osob odvozeným z výsledků posledního SLDB (Český statistický úřad). Míra registrované nezaměstnanosti Brněnské metropolitní oblasti byla pro účely ISR BMO definována standardně jako podíl počtu dosažitelných obyvatel (na trhu práce) ve věku 15-64 let a počtu nezaměstnaných.

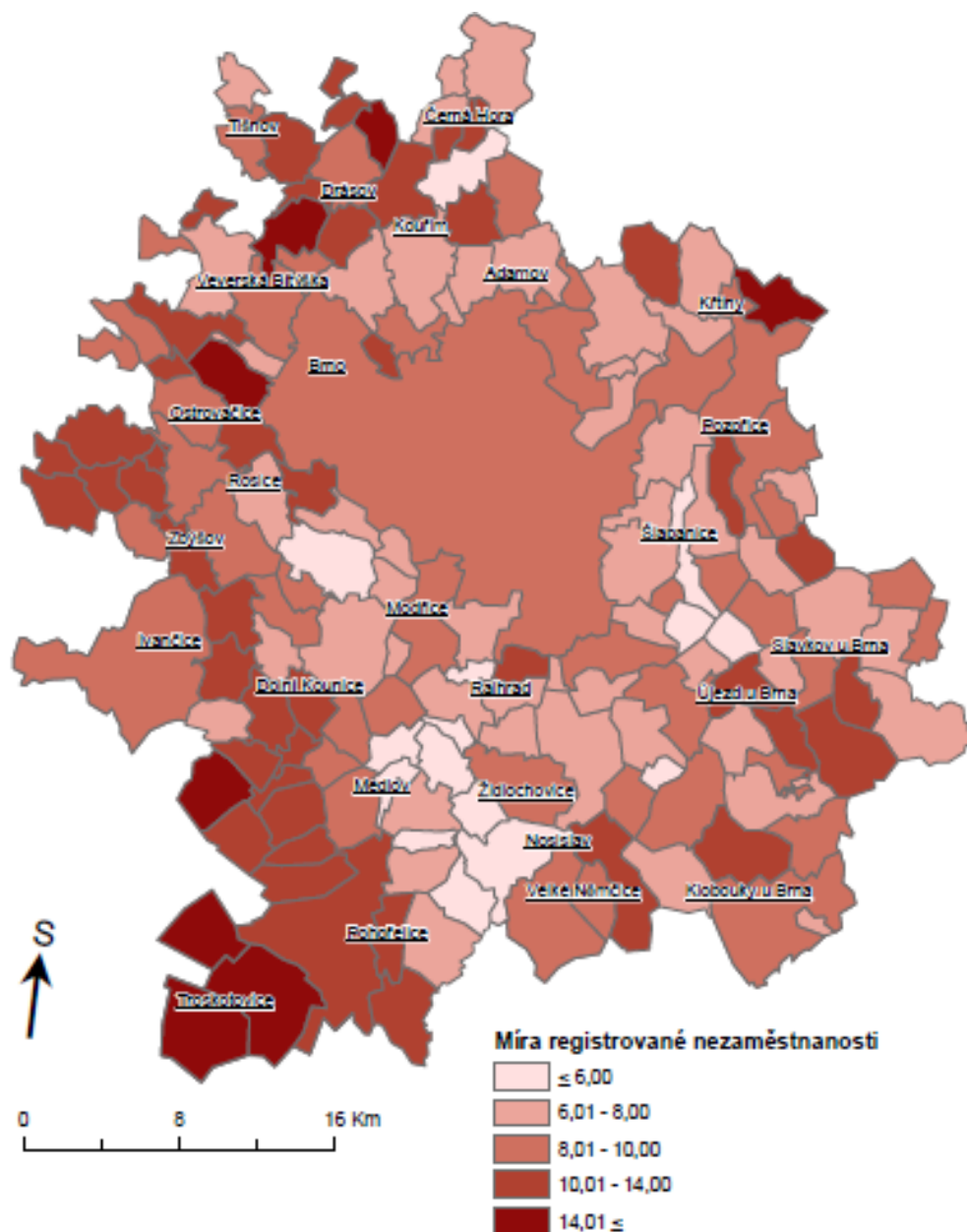
V grafu je porovnán vývoj míry registrované nezaměstnanosti v BMO mezi lety 2005 a 2011 s Jihomoravským krajem a Českou republikou. Je třeba ovšem brát v úvahu, že za velikostně větší celky, jako je např. kraj, je metodika registrované míry nezaměstnanosti lehce odlišná. Z grafu je patrné, že vývoj registrované míry nezaměstnanosti mezi lety 2005 a 2011 je téměř stejný jako v Jihomoravském kraji a České republice, tedy pokles do roku 2007, od roku 2008 nárůst vlivem ekonomické krize a od roku 2010 zase lehký pokles. Do roku 2008 byla nezaměstnanost v oblasti o něco nižší než u dalších sledovaných území, ale ekonomická krize ji zasáhla poměrně silně, proto je míra registrované nezaměstnanosti vyšší než v České republice. Nejnižší míra registrované nezaměstnanosti je v obcích v těsném zázemí Brna a směrem na jih oblasti, nejvyšší naopak v periferních částech oblasti.

Graf 9: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti v Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republice mezi roky 2005 a 2011

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Mapa 13: Míra registrované nezaměstnanosti v obcích Brněnské metropolitní oblasti v roce 2011

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

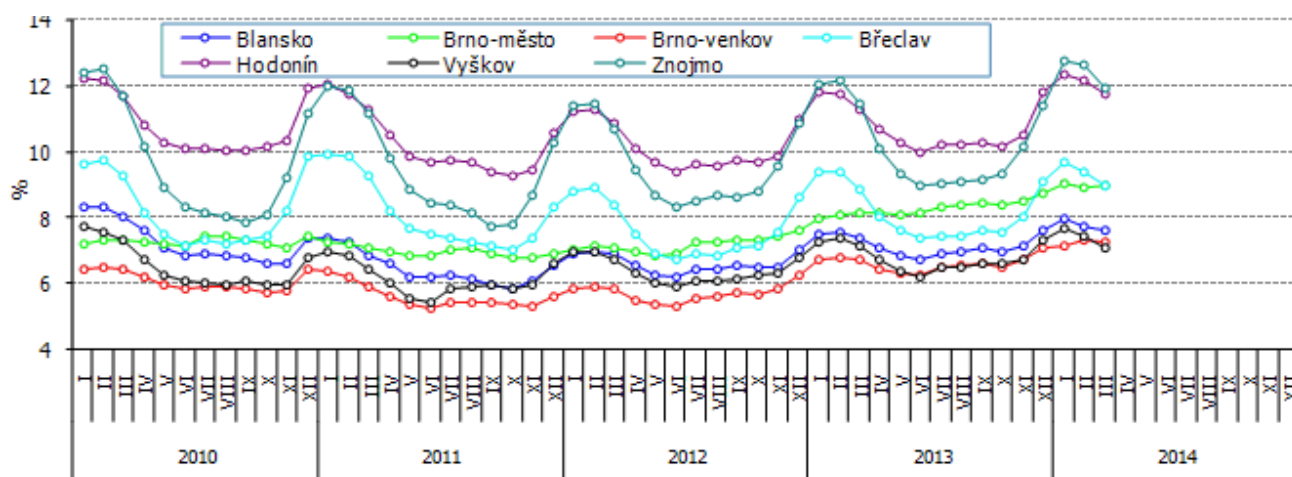
V rámci Jihomoravského kraje patří mezi okresy s nejmenší nezaměstnaností okresy Vyškov a Brno – venkov. Největší je naopak v okresech Hodonín a Znojmo a to i v časovém horizontu mezi roky 2010 až 2014. Dochází současně k lehkému nárůstu nezaměstnanosti ve všech okresech kraje. Meziročně stoupl i počet uchazečů o zaměstnání, ale díky nárůstu volných pracovních míst se zvýšil počet uchazečů na jedno pracovní místo jen nepatrně.

Tabulka 19: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu a neumístění uchazeči o zaměstnání podle okresů Jihomoravského kraje k 31. 3. 2014

Okres	Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu (%)			Uchazeči o zaměstnání	Přírůstek/úbytek uchazečů o zaměstnání ve srovnání se stavem k:					
					28.2.2014		31.12.2013		31.3.2013	
	celkem	ženy	muži		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
JMK	9,08	8,73	9,41	73 200	-1623	-2,2	1230	1,7	3709	5,3
Blansko	7,6	7,54	7,65	5 638	-124	-2,2	17	0,3	180	3,3
Brno-město	8,99	8,93	9,06	23 238	139	0,6	664	2,9	1798	8,4
Brno-venkov	7,29	7,3	7,28	10 330	-84	-0,8	298	3	940	10
Břeclav	8,96	8,24	9,66	7 223	-340	-4,5	-99	-1,4	52	0,7
Hodonín	11,8	10,3	13,1	12 916	-464	-3,5	-37	-0,3	402	3,2
Vyškov	7,08	6,77	7,38	4 520	-195	-4,1	-66	-1,4	-4	-0,1
Znojmo	12	11,6	12,3	9 335	-555	-5,6	453	5,1	341	3,8

Zdroj: ČSÚ – Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji k 31. březnu 2014

Graf 10: Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu v okresech Jihomoravského kraje v letech 2010 až 2014

Zdroj: Převzato z ČSÚ – Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji k 31. březnu 2014

Tabulka 20: Uchazeči v Jihomoravském kraji k 31. 3. 2014

	Uchazeči celkem	z toho						Volná prac. místa	Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
		dosažitelní	ženy	absolventi	mladiství do 18 let	Osoby se ZP	s nárokem na podporu v nezam.		
JMK	73 200	71 524	34 845	3 967	417	8 121	16 630	3 481	21
Blansko	5 638	5 475	2 744	381	17	877	1 319	376	15
Brno-město	23 238	22 487	11 565	967	199	1 949	3 866	922	23,4
Brno-venkov	10 330	10 279	5 101	673	48	1 313	2 570	756	13,7
Břeclav	7 223	7 088	3 279	444	37	837	2 008	474	15,2
Hodonín	12 916	12 576	5 562	685	43	1 750	3 070	381	33,9
Vyškov	4 520	4 337	2 121	260	23	552	1 160	213	21,2
Znojmo	9 335	9 282	4 473	557	50	843	2 637	289	32,3

Zdroj: ČSÚ – Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji k 31. březnu 2014

2.3.5. Shrnutí

- Jihomoravský kraj, jehož jádrovou částí je BMO, má vysokou ekonomickou výkonnost, zastává v republice druhé místo po hlavním městě Praze ve výši HDP. V tomto ohledu je zásadní postavení města Brna.
- Vysoká životní úroveň obyvatelstva BMO je dána poměrně vysokými průměrnými mzdami. Jihomoravský kraj jako celek si drží v mezikrajském srovnání 3. místo za Hlavním městem Prahou a Středočeským krajem. Mediánové mzdy jsou v mezikrajském srovnání až na místě pátém.
- Výše mezd je v kraji celkově nižší než průměr za celé Česko. Vyšší průměrné mzdy než většina krajů mají především zaměstnanci na kvalifikovanějších pozicích, a to řídící pracovníci, specialisté a technici a odborní pracovníci. Na ostatních pozicích jsou mzdy spíše nižší.
- Jihomoravský kraj má druhý nejvyšší počet zaměstnaných ve vědě a výzkumu po hlavním městě Praze. Vzhledem ke koncentraci výzkumu a vývoje v BMO ji lze považovat po Praze za druhou nejvýznamnější v Česku. Pro Brno a jeho okolí je charakteristická koncentrace vysokých škol a organizací zabývajících se výzkumem a vývojem.
- Největší koncentrace pracovišť, pracovníků a výdajů VaV v kraji je dle očekávání v BMO, resp. v okresech Brno – město, Brno – venkov a dále v okrese Blansko.
- Mezi kraji v oblasti výzkumu a vývoje dlouhodobě dominuje Hl. m. Praha, ale Jihomoravský kraj reprezentovaný zejména městem Brnem, resp. BMO je hned na druhém místě. V roce 2012 zde bylo 16,8 % pracovišť VaV, 17,6 % počtu zaměstnanců a 20,3 % celkových výdajů v ČR.
- Podíl výzkumných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců VaV v Jihomoravském kraji, který v roce 2012 dosáhl 59,8 %, je mezi kraji nejvyšší. V oblasti VaV dochází k výraznému nárůstu hodnot všech podstatných indikátorů, což dokládá nárůst významu tohoto oboru.
- V současné době je v Jihomoravském kraji celkem 35 průmyslových zón o celkové rozloze 1015,4 ha. V BMO jsou dvě v Brně (Letiště Tuřany, Černovická terasa) a po jedné v Pohořelích, Kuřimi a Modřicích.
- Kraj má kvalitní infrastrukturu pro rozvoj malého a středního podnikání. V kraji je 12 klastrů a klastrových iniciativ se sídlem v Brně (tedy všechny na území BMO), což je po Moravskoslezském kraji nejvíce v České republice.
- Ve skladbě HPH podle sektorů se v Jihomoravském kraji (a pravděpodobně i v BMO) dlouhodobě zvyšuje podíl sektoru služeb a snižuje podíl zemědělství. Primární sektor je zastoupen nejméně, naopak terciární sektor nejvíce.
- Silná je pozice kraje ve zpracovatelském průmyslu (94 % tržeb průmyslu), v odvětvích elektrotechnika, strojírenství a potravinářství. Význam těchto oborů v kraji výrazně převyšuje průměr České republiky. Ve vývoji dochází k nárůstu významu všech jmenovaných odvětví.
- Důležitou součástí ekonomiky BMO jsou veletržní a kongresové aktivity pořádané na Brněnském výstavišti.

- Významná podnikatelská činnost v oblasti. Jihomoravský kraj je s podílem 10,7 % z celkového počtu ekonomických subjektů na třetím místě v rámci České republiky (za Prahou a Středočeským krajem).
- Okresy Brno-město a Brno-venkov přibližně reprezentující BMO mají největší počet ekonomických subjektů v kraji. Převažují dle očekávání fyzické osoby a spíše menší podniky zabývající se převážně službami.
- Míra registrované nezaměstnanosti na území BMO klesala do roku 2007 a od roku 2008 opět zaznamenala nárůst vlivem ekonomické recese.
- Míra nezaměstnanosti je poměrně vysoká a drží se nad celorepublikovým průměrem. Nejvyšší je zejména v obcích v periferních částech BMO. Nejnižší míra registrované nezaměstnanosti je v obcích v těsném zázemí Brna a směrem na jih oblasti.

5.4 SOCIÁLNÍ, ZDRAVOTNÍ A VZDĚLÁVACÍ INFRASTRUKTURA

Kapitola se zabývá vybaveností oblasti školami, zdravotnickými zařízeními a zařízeními sociální péče.

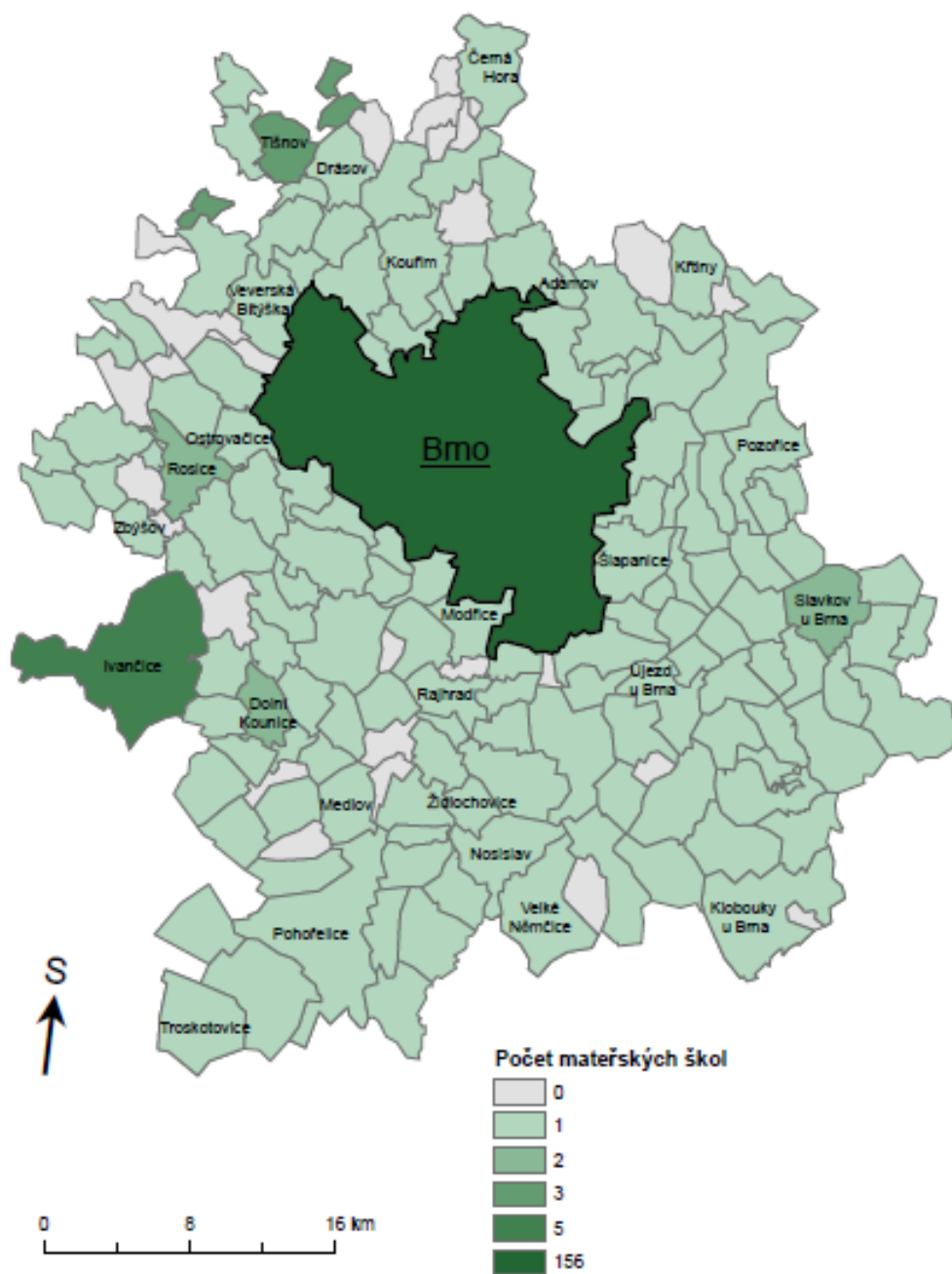
5.4.1 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ A INFRASTRUKTURA PRO VZDĚLÁVÁNÍ

V Brněnské metropolitní oblasti se ve školním roce 2012/2013 nacházelo celkem 302 veřejných mateřských škol, přičemž více než polovina (156) jich byla ve městě Brně. Na mapě jsou zobrazeny obce Brněnské metropolitní oblasti podle počtu mateřských škol. Ve 27 obcích (16 %) žádná mateřská škola není. Počet školek se výrazně odvíjí od počtu dětí v obci. Více než jedna školka je pouze ve větších městech.

V tomtéž školním roce bylo v oblasti 207 veřejných základních škol (87 v Brně), z toho 88 pouze s prvním stupněm (v Brně 12). Rozložení základních škol v jednotlivých obcích BMO je znázorněno v mapě. Středních škol bylo 113, z toho 25 gymnázií, 26 středních odborných učilišť, 46 středních odborných škol a 16 nástavbových oborů. Na rozdíl od základních a mateřských škol jsou střední školy lokalizovány převážně v městech a městysích. Vysoké školy jsou v oblasti pouze v městě Brně. Nachází se tu 13 vysokých škol s 34 fakultami, na kterých studuje kolem 83 000 studentů.

Z důvodu nedostatku informací o školských zařízeních a infrastruktuře za územní jednotky obcí, obsahují následující tabulky údaje za ORP, do jejichž území Brněnská metropolitní oblast zasahuje. Z tabulky je patrný především nárůst počtu dětí, které navštěvují mateřské školy. To souvisí především se zvýšenou porodností díky tomu, že se silné ročníky ze 70. let dostaly do reprodukčního období. Na zvýšený počet dětí reagují obce s rozšířenou působností zvýšením počtu mateřských škol nebo navýšením počtu tříd. Stejně jako ve zbytku republiky kapacita předškolních zařízení aktuálně nedostačuje poptávce po nich.

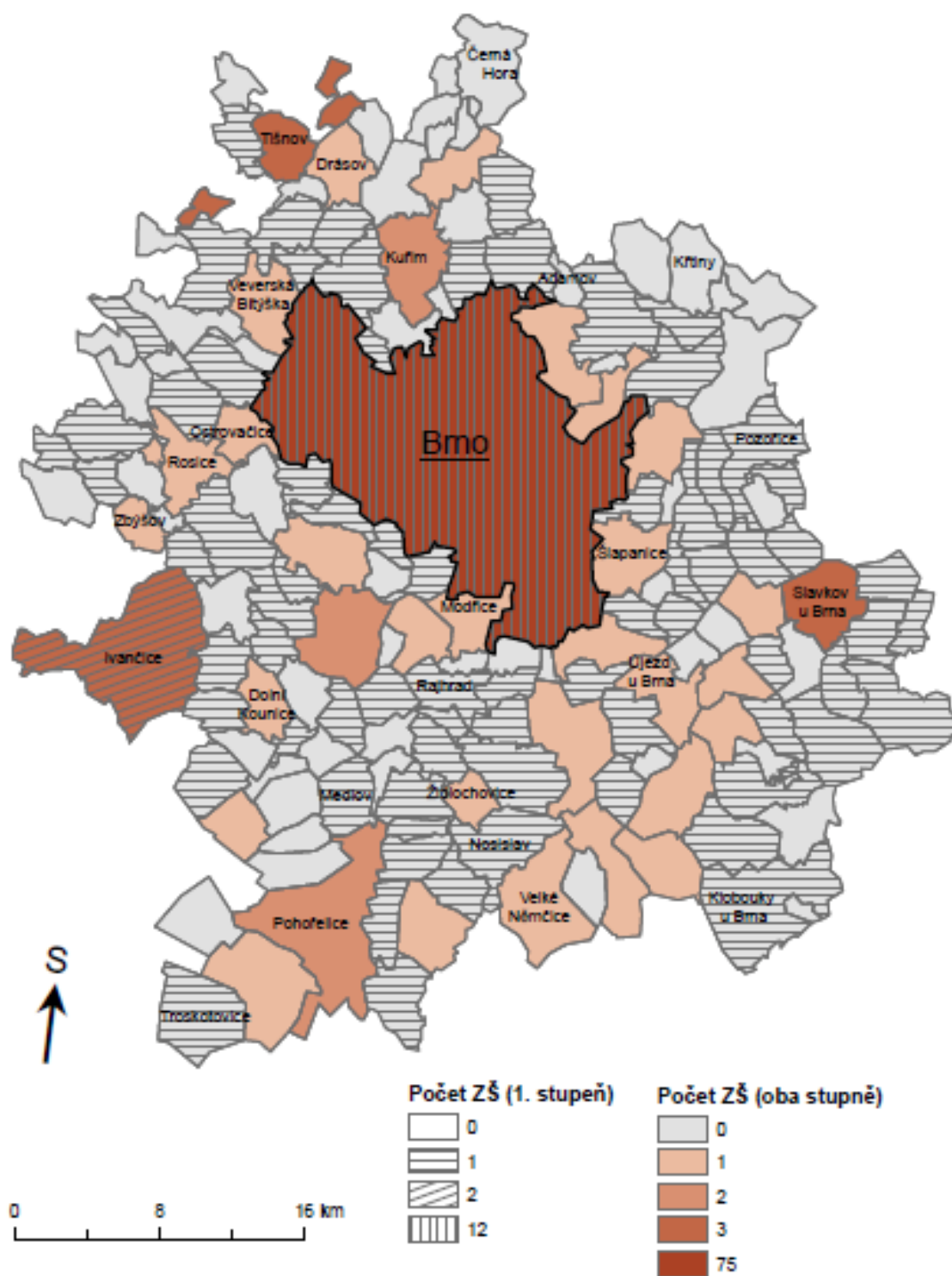
Mapa 14: Počet mateřských škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Ve stejném období, kdy se zvyšoval počet dětí předškolního věku, se naopak snížil počet dětí ve věku 6–14 let (narozených v období nízké porodnosti). Postupným stárnutím potomků generace 70. let se však nyní lehce zvyšuje počet dětí na prvním stupni, na druhém stupni počet žáků naopak ještě klesá. Základní školy jsou oproti školám mateřským cílem dojížděky do škol, proto část žáků do jednotlivých základních škol dojíždí z okolních obcí.

Mapa 15: Počet základních škol v obcích Brněnské metropolitní oblasti ve školním roce 2012/2013

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Tabulka za střední školy není uvedena. Data za počet tříd a žáků Český statistický úřad neuvádí a Ústav pro informace ve vzdělávání poskytuje pouze data za okresy, které vzhledem k jejich velikosti a malému podílu Brněnské metropolitní oblasti na jejich ploše nelze použít. Počty středních škol v oblasti jsou uvedeny výše. V případě středních škol platí stejně jako u základních snížení počtu studentů s tím, že výhledově lze očekávat nárůst s tím, jak současné děti ve věku cca 3–8 let dospějí do „středoškolského“ věku.

5.4.2 INFRASTRUKTURA PRO ZDRAVOTNICTVÍ

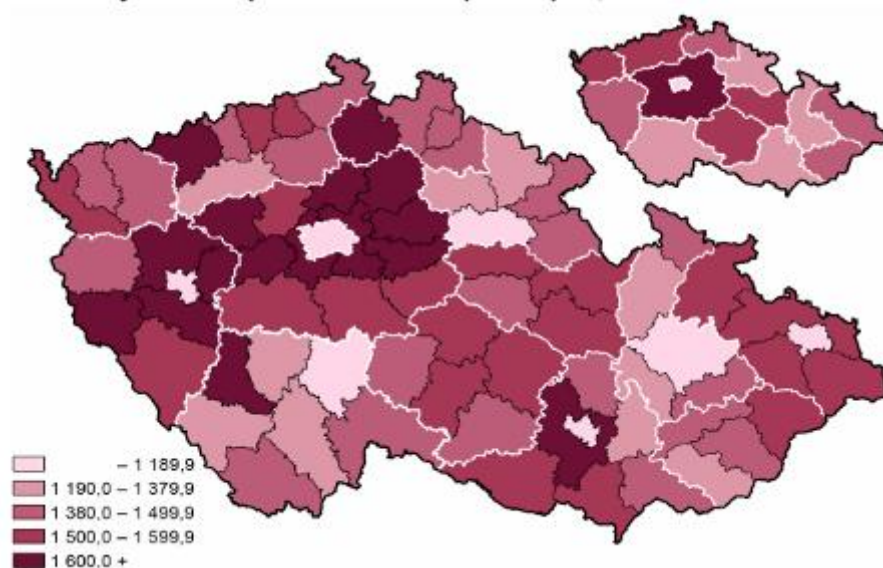
Vzhledem k nedostatku dat za zdravotnickou infrastrukturu pro úroveň obcí bude v následující kapitole hodnocena infrastruktura pro zdravotnictví především podle dat za ORP, okresy a za Jihomoravský kraj. V Brněnské metropolitní oblasti je celkem 2136 různých zdravotnických zařízení, z toho 1566 v městě Brně. Převážná část z těchto zdravotnických zařízení jsou samostatné ordinace specialistů jako například stomatolog, praktický lékař pro děti a dorost apod. V oblasti je 13 nemocnic, z toho 10 v Brně a po jedné v Ivančicích a Tišnově. Nejvíce zdravotnických zařízení z celého Jihomoravského kraje přirozeně připadá na Brno-město, kde je také nejméně obyvatel dospělého věku i dětí a dorostu na jednoho lékaře. Nejhuře na tom je přirozeně okres Brno-venkov, kde se však dá předpokládat, že značná část obyvatel za lékaři dojíždí do metropole (obdobně jsou na tom například okresy v okolí Prahy nebo Plzně). Počet jednotlivých zařízení za okresy je shrnut v tabulce a počet obyvatel na 1 praktického lékaře pro dospělé, děti a dorost v okresech celé ČR na mapě. Pro BMO platí, že kapacita lůžek akutní péče je v zásadě vyhovující, ale počet lůžek dlouhodobé péče (vč. péče hospicové) je naopak nedostačující. Značný problém představuje také fyzický stav řady zdravotnických zařízení, zejména pak některých poliklinik v majetku měst a obcí. Z dotazníkového šetření obcí Jihomoravského kraje vyplývá, že v přepočtu na 10 tis. obyvatel je nejlépe vybaveným obvodem ORP Slavkov u Brna (20,0 ordinací na 10 tisíc obyvatel), dále ORP Znojmo (19,3), Tišnov (19,1) a Vyškov (19,1). Pod průměrem kraje se nachází pouze 7 obvodů ORP – Pohořelice, Boskovice, Hustopeče, Bučovice, Hodonín, Šlapanice a Břeclav (většina z nich zčásti nebo zcela mimo území BMO). Nejhuře je zajištěna přímá zdravotnická péče v ORP Ivančice a Tišnov, kde se ordinace nevyskytují přibližně ve třetině obcí (důvodem je blízkost Brna, kde se přímá zdravotnická péče koncentruje). Značným problémem je v tomto případě i obtížnější doprava z některých obcí ORP do Brna než u jiných ORP, kde je situace podobná, ale jsou metropoli blíže.

Tabulka 21: Zdravotnická zařízení v okresech Jihomoravského kraje v roce 2011

	Nemocnice			Ambulantní péče			
	Počet zařízení	Počet obyvatel na lůžko	Počet obyvatel na lékaře	Počet lékařů	Počet obyvatel na praktického lékaře pro dospělé	Počet obyvatel ve věku 0-19 na praktického lékaře pro děti a dorost	Počet obyvatel na zubního lékaře
Blansko	2	232	1078	265	2053	992	1693
Brno-město	11	91	406	2254	1846	863	904
Brno-venkov	2	644	4368	319	2526	1158	2504
Břeclav	3	157	1124	280	2473	1088	1944
Hodonín	2	217	1329	375	2410	976	1844
Vyškov	1	198	1371	241	2470	1074	1937
Znojmo	1	177	802	255	2418	1148	1885
JMK	22	156	774	3962	2195	997	1429

Zdroj: ÚZI - Zdravotnická ročenka Jihomoravského kraje

Mapa 16: Počet obyvatel na 1 praktického lékaře pro dospělé, děti a dorost v roce 2012

Zdroj: Převzato z Ústav zdravotnických informací

Tabulka 22: Počty stálých ordinací lékařů v Jihomoravském kraji dle ORP v roce 2012

Název ORP	Ordinace celkem	Prakt. lékař	Prakt. lékař pro děti a ml.	Stomatolog	Specialista	Ordinace celkem	Prakt. lékař	Prakt. lékař pro děti a ml.	Stomatolog	Specialista
	abs.					na 10 tis. obyv.				
Blansko	88	23	12	22	31	16,5	4,3	2,3	4,1	5,8
Boskovice	65	23	17	25	0	13,3	4,7	3,5	5,1	0,0
Břeclav	33	11	8	7	7	6,1	2,0	1,5	1,3	1,3
Bučovice	19	5	5	8	1	12,9	3,4	3,4	5,4	0,7
Hodonín	65	19	12	28	6	11,8	3,4	2,2	5,1	1,1
Hustopeče	40	14	6	9	11	13,2	4,6	2,0	3,0	3,6
Ivančice	29	8	3	6	12	15,9	4,4	1,6	3,3	6,6
Kuřim	32	7	5	7	13	17,3	3,8	2,7	3,8	7,0
Kyjov	88	25	13	28	22	17,9	5,1	2,6	5,7	4,5
Mikulov	28	7	7	2	12	17,7	4,4	4,4	1,3	7,6
Mor. Krumlov	36	9	4	11	12	17,4	4,4	1,9	5,3	5,8
Pohořelice	16	6	3	4	3	14,8	5,5	2,8	3,7	2,8
Rosice	35	11	5	10	9	15,9	5,0	2,3	4,5	4,1
Slavkov u Brna	40	8	4	9	19	20,0	4,0	2,0	4,5	9,5
Šlapanice	57	19	10	22	6	10,4	3,5	1,8	4,0	1,1
Tišnov	50	11	6	12	21	19,1	4,2	2,3	4,6	8,0
Veselí n. Mor.	59	21	9	20	9	15,6	5,5	2,4	5,3	2,4
Vyškov	82	16	9	20	37	19,1	3,7	2,1	4,7	8,6
Znojmo	149	37	21	46	45	19,3	4,8	2,7	6,0	5,8
Židlochovice	42	11	6	10	15	18,0	4,7	2,6	4,3	6,4
JMK	1 053	291	165	306	291	15,2	4,2	2,4	4,4	4,2

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012, ORR Jihomoravského kraje a GaREP, spol. s r.o.

Pozn.: Šetření se účastnilo 81 % obcí JMK, ostatní obce vč. Brna se šetření neúčastnily nebo na ně nereagovaly.

5.4.3 INFRASTRUKTURA PRO SOCIÁLNÍ SLUŽBY

V Brněnské metropolitní oblasti se nachází celkem 188 zařízení poskytující sociální služby, nejvíce jich pak bylo v Brně a dalších větších městech. Z toho je nejvíce sociálních poraden (39, pouze v Brně), domovů pro seniory (18, 16 v Brně a dále v Kloboučích u Brna a Střelicích) a center sociálně rehabilitačních služeb (14, 13 v Brně). Vzhledem k jasné územní koncentraci sociálních služeb jsou častým cílem dojížděky. Přehled vybraných sociálních zařízení a počet míst, která poskytují ORP a v okresech Jihomoravského kraje, jsou uvedena v následujících tabulkách. V současné době je strategií kraje optimalizace sítě sociálních služeb a regulace vzniku nových s cílem snadnějšího dlouhodobého plánování (Akční plán rozvoje sociálních služeb v JMK pro rok 2014).

Tabulka 23: Sociální služby poskytované ve vybraných zařízeních podle okresů v roce 2012

	Domovy pro seniory	Denní stacionáře	Týdenní stacionáře	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Sociální služby v ostatních zařízeních
	Zařízení				
Jihomoravský kraj	46	25	6	18	225
Blansko	4	2	-	2	23
Brno-město	16	11	3	7	122
Brno-venkov	7	2	1	1	14
Břeclav	4	3	1	3	8
Hodonín	5	5	1	2	24
Vyškov	4	1	-	1	12
Znojmo	6	1	-	2	22
	Místa				
Jihomoravský kraj	3 073	403	139	1 294	3 878
Blansko	286	i.d.	-	i.d.	405
Brno-město	1 561	228	103	239	1 754
Brno-venkov	264	i.d.	i.d.	i.d.	315
Břeclav	183	59	i.d.	129	253
Hodonín	246	12	i.d.	i.d.	360
Vyškov	320	i.d.	-	i.d.	194
Znojmo	213	i.d.	-	i.d.	597

Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Tabulka 24: Zařízení sociálních služeb v obcích Jihomoravského kraje dle ORP v roce 2012

ORP - název	Počet obcí	Pobytová zařízení		Terén. a amb. zařízení	
		Počet zař.	Počet lůžek	Počet zař.	Kapacita
Blansko	36	10	423	13	161
Boskovice	61	9	521	8	533
Břeclav	16	8	448	4	937
Bučovice	16	0	0	0	0
Hodonín	15	5	221	6	
Hustopeče	22	5	123	5	42
Ivančice	14	0	0	4	231
Kuřim	8	0	0	4	250
Kyjov	37	12	256	13	461
Mikulov	13	2	84	3	
Moravský Krumlov	26	3	172	5	292
Pohořelice	9	3	101	4	
Rosice	17	1	154	2	100
Slavkov u Brna	15	0	0	9	111
Šlapanice	32	7	311	5	200
Tišnov	47	4	106	8	648
Veselí nad Moravou	20	6	238	6	
Vyškov	34	7	486	10	435
Znojmo	85	13	461	6	11
Židlochovice	19	2	42	5	230
Jihomoravský kraj	542	97	4 147	120	409

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012, ORR Jihomoravského kraje a GaREP, spol. s r.o.
Pozn.: Šetření se účastnilo 81 % obcí JMK, ostatní obce vč. Brna se šetření neúčastnily nebo na ně nereagovaly.

V souvislosti s rostoucím zastoupením seniorů v populaci se stává velmi aktuální především problematika zařízení sociální péče určené pro seniory a jejich kapacity. V roce 2011 bylo v Brněnské metropolitní oblasti 142 273 obyvatel ve věku 60 a více let. Při pohledu na tabulku je zcela jasné, že celkový počet 3073 míst v celém Jihomoravském kraji přestává být dostačující.

Tabulka 25: Výše a druh důchodů podle okresů v roce 2012

	Důchody celkem	v tom důchody							
		starobní	starobní poměrné	invalidní pro invaliditu 3 stupně	invalidní pro invaliditu 2. stupně	invalidní pro invaliditu 1. stupně	vdovské	vdovecké	sirotčí
	Příjemci důchodů								
JMK	324 087	191 565	188	22 936	8 195	21 621	64 402	10 442	4 738
Blansko	31 904	18 200	11	2 557	773	2 747	6 117	1 031	468
Brno-město	105 808	66 484	82	6 588	2 330	5 262	20 120	3 465	1 477
Brno-venkov	54 394	31 105	32	4 610	1 725	3 662	10 702	1 830	728
Břeclav	31 487	18 228	23	2 071	720	2 482	6 561	926	476
Hodonín	46 628	25 250	22	3 800	1 514	4 483	9 509	1 373	677
Vyškov	23 638	14 005	8	1 378	640	1 374	5 066	797	370

	Důchody celkem	v tom důchody							
		starobní	starobní poměrné	invalidní pro invaliditu 3 stupně	invalidní pro invaliditu 2. stupně	invalidní pro invaliditu 1. stupně	vdovské	vdovecké	sirotčí
Znojmo	30 228	18 293	10	1 932	493	1 611	6 327	1 020	542
Průměrná měsíční výše důchodu (v Kč bez součástí)									
JMK	10 313	10 649	6 193	10 108	6 738	6 006	11 286	12 583	5 491
Blansko	10 174	10 560	5 793	10 264	6 860	6 116	11 194	12 529	5 524
Brno-město	10 750	11 045	6 124	9 988	6 580	5 912	11 776	13 085	5 468
Brno-venkov	10 292	10 668	6 397	10 430	6 831	6 049	11 091	12 558	5 620
Břeclav	9 992	10 313	6 525	10 003	6 768	6 019	10 994	12 149	5 386
Hodonín	10 057	10 537	5 960	10 179	6 899	6 049	11 120	12 400	5 501
Vyškov	10 128	10 384	6 488	9 984	6 676	5 963	11 053	12 173	5 426
Znojmo	9 845	9 961	6 063	9 606	6 516	5 921	10 885	11 933	5 477

Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Kapacita sociálního bydlení v jednotlivých částech BMO výrazně kolísá, což však nemusí nutně představovat problém, protože část sociálního bydlení je příslušnými zařízeními nabízena pro obyvatele širšího spádového území. Podle průzkumu mezi obcemi v JMK (jehož se účastnilo 81 % obcí v JMK) je největší podíl obcí s dostatečnou kapacitou bytů s pečovatelskou službou v ORP Ivančice a Slavkov u Brna. Naopak nulová kapacita bytů s pečovatelskou službou je dle šetření v ORP Břeclav, Bučovice, Kuřim, Mikulov, Pohořelice a Slavkov u Brna. Žádné sociální byty (jejichž definice se ovšem může v jednotlivých obcích lišit podle toho, co daná obec za sociální byt považuje) nemají pečovatelskou službu v ORP Bučovice, Kuřim, Pohořelice, Rosice a Židlochovice.

Tabulka 26: Sociální byty v obcích Jihomoravského kraje dle ORP v roce 2012

ORP – název	Počet obcí	Počet soc. bytů	Počet bytů s peč. službou	Počet obcí s dost. kapacitou	Podíl obcí s dost. kapacitou (%)
Blansko	36	304	194	7	63,6
Boskovice	61	173	116	8	100,0
Břeclav	16	21	0	3	75,0
Bučovice	16	1	0	0	0,0
Hodonín	15	190	119	4	50,0
Hustopeče	22	106	77	3	42,9
Ivančice	14	62	62	1	100,0
Kuřim	8	0	0	0	0,0
Kyjov	37	171	64	5	62,5
Mikulov	13	12	0	1	100,0
Moravský Krumlov	26	146	112	1	25,0
Pohořelice	9	25	0	1	50,0
Rosice	17	24	15	0	0,0
Slavkov u Brna	15	17	0	2	100,0
Šlapanice	32	63	49	1	25,0
Tišnov	47	268	205	2	66,7
Veselí nad Moravou	20	246	144	2	40,0
Vyškov	34	290	235	5	83,3
Znojmo	85	606	435	7	43,8

Židlochovice	19	35	25	0	0,0
Jihomoravský kraj	542	2 760	1 852	53	55,2

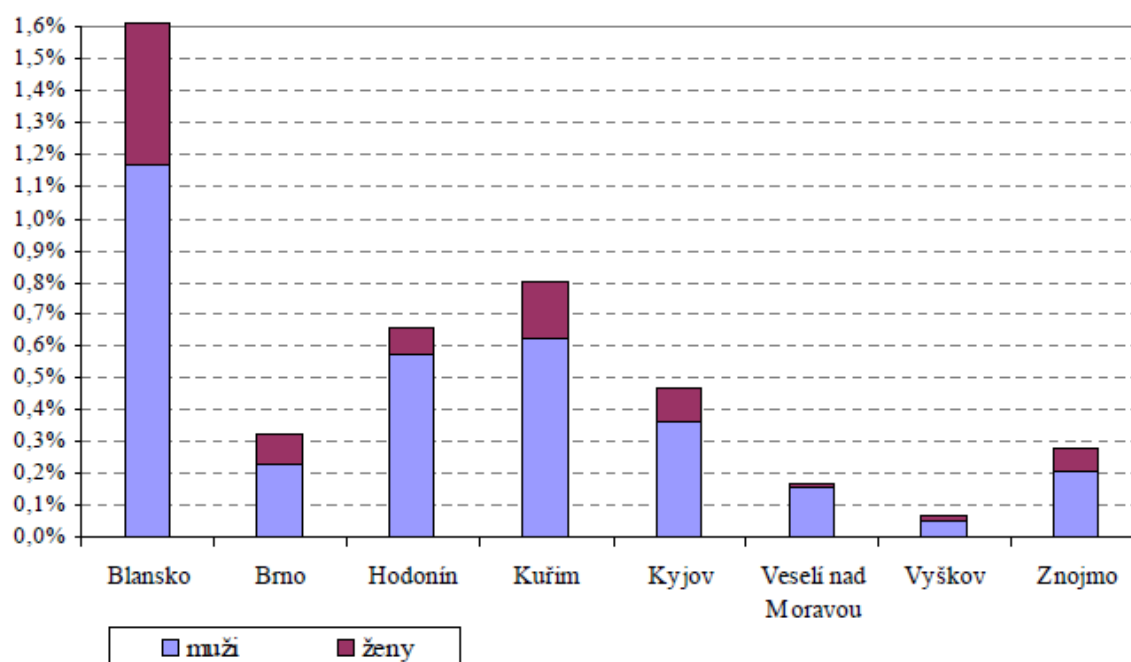
Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012, ORR Jihomoravského kraje a GaREP, spol. s r.o.
Pozn.: Šetření se účastnilo 81 % obcí JMK, ostatní obce vč. Brna se šetření neúčastnily nebo na ně nereagovaly.

5.4.4 SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ OBLASTI

Sociální vyloučení znamená vyčlenění osoby či skupiny mimo běžný život většinové společnosti. Sociálního vyloučení se vyznačuje velmi omezenou sociální mobilitou postižených jedinců, která jim zabraňuje zapojit se do sociálních, ekonomických, kulturních i politických aktivit společnosti. Sociální vyloučení se obvykle promítá v prostoru seskupování sociálně vyloučených jedinců. Jedná se především o koncentraci příjmově slabých domácností v oblasti levného, neatraktivního bydlení špatné kvality. Sociálně vyloučení jedinci jsou na sociálně vyloučenou oblast na jednu stranu odkázáni, protože jiné bydlení je pro ně nedostupné a na stranu druhou se právě tento prostor podílí na jejich vyloučení. Lokality se potýkají s celou řadou sociálních problémů, jako např. kriminalita, vandalismus, konflikty s ostatními obyvateli, nízká úroveň vzdělání, nezaměstnanost, chátrající bytový fond nebo špatná dostupnost a kvalita služeb (Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích, Sociologický ústav AV ČR, 2010).

Formou sociálního vyloučení je i bezdomovectví. Z následujícího grafu vyplývá, že největší podíl bezdomovců na celkové populaci okresů je v okresech Blansko a Kuřim. V Brně je naopak hodnota jedna z nejmenších, nicméně v absolutním vyjádření je přirozeně nejvyšší. Mezi lidmi bez domova výrazně převažují muži, lidé s nižším vzděláním a žijící samostatně. Problémem je nedostatek míst pro lidi bez přístřeší (Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích 2010).

Graf 11: Procentuální podíl osob bez přístřeší na celkovém počtu obyvatel šetřených měst ve vybraných městech Jihomoravského kraje

Zdroj: Převzato z "Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích 2010"

Tabulka 27: Počet a struktura azylových lůžek v osmi šetřených městech Jihomoravského kraje

město	počet azylových lůžek					pokrytí azylovými lůžky		
	celkem	skutečná potřeba	muži	ženy	pro rodiny	obyvatel r. 2009	azylových lůžek / 1000 obyvatel	% podíl azylových lůžek pro muže
Blansko	24	31	0	0	24	21106	1,14	0
Brno	793	nezjištěno	318	52	423	370592	2,14	40,1
Hodonín	65	168	39	6	20	25687	2,53	60
Kuřim	5	15	5	0	0	10492	0,48	100
Kyjov	103	103	50	50	3	11707	8,8	48,5
Veselí nad Moravou	0	20	0	0	0	11781	0	0
Vyškov	21	12	0	21	0	21875	0,96	19
Znojmo	41	80	24	0	17	34759	1,18	58,5
celkem	1052	398	436	129	487	507999	2,07	41,8

Zdroj: Převzato z "Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích 2010"

Největším problémem Brněnské metropolitní oblasti je v tomto směru výskyt sociálně vyloučených oblastí v Brně a Zastávce. Oblasti mají značný podíl romské populace (až 50 %) a vyznačují se špatným stavem bytového fondu (přeplněné byty ve starých činžovních domech, nevyhovující hygienická a technická kvalita k bydlení), vysokou nezaměstnaností (u romského obyvatelstva až 90 %), nižší vzděláním obyvatel (většina obyvatel jen základní vzdělání nebo vyučení), mladým obyvatelstvem (až 50% obyvatel do 15 let věku), kriminalitou apod. (Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014 – 2018, V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013). Sociálně vyloučené lokality v JMK jsou znázorněny v následujících mapách.

Mapa 17: Sociálně vyloučené lokality v Jihomoravském kraji

Zdroj: Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR 2006

Mapa 18: Sociálně vyloučené lokality v Brně

Zdroj: Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR 2006

Podle Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích 2010 se v Brně jedná o čtyři lokality, a to Zábrdovice (Brno – střed a Brno – sever), Husovice

(Brno – sever), Trnitou (Brnojih) a Staré Brno (Brno – střed). Celkový počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit v Brně byl odhadnut na 8000 osob.

Podle Strategie romské integrace v Jihomoravském kraji na období 2014 – 2018 (V. Koupilová, Jihomoravský kraj, 2013) je sociálně vyloučených lokalit v Brně 10 většího rozsahu a 5 lokalit menšího rozsahu (2008). V roce 2011 přibýlo dalších 5 sociálně vyloučených lokalit menšího rozsahu v podobě komerčních ubytoven. V Brně se sociálně vyloučené lokality nachází především na území MČ Brno-střed, Brno-sever, Brno-Židenice, Brno-jih, Brno-Královo Pole.

5.4.5 SHRNUTÍ

- Nárůst počtu dětí předškolního věku v souvislosti se zvýšenou porodností silných ročníků narozených v 70. letech vyvolává dočasný nedostatek míst v mateřských školách.
- V současné době je kapacita předškolních zařízení nedostatečná. Výrazná a očekávaná je koncentrace mateřských škol v městě Brně a větších městech. 27 obcí BMO nemá na svém území žádnou mateřskou školu.
- V současné době ubývá dětí ve školním věku. Je očekáván nárůst počtu žáků v dalších letech, kdy doroste do příslušného věku současná silná generace dětí předškolního věku.
- Obyvatel středoškolského věku (tj. dospívající mládeže) v posledních 10–15 letech ubylo a ubývá jich i nadále. Přibližně za 10 let se dá očekávat dočasný mírný nárůst jejich počtu. Střední školy jsou přirozeně lokalizovány převážně v městech a městysích.
- BMO se v rámci ČR vyznačuje nadprůměrným počtem středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.
- V městě Brně jsou koncentrovány vysoké školy a další zařízení pro vědu a výzkum. Nachází se zde 13 vysokých škol s 34 fakultami, na kterých studuje přes 83 tisíc studentů včetně velkého počtu zahraničních.
- Územní rozdíly v rozložení zdravotnické péče jsou značné. Největší koncentrace zdravotních služeb je přirozeně v městě Brně, kde také připadá nejméně obyvatel na jednoho lékaře. Největší nedostatek lékařů na počet obyvatel má okres Brno – venkov, odkud obyvatelé dojíždějí do Brna. Nemocniční zařízení jsou umístěna pouze v Brně, Ivančicích a Tišnově.
- Zdravotnická péče je poměrně dobře dostupná v zázemí Brna. Horší je dle očekávání ve venkovských oblastech BMO.
- V oblasti je nedostatek zařízení s možností pobytu pro sociálně ohrožené a vyloučené skupiny obyvatel, jako např. ubytovny, dětské domovy atd. Vzhledem k trendu demografického stárnutí a počtu obyvatel v oblasti v důchodovém věku je zásadní také nedostatek zařízení poskytujících péči a možnost bydlení pro seniory (zejména v dlouhodobějším výhledu).

5.5 DOPRAVA A DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

V této kapitole je zhodnocena dopravní infrastruktura a situace v dopravě v Brněnské metropolitní oblasti.

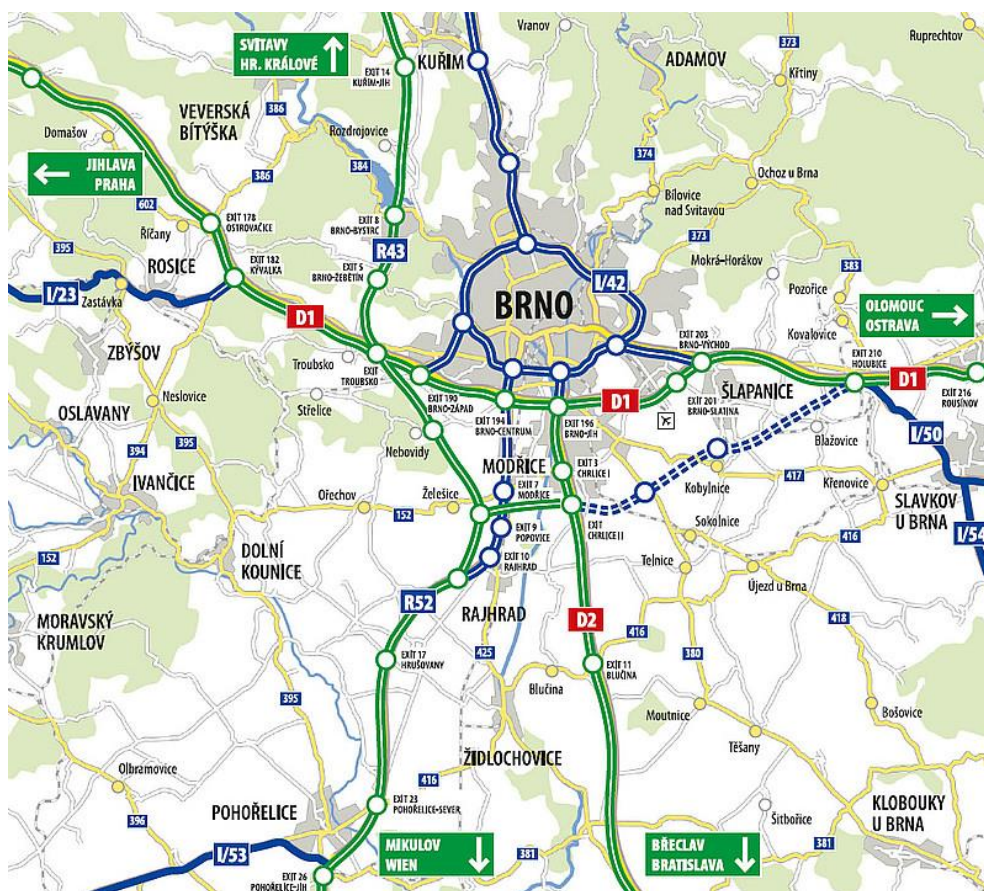
5.5.1 SILNIČNÍ A ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA

Město Brno je druhým nejvýznamnějším dopravním uzlem v České republice a díky svému postavení procházejí Brnem a tedy i BMO dopravní sítě s nadregionálním (celostátním i středoevropským) významem. „Po vstupu republiky do Evropské Unie se některé trasy procházející krajem staly součástí transevropské dopravní sítě (TEN-T). V rozhodnutí Evropské komise z roku 2004 je stanoveno celkem 30 projektů evropského zájmu (3/4 železniční), z nichž 3 projekty týkající se České republiky prochází územím BMO (projekt č. 22, č. 23 a č. 25). Konfigurace silniční i železniční sítě je popsána v Programu rozvoje Jihomoravského kraje 2010 – 2013.“ (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014 – 2017, Jihomoravský kraj, 2014)

Délka dálnic a silnic I. až III. třídy k 31. 12. 2012 v jednotlivých okresech v Jihomoravském kraji je znázorněna v tabulce, ze které jasně vyplývá, že nejdelší délku mají silnice a dálnice v okrese Brno-venkov, na většině jehož plochy se nachází Brněnská metropolitní oblast. V mapách je pak znázorněn stav silniční a železniční sítě z roku 2013 na území Brněnské metropolitní oblasti s přesahem do Jihomoravského kraje. Město Brno je situované na křižovatce dálnic a rychlostních silnic ve směru na Prahu, Vídeň, Bratislavu a Ostravu.

Velkým problémem města Brna a nejbližšího okolí je v současnosti výrazné přetížení komunikací automobilovou dopravou, včetně dopravy tranzitní. Díky poloze metropole na hlavních dopravních tazích, dynamickému rozvoji a množství pracovních i volnočasových příležitostí s sebou přináší výraznou koncentraci osobních automobilů. Silniční síť je vedena z velké části po městských ulicích a neodpovídá intenzitě dopravy. Dochází ke kumulaci dopravy, dopravním zácpám uvnitř města i na dálničních tazích a výraznému zhoršení kvality životního prostředí v blízkosti komunikací (polétavý prach, hluk,...). Řešení je spatřováno v dostavbě Velkého městského okruhu Brno, který by měl významně ulehčit dopravnímu zatížení ve městě a zrychlit průjezdnost. Předpokládá se, že kdyby nebyla dostavba realizována, tak doprava v Brně během příštích let definitivně zkolabuje. Okruh je funkčně napojen na dálniční síť a je tedy součástí celorepublikové dopravní sítě (<http://www.mestsky-okruh-brno.cz/>).

Mapa 19: Velký městský okruh Brno

Zdroj: Převzato z <http://www.mestsky-okruh-brno.cz/>

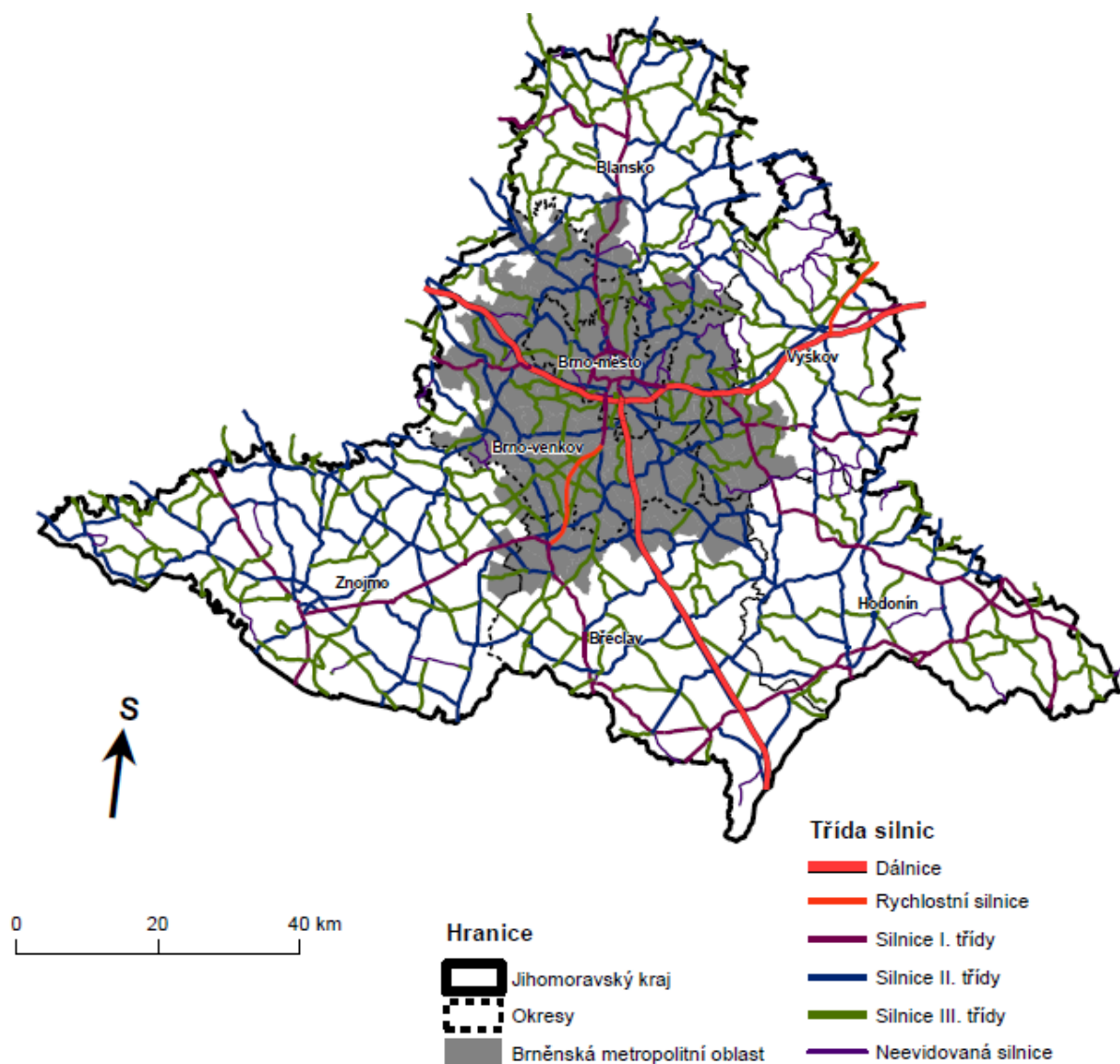
Z hlediska dopravy má Brněnská metropolitní oblast stejně jako celý Jihomoravský kraj důležitou tranzitní funkci. Kostru dopravního systému oblasti tvoří dálnice D1 (do Prahy) a D2 (do Bratislavy) a rychlostní komunikace R52 (Rajhrad – Pohořelice) s pokračováním do Vídně v profilu silnice I. třídy. Oblastí prochází dva hlavní železniční koridory propojující země EU, konkrétně koridory IV (Hamburk – Berlín – Praha – Brno – Vídeň) a VI (Pobaltí – Varšava – Ostrava – Přerov – Brno – Bratislava – Budapešť). V současné době se již několik let jedná o potřebě přestavby železničního uzlu Brno a její podobě a výhledově i o vybudování vysokorychlostní železnice v koridoru Berlín – Praha – Brno Vídeň.

Tabulka 28: Délka silnic a dálnic podle okresů k 31. 12. 2012

	Délka silnic a dálnic	v tom				
		dálnice	rychlostní silnice	silnice I. třídy	silnice II. třídy	silnice III. třídy
Blansko	610	-	-	50	199	361
Brno-město	176	18	-	41	54	63
Brno-venkov	1 093	42	17	65	370	617
Břeclav	566	44	-	52	199	271
Hodonín	546	-	-	115	153	277
Vyškov	493	30	9	60	112	291
Znojmo	983	-	-	65	381	537

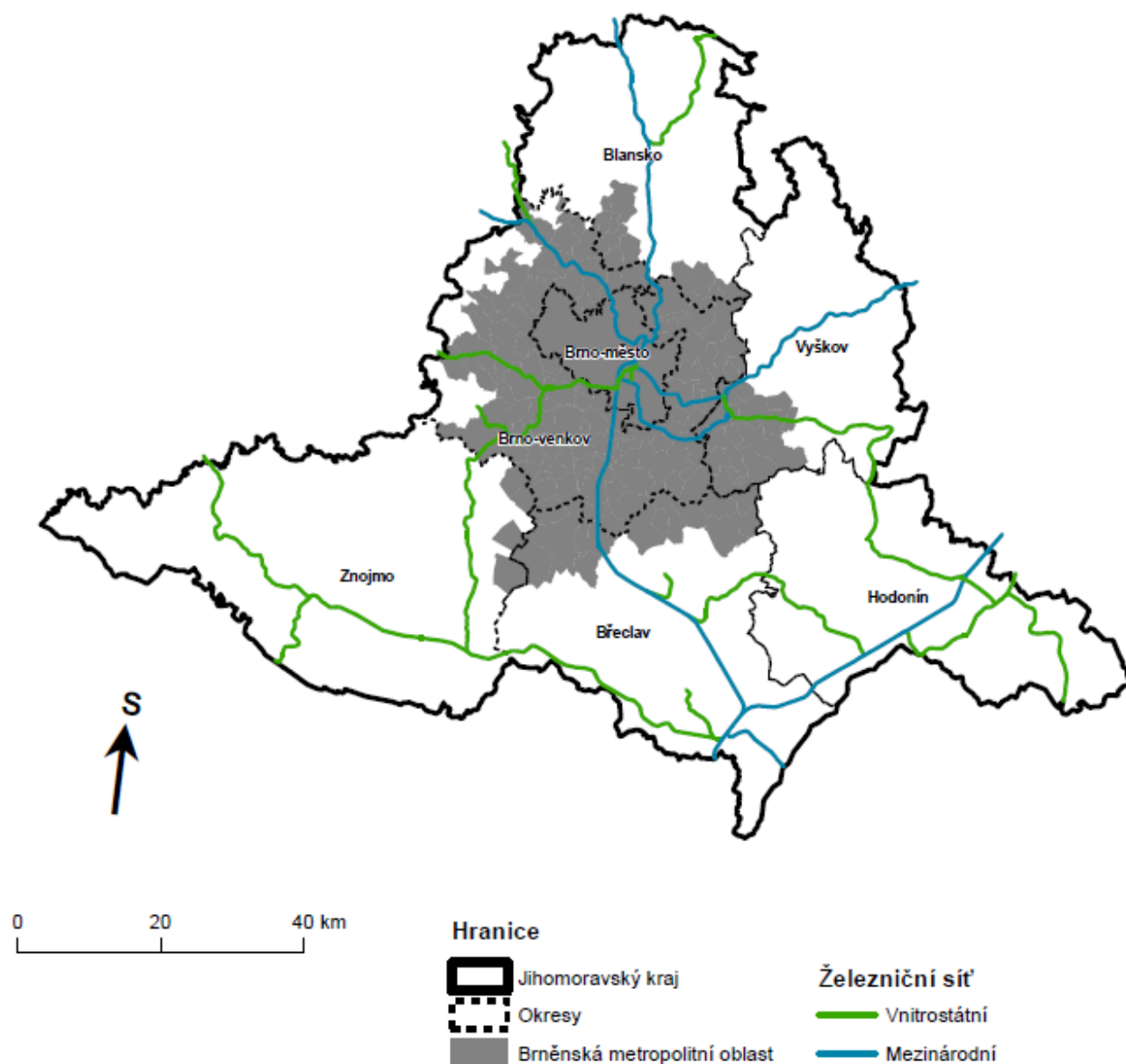
Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Mapa 20: Silniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze České republiky ArcČR® 500

Mapa 21: Železniční síť v Brněnské metropolitní oblasti a Jihomoravském kraji v roce 2013

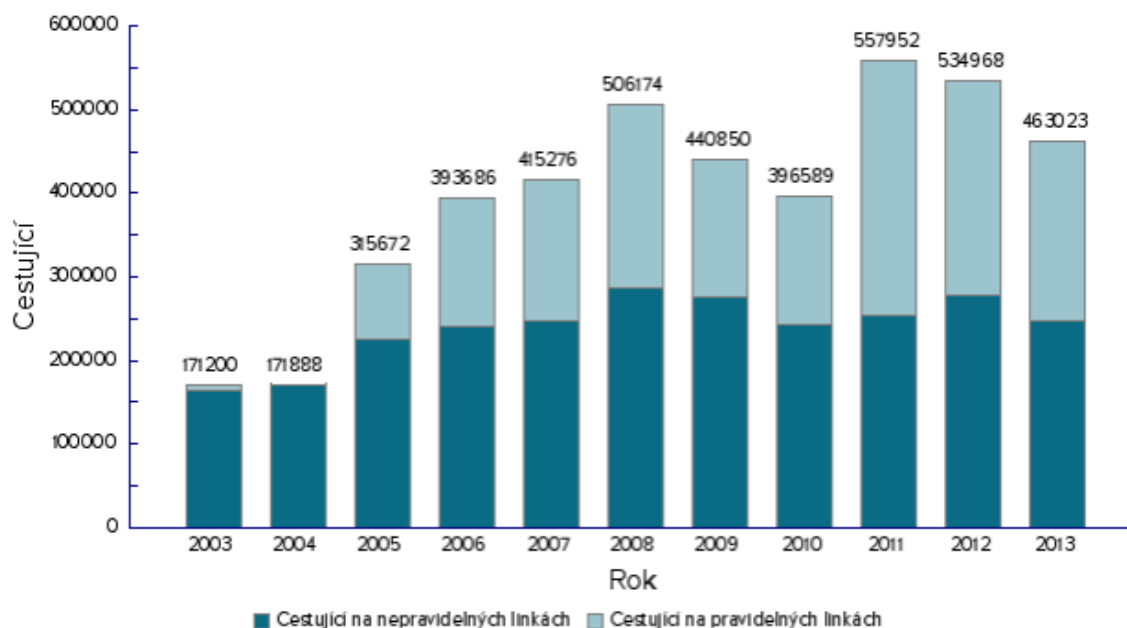

Zdroj: Digitální vektorová geografická databáze České republiky ArcČR® 500

5.5.2 LETECKÁ DOPRAVA

Na území BMO se nachází mezinárodní letiště Brno-Tuřany s pravidelnou i nepravidelnou osobní i nákladní dopravou, jehož vlastníkem je od 1. 7. 2004 Jihomoravský kraj. Letiště svými technickými parametry a vybavením splňuje mezinárodní standardy pro celoroční provoz všech typů letadel i za ztížených povětrnostních podmínek. V současnosti létají pravidelné letecké linky do čtyř destinací (Londýn/Luton, Londýn/Stansted, Eindhoven a Moskva) a v letní sezoně je letiště využíváno pro charterové lety do turistických destinací (<http://www.bрно-airport.cz/>).

Graf 12: Vývoj počtu odbavení cestujících na pravidelných a nepravidelných linkách od roku 2003 do roku 2013 na letišti Brno-Tuřany

Zdroj: Převzato z <http://www.bruno-airport.cz/>

5.5.3 VEŘEJNÁ DOPRAVA

Na celém území Jihomoravského kraje funguje jeden z nejlépe propracovaných integrovaných dopravních systémů (IDS JMK) v České republice, který zasahuje i do některých obcí za hranicemi kraje. Tento systém zajišťuje dopravu také na území Brněnské metropolitní oblasti. Zajišťuje obsluhu kraje kombinací autobusové, vlakové a v Brně tramvajové a trolejbusové dopravy. Realizaci a provoz IDS JMK zajišťuje společnost KORDIS JMK, kterou vlastní z 51 % Jihomoravský kraj a ze 49 % statutární město Brno.

Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje vzniká postupně po etapách, přičemž první byla zahájena 1. ledna 2004 ve 112 obcích. Do konce roku 2010 se postupně přidaly další obce na Boskovicku, Vyškovsku, Hodonínsku, Břeclavsku a Znojemsku. Bylo sjednoceno označení autobusů, jízdné a přepravní podmínky a především se zjednodušilo, zefektivnilo a uživatelsky ztraktivnilo linkové vedení dopravy, časování spojů a zajištění přestupů. Mapa linek IDS JMK je uvedena v příloze.

5.5.4 SHRnutí

- Brno je po Praze druhým nejvýznamnějším dopravním uzlem v České republice a díky jeho postavení procházejí přes BMO dopravní sítě s nadregionálním (celostátním i střeoevropským) významem.
- BMO je umístěna na křižovatce dálnic a rychlostních silnic ve směru na Prahu, Vídeň, Bratislavu a Ostravu, přičemž tah (R 52) na Vídeň není dokončen.
- Pro BMO je důležitá tranzitní funkce. Kostru dopravního systému oblasti tvoří dálnice D1 (do Prahy a směrem na Ostravu) a D2 (do Bratislavy) a rychlostní komunikace R52 (Rajhrad – Pohořelice).
- Oblastí prochází dva hlavní železniční koridory propojující země EU, koridor IV (Hamburk – Berlín – Praha – Brno – Vídeň) a VI (pobaltské státy – Varšava – Ostrava – Brno – Bratislava – Budapešť).
- V současné době se již několik let jedná o přestavbě železničního uzlu Brno a o vybudování rychlostní železnice.
- Na území BMO se nachází mezinárodní letiště Brno-Tuřany s pravidelnou i nepravidelnou osobní i nákladní dopravou, ale pouze do omezeného počtu destinací. Nedostatečná je napojenost na globální letecké uzly a absence významných leteckých linek.
- Na celém území Jihomoravského kraje funguje jeden z nejlépe propracovaných integrovaných dopravních systémů (IDS JMK) v republice. Zajišťuje obsluhu kraje kombinací autobusové, vlakové a v Brně tramvajové, autobusové a trolejbusové dopravy.

5.6 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

V této kapitole bude hodnocena kvalita inženýrských sítí (kanalizace, vodovody a plyn) a životního prostředí v Brněnské metropolitní oblasti a dále pak bude pozornost zaměřena na přírodu a krajinu v oblasti.

5.6.1 KAPACITA A KVALITA INŽENÝRSKÝCH SÍTÍ

V Brněnské metropolitní oblasti bylo v roce 2011 napojeno na vodovod 99,46 % obyvatel v obydlených domech, což téměř stejně jako v Jihomoravském kraji nebo České republice. O něco málo více obyvatel v obydlených domech, než je celorepublikový průměr, má v domácnosti plynovou přípojku. Určitou slabinou je pak počet obyvatel s připojením na kanalizační síť. V případě obydlených domů, kde je zaveden plyn i kanalizace, se v oblasti nachází i velká část obcí s nízkým podílem této vybavenosti (do 20 %), některé obce jsou dokonce zcela bez plynu i kanalizace.

Tabulka 29: Podíl obyvatel v obydlených bytech s vodovodem, plynem zavedeným do bytu, s připojením na kanalizační síť v BMO, Jihomoravském kraji a České republice v roce 2011

	BMO	JMK	ČR
Podíl obyvatel v obydl.bytech s vodovodem	99,46	99,70	99,73
Podíl obyvatel v obydl.bytech s plynem zavedeným do bytu	78,20	83,44	68,29
Podíl obyvatel v obydl.bytech s připojem na kanalizační síť	58,40	82,55	77,37

ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

5.6.2 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Ochrana životního prostředí je v Jihomoravském kraji věnována značná pozornost. To dokazuje i každoročně vysoký objem investic určených na jeho ochranu (viz tabulka). Více než polovina investic proběhla v okrese Brno-venkov, kde se nejvíce investuje do nakládání s odpadními vodami a kam také putovalo nejvíce investic do nakládání s odpady. Výše investic zaznamenala výrazný propad v roce 2011 ve všech okresech. V roce 2012 došlo opět k navýšení, ale celková výše nedosáhla úrovně z roku 2010.

Tabulka 30: Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v letech 2010 až 2012

Investice	Celkem			V tom 2012			
	2010	2011	2012	ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpad. vodami	nakládání s odpady	ostatní
JMK	3 015 567	1 712 224	2 857 120	229 528	1 872 391	623 765	131 436
Blansko	110 445	89 578	290 908	13 171	247 234	25 490	5 013
Brno-město	678 020	450 277	295 687	42 572	12 121	161 129	79 865
Brno-venkov	1 141 604	463 411	1 558 953	42 571	1 300 233	194 498	21 651
Břeclav	392 657	202 117	136 026	77 564	i.d.	52 175	i.d.
Hodonín	508 874	177 517	231 858	4 899	67 581	138 102	21 276
Vyškov	125 215	177 213	59 617	2 140	i.d.	15 016	i.d.
Znojmo	58 752	152 111	284 071	46 611	198 725	37 355	1 380
Neinvestice	2 010	2 011	2012				
JMK	5 076 922	5 863 639	5 382 408	136 298	1 012 993	3 881 843	351 274
Blansko	176 706	167 081	141 597	10 199	30 506	95 224	5 668
Brno-město	2 253 692	2 604 028	2 608 365	57 970	612 238	1 688 285	249 872
Brno-venkov	1 564 809	1 797 657	1 319 963	38 961	71 316	1 194 314	15 372
Břeclav	263 995	263 866	261 116	2 793	86 550	167 602	4 171
Hodonín	417 986	576 043	571 081	10 283	134 075	361 408	65 315
Vyškov	203 251	221 549	231 799	9 046	66 893	150 215	5 645
Znojmo	196 483	233 415	248 487	7 046	11 415	224 795	5 231

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

Kvalita ovzduší je závislá na přírodních i antropogenních faktorech. Mezi ty přírodní patří např. počasí a rozptylové podmínky (teplotní inverze, teplota vzduchu, vlhkost vzduchu a rychlost a směr proudění větru, srážková činnost). Jako antropogenních faktory pak kvalitu ovzduší ovlivňuje nejvíce doprava, a spalování. Doprava má nejsilnější efekt v okolí velkých měst, ve venkovských částech jsou to naopak spíše spalování pevných paliv v domácnostech, zastaralá lokální topeniště a odpojování domácností

od centrálního zásobování teplem, případně větrná eroze unášející z ploch orní půdy prachové částice.

Dopravně nejvíce zatížené lokality jsou město Brno a jeho nejbližší zázemí (tzv. satelity) a dálniční tahy. K překračování limitů pro průměrnou roční koncentraci škodlivých látek v ovzduší dochází v BMO především v Brně. U denní koncentrace jsou trvale překračovány imisní limity na všech dopravních lokalitách a v případě déletrvajících zhoršených rozptylových podmínek dochází k překračování limitů i v ostatních lokalitách.

Jedním z hlavních ohrožení kvality životního prostředí v Brněnské metropolitní oblasti je znečišťování ovzduší prašnými částicemi. Ukazatele prašnosti většinou stanovují množství hrubé frakce PM_{10} a jemné frakce $PM_{2,5}$. Platí, že čím je prašná částice menší, tím proniká hlouběji do dýchacího ústrojí a je tedy pro zdraví člověka nebezpečnější. Limity pro ochranu lidského zdraví jsou překračovány na nezanedbatelné části území ČR (ČHMÚ 2012).

V Brně jsou dlouhodobě překračovány imisní limity stanovené pro ochranu zdraví lidí. Na vině je především doprava, která je majoritním zdrojem škodlivin překračujících imisní limity na území Brna a nejbližšího okolí. Množství emisí škodlivin z dopravy se neustále zvyšuje. Jedná se zejména tuhé znečišťující látky, na nichž se doprava podílí 87 %, dále oxidy dusíku (76 %), oxid uhelnatý (doprava = 91 %) a těkavé organické látky (78 %). Nejvyšší koncentrace jsou tedy zcela samozřejmě naměřeny v lokalitách silně zatížených dopravou (ČHMÚ 2012).

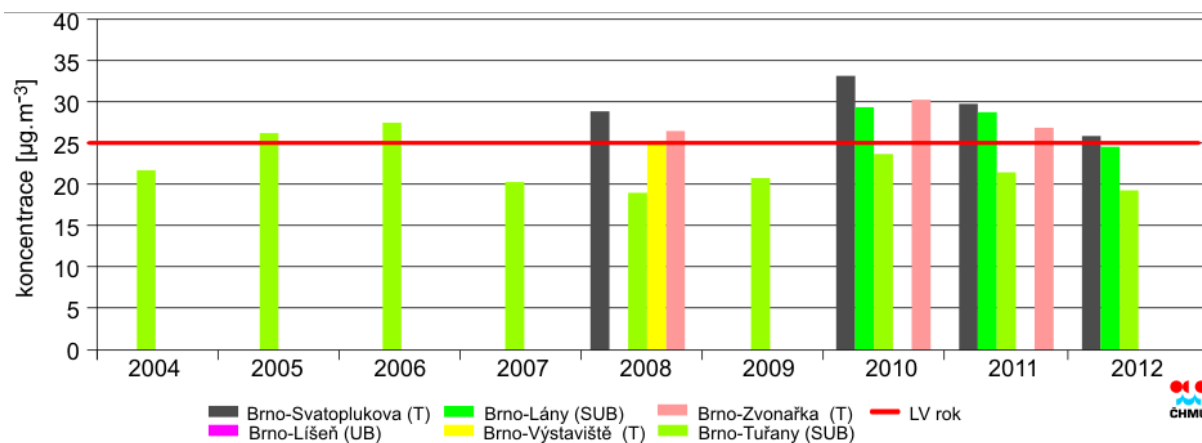
Český hydrometeorologický ústav vydává každoročně zprávu Znečištění ovzduší na území České republiky, kde jsou shrnuty výsledky celoročního monitoringu. Brněnskou metropolitní oblast monitoruje několik stanic, které jsou rozmístěny především v Brně. Nejvyšší koncentrace PM_{10} byly v roce 2012 tradičně naměřeny na dopravou nejexponovanějších lokalitách Brno-střed a Brno-Svatoplukova, v předchozích letech byl imisní limit několikrát překročen. Oproti roku 2011 došlo ke snížení průměrných ročních koncentrací PM_{10} na všech lokalitách. To je patrné i z grafu. Kromě dopravy je významným zdrojem suspendovaných částic vytápění domácností. Znečištění tohoto typu převažuje v předměstských a venkovských oblastech a jeho zvýšení je patrné především v zimních měsících, kdy hrají významnou roli rozptylové podmínky (ČHMÚ 2012).

V případě částic $PM_{2,5}$ měřených na území aglomerace Brno platí, že imisní limit je dlouhodobě překračován pouze na dopravou zatížených lokalitách a v ostatních lokalitách dochází k překročení resp. přiblížení se imisnímu limitu pouze v letech s delšími obdobími nepříznivých rozptylových podmínek (ČHMÚ).

Brno neplní imisní limity v případě suspendovaných částic (PM_{10} i $PM_{2,5}$), oxidu dusičitého a benzo(a)pyrenu. Všechny tyto škodliviny úzce souvisí s dopravou. Tyto látky se rovněž podílejí na vymezování oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší. Pro ostatní legislativou uváděné škodliviny jsou imisní limity plněny. Zásadním znečišťovatelem ovzduší metropolitní oblasti je tedy doprava. Vzhledem k poloze Brna, jako dálniční křižovatky s vysokým procentem tranzitní dopravy v centru města, nebude tento problém pravděpodobně v blízké době vyřešen. Nutné jsou investice do obchvatů (omezení emisí z dopravy v centru díky snížení objemu dopravy a zvýšení plynulosti provozu) a dalších opatření. Mimo centrum města je situace výrazně lepší, k překračování imisních limitů na pozadových lokalitách jako je Brno-Líšeň, Brno-Soběšice či Brno-Tuřany dochází pouze v letech s delšími obdobími s nepříznivými rozptylovými podmínkami (ČHMÚ).

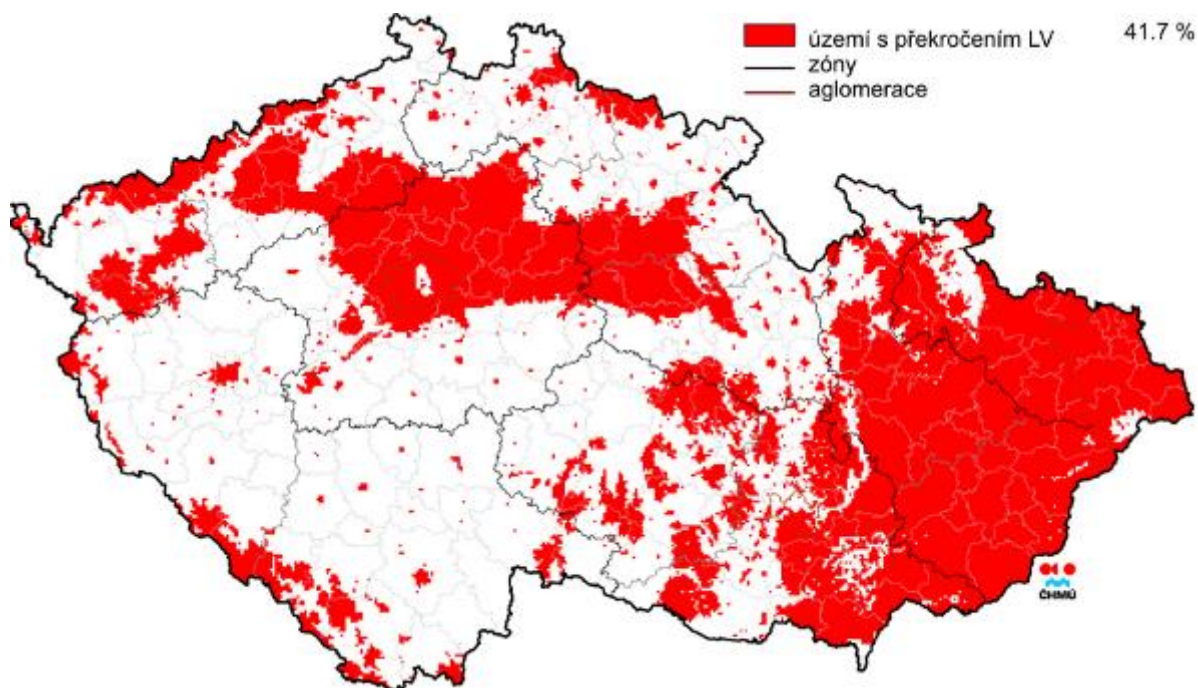
Na mapách jsou znázorněny oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší v České republice v roce 2012 se zahrnutím a bez zahrnutí přízemního ozonu, ze kterých je v obou případech patrné silné znečištění Brněnské metropolitní oblasti, zejména samotného Brna a oblasti podél dálničních tahů D1 a D2 a rychlostní silnice spojující Brno s Olomoucí.

Graf 13: Průměrné roční koncentrace PM_{2,5} v brněnské aglomeraci mezi roky 2004 až 2012

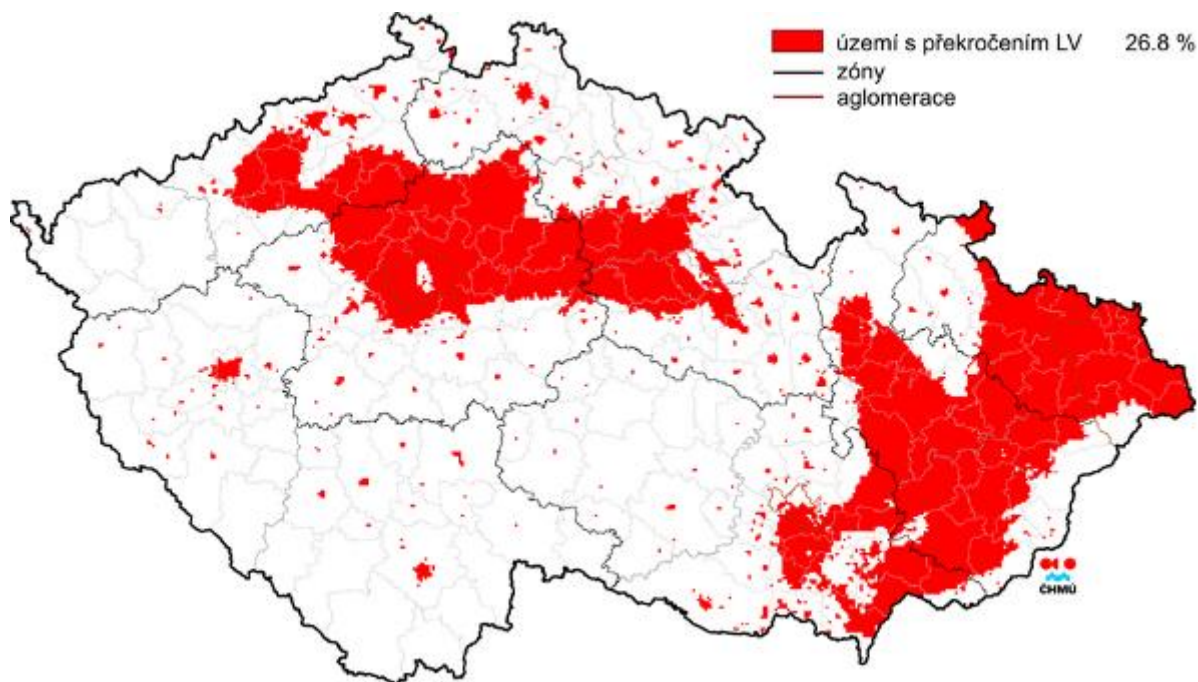
Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Mapa 22: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu v České republice v roce 2012

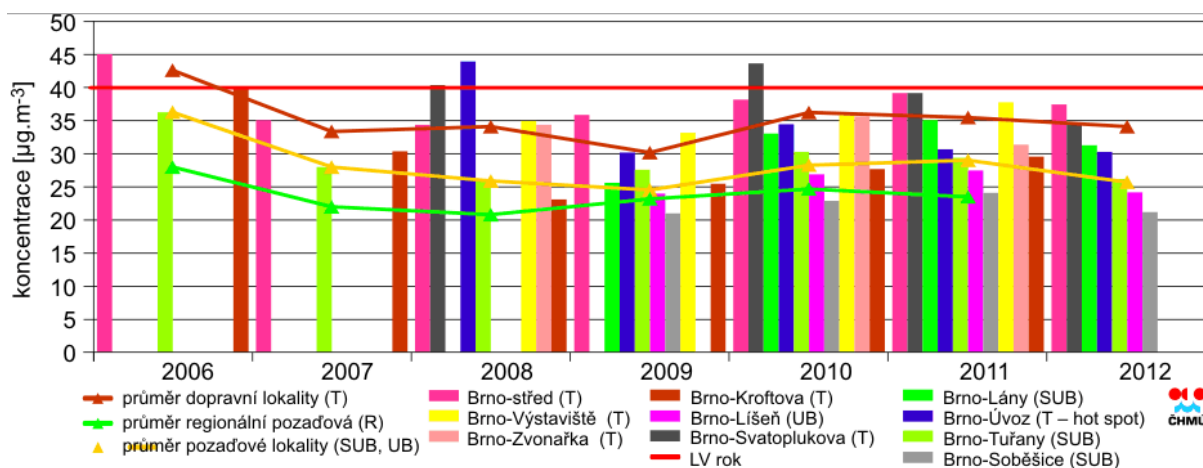
Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Mapa 23: Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu v České republice v roce 2012

Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Graf 14: Průměrné roční koncentrace PM10 na vybraných lokalitách a na jednotlivých typech stanic, brněnské aglomerace mezi roky 2006 až 2012

Zdroj: ČHMÚ – Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2012

Vzhledem k zemědělskému charakteru krajiny celého Jihomoravského kraje je velmi důležitá i větrná eroze, kterou je v oblasti potenciálně ohroženo přes 50 % výměry zemědělské půdy, přičemž přes 13 % výměry spadá do kategorie nejohroženějších půd. Nejzávažnější situace je v okresech Břeclav, Hodonín a Znojmo, ale i v okolí Brna se vyskytují půdy silně ohrožené větrnou erozí. K největšímu znečištění větrnou erozí dochází zejména v době, kdy půda ještě není nebo již není pokrytá vegetací.

Nejvýznamnějším zdrojem hluku jsou zejména dopravní zařízení, jako dálnice, silnice, městské komunikace, železnice a letiště. O něco méně pak technologická zařízení, jako těžba a průmysl. V pásmech přiléhajících ke zdrojům hluku jsou hygienické limity překračovány, což je významné

zejména v hustě obydlených oblastech. Na většině dotčeného území je však hluková situace vyhovující.

V celém kraji narůstá počet obyvatel, kteří využívají napojení na kanalizaci a ČOV, což je jedna z cest na zlepšení v současnosti silného znečištění části vodních toků Moravy, Dyje a Svatky.

5.6.3 PŘÍRODA A KRAJINA

Stejně jako v celém Jihomoravském kraji i v BMO se nachází celá řada chráněných území s různou mírou ochrany a plošným rozsahem. Nejvíce maloplošných chráněných území jak počtem, tak plochou v celém kraji se nachází v okrese Brno-venkov. V tabulce jsou uvedeny evropsky významné oblasti, maloplošná a velkoplošná chráněná území v jednotlivých obcích.

Tabulka 31: Chráněná území podle okresů k 31. 12. 2012

	Národní parky	Chráněné krajinné oblasti	Maloplošná chráněná území celkem	v tom			
				národní přírodní památky	národní přírodní rezervace	přírodní památky	přírodní rezervace
	Počet						
Jihomoravský kraj	1	3	290	13	18	162	97
Blansko	-	1	46	1	3	23	19
Brno-město	-	1	30	2	1	19	8
Brno-venkov	-	1	81	1	2	55	23
Břeclav	-	1	40	4	8	11	17
Hodonín	-	1	37	3	4	15	15
Vyškov	-	-	29	1	1	15	12
Znojmo	1	-	35	1	1	25	8
	Rozloha (ha)						
Jihomoravský kraj	6 259	35 512	8 461	357	2 591	1 711	3 802
Blansko	-	6 620	1 762	4	742	379	636
Brno-město	-	313	319	17	1	148	153
Brno-venkov	-	2 267	2 427	14	166	710	1 537
Břeclav	-	8 535	2 050	155	963	110	821
Hodonín	-	17 777	1 304	126	607	170	401
Vyškov	-	-	263	9	24	59	170
Znojmo	6 259	-	336	31	87	135	84

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013

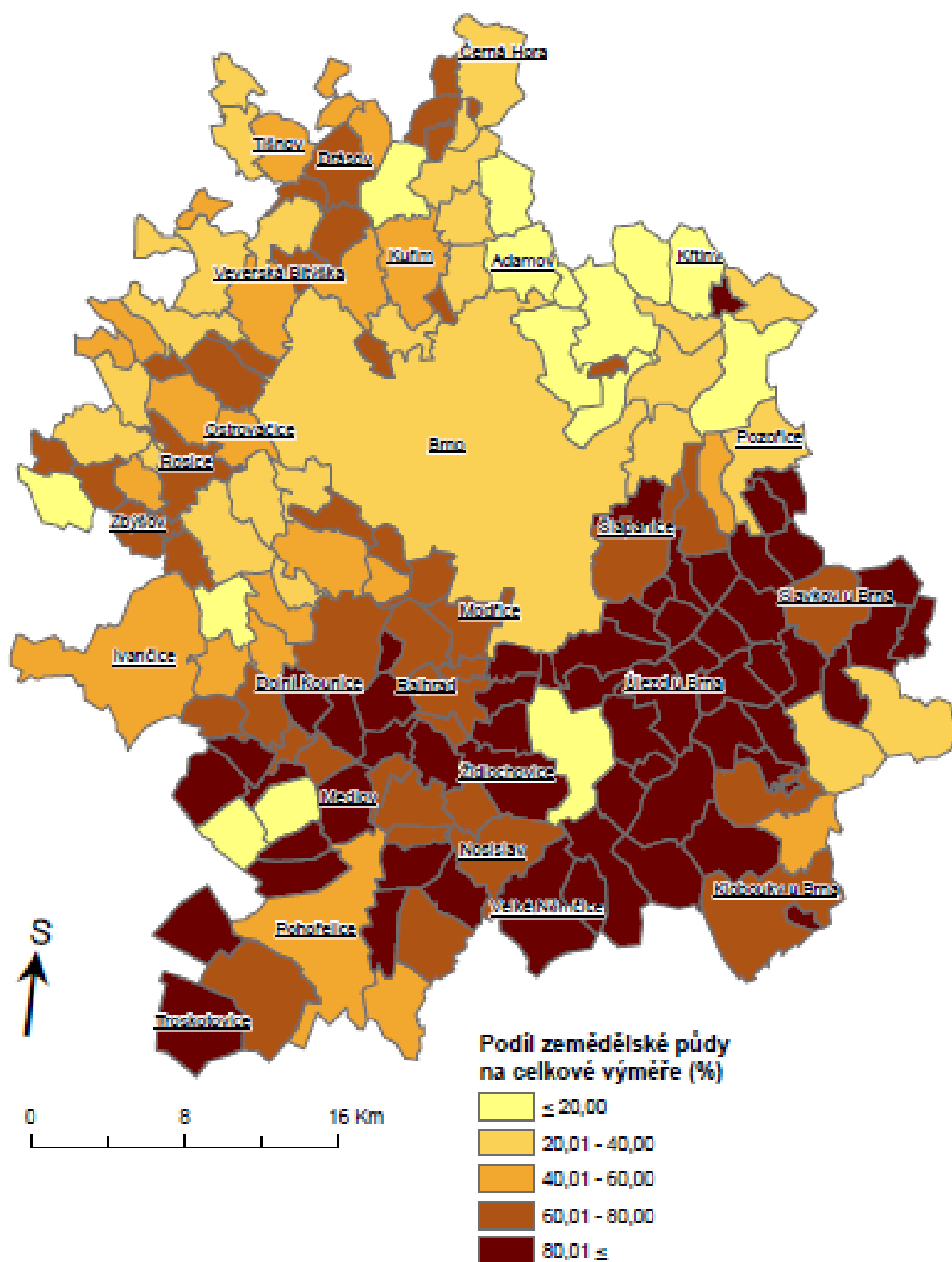
5.6.4 VYUŽITÍ PLOCH V ÚZEMÍ

Celé území Jihomoravského kraje má díky vhodným přírodním podmínkám (nížinná oblast, úrodná půda, teplejší klima) bohatou zemědělskou tradici a dobré předpoklady pro další rozvoj zemědělské výroby. Jak je patrné z tabulky, neliší se využití ploch území Brněnské metropolitní oblasti příliš od Jihomoravského kraje a České republiky. Rozdíl je pouze ve vyšším podílu zastavěných ploch na úkor menšího zastoupení zemědělské půdy. Podíl zastavěných ploch v BMO je téměř dvakrát vyšší než

v Jihomoravském kraji a České republice což je dáno především významným podílem města Brna a dalších měst na ploše území.

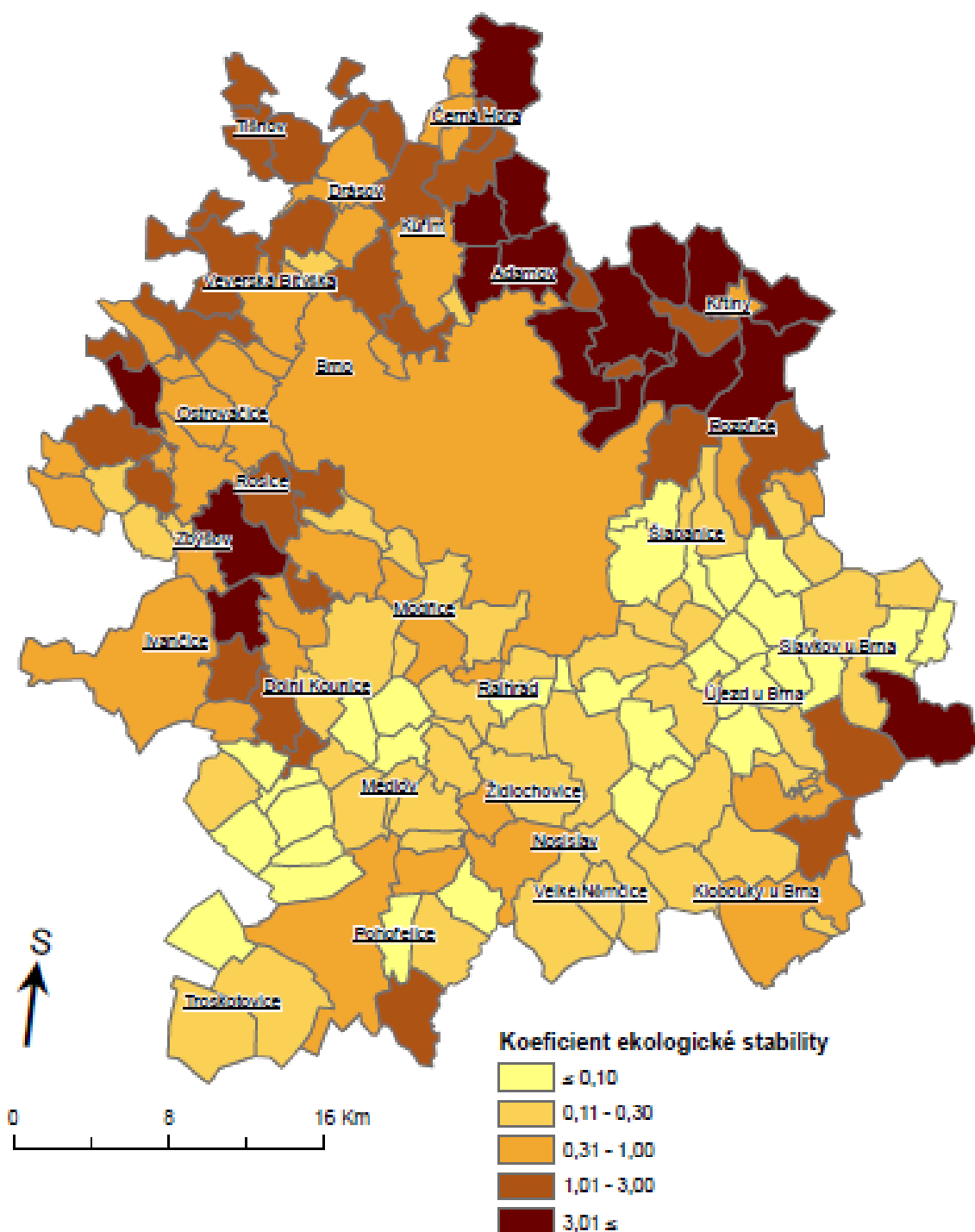
Obce s největším podílem zemědělské půdy na celkové ploše nalezneme převážně v rovinatém území na jih od Brna. Zemědělská půda je tvořena ve většině obcí BMO z více než 80 % ornou půdou. Zemědělská výroba představuje obecně pro životní prostředí značnou zátěž, kterou v Brněnské metropolitní oblasti ještě dále zvyšuje vysoký podíl orných půd s malou druhovou diverzitou, vysokým rizikem eroze atd. Z mapy je zřejmé, že naprostá většina obcí oblasti dosahuje hodnot koeficientu ekologické stability do hodnoty jedna, což znamená, že se jedná o oblast intenzivně využívanou, s oslabenou autoregulací ekosystému a značnou ekologickou labilitou (Míchal 1985). Obce s vyšším zalesněním a tím i vyššími hodnotami koeficientu se nachází v severní části BMO.

Mapa 24: Podíl zemědělské půdy na celkové ploše obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2012

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Mapa 25: Koefficient ekologické stability obcí Brněnské metropolitní oblasti v roce 2012

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Tabulka 32: Podíl jednotlivých ploch území Brněnské metropolitní oblasti, Jihomoravském kraji a České republiky v roce 2012 (v %)

	Lesní půda	Vodní plochy	Zastavěné plochy	Ostatní plochy	Zemědělská půda
BMO	29,93	2,12	3,01	10,49	54,46
JMK	28,03	2,15	1,97	8,44	59,41
ČR	33,75	2,08	1,67	8,93	53,56

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

5.6.5 SHRNUÍ

- Vysoký počet domácností je napojených na vodovod a plyn. Slabinou je naopak relativně nízký počet obyvatel s připojením na kanalizační síť. V regionu se vyskytují obce bez připojení na plyn a kanalizaci. Vodovodní vodou jsou zásobeny všechny obce v oblasti.
- V regionu je relativně čisté životní prostředí. Zdroje znečištění převážně lokálního charakteru jsou koncentrovány v okolí velkých průmyslových center. Důležitými zdroji znečištění jsou dále automobilová doprava a větrná eroze zemědělské půdy, lokálně (v menších městech a obcích) i topeniště na pevná paliva. Nepříznivých hodnot emisí znečišťujících látek dosahují především okresy Hodonín a Brno-město.
- Nárůst znečištění hlukem je zapříčiněn především automobilovou dopravou.
- Roste počet obyvatel využívajících napojení na kanalizaci a ČOV. Jedná se o jednu z možných z cest na zlepšení silného znečištění části vodních toků Moravy, Dyje a Svratky.
- V regionu je řada chráněných území s různou mírou ochrany a plošným rozsahem.
- Díky vhodným přírodním podmínkám má region bohatou zemědělskou tradici a dobré předpoklady pro další rozvoj zemědělské výroby.
- Téměř dvakrát vyšší podíl zastavěných ploch v BMO než v Jihomoravském kraji a České republice je dán především významným podílem města Brna a dalších měst na ploše území.
- Obce s největším podílem zemědělské půdy na celkové ploše nalezneme převážně na jih od Brna. Zemědělská půda je tvořena ve většině obcí Brněnské metropolitní oblasti z více než 80 % ornou půdou.
- Nízký výskyt ekologicky stabilních území je podmíněný především velkým podílem zastavěných ploch a zemědělsky využívané půdy (převážně orné půdy), především pak v centrální a jižní části území. Ekologicky stabilnější území (vyšší zalesnění) se nacházejí v severní části metropolitní oblasti (zejména oblast Moravského krasu).

5.7 CESTOVNÍ RUCH

Následující kapitola se bude zabývat nabídkou a poptávkou cestovního ruchu v Brněnské metropolitní oblasti.

5.7.1 NABÍDKA V CESTOVNÍM RUCHU

Celý Jihomoravský kraj má díky bohatým přírodním a kulturním památkám vysoké lokalizační předpoklady pro cestovní ruch. V rámci Brněnské metropolitní oblasti tvoří významnou dominantu jak v nabídce, tak poptávce cestovního ruchu město Brno. Většina malých obcí oblasti nedisponuje žádnými hromadnými ubytovacími zařízeními. Výjimkou jsou větší města a městyse, ale i zde jsou počty těchto zařízení v rámci jednotek. Vzhledem k značně neúplným datům za jednotku obcí, bude další text vycházet především z dat za vyšší územně správní jednotky a to obce s rozšířenou působností, okresy a celý Jihomoravský kraj.

Z hlediska rozložení v jednotlivých ORP kraje je nejvyšší počet ubytovacích zařízení umístěno v ORP Brno a Znojmo. V případě Znojma je to dáno zejména díky přítomnosti Vranovské přehrady. Dále následuje ORP Břeclav (vinařská turistika – Mikulov, Pálava atd.) a ORP Boskovice (část Moravského krasu i další atraktivita). (Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012.)

Nejméně ubytovacích zařízení se nachází v ORP Bučovice, Židlochovice, Pohořelice a Ivančice. Všechna tato ORP významně zasahují na území Brněnské metropolitní oblasti a lze tvrdit, že se jedná o území, která jsou méně turisticky atraktivní. Ubytovací zařízení chybí častěji v obcích v zázemí Brna především na jih od metropole. Na sever od Brna začíná CHKO Moravský kras a ubytovacích zařízení je zde dostatek (Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012).

Tabulka 33: Počet hromadných ubytovacích zařízení a počet lůžek v ORP Jihomoravského kraje v letech 2003 až 2012

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Blansko	Počet zařízení	37	35	35	33	31	33	33	35	33	46
	Počet lůžek	2 106	1 920	1 940	1 934	1 868	2 109	2 119	2 138	2 156	2 593
Boskovice	Počet zařízení	24	22	24	25	26	26	24	24	36	42
	Počet lůžek	1 005	911	941	1 079	1 094	1 012	965	913	1 516	1 564
Brno	Počet zařízení	89	82	82	82	82	89	89	87	84	129
	Počet lůžek	10 406	9 351	9 111	8 871	9 002	9 243	9 474	9 407	9 601	12 295
Břeclav	Počet zařízení	37	36	37	36	36	40	39	39	63	110
	Počet lůžek	2 664	2 719	2 832	2 734	2 715	2 830	2 685	2 684	3 517	5 235
Bučovice	Počet zařízení	3	3	4	3	2	2	1	1	1	4
	Počet lůžek	210	210	230	216	i.d. [3]	i.d. [3]	i.d. [3]	i.d. [3]	i.d. [3]	225
Hodonín	Počet zařízení	12	11	11	10	20	20	19	17	16	32
	Počet lůžek	1 142	1 085	1 069	948	1 264	1 402	1 330	1 274	1 232	1 761
Hustopeče	Počet zařízení	27	24	24	25	24	25	25	24	33	55
	Počet lůžek	1 626	1 186	1 191	1 208	1 177	1 314	1 426	1 394	i.d.	2 150
Ivančice	Počet zařízení	6	6	7	7	7	7	6	5	4	9
	Počet lůžek	129	122	172	171	171	171	161	134	84	477
Kuřim	Počet zařízení	11	10	12	10	11	9	12	10	10	9
	Počet lůžek	384	259	270	231	373	348	379	368	368	350
Kyjov	Počet zařízení	18	17	16	17	21	21	20	19	18	33
	Počet lůžek	802	766	745	748	1 021	1 107	1 066	978	1 047	1 442
Mikulov	Počet zařízení	34	34	34	32	33	33	33	34	33	86
	Počet lůžek	1 188	1 143	1 145	1 106	1 301	1 309	1 295	1 314	1 429	2 996
Moravský Krumlov	Počet zařízení	5	5	5	5	5	5	4	4	3	11
	Počet lůžek	200	220	221	189	187	193	153	153	128	350
Pohořelice	Počet zařízení	20	19	18	18	15	16	15	15	21	21
	Počet lůžek	1 079	1 125	1 103	1 108	904	1 021	941	1 105	1 064	1 244
Rosice	Počet zařízení	15	14	16	15	15	15	14	15	19	21
	Počet lůžek	445	588	731	687	695	682	600	699	972	1 162
Slavkov u Brna	Počet zařízení	5	4	5	5	3	3	3	3	4	8
	Počet lůžek	149	128	204	201	152	150	148	148	198	314
Šlapanice	Počet zařízení	11	11	12	12	12	13	12	11	10	23
	Počet lůžek	299	306	420	440	421	439	428	425	i.d.	808
Tišnov	Počet zařízení	14	9	9	11	12	13	13	10	9	21
	Počet lůžek	719	607	607	793	803	895	727	581	542	1 165

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Veselí nad Moravou	Počet zařízení	24	22	22	20	20	20	20	19	17	26
	Počet lůžek	1855	1931	1920	1901	1862	1730	1610	1568	1514	1879
Vyškov	Počet zařízení	15	15	13	12	15	13	14	14	19	20
	Počet lůžek	606	586	538	492	660	562	693	697	975	1022
Znojmo	Počet zařízení	113	106	105	106	107	110	107	100	96	162
	Počet lůžek	5327	4863	5012	5122	5298	5351	5811	5461	5332	6989
Židlochovice	Počet zařízení	6	5	5	5	5	5	4	4	4	11
	Počet lůžek	191	142	138	140	138	139	119	119	119	303
JMK	Počet zařízení	526	490	496	489	502	518	507	490	533	879
	Počet lůžek	32168	30168	30540	30319	31311	32212	32260	31690	33813	46324

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Brněnská metropolitní oblast v čele s městem Brnem disponuje předpoklady především pro městský a kulturní a kongresový a incentivní cestovní ruch (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna). Z hlediska vymezení turistických regionů provedené agenturou CzechTourism patří BMO do turistického regionu Jižní Morava. Jedná se o dosti rozsáhlý a různorodý turistický region zahrnující různé krajinné a destinační typy, který se dále dělí do pěti turistických oblastí (<http://www.jizni-morava.cz/>). Většina území BMO spadá do oblasti Brno a okolí, severní část do oblasti Moravský kras a okolí a jižní část do oblasti Pálava a Lednicko-Valtický areál. Oblast Moravský kras a okolí je jednou z ekologicky nejčistších oblastí České republiky a je významná především kvůli rozsáhlým komplexům krápníkových jeskyní, ale i řadě církevních staveb, technických památek nebo zřícenin hradů. V oblasti Pálavy a Lednicko-Valtického areálu se nachází dvě památky UNESCO - biosférická rezervace Dolní Morava a kulturní krajina Lednicko-valtický areál. Pro oblast jsou typické lužní lesy, vinice, úrodná pole i folklorní tradice a četné stavební památky (<http://www.jizni-morava.cz/>).

Mapa 26: Turistický region Jižní Morava

Zdroj: <http://www.jizni-morava.cz/>

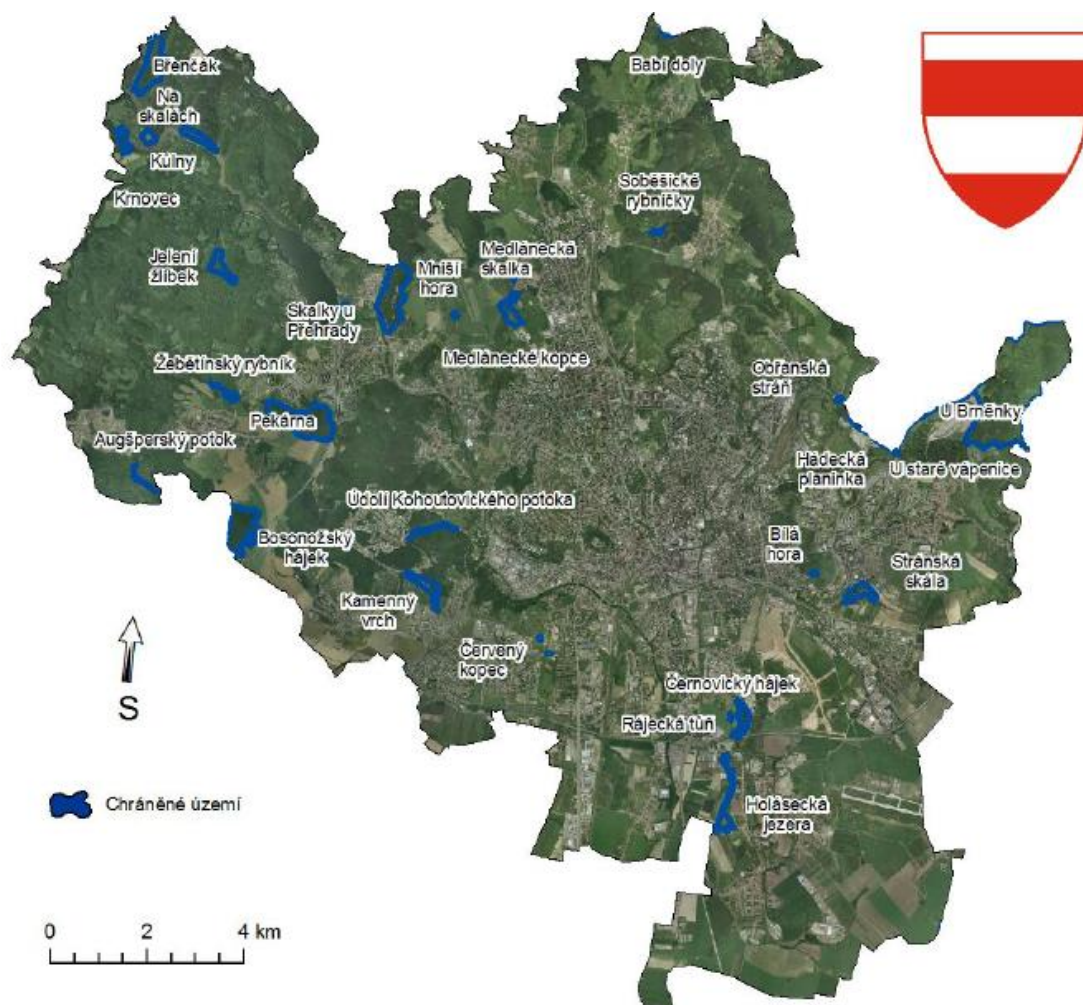
Brno funguje jako přirozené centrum Jihomoravského kraje (případně turistické oblasti Jižní Morava), které může sloužit pro pravidelné pořádání velkých kulturních akcí, festivalů, ale i přehlídek folkloru, gastronomie a dalšího poznávání regionu (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2009). Jak je patrné z tabulky a mapy, disponuje město Brno řadou jak kulturních památek s různou úrovní ochrany, včetně vily Tugendhat patřící mezi Světové kulturní dědictví UNESCO, tak památek přírodních. Kromě zmíněného láká turisty do města i celá řada kulturních i volnočasových aktivit (např. Národní divadlo Brno a Městské divadlo Brno, Moravské zemské muzeum, Zoologická zahrada, Denisovy sady, Brněnská přehrada apod.) (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2009).

Tabulka 34: Chráněná kulturní území v Brněnské metropolitní oblasti

Typ chráněného území	Okres	Název
Světové kulturní dědictví	Brno-město	Brno, vila Tugendhat
Národní kulturní památky	Blansko	Poutní kostel Jména Panny Marie ve Křtinách (Křtiny)
Národní kulturní památky	Blansko	Světelský oltář (Adamov)
Národní kulturní památky	Blansko	Zámek Kunštát (Kunštát)
Národní kulturní památky	Blansko	Železárna Stará huť (Adamov)
Národní kulturní památky	Brno-město	Čestné pohřebiště na Ústředním hřbitově v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Hotel Avion v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Hrad a pevnost Špilberk v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Kostel sv. Jakuba Většího v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Kounicovy vysokoškolské koleje s pomníkem Vítězství nad fašismem v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Petrov v Brně (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-město	Vila Tugendhat (Brno)
Národní kulturní památky	Brno-venkov	Klášter cisterciáků Porta coeli v Předklášteří (Předklášteří)
Národní kulturní památky	Hodonín	Soubor movitých archeologických nálezů z hradiště Mikulčice z období Velké Moravy (Brno)
Národní kulturní památky	Vyškov	Zámek Slavkov u Brna (Slavkov u Brna)
Archeologické památkové rezervace	Brno-město	Staré zámky u Líšně, archeologická lokalita
Ostatní památkové rezervace	Blansko	Stará Huť v Josefském údolí u Olomučan, soubor technických památek (Adamov)
Městské památkové rezervace	Brno-město	Brno
Krajinné památkové zóny	Vyškov	Bojiště bitvy u Slavkova
Městské památkové zóny	Brno-venkov	Ivančice
Městské památkové zóny	Vyškov	Slavkov u Brna
Vesnické památkové zóny	Brno-město	Tuřany – Brněnské Ivanovice

Zdroj: <http://www.monumnet.npu.cz/>

Mapa 27: Maloplošná chráněná území města Brna

Zdroj: Převzato z „Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2009“

Jak již bylo zmíněno výše, velký význam má v Brně kongresový a veletržní cestovní ruch. Veletržní turistika má v Brně dlouholetou a velmi silnou tradici (výstaviště je v provozu od roku 1928) podpořenou vybudovanou expoziční infrastrukturou, která je největší v České republice (celková rozloha areálu je cca 65 ha). Veletrhy Brno svým významem převyšují regionální měřítko a jsou považovány za nejdůležitější veletrhy ve střední Evropě. Ve velikosti plochy, počtu vystavovatelů a počet návštěvníků si Brno drží první pozici v rámci ČR (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2009).

Tabulka 35: Velikost výstavní plochy, návštěvnost, vystavovatelé a zastoupené firmy na Veletrzích Brno mezi roky 2010 a 2012

	Výstavní plocha (m2)		Návštěvnost celkem (osob)		Vystavovatelé		Zastoupené firmy
	Celkem	z toho zahr.	Celkem	z toho zahr.	Celkem	z toho zahr.	
2010	644 431	30 238	924 100	28 990	7 732	1 591	922
2011	647 444	24 172	876 654	20 077	6 396	1 318	935
2012	610 051	26 530	747 264	22 479	5 736	1 400	1021

Zdroj: Výroční zprávy Veletrhy Brno 2010 – 2012

Mezi slabé stránky cestovního ruchu v Brně patří absence velkého multifunkčního (kongresového) centra ve městě, nedostatek rekreačních areálů či jejich nízká kvalita, nedokončená síť cyklistických tras a chybějící infrastruktura pro cyklisty, málo produktů zaměřených na konkrétní cílové skupiny, vysoká cenová hladina ubytovacích služeb a nízké využití lůžek. Web města Brna i TIC neodpovídá zcela potřebám zejména zahraničních návštěvníků města. Nevhodné je umístění TIC, které nabízí nevhodné suvenýry, neutěšený je stav a nedostatek veřejných WC a výrazné rezervy jsou v čistotě a úklidu města. Nevyužitý je dále potenciál letiště, negativně působí zastaralé prostory brněnského hlavního nádraží, nevyhovuje kapacita parkovacích míst (Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2009).

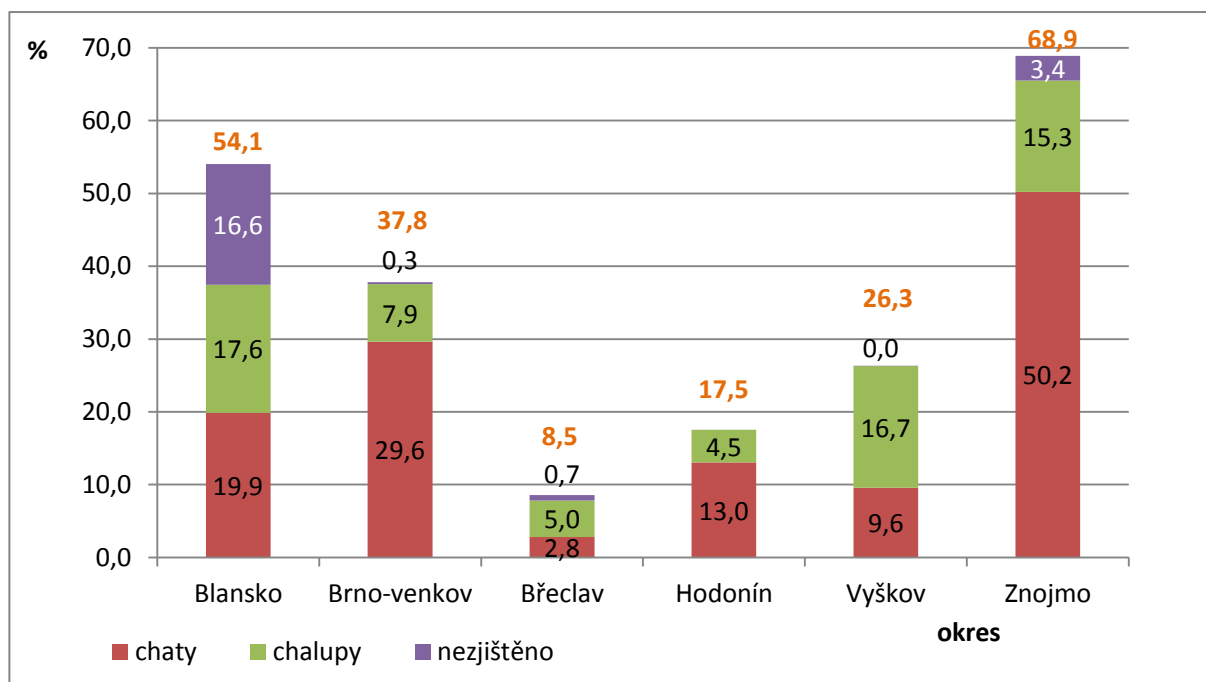
Individuální turistika (chataření a chalupaření) má v České republice dlouhou tradici. Proto je počet chat a chalup velmi vysoký, i když se jejich rozložení v jednotlivých ORP liší. Kromě ORP Znojmo a Veselí nad Moravou je vyšší koncentrace chat v zázemí Brna, především na sever od metropole, kde je atraktivnější přírodní prostředí. Chalup je podstatně méně než chat.

Tabulka 36: Počet objektů individuální rekreace v obcích Jihomoravského kraje dle ORP

	Absolutně			Na 1 000 obyvatel		
	Objekty celkem	Chaty	Chalupy	Objekty celkem	Chaty	Chalupy
Blansko	2 402	1 029	615	45,1	19,3	11,5
Boskovice	3 136	1 009	1 186	63,6	20,5	24,1
Břeclav	247	21	186	4,5	0,4	3,4
Bučovice	619	140	467	42,2	9,5	31,8
Hodonín	18	2	16	0,3	0,0	0,3
Hustopeče	364	107	262	12,0	3,5	8,6
Ivančice	1 394	1 146	335	76,3	62,8	18,3
Kuřim	355	319	36	19,1	17,2	1,9
Kyjov	743	438	339	15,0	8,9	6,9
Mikulov	256	158	60	16,2	10,0	3,8
Moravský Krumlov	449	141	323	21,8	6,8	15,7
Pohořelice	82	34	51	7,5	3,1	4,7
Rosice	468	236	251	21,1	10,6	11,3
Slavkov u Brna	208	64	123	10,4	3,2	6,1
Šlapanice	2 356	1 692	111	43,3	31,1	2,0
Tišnov	1 840	1 536	544	70,1	58,5	20,7
Veselí nad Moravou	1 741	1 421	334	45,7	37,3	8,8
Vyškov	1 214	540	714	28,3	12,6	16,6
Znojmo	6 280	4 762	1 173	81,4	61,8	15,2
Židlochovice	87	191	52	3,7	8,2	2,2
Jihomoravský kraj	24 259	14 986	7 178	34,9	21,5	10,3

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012

Graf 15: Objekty individuální rekreace na 1 000 obyvatel okresů Jihomoravského kraje v roce 2012

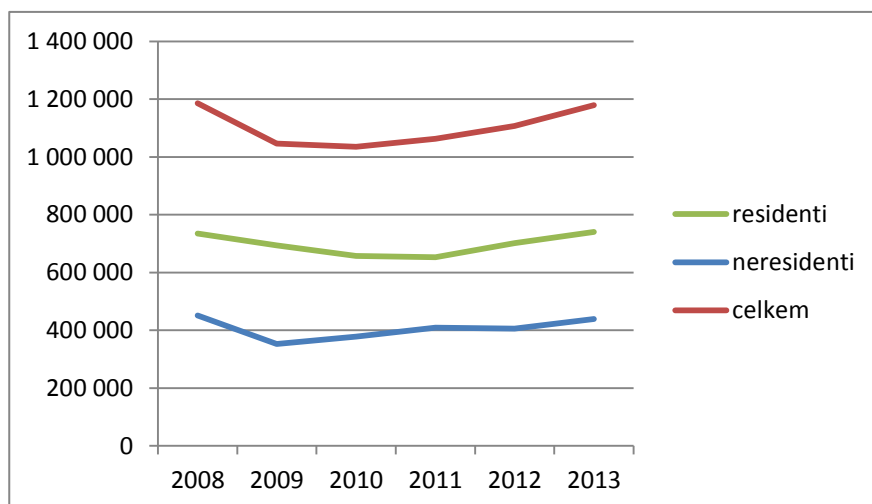

Zdroj: Převzato z „Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje 2012“

Pozn.: Oranžovým číslem je uveden součet podílů chat, chalup a dalších nezjištěných objektů individuální rekreace.

5.7.2 POPTÁVKA V CESTOVNÍM RUCHU

Poptávku po cestovním ruchu je možné hodnotit na základě dat o návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení. Z následujícího grafu je patrné, že návštěvnost Jihomoravského kraje má v posledních letech lehce se zvyšující tendenci, a to jak mezi residenty, tak nerezidenty. Mezi zeměmi původu u nerezidentů ve všech letech dominují v různém pořadí Polsko, Slovensko, Německo, Rusko, Rakousko, Itálie, Spojené království, Jižní Korea, Spojené státy americké a Nizozemsko (ČSÚ - Cestovní ruch).

Graf 16: Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních Jihomoravského kraje

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch

Naprostou většinu příjezdu hostů do jednotlivých ORP Jihomoravského kraje tvoří rezidenti, stejně tak převažují v počtu přenocování. Největší podíl nerezidentů na celkovém počtu hostů je v ORP Brno. Brno disponuje i největším počtem hostů vůbec. Nejméně hostů je potom v ORP Bučovice, Ivančice, Kuřim a Slavkov u Brna. Po propadu počtu hostů v roce 2009 téměř ve všech ORP dochází v posledních letech opět k nárůstu počtu hostů.

Tabulka 37: Počet příjezdů hostů v ORP Jihomoravského kraje v letech 2006 až 2012

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Blansko	počet příjezdů	69571	62244	69495	64005	61085	i.d.	69206
	z toho rezidenti	56275	49114	53267	50916	48774	i.d.	53997
	počet přenocování	2,4	2,2	2,3	2,1	2,2	i.d.	2,1
Boskovice	počet příjezdů	29267	28588	25536	20515	21507	i.d.	37910
	z toho rezidenti	24516	23082	20632	16626	17883	i.d.	31597
	Počet přenocování	2,6	2,6	2,1	2,4	2,1	i.d.	2,3
Brno	počet příjezdů	452543	486318	483797	371205	400614	412267	439763
	z toho rezidenti	212299	232187	227719	191356	185323	181947	212679
	počet přenocování	1,8	1,8	1,8	1,8	1,7	2,2	1,8
Břeclav	počet příjezdů	68622	69843	77368	73278	70884	i.d.	124154
	z toho rezidenti	50601	52211	58335	56708	56482	i.d.	98985
	počet přenocování	2,1	1,8	1,8	1,9	1,7	i.d.	2,0
Bučovice	počet příjezdů	5923	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	3743
	z toho rezidenti	5058	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	3071
	počet přenocování	1,8	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	1,6
Hodonín	počet příjezdů	51292	70444	74437	61437	59975	57356	67994
	z toho rezidenti	32577	46028	46291	36553	34553	28221	36559
	počet přenocování	2,7	2,6	2,6	2,8	2,9	2,2	2,8
Hustopeče	počet příjezdů	37494	42731	41093	39042	38013	i.d.	54372
	z toho rezidenti	29759	35332	33549	32848	31675	i.d.	45875
	počet přenocování	1,7	1,7	1,6	1,7	1,8	i.d.	1,7
Ivančice	počet příjezdů	3541	4536	4865	4233	3790	i.d.	4739

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	z toho rezidenti	2854	3521	3841	3435	3132	i.d.	4239
	počet přenocování	2,3	2,2	2,0	2,1	2,2	i.d.	2,1
Kuřim	počet příjezdů	9012	13652	14654	10926	11785	15459	15973
	z toho rezidenti	6562	10229	10854	7772	9125	10944	11106
	počet přenocování	1,8	1,7	1,8	1,8	1,6	2,2	1,7
Kyjov	počet příjezdů	9012	13652	14654	10926	11785	15459	15973
	z toho rezidenti	6562	10229	10854	7772	9125	10944	11106
	počet přenocování	1,8	1,7	1,8	1,8	1,6	2,2	1,7
Mikulov	počet příjezdů	37566	54531	68551	55807	55846	60574	100100
	z toho rezidenti	20383	26618	35447	30880	30604	32602	57220
	počet přenocování	2,0	1,8	1,5	1,6	1,6	2,4	1,8
Moravský Krumlov	počet příjezdů	2561	3164	3172	2417	2930	i.d.	5502
	z toho rezidenti	1898	2328	2363	1749	2405	i.d.	4295
	počet přenocování	2,7	2,3	2,2	2,2	2,3	i.d.	2,0
Pohořelice	počet příjezdů	48707	75300	26778	70245	70954	76452	81664
	z toho rezidenti	40989	65471	20015	60650	60411	67468	71840
	počet přenocování	2,6	2,2	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3
Rosice	počet příjezdů	22161	20292	21191	17340	16765	i.d.	28191
	z toho rezidenti	14859	13593	14883	12024	11521	i.d.	21619
	počet přenocování	2,3	2,3	2,0	1,9	2,0	i.d.	1,9
Slavkov u Brna	počet příjezdů	7443	5556	5873	5640	5718	8260	8730
	z toho rezidenti	5676	3571	3740	3715	3533	6005	6668
	počet přenocování	2,0	1,9	1,8	1,8	1,7	1,6	1,8
Šlapanice	počet příjezdů	15217	14131	17205	12911	11176	i.d.	18783
	z toho rezidenti	11683	10375	12999	9249	7781	i.d.	12428
	počet přenocování	1,9	1,6	1,5	1,4	1,5	i.d.	1,7
Tišnov	počet příjezdů	11879	13272	13961	11690	8880	7461	17715
	z toho rezidenti	11045	11732	11837	9942	8341	6829	15227
	počet přenocování	4,9	3,0	2,7	2,8	3,0	3,6	2,4
Veselí nad Moravou	počet příjezdů	41556	30988	34348	34180	26404	24886	32223
	z toho rezidenti	31640	26219	28130	28104	21442	20878	26484
	počet přenocování	3,4	2,7	2,3	2,5	2,3	2,4	2,4
Vyškov	počet příjezdů	15086	21851	22230	15812	18221	i.d.	27293
	z toho rezidenti	12413	15802	14238	11573	12046	i.d.	19170
	počet přenocování	2,0	1,9	1,9	1,8	1,9	i.d.	1,8
Znojmo	počet příjezdů	130230	136521	154459	149380	138221	138166	151454
	z toho rezidenti	92606	98551	113476	110523	100387	99182	108728
	počet přenocování	2,5	2,2	2,2	2,1	2,1	2,8	2,2
Židlochovice	počet příjezdů	2042	2316	2775	1823	2034	1876	6051
	z toho rezidenti	1552	1789	1990	1425	1523	1444	4641
	počet přenocování	2,4	2,2	2,1	1,7	2,1	2,3	2,0
Jihomoravský kraj	počet příjezdů	1069258	1178114	1185770	1041492	1042070	1115349	1317690
	z toho rezidenti	672019	745796	734382	693416	662396	692575	865462
	počet přenocování	2,2	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0

Zdroj: ČSÚ - Časové řady

5.7.3 SHRnutí

- Jihomoravský kraj má vysoké lokalizační předpoklady pro cestovní ruch.
- Podle vymezení turistických regionů provedené agenturou CzechTourism patří BMO do turistického regionu Jižní Morava. Většina území BMO spadá do oblasti Brno a okolí, severní část do oblasti Moravský kras a okolí a jižní část do oblasti Pálava a Lednicko-Valtický areál.
- V rámci Brněnské metropolitní oblasti tvoří významnou dominantu jak v nabídce, tak poptávce cestovního ruchu město Brno. Většina malých obcí oblasti nedisponuje žádnými hromadnými ubytovacími zařízeními.
- Brno funguje jako přirozené centrum Jihomoravského kraje (případně turistické oblasti Jižní Morava), které může sloužit pro pravidelné pořádání velkých kulturních akcí, festivalů, ale i přehlídek folkloru, gastronomie a dalšího poznávání regionu Kromě zmíněného láká turisty do města i celá řada kulturních i volnočasových aktivit.
- Nejméně ubytovacích zařízení se nachází v ORP Bučovice, Židlochovice, Pohořelice a Ivančice. Jedná se o méně turisticky atraktivní oblasti. Ubytovací zařízení chybí častěji v obcích v zázemí Brna především na jih od metropole. Na sever od Brna začíná CHKO Moravský kras a ubytovacích zařízení je zde dostatek.
- Brněnská metropolitní oblast v čele s městem Brnem disponuje předpoklady především pro městský, kulturní, kongresový a incentivní cestovní ruch. Veletržní turistika má v Brně dlouhou a velmi silnou tradici podpořenou vybudovanou expoziční infrastrukturou, která je největší v České republice. Veletrhy v Brně svým významem přesahují nadregionální měřítko a jsou považovány za nejdůležitější veletrhy ve střední Evropě.
- Mezi slabé stránky cestovního ruchu v Brně patří následující: absence velkého multifunkčního (kongresového) centra ve městě, nedostatek rekreačních areálů či jejich špatná kvalita, nedokončená síť cyklistických tras a chybějící infrastruktura pro cyklisty, málo produktů zaměřených na konkrétní cílové skupiny, vysoká cenová hladina ubytovacích služeb a nízké využití lůžek, web města Brna i TIC neodpovídá potřebám návštěvníků Nevhodné umístění TIC, nevhodné suvenýry, neutěšený stav a nedostatek veřejných WC a výrazné rezervy v čistotě a úklidu města, nevyužitý potenciál letiště, nevyhovující kapacita parkovacích míst.
- Počet chat a chalup velmi vysoký, i když se jejich rozložení v jednotlivých ORP liší. Kromě ORP Znojmo a Veselí nad Moravou je vyšší koncentrace chat v zázemí Brna, především na sever od metropole, kde je relativně atraktivní přírodní prostředí. Chalup je podstatně méně než chat.
- Návštěvnost Jihomoravského kraje má v posledních letech lehce se zvyšující tendenci a to jak mezi residenty, tak nerezidenty. Mezi zeměmi původu u nerezidentů ve všech letech dominují v různém pořadí Polsko, Slovensko, Německo, Rusko, Rakousko, Itálie, Spojené království, Jižní Korea, Spojené státy americké a Nizozemsko.
- Naprostou většinu příjezdu hostů do jednotlivých ORP Jihomoravského kraje tvoří rezidenti, stejně tak převažují v počtu přenocování. Největší podíl nerezidentů na celkovém počtu hostů je v ORP Brno. Brno disponuje i největším počtem hostů vůbec.
- Nejméně hostů je potom v ORP Bučovice, Ivančice, Kuřim a Slavkov u Brna. Po propadu počtu hostů v roce 2009 téměř ve všech ORP dochází v posledních letech opět k nárůstu počtu hostů.

6 PESTEL ANALÝZA

PESTEL analýza vychází z obdobné analýzy zpracované v roce 2012 v rámci Strategie rozvoje Jihomoravského kraje, která byla aktualizována a upravena dle podmínek, hierarchické úrovně a současné situace Brněnské metropolitní oblasti. Primárními zdroji informací a poznatků, které byly při aplikaci PESTEL analýzy užity, jsou jednak předchozí zkušenosti a expertní odhady a hodnocení autorského kolektivu, jednak statistické prameny (ČSÚ, Eurostat) a odborná literatura k jednotlivým rozebíraným faktorům (tématům).

PESTEL analýza slouží k posouzení a vyhodnocení okolních vlivů jak na konkrétní projekty, tak na ucelenou rozvojovou strategii. Tyto vlivy jsou rázu politického, ekonomického, sociálního, technologického, environmentálního či legislativního (z počátečních písmen jednotlivých skupin vlivů je složen akronym PESTEL). Faktory jsou do analýzy zahrnuty podle důležitosti svého vlivu nejen v současnosti, ale zejména podle předpokládaného vývoje v budoucnosti.

Určitým metodickým problémem této metody je fakt, že veřejná správa nepracuje s jednoznačně daným pojetím přínosů (které jsou u firmy definovány ziskem, resp. jeho obdobami jako jsou zvýšení obrátu, rozšíření trhu, snížení měrných nákladů, marketingová strategie apod.) a nemá tudíž možnost tomuto jasně definovanému cíli podříditi výběr analyzovaných faktorů, hodnocení jejich vlivu a konečně ani „správnou“ strategickou reakci na jejich dopady. (Např. tradiční dilema regionální politiky mezi podporou konkurenceschopnosti a podporou „silných“ na jedné straně a sociální soudržnosti a podporou „slabých“ na straně druhé.)

Druhým metodologickým problémem je v případě veřejné správy definice „vnějšího prostředí“. Instituce veřejné správy – na rozdíl od soukromého sektoru – totiž mohou svých chování (např. politickým rozhodnutím apod.) povahu svého makroprostředí aktivně měnit. Tato možnost je na jednotlivých stupních hierarchické struktury veřejné správy výrazně diferencována a např. v podmínkách lokální a regionální samosprávy, na jejíž úrovni se pohybujeme při zpracování ISR BMO ITI, ji lze označit za omezenou. I přesto je vydělení „vnějšího prostředí“ u řady faktorů obtížné.

Přes tyto metodologické překážky ovšem může PESTEL analýza i pro strategické rozhodování institucí veřejné správy přinášet zajímavou inspiraci. Její obsah je však vždy třeba konfrontovat s výsledky jiných analytických a hodnotících metod. To platí i v případě (dále uvedené) PESTEL analýzy území BMO, kde experimentální charakter jejího užití podtrhuje i fakt, že analýza zde není užita ve své obvyklé podobě, tedy jako nástroj testování již zvolené strategie, nýbrž jako nástroj, pomocí něhož má být (kromě jiných informačních zdrojů) teprve strategie konstruována.

Vzhledem k výše uvedeným metodologickým limitům a „konstrukčnímu“ charakteru užití této analýzy zůstává typologie zkoumaných faktorů na poměrně obecné úrovni. V rámci tohoto bloku je rovněž proveden odhad vlivu jednotlivých faktorů v nejbližším časovém období 7 let, tedy v období, které je relevantní pro implementaci ISR BMO ITI. Pro každý identifikovaný vnější faktor (v případě technologického, environmentálního či legislativního jediný faktor souhrnně za celou oblast) je v rámci PESTEL analýzy uveden:

- stručný popis a vysvětlení daného faktoru,
- predikce vývoje daného faktoru v podmínkách BMO,
- ovlivnitelnost faktoru z úrovně místní samosprávy (tedy měst a obcí v BMO).

6.1 POLITICKÉ PROSTŘEDÍ

6.1.1 TUZEMSKÁ POLITICKÁ SCÉNA

Popis

Česká republika je z politologického a ústavně-právního hlediska charakterizována jako parlamentní demokracie, vyznačující se relativně vysokou formální stabilitou institucí a kontinuitou striktního dodržování procesů, na níž je vybudován legitimní zastupitelský systém. Formální stabilita se opírá o rigidní (tedy obtížně měnitelnou) Ústavu, v jejímž rámci je relativně pevně zakotvena také pozice regionálních a místních samospráv. Tyto formální charakteristiky stability systému však byly narušeny změnami politického režimu v posledních desetiletích a zejména jsou v ostrém kontrastu s obsahovou a hodnotovou nestabilitou systému. Ta je dána po „technické“ stránce stávajícím volebním systémem poměrného zastoupení, který ve své současné podobě jednoznačně preferuje princip reprezentativnosti (s níž mj. souvisí existence mnoha stran zastoupených v Parlamentu ČR), před principem vládní stability. Zásadní změna je zde – vzhledem k očekávatelným postojům aktérů politické scény i vzhledem k předchozím rozhodnutím Ústavního soudu – málo pravděpodobná.

Dílčí změny politického systému, např. prosazení přímé volby prezidenta a s ní související změna dělby politické moci mezi jejími hlavními složkami de iure či de facto, či uvažované zavedení institutu celostátního referenda apod. však signalizují hlubší příčiny nestability tuzemské politické scény. K nim patří přebujelý systém moci a vlivu (a řevnivosti) politických stran a jejich utilitární přístup k řešení ústavních problémů ČR.

Jednou ze zásadních příčin nestability politického systému a výrazným limitem kvalit politických činitelů je také poměrně velmi nízká účast veřejnosti v politice. Stav, kdy některé vládní či parlamentní strany mají v zájmovém území řádově desítky až stovky a v republikovém měřítku pouze tisíce členů, nezaručuje dostatečnou vnitrostranickou soutěž. Malá členská základna zároveň limituje stabilitu volebních výsledků a vede k situaci, kdy ve volbách uspívají strany a sdružení, které mají krátkou životnost, což dále prohlubuje politickou nestabilitu na republikové, krajské i komunální úrovni. Role veřejnosti je pak - i vzhledem nedostatečnému rozvoji prvků přímé demokracie - v podstatě omezena na volební proces, mezi volbami pak nejvýše na určitou formu nátlaku či lobbyingu. Důsledkem je nízká důvěra veřejnosti jak v politické strany, tak i instituce státní moci, dokumentovaná mj. nízkou volební účastí.

Predikce vývoje v BMO

V krátkodobém a střednědobém horizontu patrně stávající politický a volební systém i přístup veřejnosti k politice zůstane ve svých hlavních parametrech zachován a tím zůstanou zachovány i příčiny celkové nestability politického prostředí v ČR, se všemi pozitivními i negativními důsledky pro ekonomický, ale i kulturní a morální stav společnosti. Ve vztahu k ISR BMO ITI lze vnímat politickou nestabilitu jako riziko, které v případě naplnění může ztížit implementaci strategie po stránce věcné (zaměření jednotlivých priorit, obtížný výběr projektových záměrů) i procesní (nezbytnost nastavit velmi přesná a transparentní pravidla výběru projektů a monitoringu realizace ISR BMO ITI, hrozba dopadu případných problémů čerpání prostředků z ESIF i na místní úroveň tak, jako tomu bylo v letech 2012–14, kdy bylo dokonce pozastaveno čerpání peněz z některých OP).

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany místních samospráv v BMO je extrémně malá. Možná je např. prostřednictvím pracovních skupin při SMO ČR, AK ČR, částečně i prostřednictvím místních a regionálních organizací politických stran.

6.1.2 FUNKČNOST SYSTÉMU VEŘEJNÉ SPRÁVY

Popis

Systém veřejné správy v ČR je založen na hierarchické dělbě moci mezi centrální (republikovou) úrovní, regionální samosprávou reprezentovanou vyššími územními celky (14 kraji) a místní samosprávou reprezentovanou základními územními celky (obcemi). Dlouhá tradice parlamentarismu a poměrného volebního systému vede na jedné straně k zastoupení různých názorových proudů v politickém rozhodování na všech těchto úrovních, na straně druhé však tento volební systém působí také jako prvek brzdící potřebné změny, resp. snižující pravděpodobnost jejich přijetí. V kombinaci s převážně formální povahou přímého zapojení veřejnosti do veřejného dění, omezeného fakticky pouze na volební proces, s častými změnami celostátních, regionálních i místních vlád a hlavních představitelů a s často utilitárním pojetím moci dochází k narušení funkčnosti systému veřejné správy. To se projevuje změnami v jednotlivých úřadech na vedoucích i referentských pozicích, nejasnou, resp. často se měnící koncepcí jednotlivých orgánů veřejné správy, slabou kontinuitou jejich činnosti a omezenou „pamětí“ jednotlivých veřejných institucí. Přes formálně jasné vymezení práv a povinností jednotlivých subjektů veřejné správy v ČR jsou dlouhodobě pozorovatelné centralizační tendence, doprovázené jednak nadměrnou (a stále vzrůstající) regulací výkonu povinností krajů a obcí ve sféře jejich přímé působnosti (školství, veřejná doprava, sociální péče, kultura aj.), jednak rostoucí zátěží lokálních samospráv agendami státní správy (zpravidla bez jejich adekvátní úhrady). Nedostatek strategické dimenze vládnutí na centrální úrovni a silný resortní přístup ve výkonu správy (ale i při správě státního majetku, správě kapitol státního rozpočtu apod.) v podstatě znemožňuje nastolení strategického partnerství národních a lokálních orgánů moci a správy. Centralizační tendence a konkurenční vztahy mezi centrem a lokálními samosprávami jsou nejlépe ilustrovány nerovnoměrným podílem jednotlivých stupňů veřejné správy ČR na výdajích z veřejných rozpočtů.

Pokud jde o národní regionální politiku, de facto neexistuje a nemůže se tedy stát nástrojem strategické koordinace mezi městy a obcemi, kraji a „centrem“. Její absence a ideová nevyjasněnost je přitom zásadní tvář v tvář prohlubující se územní diferenciaci rozvoje ČR.

Predikce vývoje v BMO

Situace na území BMO a v Jihomoravském kraji je z hlediska funkčnosti systému veřejné správy relativně příznivá. V chodu významných institucí je možné najít v kontextu ČR nadprůměrnou kompetenci a kapacitu i jistou časovou kontinuitu, která se projevuje menší fluktuací jednotlivých pracovníků, méně častými personálními změnami v souvislosti s volbami a existující „institucionální pamětí“ (tj. na jednotlivých pracovištích veřejné správy se personál obměňuje postupně tak, aby v nich nikdy nezůstali jen noví pracovníci). Na centrální úrovni lze pak ve středně- a krátkodobém horizontu předpokládat dílčí zlepšení funkčnosti systému veřejné správy, a to díky některým provedeným či chystaným změnám (opatření zvyšující transparentnost rozhodování orgánů veřejné správy, dlouho odkládaný zákon o službě státních zaměstnanců atd.). Očekávat lze i relativní oslabení zmiňované „konkurence“ mezi národní, krajskou a místní úrovní a naopak posílení kooperace.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany místních samospráv v BMO je malá a je prakticky omezena na jejich roli v politickém systému ČR a v legislativním procesu, případně na politický tlak reprezentací lokálních a regionálních samospráv (AK ČR, SMO ČR).

6.1.3 REGIONÁLNÍ POLITIKA A DALŠÍ SMĚŘOVÁNÍ EU

Popis

V polovině června 2010 byla Evropskou komisí schválená Strategie EU 2020 (též označována jako Evropa 2020) je po Lisabonské smlouvě nástupnickou strategickou vizí EU pro nadcházející desetiletí. Jde o základní koncepční dokument na úrovni EU, který je podstatný pro tvorbu a nastavení prakticky všech unijních politik po roce 2013, včetně politiky regionální. Těžiště Strategie EU 2020 spočívá v podpoře třech priorit - tzv. inteligentního růstu (rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích), udržitelného růstu (podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje) a inkluzivního růstu (podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností vyznačující se sociální a územní soudržností). Klíčovými hesly tak jsou konkurenceschopnost, zaměstnanost a kvalita lidských zdrojů, sociální začleňování a životní prostředí.

V ČR je implementace regionální politiky EU určena Dohodou o partnerství mezi ČR a EU. Ta představuje rámec pro tvorbu navazujících plánovacích a prováděcích dokumentů. Zaměření regionální politiky EU v ČR odpovídá cílům Strategie EU 2020 a v zásadě je i přes požadované (a deklarované) užší zaměření naplňuje v celé šíři. V důsledku toho regionální politika EU v ČR na jedné straně podporuje konkurenceschopnost regionů (a přirozeně zvláště jejich center) prostřednictvím vysoce sofistikovaných ekonomických aktivit, výzkumu, vývoje atd., na straně druhé akcentuje také témata sociální soudržnosti, začleňování atd.

Predikce vývoje v BMO

Obrysy regionální politiky EU z věcného hlediska v zásadě odpovídají strategickým zájmům a potřebám měst a obcí v BMO. Na jedné straně BMO (obecně jako metropolitní oblast i specificky jako území s koncentrací kvartérních aktivit) dokáže naplňovat výzvu inteligentního, inkluzivního i udržitelného růstu daného rozvojem oborů s vysokou přidanou hodnotou, výzkumných a vývojových aktivit, snižováním energetické náročnosti, relativně nízkým podílem obyvatel ohrožených sociálním vyloučením atd. Na straně druhé regionální politika EU umožňuje posilovat sociální soudržnost obyvatel, předcházet sociálnímu vyloučení atd., což je snáze aplikovatelné především jako prevence v případě regionů, které jsou tímto procesem spíše potenciálně ohroženy (případ BMO), než tam, kde tento proces již reálně nastal. Implementaci regionální politiky EU v BMO usnadňuje také relativně vysoká kompetence politické moci i pracovníků místní samosprávy ve městech a obcích BMO.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Města a obce BMO mají sice malou možnost přímo ovlivnit konkretizaci záměrů této politiky na celoevropské úrovni, mají však zjevnou možnost její účinné aplikace v rámci ČR dle svých potřeb

6.2 EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

6.2.1 HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ EU

Popis

EU v současnosti dle objektivních pohledů zvně i dle slov svých nejvyšších představitelů prožívá či v předchozích letech prožila nejvážnější krizi své historie, resp. v historii celého poválečného procesu politické integrace Evropy. Tato krize má primárně ekonomický základ (snižování konkurenceschopnosti, hluboké regionální disparity, špatný stav veřejných financí, různá rychlost harmonizace jednotlivých částí hospodářské, fiskální a monetární politiky členských zemí apod.). V konečném důsledku se však dotýká také institucí, jejichž akceschopnost a důvěryhodnost klesá úměrně prohlubujícím se rozporům mezi členskými státy ohledně obsahu a formy reakce na projevy krize a úměrně klesající důvěry evropské veřejnosti v instituce EU i EU jako politickou entitu. Nejmarkantněji se problémy ve schopnosti konsensuálních rozhodnutí projevují ve vztahu ke společné měně – euru, která se ze symbolu výrazného prohloubení ekonomické i politické integrace EU v uplynulých letech naopak stala symbolem politických neshod a ekonomické krize nejen tzv. eurozóny, ale i celé EU.

Dluhová krize bude v mnoha zemích dlouhodobě brzdit hospodářský růst, neboť nevyhnutelně bude muset dojít ke zvýšení daňového zatížení – což za jinak shodných podmínek může mít další negativní dopad na konkurenceschopnost evropských zemí v globální soutěži. Na českou ekonomiku by mohl mít negativní vývoj situace v ostatních zemích vážné dopady (např. pokles exportu z důvodu nižší poptávky na zahraničních trzích, snížením výdajů domácností a firem, nižším výběrem spotřebních daní a snížením výdajů státního rozpočtu i dalších veřejných rozpočtů). Výrazná většina zemí EU má aktuálně více než 50% zadlužení v porovnání s HDP a v některých z nich přesahuje zadlužení úroveň 100 % ročního HDP. Zejména státy jižní Evropy mají chronické problémy s plněním závazků splácení státních půjček a jen obtížně se udržují na dluhopisových trzích, příp. se na ně nyní obtížně vracejí. Ačkoliv programem většiny zemí je fiskální restrikce a konsolidace, přebytkové hospodaření státního rozpočtu má jen minimum zemí eurozóny (a vesměs jde pouze o malé státy). Na druhou stranu se státům EU obvykle daří alespoň snižovat tempo zadlužení, případně se díky hospodářskému růstu jejich dluh relativně snižuje (růst HDP převyšuje tempo zadlužení v daném roce).

Aktuální hrozba bankrotu Řecka a potenciálně dalších států jižní Evropy byla zažehnána, nicméně nastolená stabilita je velmi křehká. Lze pouze konstatovat, že další vývoj bude korespondovat s rozdíly v konkurenceschopnosti jednotlivých zemí EU a eurozóny. Klíčový pro další vývoj bude také další postup při stabilizaci eurozóny (opatření směřující pravděpodobně k prohloubení ekonomické, fiskální i monetární integrace EU a oslabujících roli národních vlád ve prospěch společné evropské politiky) a s ní související politická stabilita v Evropě.

Predikce vývoje v BMO

Přes všechny problémy a rozpory, které v současnosti EU prožívá, je v zájmu ČR i municipalit BMO strategická stabilizace institucí EU provázená i nezbytným prohloubením jejich integrace. Protože je tento směr budoucího vývoje pravděpodobný (resp. z možných pozitivních směrů jediný reálně proveditelný), lze očekávat střednědobou stabilizaci politického prostředí EU a dílčí oslabení politického významu členských států ve prospěch úrovně evropské, možná také úrovně regionální. V případě hlubšího prosazení decentralizačních a „euroskeptických“ sil je však možný také trend opačný, tedy rozmělnění procesu evropské integrace a částečný návrat k silným národním státům. V každém případě lze očekávat dlouhodobý tlak na odpovědné hospodaření členských států EU (snižování veřejného zadlužení nebo alespoň zbrzdění tempa zadlužování) a na další odstraňování již

nyní velmi malých ekonomických bariér mezi členskými státy. To povede k dalšímu zvýšení konkurence mezi jednotlivými entitami (ať již firmami, nebo zprostředkovaně městy a regiony). Vzhledem k tomu, že BMO patří k metropolitním oblastem a navíc se zde vcelku daří lokalizovat progresivní hospodářská odvětví, bude vliv těchto opatření na BMO pravděpodobně spíše pozitivní.

Pozice BMO je z hlediska nového strategického směřování EU poměrně dobrá, tzn. sociálně-ekonomická a institucionální úroveň a potřeby území BMO (přinejmenším v kontextu ČR) umožňují generovat projekty v souladu s tímto zaměřením a plnit tak cíle „Strategie EU 2020“. Na území BMO byla realizována nejen řada projektů zvyšujících jeho konkurenceschopnost, úroveň výzkumu a vývoje, potenciál vzniku inovací, ale také některé významné infrastrukturní projekty a projekty zaměřené na sociální soudržnost. Na tyto projekty lze navázat také díky tomu, že místní aktéři mají přinejmenším v ideové rovině připravené další projekty věcně odpovídající zaměření regionální politiky EU v období 2014–20 a disponují potřebnou institucionální kapacitou a kompetencemi.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany místních samospráv v BMO je malá. Jednou z mála reálných možností je participace významných entit BMO, zejména pak statutárního města Brna a Jihomoravského kraje při plánování budoucí podoby regionální politiky EU v podmínkách ČR (viz další bod).

6.2.2 KONKURENCESCHOPNOST ČESKÉ EKONOMIKY

Popis

O konkurenceschopnosti států sestavuje Světové ekonomické fórum každoročně globální index konkurenceschopnosti. ČR se v roce 2013 nacházela na 46. místě, přičemž oproti předchozímu roku se propadla o 7 míst a oproti roku 2009 dokonce o 15 míst (www.weforum.org). Konstrukce indexu je založena na multikriteriální analýze. Pozitivní posun zaznamenává ČR v dílčích faktorech infrastruktury, makroekonomické stability a velikosti trhu. Negativní vývoj, který zapříčinil zmíněný propad, pak má ČR v oblasti institucí (transparentnost a funkčnost veřejné správy, vnímání korupce, vymahatelnost práva atd.), efektivitu trhu práce, inovačního prostředí a kvality vzdělávací soustavy. Z postsocialistických států středovýchodní Evropy je ČR třetí (dlouhodobě za Estonskem, v posledním roce i za Polskem a s malým náskokem před Litvou a Lotyšskem). Podstatné je, že EU jako celek přitom dlouhodobě ztrácí konkurenceschopnost v porovnání s USA nebo tzv. státy BRICS.

Česká společnost ani její ekonomické prostředí nejsou homogenní. Její nehomogenní, až bipolární charakter má své kořeny v problémech s transformací, která v některých ohledech byla povrchní a nedokončená. Česká ekonomika se proto stále výrazně odlišuje od stabilizovaných ekonomik západní Evropy – například od Rakouska. Lze dokonce tvrdit, že je hybridním systémem: kromě jasných kapitalistických institucí si ponechala mnohé rysy centrálně plánované ekonomiky východního typu, které reprezentují hierarchie státní administrativy a jejich byrokracie, význam sociálního kapitálu, nízká míra důvěry mezi jednotlivými aktéry, síť klientelismu a korupce.

Další bipolaritou české ekonomiky je rozdělení podniků na ty pod zahraničním vlastnictvím a na podniky domácí. Produktivita práce v podnicích se zahraničními vlastníky (a v nepočtených „výjimkách“ mezi tuzemskými firmami) je ve srovnání s domácími podniky téměř dvojnásobná, přičemž úroveň mezd určují zaostávající domácí podniky. Proto si zahraniční firmy mohou dovolit vyplácet mzdy vyšší pouze o 25-40 %, než je tomu v domácích firmách a současně tím získávat kvalitnější pracovníky. Ještě vyšší je jejich náskok v míře investic a exportu. Domácí podniky proto rostou výrazně pomaleji a specializují se stále více na výroby náročné na nekvalifikovanou práci, které

současné jsou výrobami s nízkou přidanou hodnotou. Zahraniční podniky se od těch domácích odlišují také „měkkými“ faktory: kulturou pracovního prostředí, dodržováním nepsaných norem, vztahem managementu a zaměstnanců atd.

Mimořádně vysoký stupeň otevřenosti české ekonomiky vůči světovým tokům zboží, financí, práce a know-how je jak předností, tak i rizikem budoucího vývoje u nás. Na jedné straně otevřenost skýtá vysoké výnosy z dělby práce a šíření technologií. Na druhé straně to vyžaduje vysoké nároky na přizpůsobovací procesy, které v krátkém období mohou být velice bolestivé. Aktuálně je výkonnost (HDP) české ekonomiky tvořena exportem přibližně z jedné poloviny.

Otevřenost české ekonomiky je příznačná v oblasti exportu i importu a zásadní je u komodit, které je obtížné nebo nemožné nahradit jinými cílovými, resp. zdrojovými trhy. Zásadní je v tomto směru energetická závislost, která se zvolna přesouvá na politicky problematické Rusko. Jsou to sice zatím „jen“ necelé 2/5 energie (zbytek energie získáváme převážně z domácích zdrojů, případně ze západoevropského trhu), což je méně než u téměř všech států středovýchodní Evropy, ale různé druhy energie nejsou vzájemně zaměnitelné. V případě spotřeby ropy v ČR činí podíl dovozu z Ruska 65 % a v případě zemního plynu dokonce 78 %.

Klíčový význam bude pro českou ekonomiku mít budování lidského kapitálu a vědy. V obou Česko za světovými lídry zatím výrazně zaostává. Využívání dovedností však bude stále více vystupovat v kombinaci s tzv. sociálním kapitálem. To znamená, že hospodářský úspěch bude v mnohém záviset na formování místního prostředí a elit, nikoli na jejich „importu“.

Predikce vývoje v BMO

V příštích letech lze očekávat další zvyšování konkurence na propojujícím se evropském i celosvětovém trhu. BMO bude vystavena výzvě posunout se v hierarchii středisek regionů do vyšších pater díky koncentraci oborů s vyšší přidanou hodnotou, rozhodovacích funkcí, inovací, výzkumu a posunu místních podniků v hierarchii mezinárodních korporací. Naplnění této výzvy je přitom obtížné vzhledem k pozici české ekonomiky v globálních sítích i vzhledem k pokračující koncentraci výše zmíněných faktorů do největších středisek. Určitou příležitostí pro BMO a Jihomoravský kraj je proto specializace a nalezení úzce vymezených oborů a „nik“ (tržních výklenků), v nichž je možné dosáhnout nadnárodního nebo i celoevropského významu.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ekonomické prostředí je faktorem, který může být z úrovně BMO – ať již přímo, či prostřednictvím „dobrého vzoru“ – ovlivněn relativně intenzivně. Nástrojem je vlastní aktivní podpora malého a středního podnikání (zvláště inovačního), podpora snižování energetické náročnosti výroby i bydlení a tím i eliminace energetické závislosti ve smyslu makroekonomickém (hospodářská výkonnost regionu) a mikroekonomickém (dopady cenových výkyvů a případných výpadků dodávek na místní subjekty), ekonomizací fungování veřejné správy a sektoru veřejných služeb a zavedením přísných norem protikorupčního jednání. Je přitom zjevné, že v řadě těchto oblastí jsou v regionu BMO potřebné změny zahájené nebo k nim má region vhodné výchozí podmínky.

6.2.3 STAV VEŘEJNÝCH FINANČÍ

Popis

Stav veřejných financí České republiky je z hlediska mezinárodního srovnání základních ukazatelů prozatím relativně dobrý, nicméně nastoupené trendy (tj. prohlubování schodků veřejných rozpočtů,

zvyšování podílu dluhu na HDP na současných cca 45 %) jsou jednoznačně negativní. Ani v období nejsilnějšího hospodářského růstu se nepodařilo dosáhnout vyrovnaného stavu veřejných financí. Velmi vysoké tempo růstu veřejného dluhu představuje pro ekonomiku ve středním a delším období velké nebezpečí včetně rizika ovlivňující možnosti splácení dluhu. Rychlé tempo stárnutí obyvatelstva pak hrozbu pro makroekonomickou stabilitu umocňuje. Deficit v sobě navíc zahrnuje vysoký podíl mandatorních výdajů na úkor investic, které jsou považovány za „zdravější“ formu deficitu.

Významné dopady pro území BMO (resp. pro všechny města a obce v ČR) přinesly v této souvislosti změny rozpočtového určení daní, které se mírně negativně dotkly rozpočtů čtyř největších měst ČR, tj. i Brna (v jeho případě -0,2 mld. Kč ročně), a několika populačně nejmenších obcí v ČR. Na druhé straně u všech ostatních obcí (tedy i u velké většiny obcí BMO) došlo ke zvýšení příjmů v celkové výši 13 mld. Kč. Systém rozpočtového určení daní v ČR je přitom založen na solidárním principu, tedy na přerozdělování drtivé části celkového objemu peněz zejména na základě počtu obyvatel dané obce. Vlastní příjmy obcí tvoří jen malou část jejich rozpočtů.

Predikce vývoje v BMO

Vývoj stavu veřejných financí v obcích BMO byl silně ovlivněn hospodářskou recesí v ČR v letech 2009–13, která byla primárně vyvolána globální recesí, sekundárně pak byla prohloubena úsporami a restrikcemi na národní úrovni, které vedly k poklesu veřejných investic v ekonomice. Dopad recese na příjmovou stránku rozpočtů byl značný a řada obcí se krátkodobě dostala do deficitního hospodaření. Konec hospodářské recese v závěru roku 2013 přispívá ke stabilizaci obecních a městských rozpočtů. Dopady zmíněné změny rozpočtového určení daní na rozpočty měst a obcí v BMO souvisely s jejich velikostí. V případě Brna došlo k poklesu příjmů, v drtivé většině ostatních měst a obcí naopak k jejich navýšení, které bylo zvláště v podmínkách malých venkovských obcí zásadní (tyto obce díky tomu mohou snáze „našetřit“ na významné investice).

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost tohoto faktoru z úrovně BMO je velmi nízká. Vývoj stavu městských a obecních financí je silně determinován vývojem české ekonomiky a nastavením rozpočtového určení daní, jehož prostřednictvím se rozděluje klíčová část příjmů měst a obcí. Současně platí, že na příjmy obecních a městských rozpočtů má velký vliv vývoj české ekonomiky.

6.3 SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

6.3.1 DEMOGRAFICKÉ A MIGRAČNÍ CHOVÁNÍ OBYVATEL

Popis

Evropské státy procházejí nebo prošly tzv. druhým demografickým přechodem vyznačujícím se poklesem porodnosti a stabilizací, případně poklesem počtu obyvatel. Přírůstek obyvatel Evropy přitom bude regionálně silně diferencovaný. Růst populace lze očekávat jen souběhem kladného salda přirozené měny a kladného salda migrace. Migrační saldo, z cca 85 % tvořené migrací mezi regiony EU, se stane hlavním faktorem vývoje absolutního počtu obyvatel v jednotlivých regionech. Predikce negativního migračního salda se týká především některých postsocialistických států (např. Polsko, Litva, Lotyšsko) a států jihoevropských, přičemž hlavní „push faktory“ budou ekonomického rázu (stěhování za prací nebo za lepšími ekonomickými podmínkami). V případě Česka lze předpokládat mírně negativní saldo v rámci migrace uvnitř EU, které však bude vyrovnáváno kladným

migračním saldem vůči státům ležícím nyní mimo EU. Tato projekce je ovšem budována na předpokladu regionálně stabilních měr porodnosti a úmrtnosti a na zachování současných trendů migrace. Tyto předpoklady jsou ovšem závislé na budoucím vývoji sociálních a ekonomických podmínek jednotlivých regionů a na cílevědomých opatřeních v rámci národních a regionálních populačních politik.

Druhou složkou populačního vývoje je přirozená měna. Většina evropských států prochází v současné době přirozeným úbytkem obyvatelstva, přičemž vůbec nejsilnější je tento trend v některých postsocialistických státech EU (Ukrajina, pobaltské státy, Maďarsko), které však již dosáhly „dna“ a v současné době tempo poklesu alespoň zpomaluje. Tyto trendy jsou důsledkem nástupu tzv. druhého demografického přechodu, který v postsocialistických státech nastoupil po změně režimu se zpožděním oproti západoevropským zemím a který je i proto rychlejší, a tedy krátkodobě silnější. Druhý demografický přechod přinesl v důsledku širších životních možností, příp. nepříznivých sociálních a ekonomických podmínek pro zakládání a existenci rodin změnu demografického chování lidí: menší počet dětí v rodinách, např. častější model rodiny s jedním dítětem, větší počet nesezdaných soužití, větší počet dětí narozených mimo manželství, růst věku matek v době prvního porodu atd. Souvisí též s postupným oslabováním postavení rodiny ve společnosti a k její destabilizaci, k němuž došlo v období po roce 1990. Přes některá dílčí opatření nebyla dosud zformulována státní rodinná politika, která by odpovídala novým podmínkám demografického chování a života rodin ve společnosti.

Pokud jde o aktuální vývoj v ČR, podle demografické projekce ČSÚ (Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065, 2010) by se - za předpokladu nulové vnitřní i zahraniční migrace – snížil do roku 2030 počet obyvatel všech krajů (např. v případě JMK o cca 1,7 %). Za ČR jako celek by došlo k úbytku počtu obyvatel z 10,51 mil. (2013) na 10,27 mil. (2030). I zde s populačním poklesem úzce souvisí proces demografického stárnutí populace.

Predikce vývoje v BMO

Brněnská metropolitní oblast jako celek patří k regionům s relativně stabilizovaným populačním vývojem. Po roce 1990 došlo nejprve k mírnému úbytku, který byl v posledních cca 10 letech vystřídán mírným přírůstkem (oba trendy, zejména prvotní úbytek, byly spíše slabší než ve zbytku republiky, což naznačuje zmíněnou stabilitu). Tento přírůstek je rovnoměrně tažen přirozenou měnou i migrací obyvatelstva. Regionálně je z hlediska migrace mírně ztrátové Brno a naopak výrazně ziskové jeho okolí, což souvisí s procesem suburbanizace. Nejedná se o vnější migraci mimo BMO, ale o migraci vnitřní v rámci obcí BMO, což potvrzuje relativní stabilitu a také vnitřní soudržnost regionu. Tyto charakteristiky jsou očekávatelné vzhledem k obecně silnější pozici rodiny a tradic na Moravě, zejména pak v její jižní, centrální a východní části, a to i přes přítomnost Brna, kde se trendy druhého demografického přechodu a oslabování významu rodiny projevují poněkud silněji.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Vzhledem k silně nadregionální povaze základních demografických trendů je ovlivnitelnost daného faktoru z místní a regionální úrovně relativně malá. Přímá i nepřímá propopulační opatření mohou mít jen slabou finální účinnost, větší naději na pozitivní efekt by mohly mít opatření k podpoře migrace, a to nejen v rámci ČR, resp. EU, ale i z tzv. třetích zemí. V obecné úrovni je potřebné, aby v BMO docházelo dlouhodobě ke zvyšování kvality života v nejširším smyslu, což se pozitivně odrazí na demografické stabilitě a migrační atraktivitě oblasti.

6.3.2 ŽIVOTNÍ STYL – SDÍLENÉ HODNOTY

Popis

Vývoj hodnotového systému je významným zdrojem vývoje chování a způsobu života, kultury a rozvrstvení společnosti. Pokud jde o Českou republiku, ukazuje se, že hodnotové preference se zde v posledních přibližně dvaceti letech vyvíjely podobně jako ve většině evropských zemí, s rozdíly v poklesu váhy hodnoty rodiny, náboženství a politiky a s vyšším nárůstem hodnoty volného času. Dochází k nárůstu rozporů v hodnotovém systému uvnitř populace jednak mezi věkovými kategoriemi a vzdělanostními skupinami obyvatelstva, mezi regiony ČR, ale také mezi elitami, většinovou společností a pasivními či vyloučenými vrstvami. To zakládá možnosti vážných konfliktů a krizí v blízké budoucnosti. Diskuse nad hodnotovým systémem přitom není přítomná ani v médiích, ani ve vládnutí. To vše zakládá nebezpečí anomie a toto nebezpečí může být výrazným ohrožením rozvoje kvality a udržitelnosti života společnosti v ČR.

Predikce vývoje v BMO

Lze předpokládat, že v dlouhodobém výhledu bude vývoj sdílených hodnot obyvatelstva zájmového území kopírovat celorepublikové trendy při zachování určitých regionálních specifik. Takovým specifikem je např. vyšší role náboženství (zejm. Římskokatolické církve) na hodnotovou orientaci místního obyvatelstva, která utváří hodnotový rámec podporující sdílení tradičních hodnot (např. společensky konzervativní postoje, silná role rodiny) nemalou částí populace. Role církve je však v území zeslabena nejen historickým vývojem, ale i charakterem velkoměstské aglomerace, která tvoří prostředí méně příznivé pro význam náboženství při formování sdílených hodnot obyvatelstva. V regionu hraje náboženství sice menší roli než dříve, přesto zůstává BMO, příp. celá jižní Morava oblastí se silně zformovanou regionální identitou, přičemž některé prvky zůstávají ovlivněné původní religiozitou oblasti (zvyky, slavnosti, způsob mezilidské komunikace atd.)

Ovlivnitelnost faktoru z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru ze strany samotného BMO je poměrně malá. Ze strany BMO, resp. měst a obcí je potenciálně možné ovlivnit pouze dílčí aspekty hodnotové orientace a spíše jen u určitých cílových skupin obyvatelstva. Hlavní cílovou skupinou s potenciální ovlivnitelností jsou děti a mládež, na něž je možné zacílit případné intervence prostřednictvím formálního výchovně vzdělávacího procesu (zejména v rámci předškolního, primárního a sekundárního vzdělávání), i pomocí neformálních kanálů (informační kampaně, dobrovolnické aktivity, apod.). Z věcného hlediska existuje potenciál zejména pro posilování soudržnosti s regionem, jeho životním a kulturním prostředím. K tomu mohou být vhodným nástrojem projekty EVVO, případně další projekty zaměřené na rozvoj formálního i neformálního vzdělávání.

6.3.3 VZDĚLANOST A VZDĚLÁVÁNÍ

Popis

Rozvoj lidských zdrojů je pro ČR klíčovým tématem. V současnosti zde lze identifikovat pět hlavních bariér:

Nesoulad mezi požadavky trhu práce a nabídkou studijních oborů, resp. kvalifikovaných pracovních sil.

Neúplná transformace českého školství, které selhává při budování lidského kapitálu.

Nevhodná struktura veřejných výdajů na výzkum.

Nevyhovující systém hodnocení výzkumu a jeho slabé propojení s rozdělováním veřejných financí.

Nízká koordinovanost národních politik souvisejících s výzkumem a inovacemi.

Základem odstranění zmíněných bariér je řešení problémů v systému vzdělávání a ve vzdělanosti. Česká republika tradičně vykazuje v mezinárodním srovnání vysoký podíl populace s dosaženým středoškolským vzděláním. Naopak hluboko pod průměrem EU a OECD je tradičně podíl obyvatelstva s terciárním vzděláním, byť dochází k rychlému růstu jejich podílu, v některých případech bohužel na úkor razantní proměny dovednostního potenciálu populace s odklonem od technických, řemeslných a manuálních dovedností. Vzdělanostní struktura populace odráží vzdělávací systém země desítky let do minulosti. Změny v nabídce vzdělávání i v chování a aspiracích obyvatelstva se do celkové vzdělanostní struktury promítají jen pozvolna. Rychlejší posun je řešitelný formou tzv. dalšího vzdělávání dospělých. Česká republika (spolu s Polskem a Slovenskem) patří bohužel k zemím, kde jsou rozdíly v účasti na dalším vzdělávání a jeho rozsahu mezi různými vzdělanostními skupinami vůbec nejvyšší. Rozdíly ve vzdělanosti se tedy touto cestou v české populaci ještě dále zvyšují i po ukončení počátečního vzdělání: vzdělaní lidé se stávají ještě vzdělanějšími, lidé s nižším vzděláním svůj handicap až na výjimky nedotahují.

Český vzdělávací systém ve srovnání se vzdělávacími systémy jiných zemí vykazuje značnou selektivitu. V České republice existuje 5 různých typů škol pro 15leté žáky, což je nejvíce mezi zeměmi OECD (stejně hodnoty dosáhlo ještě Slovensko). Současně ČR patří mezi země s nejnižší věkovou hranicí první selekce žáků do různých typů škol (11 let, průměr zemí OECD je 15 let). Spolu s Nizozemskem je pak ČR zemí s nejvyšším podílem dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které se vzdělávají odděleně. Mnohé české i mezinárodní studie prokazují, že raný věk selekce zvýrazňuje vliv rodinného zázemí na vzdělanostní dráhu dětí a přispívá k vzdělanostní reprodukci. Vysoká selektivita vzdělávacího systému se v České republice pojí s velkými rozdíly ve znalostech žáků a studentů z různých typů škol a je jednou z příčin nerovného přístupu k vyšším stupňům vzdělání.

České školství patří v mezinárodním srovnání mezi finančně zanedbávané. Statisticky významně méně než ČR ze zemí OECD vynakládají na vzdělání jen Řecko a Turecko. Hluboko pod průměrem zemí OECD jsou i výdaje přepočtené na jednoho žáka či studenta. Přímé výdaje na vzdělávání na jednoho žáka v primárním a sekundárním vzdělávání jsou oproti průměru OECD asi dvoutřetinové, na mezinárodní průměr se však postupně dotahují. Výdaje na jednoho studenta terciárního stupně vzdělávání sice dosahují téměř tři čtvrtin průměrných výdajů v zemích OECD, rozdíl mezi ČR a průměrem OECD ve výdajích na studenta v sektoru terciárního vzdělávání se tedy zvyšuje. Největší deficit má Česká republika ve financování vědy a výzkumu na vysokých školách, výdaje na jednoho studenta v této oblasti nedosahují ani třetiny průměrných výdajů zemí OECD.

Česká republika přitom patří k zemím s nejsilnější vazbou mezi dosaženým stupněm vzdělání a výší příjmu: lidé s terciárním vzděláním vydělávají v průměru 1,8krát více než lidé se středoškolským vzděláním a dokonce 2,5krát více než lidé se základním vzděláním. Větší rozdíly mezi příjmy vysokoškolským vzděláním a lidí se vzděláním středoškolským jsou již jen v Maďarsku, poměr mezi příjmy lidí s terciárním a pouze nižším sekundárním (základním) vzděláním jsou vyšší než u nás ještě v Portugalsku a USA. Ve všech zemích OECD dosáhl v průměru člověk bez středního vzdělání 53 % platu osoby s terciárním vzděláním. Podobně silný je i vztah mezi dosaženým vzděláním a rizikem nezaměstnanosti.

Určitým impulzem vedoucím k (pozitivní) změně kvality školství může být školská (kurikulární) reforma, která přináší především změny v obsahu a cílech vzdělávání. Reforma klade důraz na to, aby se žáci a studenti naučili s informacemi pracovat a osvojili si další celoživotní dovednosti, tzv. klíčové kompetence. Chystá se také reforma financování regionálního školství, jejímž záměrem je stanovení oborových normativů na žáka, které nebude možné měnit z krajské úrovně (týká se pouze

pedagogických pracovníků), a tím sjednocení úrovně a spravedlivější distribuce finančních prostředků. Reforma současně posílí autonomii ředitelů škol při rozhodování o nakládání s finančními prostředky.

Predikce vývoje v BMO

Při extrapolaci současných trendů ve vzdělávání do budoucnosti lze předpokládat následující trendy:

Vlivem zvýšení účasti na terciárním vzdělání v mladších generacích a generační obměně bude docházet k zvyšování počtu vysokoškoláků v populaci. Vzhledem k slabým populačním ročníkům v nejmladších generacích však ke změnám v celkové vzdělanostní struktuře bude docházet jen pozvolna a trend bude pravděpodobněji pomalejší než ve většině okolních zemí. Bez systematických změn ve vysokém školství nebude navíc kvalifikační struktura absolventů odpovídat nabídce na trhu práce. Pravděpodobně bude nadále docházet k internacionalizaci vzdělávání (v podmínkách BMO zvláště silné), především na terciární úrovni, tj. k zvyšování počtu cizinců na českých vysokých školách a počtu českých studentů v zahraničí.

Nadále asi bude pokračovat útlum zájmu o nematuritní obory, a to zejména ve velkých městech. Vzhledem k slabým populačním ročníkům bude pravděpodobně stále obtížnější naplnit mnoho nematuritních (učebních) oborů. I u absolventů sekundárního vzdělávání lze očekávat, že bude bez výraznějších systematických změn v nabídce studijních oborů přetrvávat nesoulad mezi strukturou absolventů a požadavky trhu práce.

K výraznějšímu rozvoji by mohlo dojít v oblasti dalšího vzdělávání, pravděpodobně se bude zvyšovat účast na dalším vzdělávání a také význam dalšího vzdělávání v životě. Pokud ovšem nedojde k zásadním změnám v podpoře dalšího vzdělávání lidí s nižší kvalifikací, budou se dále prohlubovat rozdíly mezi těmi, kteří se dále vzdělávají, a těmi, co nikoli.

Nastartované kurikulární reformy počátečního vzdělávání a snahy o porovnávání výsledků vzdělávání povedou pravděpodobně k vnitřní diferenciaci na různých vzdělávacích stupních a k zvětšování rozdílů mezi školami. Bez systémových změn však nelze očekávat výrazné zmírnění selektivity vzdělávacího systému, naopak diverzifikace škol povede spíše k zvyšování mezi vzdělanostními šancemi různých sociálních skupin.

I do budoucna lze očekávat zvyšování vlivu rodičů a žáků, ale i obcí a dalších lokálních subjektů na podobu základního a středního školství, a lze očekávat i mezikrajskou diverzifikaci vzdělávacích politik.

V souvislosti s obecnými demografickými trendy budou nadále vstupovat do sekundárního vzdělávání populačně slabé ročníky. Pokud tomu nebude kapacitně přizpůsobena nabídka vzdělávacích oborů, mohou být málo naplňovány méně žádané, ale přitom pro trh práce důležité učňovské a technické obory. Při velkém počtu absolventů humanitních a všeobecných oborů sekundárního i terciárního vzdělávání tak může přetrvávat nesoulad nabídky a poptávky na trhu práce, projevující se na jedné straně přebytkem humanitně vzdělaných uchazečů, na druhé straně nedostatkem technicky kvalifikovaných pracovníků. Situace, kdy se kvůli nižší konkurenci dostávají na žádanější školy i méně talentovaní uchazeči navíc může i nadále limitovat kvalitu sekundárního a terciárního vzdělávání. S odstupem času však dojde k naplnění kapacit dětmi silných populačních ročníků, které momentálně vstupují do 1. stupně primárního vzdělávání. Kvalitu vzdělávání bude i nadále limitovat nedostatečné ohodnocení pedagogických pracovníků a celkově nízká prestiž učitelství jako profese. Kvalita terciárního vzdělávání bude limitována neuskutečněnou reformou terciárního vzdělávání, na druhou stranu bude velká část oborů na brněnských univerzitách a vysokých školách díky dlouhodobě solidní pozici patřit mezi nejlepší a nejžádanější v ČR.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru je ze strany BMO relativně značná: užší spolupráci s podnikatelskou reprezentací, Úřady práce a vysokými školami, zejména však díky svému vlivu na rozsah a strukturu regionálního školství. Obce a města BMO mohou jako zřizovatelé většiny mateřských a základních škol, výrazně zasahovat do nabídky v předprimárním a primárním vzdělávání, a intervenovat v oblasti kvality vzdělávání. V sekundárním a terciárním vzdělávání může BMO intervenovat pouze nepřímo.

6.4 TECHNICKÉ A TECHNOLOGICKÉ PROSTŘEDÍ

Popis

Přes v tuzemsku často opakovanou tezi o vědě, výzkumu a technologiích jako „hybné síle pokroku“ se ČR v této oblasti zdroje konkurenceschopnosti nachází hluboko pod úrovní evropského průměru. Zvláště zaostává v intenzitě inovačních aktivit na úrovni podniků, v technologickém transferu, ve využití kooperačního potenciálu, v podnikových výdajích na výzkum, vývoj a inovace, v patentové aktivitě, ve spolupráci výzkumu s průmyslem, ve využití rizikového kapitálu, ale i v řadě aspektů rozvoje a využívání lidských zdrojů. V ČR dlouhodobě chybí systematická a koordinovaná politika státu, směřující k vytváření celkově proinovačního prostředí. Ve vyspělých ekonomikách patří právě tato politika k účinným rolím státu, které by měl ve veřejném zájmu vykonávat.

Při srovnání v rámci zemí OECD jasně vystupují největší slabiny českého inovačního prostředí (pořadí je uvedeno dle výsledků srovnání, nikoli dle absolutní závažnosti):

- Nejhůře dopadá srovnání v počtu podaných přihlášek patentů všeho druhu.

- Malá podpora spin-off firem v jejich raném stadiu vývoje.

- Neuspokojivá situace v oblasti vzdělávání (ČR silně zaostává v počtu studujících na vysokých školách VŠ v oborech přírodní vědy a inženýrská studia a v celoživotním vzdělávání).

- Podprůměrné výdaje do financování výzkumu a vývoje, zejména výdajů soukromé sféry.

- Nízký podíl rizikového kapitálu (speciálně pro rozvoj hi-tech oborů).

Kupodivu ještě hůře běžně dopadá ČR v tzv. netechnických inovacích („pokročilé manažerské techniky“, „nové nebo podstatně změněné organizační struktury“ apod.). S tím souvisí i slabá ochrana v oblasti duševního vlastnictví.

Nejslabším článkem ve faktoru technologického prostředí ČR je nízká intenzita inovační aktivity firem. Výdaje na inovace jsou v ČR zhruba na 60 % průměru zemí EU-27. Nedostatečné výdaje na inovace v českých podnicích především důsledkem nedostatku provozního kapitálu a nedostupnosti externích finančních zdrojů. Podobné jsou zřejmě i příčiny nižšího podílu firem, které inovují jak samy, tak ve spolupráci s jinými firmami (zde ukazatel dosahuje 46 % průměru EU-27).

Důsledkem nedostatečných výdajů na inovace a nižšího počtu firem, které k nim přistupují, je potom i nízká hodnota ukazatele vývozu high-tech výrobků: nižší než 70 % průměru EU-27. Nad průměrem je ČR ve výdajích jen za informační a komunikační technologie, což se však do dynamiky a objemu inovací nijak zvlášť, aspoň zatím, nepromítá. Co do absolutního rozsahu jsou na prvním místě inovační výdaje v automobilovém průmyslu, ani zde však není zřetelný multiplikační efekt v rámci navazujících odvětví.

Odhad trendů vývoje inovační politiky ČR je - při tomto neuspokojivém výchozím stavu a při absenci jasné a trvale prosazované proinovační politiky v ČR – velmi obtížný. Na jednu stranu lze navázat na pozitivní kroky učiněné v České republice za posledních 15 let, jako byla výrazně zvýšena podpora vědy a výzkumu z veřejných zdrojů, programy a iniciativy, které dokázaly úspěšně propojit aktivity výzkumných organizací a podnikové sféry, vybudování sítě vědeckotechnických parků a dalších institucí, napomáhajících transferu technologií. Systém ochrany průmyslového vlastnictví je v současnosti již plně harmonizován se systémem komunitárním. Investiční pobídky byly rozšířeny o podporu strategických služeb a technologických center. Novým významným podnětem jsou operační programy, naplňující ideu vzájemného vyrovnání mezi zeměmi Evropské unie s podporou strukturálních fondů.

Inspiraci lze rovněž hledat v (globálním) potenciálu základních oblastí vědeckého výzkumu a technologických možností pro inovace. Zde lze v příštích 20 – 25 letech očekávat následující trendy:

Pokrok v oblasti informačních technologií (IT)

Pokrok v nanotechnologiích

Inovace v biotechnologiích

Materiály a materiálové inženýrství

Investice do výzkumu a vývoje

Pokud jde o informační technologie, během uplynulých třiceti let se výpočetní výkon zdvojnásoboval přibližně každé dva roky. Tento trend, známý jako Mooreův zákon, podnítil IT revoluci a náhlý vzestup v souvisejících technologických aplikacích. Dostupné studie očekávají, že Mooreův zákon se udrží ještě po dalších dvacet let, než budou překonány limity křemíkových technologií.

Nanotechnologie kombinuje prvky chemie a inženýrství. Zásadní nanotechnologické objevy jsou očekávány v období příštích pěti až dvaceti let v závislosti na specifických obchodních výrobcích a aplikacích. Nanotechnologie pravděpodobně ovlivní většinu oblastí elektroniky, medicíny, materiálů, strojírenství a životního prostředí. Odborníci věří, že NT budou páteří příští technologické vlny jako nové platformy, která se stane menší a více výkonnou. Zásadní objevy v IT a nanotechnologiích pravděpodobně radikálně změní procesy sahající od obchodní logistiky až k řízení válečných konfliktů. Lze očekávat vznik robotizovaných dopravních prostředků, které budou fungovat bez lidské posádky, jen za pomoci vysoce přesných senzorů a spolehlivých a výkonných navigačních systémů. Tyto technologie budou plně k dispozici v příštích 5–15 letech, což znamená rozšíření automatizované dopravy nákladů v horizontu 20–25 let.

Biotechnologie se vztahují na aplikaci vědy a technologií do živých organizmů za účelem změnit živé nebo neživé materiály pro produkci znalostí, zboží a služeb. Ačkoli pokrok v biotechnice již ovlivnil určité oblasti (např. farmaceutický průmysl), analytici předpovídají, že zásadní změny začnou někdy po roce 2015. Lze očekávat zejména pokrok ve zvládnutí nemocí, drogových závislostí, genetické terapie, snížení stresu, paměťové drogy, protetika, biotické implantáty a rovněž transplantace zvířecích orgánů. V kontextu bezpečnostní situace, charakterizované vysokou zranitelností přenosových tras energií, se zde jeví jako perspektivní investice do výzkumu a vývoje nových technologií, zaměřených na vytváření zdrojů energie lokálního charakteru (biopaliva, biorafinerie apod.).

Jako perspektivní se v příštích 20–25 letech jeví kombinované konstrukční materiály pro dopravní systémy (pozemní, letecké i kosmické) a pro klasickou, jadernou, solární a chemickou energetiku. Tyto materiály budou schopné zachovávat si vlastnosti i v extrémních podmínkách (vysoké tlaky, vysoké i velmi nízké teploty). Výzkum nových materiálů pro lékařství, biomedicínu a farmacii, jakož i pro informační a komunikační technologie (senzory, displeje) má zásadní význam rovněž pro

zachování kvality lidského života i do vysokého věku. Těžiště materiálového výzkumu pravděpodobně bude studium vztahů mezi strukturou a vlastnostmi materiálů a jejich kombinací na všech úrovních. To povede k optimalizaci jak vlastností materiálů, tak postupů a technologií jejich výroby.

Mezi perspektivní zdroje energie pro budoucích 20 – 50 let patří zejména malé stavebnicové vysokoteplotní jaderné reaktory nové generace pro menší regiony (města), chlazené héliem nebo vodou v superkritickém stavu, případně reaktory pracující s roztavenými solemi. Jako perspektivní zdroj energie se ukazuje rovněž opětovné využití již vyhořelého jaderného paliva. Právě v této oblasti má Česká republika významné postavení i v rámci organizace Euratom. Perspektivním zdrojem elektrické energie je v dlouhodobém horizontu jaderná fúze. ČR se podílí i na budování a provozu reaktoru ITER - International Thermonuclear Experimental Reactor. V horizontu dvaceti let se dá pravděpodobně očekávat významný rozvoj energetických mikrogenerátorů – palivových článků, malých větrných turbín a slunečních panelů a buněk pro mikroregiony, případně přímo jednotlivé domy.

Při koncipování efektivní proinovační politiky v ČR však nelze zapomínat ani na to, že akcelerace uplatňování inovací nemusí mít na ekonomiku a sociální prostředí pouze pozitivní vliv. Rizika pro společenský rozvoj existují ve všech výše zmíněných oblastech s vysokým potenciálem inovací.

Predikce vývoje v BMO

Díky nadstandardní infrastruktuře výzkumu a vývoje soustředěné na území Brněnské aglomerace a navázané na zdejší univerzity a vysoké školy, které jsou výrazně orientované na perspektivní technologie, i díky dlouhodobé koncepční inovační regionální politice (mj. zosobněné činností Jihomoravského inovačního centra), se ekonomika Brněnské aglomerace vyznačuje vysokým inovačním potenciálem, který pozvolna naplňují desítky rozvíjejících se high-tech firem. Vzhledem k selektivnímu a kumulativnímu charakteru rozvoje inovační ekonomiky lze očekávat, že si Brněnská aglomerace i do budoucna udrží pozici jednoho z hlavních center rozvoje v ČR. Výzvou do budoucna bude zejména posílení konkurenceschopnosti místní inovační ekonomiky na globálním trhu (a mj. zabránění případného odlivu mozků, firem a technologií do globálních center inovační ekonomiky).

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru je ze strany BMO relativně značná, což ostatně dokládá vzrůst inovačního potenciálu území v minulých letech. Cesta i nadále spočívá v podpoře regionálního vysokého školství a výzkumné základny, ale též v podpoře rozvoje spin – off firem, nabídky rizikového kapitálu apod. V Jihomoravském kraji je zpracována RIS 4 a aktéři usilují o vytvoření jednotného inovačního brandu. Nezanedbatelnou roli může BMO, resp. město Brno sehrát i při změnách „mentálního prostředí“, např. propagací významných inovací, realizovaných zásluhou regionálních institucí a firem, podporou nadané mládeže apod. Důležitým faktorem rozvoje inovační ekonomiky je také přitahování a udržení talentů, což je mj. podmíněné kvalitními podmínkami k životu v zájmovém území.

6.5 ENVIRONMENTÁLNÍ PROSTŘEDÍ

Popis

O tom, jaký bude za 10 - 15 let stav české přírody a životního prostředí, rozhodne do značné míry také připravenost společnosti a jejích institucí účinně chránit životní prostředí a přírodu – tedy

schopnost vyvinout, přijmout a uvést v praxi účinné nástroje ochrany životního prostředí, a to na globální, evropské, národní i místní úrovni.

Shrneme-li současné přístupy k ochraně přírody a životního prostředí (postupně aplikované i v podmínkách ČR), je možné konstatovat následující:

Úzké propojení s konceptem udržitelného rozvoje, který mimo jiné vytváří rámec pro integraci ochrany přírody a životního prostředí do jednotlivých dílčích ekonomických odvětví a aktivit, které dnes mají na stav životního prostředí klíčový vliv (průmysl, energetika, doprava či zemědělství).

Cílené snižování znečištění jednotlivých složek životního prostředí (voda, ovzduší, půda) s důrazem na prevenci při zajištění zdravého a bezpečného životního prostředí.

Snižování zátěže na přírodní zdroje s cílem zabránit jejich nadměrnému čerpání, a to u obnovitelných (voda, dřevo) i neobnovitelných zdrojů (nerostné suroviny, fosilní paliva).

Ochrana přírody ve smyslu snižování tlaku na ekosystémy. Jako klíčové se jeví zachování funkčnosti ekosystémů a ekosystémových služeb a zachování přírodní rozmanitosti.

Ochrana přírody a krajiny jako kulturních hodnot, které spoluutváří danou kulturu, jsou důležité pro emocionální a osobnostní rozvoj, mezilidské vztahy a obecně sociální soudržnost.

Vlastní všem těmto přístupům je odklon od úzce „obranářského“ chápání péče o životní prostředí a integrace tohoto tématu do celkového společenského a ekonomického kontextu. Tento kontext lze ale jen obtížně uzavřít do „národních hranic“.

Posouzeno indikátorem ekologické stopy Evropa z globálního pohledu neudržitelně zatěžuje životní prostředí svou energetickou a materiálovou náročností. Celkové požadavky na materiálovou spotřebu činí v EU ročně okolo 50 tun surovin na hlavu, z toho téměř 40 % tvoří import. Evropané tak spotřebovávají přírodní zdroje planety dvakrát rychleji, než kolik činí celosvětový průměr. Významný je také posun od spotřeby místní produkce k dováženým výrobkům na velké vzdálenosti. K tomu přispívá fakt vysokého zdanění pracovní síly a nízké daně z energie a paliv, což zvýhodňuje dovoz zboží z méně rozvinutých oblastí s nižší cenou pracovní síly.

V Evropě se každoročně prodá (s výkyvy) 17 miliónů nových automobilů a osobní automobily způsobují téměř 16 % emisí CO₂ v EU a spotřebují asi 35 % ropy využívané v Evropě. Doprava je také sektor s největším meziročním nárůstem emisí, k čemuž významně přispívá tranzitní nákladní doprava. Evropská silniční kamionová doprava narůstá o cca 3 % ročně, a pokud odečteme námořní lodě a ropovody, zajišťuje přepravu téměř 79 % celkového objemu nákladů. Emise skleníkových plynů z dopravy narostly od roku 1990 do současnosti o 26 % a tvoří 22 % celkové produkce skleníkových plynů v Evropě (EEA, 2008). I přes snahu zvyšovat energetickou efektivitu cestou úspor a technických inovací, dosavadní trendy ukazují, že pokud se nepodaří dále prosazovat účinné politiky, celoevropská spotřeba energie by mohla díky celkové narůstající spotřebě vzrůst o dalších téměř 20 %. Zároveň s tím vzniká otázka, jakým způsobem bude Evropa své energetické potřeby v budoucnosti saturovat. Zde se názory liší, jak co se týče míry centralizace či decentralizace energetiky, tak i s ohledem na energetické zdroje, kdy názory oscilují od podpory úspor a rozvoje obnovitelných zdrojů, přes zachování stávajících fosilních zdrojů až po opětovné prosazování jaderné energetiky.

Pro budoucí podobu evropské krajiny i kvality životního prostředí bude také podstatná reforma společné zemědělské politiky. Evropská unie je největším světovým vývozcem zemědělských produktů a její podíl na objemu světového agrárního vývozu je 23,7%. To má samozřejmě dopady na produkci potravin v rozvojových zemích, kam Evropa vyváží své produkty za dumpingové ceny a v mnoha případech tak likviduje místní výrobce (platí to i uvnitř EU). Intenzivní charakter evropského

zemědělství se pak podepisuje na vzhledu krajiny, chemizaci prostředí, kvalitě půd či stavu vodního režimu. Reforma společné zemědělské politiky směřuje k přesunu podpory od intenzivní zemědělské produkce k údržbě krajiny a k extenzivnějším a k životnímu prostředí šetrnějším postupům, včetně podpory ekologického zemědělství (cíl 30% obhospodařované plochy v roce 2030).

Novým určujícím faktorem pro budoucnost evropské krajiny a její přírodní rozmanitosti je pěstování technických a energetických plodin, ať už na biomasu (a výrobu tepla) či jako biologická složka biopaliv. Politickým cílem států Evropské unie je dosažení 10 % podílu biopaliv na celkové spotřebě do roku 2020. Na základě toho se rozvíjí zcela nové odvětví, které může na jedné straně pomoci snižovat emise skleníkových plynů, na druhé straně může být bez přijetí potřebných regulací významným rizikem pro biodiverzitu i konkurenci pro výrobu potravin.

Z výše uvedeného vyplývají klíčová témata pro budoucnost politiky životního prostředí: energetická a materiálová náročnost ekonomiky, spotřební vzorce populace, péče o přírodní rozmanitost a celkovou biokapacitu území a stabilitu krajiny, která je vázána na promyšlenější územní plánování, péči o lesy a ochranu volné nezastavěné krajiny.

Při řešení těchto témat bude politika životního prostředí využívat kombinaci regulačních, ekonomických a osvětových nástrojů, kde svoji roli plní stát, trh i veřejnost. Na významu nabývají ekonomické motivační nástroje (ekologická daňová reforma, obchodování s emisními povolenkami apod.) a procesní nástroje, které umožňují posuzovat celkové dopady výrobků a služeb od těžby surovin až po jejich likvidaci (tzv. life cycle assessment) či se zaměřují na integraci ochrany životního prostředí do rozhodování (EIA - Environmental Impact Assessment, SEA - Strategic Environmental Assessment, IPPC - Integrated Pollution Prevention and Control). Nedílnou částí politiky životního prostředí bude také prosazování principů „dobrého vládnutí“, včetně participativních prvků, s důrazem na široké sdílení informací a zapojování veřejnosti do rozhodování formou veřejných slyšení, konzultací, místních referend, či účasti občanských sdružení ve správních řízeních.

Predikce vývoje v BMO

Vzhledem k solidním základům pro dlouhodobou hospodářskou prosperitu bude v BMO možné očekávat silné tlaky na extenzivní růst zástavby s dopady na degradaci krajiny, také v souvislosti s hospodářským rozvojem bude (při absenci alternativ) růst dopravní zátěž v území, rostoucí kupní síla velké části domácností povede k rostoucí materiálové a energetické náročnosti spotřeby domácností. Bude otázkou, do jaké míry se podaří tyto trendy usměrnit a využít regulačních možností veřejné správy a alternativní, šetrnější formy k uspokojení rostoucí poptávky. Do managementu životního prostředí území BMO se bude promítat státní, a především pak evropská politika ochrany životního prostředí, která mj. povede k intervencím za zlepšení dílčích aspektů životního prostředí a přísným požadavkům na šetrnost rozvojových projektů. Díky různým dotačním nástrojům bude možné mj. snižovat energetickou náročnost budov, zvyšovat účinnost a šetrnost vytápění domácností a veřejných budov, ekologizovat vozový park, snižovat vnos škodlivin do vodních recipientů, obnovovat významné krajinné prvky a stanoviště ohrožených rostlin a živočichů, zkvalitňovat systém hromadné dopravy, apod. Při dostatečném zapojení klíčových aktérů do řešení problémů životního prostředí tedy bude možné budoucí rozvoj usměrňovat tak, aby nevedl k plošné degradaci životního prostředí a naopak docházelo ke zlepšování stavu dílčích složek životního prostředí.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Ovlivnitelnost daného faktoru je ze strany BMO relativně značná, a to jak prostřednictvím důsledného využívání regulačních nástrojů (např. ÚPD), tak prostřednictvím investičních (např. realizace projektů na eliminaci environmentálních zátěží) i neinvestičních aktivit (údržba krajiny, čištění ulic, apod.), dialogu se sociálními partnery, v tomto případě i NNO s ekologickým zaměřením. Silným nástrojem může být i osvěta (EVVO).

6.6 LEGISLATIVNÍ PROSTŘEDÍ

Popis

Pro ČR je typická velmi nízká důvěra v právo, nejen pro jeho komplikovaný proces vymahatelnosti, ale i jeho obtížnou srozumitelnost a zejména pro nepředvídatelnost jeho tvorby a hlavně aplikace. Nápravu chaotického stavu českého legislativního prostředí lze očekávat (byť jistě nikoli rychle) jednak přizpůsobení českého právního systému transnacionálnímu právu, resp. právu EU. Pokud jde o transpozici „evropského práva“ do tuzemské legislativy, nejintenzivnější změny již proběhly v rámci přípravy vstupu ČR do EU (konkrétně v letech 2000 – 2004), v současné době již další transpozice odpovídá po legislativně-technické stránce plně pravidlům „Acquis communautaire“. Ty se dělí na primární právo (sestává především ze smluv EU – v současnosti Lisabonská smlouva - ale i dalších úmluv mezi členskými státy EU), sekundární právo (sestává s Právních aktů Unie, což jsou nařízení, směrnice, rozhodnutí a doporučení vydávané EU na základě zmocnění z primárního práva a v různé míře bezprostředně vstupující do národního legislativního prostředí členských zemí) a judikatura EU. Bezprostřední dopady na stabilitu českého legislativního prostředí má zmíněné sekundární právo např. v oblasti celní politiky, regulace ekonomických aktivit (soutěžní právo, normy, ochrana duševního vlastnictví, veřejná podpora aj.) a realizace evropské strukturální politiky. Intenzita těchto dopadů je však v současnosti limitována podmínkami Lisabonské smlouvy.

Stabilizaci legislativního prostředí (a tedy i předvídatelnost jeho vývoje) ovšem zajistí výše uvedená „technická opatření“, jen pokud se tvorba a aplikace práva „osvobodí“ z rámce své pseudoliberální koncepce (která je dědictvím české podoby transformace), v jejímž důsledku si "pravidla hry" mohly a mohou přivlastnit nebo uzpůsobit podle svých potřeb mocensky silné soukromé subjekty. Přebujelé a mnohdy vzájemně nekonzistentní a ekonomicky nelogické právní a správní regulativy, založené na tradici pozitivního právního systému, tak mohou koexistovat s místy, kde legislativa chybí, což obojí dodává sílu byrokracii a korupci. Místo operativního „záplatování děr ad hoc“ (byť s použitím technických filtrů) je žádoucí nastavit legislativní prostředí tak, aby vycházelo z imperativů ducha zákona a prosazovalo obecné principy sdílených hodnot a racionálního jednání. Je totiž paradoxem, že právo ve formě automatických příkazů a zákazů se u nás až příliš často stává začarovaným kruhem, který na jedné straně zvyšuje náklady ekonomických transakcí, snižuje efektivnost produktivního využití společenských zdrojů a motivuje podnikatelství nežádoucím směrem, totiž nikoli k tvorbě, ale k redistribuci bohatství. Tomu se pak čelí obcházením práva a korupcí, které se pak jeví jako bohatství produkující a tudíž společensky užitečná aktivita.

Predikce vývoje v BMO

BMO bude z hlediska legislativního prostředí do značné míry „ve vleku“ celostátního vývoje. Ten bude nejspíše i nadále v důsledku nestabilní politické situace a nekonceptního, nekonsenzuálního procesu tvorby legislativy charakteristický výše popsanou chaotičností, na druhé straně však bude i v důsledku nástupu nového programového období 2014–2020 ovlivňován požadavky ze strany EU. Bude tedy záležet nejen na kvalitě legislativního procesu, exekutivy a judikativy, ale i na další transpozici evropského práva do praxe v ČR, což budou rozhodující faktory, které ovlivní rozvojový potenciál státu, potažmo regionu.

Ovlivnitelnost z úrovně BMO

Faktor je ze strany samotného BMO ovlivnitelný jen silným politickým tlakem ve spolupráci s reprezentacemi místních samospráv (především SMO ČR).

7 ANALÝZA SWOT

Úvodním krokem tohoto výstupu je definice problémových okruhů pro zpracování dílčích SWOT analýz. Na základě informací z předchozích analytických výstupů byly definovány 4 okruhy, které představují relativně ucelená témata. Jedná se o tyto tematické okruhy:

- Doprava a mobilita
- Životní prostředí
- Konkurenceschopnost a vzdělávání
- Sociální soudržnost a sociální služby

Jednotlivé problémové okruhy byly podrobeny SWOT analýze. Ta představuje metodu, pomocí níž je možné klasifikovat hlavní rozvojové faktory. Informace jsou metodou SWOT standardně tříděny do čtyř kategorií:

- silné stránky (S = strengths),
- slabé stránky (W = weaknesses),
- příležitosti (O = opportunities),
- hrozby (T = threats).

Tyto kategorie sledují logiku uvedenou v tabulce.

Tabulka 38: Konstrukce SWOT analýzy

	pozitiva	negativa
vnitřní faktory, přítomnost, výchozí stav	silné stránky (S)	slabé stránky (W)
vnější faktory, budoucnost, potřeba intervencí	příležitosti (O)	hrozby (T)

V první fázi SWOT analýzy byl zpracován přehled jednotlivých faktorů pro každý problémový okruh. Dílčí SWOT analýzy pro jednotlivé problémové okruhy byly následně diskutovány při jednání příslušných pracovních skupin, na jejichž základě byly dílčí SWOT analýzy upraveny či doplněny. Smyslem dílčích SWOT analýz je identifikace hlavních rozvojových faktorů působících na rozvoj zájmového území v každém tematickém okruhu.

Dílčí SWOT analýzy umožňují identifikovat rozvojové faktory v jednotlivých problémových okruzích, nelze však s jejich pomocí porovnávat význam jednotlivých faktorů ani problémových okruhů (tedy např. která slabá stránka či příležitost je důležitější). Z tohoto důvodu byla provedena souhrnná SWOT analýza, v rámci níž byly jednotlivé z identifikovaných faktorů vybrány členy pracovních skupin ty nejvýznamnější (tzn. podle důležitosti pro rozvoj BMO). Výsledná SWOT tak obsahuje pouze tyto nejvýznamnější faktory SWOT. SWOT analýza tak zahrnuje nejen výčet rozvojových faktorů, ale i jejich klasifikaci, a je tak cenným podkladem pro rozhodování o cílech, projektových záměrech a o podobě intervenční logiky strategie.

7.1 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: DOPRAVA A MOBILITA

Silné stránky

- Kapacitní globální silniční a železniční napojení na většinu velkých okolních center (Praha, Bratislava, Budapešť, v případě železnice i Vídeň, v případě silnice i Ostrava)
- Postupné budování systému páteřních silničních komunikací BMO s okružními i radiálními komunikacemi
- Přítomnost malého mezinárodního letiště, relativní blízkost významných mezinárodních letišť (Vídeň, příp. Praha)
- Systém IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a propracovanou sítí linek se vzájemně navazujícími spoji
- Široká nabídka dálkových autobusových i železničních spojů do Prahy, řady dalších českých měst, Vídně, ale i vzdálenějších destinací

Slabé stránky

- Nedokončený VMO, tangenty kolem Brna a obchvaty některých sídel BMO, nedokončenost, příp. zastaralost části páteřních radiálních komunikací
- Špatný stav, zastaralá síť a dlouhodobá podfinancovanost silnic 2. a 3. třídy
- Vysoká tranzitní funkce páteřních silničních komunikací (vyšší náklady na modernizaci a údržbu a environmentální dopady ve vztahu k přínosům pro místní ekonomiku)
- Deficity v silničním napojení některých nově rozvíjených lokalit (obytných i komerčních)
- Absence kapacitního rychlostního napojení severním směrem (R43)
- Zastaralá podoba velké části páteřních ulic a náměstí s nevyhovující interakcí automobilové, veřejné (vč. kolejové), pěší a cyklistické dopravy a rovněž s funkčně a esteticky nevyhovujícím urbanistickým řešením
- Nedostatečné parkovací kapacity v centru měst (zejména Brna) a na sídlištích postavených během socialistického období
- Chybějící, resp. málo modernizované dopravní napojení na Vídeň, vč. letiště
- Dosud jen částečné využití moderních ICT systémů a telematiky v dopravě
- Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území
- Stagnace rozvoje infrastruktury pro kolejovou dopravu uvnitř Brna, zejména sítě tramvajových tratí nereflktujících prostorové změny v BMO v posledních dvou desetiletích
- Přetrvávající bariéry ve veřejné dopravě (přes četné bezbariérové úpravy zastávek, terminálů a vozidel zejména v rámci brněnské MHD)

- Uživatelsky málo atraktivní prostředí dopravních terminálů (návaznost železniční dopravy na ostatní druhy veřejné dopravy (zejména MHD), absence dopravních terminálů v rámci IDS)
- Málo kapacitní a uživatelsky neatraktivní návaznost IAD na veřejnou dopravu vč. MHD, absence záchytných parkovišť P+R
- Deficity v infrastruktuře pro cyklistickou dopravu a v její funkci každodenního přesunu obyvatel za prací a do škol v metropolitním prostoru (chybějící úseky cyklostezek a vybavenost cyklostezek, absence cyklopruhů na většině významných komunikací v intravilánu)
- Výrazná konfliktnost pěší a cyklistické dopravy s dopravou silniční
- Nízká multimodalita v nákladní dopravě, absence logistických center a terminálů kombinované dopravy
- Poddimezovanost a nedostatečné letecké napojení Brna na globální letecké uzly (tzv. „hubs“) a na linky významných dopravců

Příležitosti

- Výstavba a modernizace páteřních (státem spravovaných) silničních komunikací, aktuálně zejména postupná modernizace dálnice D1 mezi Prahou a Brnem
- Dokončení silničního spojení Brna a Vídně dálnicí/rychlostní silnicí
- Modernizace železničních uzlů vč. brněnského nádraží (i díky pozice Brna jako součásti koridorů č. 22 a č. 23 sítě TEN-T)
- Decentralizace a růst role regionálních letišť v letecké dopravě, příchod významnějších leteckých dopravců na regionální letiště
- Nárůst preference pěší, cyklistické a veřejné dopravy před IAD
- Zvýšení atraktivity stávajících, příp. vznik nových rozvojových lokalit (obytná funkce, logistika atd.) v souvislosti s realizací dopravních staveb (Severojižní kolejový diametr, silniční stavby, tramvajové trati)
- Společenský tlak na odstraňování environmentální zátěže z dopravy realizací potřebných opatření (technických, dopravně-provozních atd.)

Hrozby

- Zpoždění významných silničních i železničních staveb
- Dlouhodobý nedostatek finančních zdrojů na údržbu komunikací nižšího řádu vedoucí k trvalému zhoršení jejich stavu
- Nedostatečné legislativní řešení problematiky budování dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků)
- Nárůst IAD zejména v okrajových částech Brna a v jeho nejbližším zázemí jako důsledek pokračující suburbanizace

- Absence širšího společenského konsensu nad rolí a potřebou rozvoje veřejné dopravy jako plnohodnotné alternativy vůči IAD
- Pokračující rozvoj infrastruktury jednotlivých dopravních modů bez jejich vzájemné provázanosti
- Převaha dopravní funkce náměstí, ulic, železničních a tramvajových tratí, nízká humanizace veřejného prostoru
- Potřeba neustálého navyšování parkovacích kapacit vyvolaná výstavbou nové silniční infrastruktury a růstem intenzity IAD
- Nedostatek reálných opatření k preferenci veřejné dopravy před IAD
- Obtížný konsensus nad územním vedením významných dopravních staveb

7.2 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Silné stránky

- Obecně čisté a zdravé životní prostředí (v kontextu hustě zalidněné metropolitní oblasti s koncentrací řady lidských činností)
- V rámci převážně urbánního prostředí vysoká rozmanitost a atraktivita přírody a krajiny (vzácné biotopy, maloplošná i velkoplošná chráněná území a lokality, fyzickogeografická diverzita)
- Rostoucí kvalita, úprava a funkčnost urbánní zeleně v Brně
- Dostatečná kapacita infrastruktury pro centrální zásobování teplem
- Aktuálně vyhovující kvalita zdrojů pitné vody
- Vysoký podíl domácností napojených na vodovodní přípojku
- Aktuálně dostatečná účinnost a kapacita čištění odpadních vod v Brně
- Postupná realizace systému třístupňové ochrany území (zejména města Brna) před povodněmi
- Vybudovaný systém kolektorů v centru Brna
- Tradice kombinované výroby elektrické energie a tepla (kogenerace)
- Dostatečná kapacita zdrojů a rozvodů elektrické energie
- Existence moderních zařízení pro energetické využití odpadů, dotřídovací linky a systému svozu odpadu (poslední bod se týká zejména Brna)

Slabé stránky

- Velký počet tzv. brownfields v Brně i v dalších městech, příp. obcích v oblasti

- Vysoká lokální koncentrace prachových částic a dalších znečišťujících látek v ovzduší v některých částech BMO (důsledek dopravy, větrné eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv)
- Setrvalý nárůst hlukové zátěže z automobilové dopravy
- Přetrvávající vysoká energetická náročnost regionu: výroba, provoz komerčních a obytných budov, veřejné osvětlení atd.
- Nedokončený systém protipovodňové ochrany BMO
- Chybějící odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna
- Chybějící části infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství
- Dosud spíše slabé a nahodilé využití technické infrastruktury Brna pro okolní města a obce (dáno i obecně nízkou mírou spolupráce mezi obcemi v ČR)
- Fyzické a morální zastarávání veřejných prostranství, zejména na sídlištích ze socialistického období, dosud jen zčásti sanované revitalizacemi a rekonstrukcemi
- Existence ekologických zátěží
- Nízký podíl ekologicky stabilních ploch (daný nejen rozsahem zastavěného území, ale i intenzivní zemědělskou výrobou, malým rozsahem nezemědělské činnosti v krajině a vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze) v jižní části BMO

Příležitosti

- Proměna zastarávajícího parovodního systému zásobování tepelnou energií na systém horkovodní
- Postupná modernizace systému čištění odpadních vod díky novým technologiím
- Obecně silný důraz jednotlivých národních a evropských politik na ochranu životního prostředí a na energetická opatření, zpříšňování norem vyvolávající tlak na realizaci potřebných investic
- Provázání sanačních a rozvojových opatření v rámci revitalizace tzv. brownfields vedoucí ke zvýšení funkčního využití území i jeho estetické hodnoty
- Značné rezervy v energetické náročnosti budov a možnostech energetických úspor (relativně snadno dosažitelná výrazná změna)
- Nárůst opětovného využití odpadu (materiálový a energetický zdroj) i v souvislosti s novými technologiemi
- Dlouhodobý koncepční systém EVVO s participací občanského sektoru
- Snížení emisní zátěže díky lepší organizaci dopravy (P+R, veřejná doprava, omezení vjezdu do centra)

Hrozby

- Globální změny klimatu vedoucí k nutnosti změn v hospodaření v krajině (nejen opatření k eliminaci dopadů katastrof, ale i k prevenci v podobě obnovy původních ekosystémů apod.)
- Neřízená komerční i rezidenční suburbanizace vedoucí k zastavování přírodně a zemědělsky hodnotných částí území
- Výhledová nedostačující kapacita zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu), z nichž navíc všechny významné leží mimo území kraje
- Ohrožení kvality vody z povrchových zdrojů toxickými sinicemi (např. Vírský přivaděč)
- Změny klimatu zvyšující riziko živelních pohrom, zejména záplav (jak rozsáhlých záplav v okolí větších vodních toků, tak přívalových záplav na menších vodních tocích)
- Nedůvěra české veřejnosti vůči rozvoji OZE daná i jejich mediálním obrazem a předchozími nevhodnými politickými rozhodnutími
- Slabší územní integrace aktivit na eliminaci rizik v oblasti životního prostředí (povodně, snížení kapacity zdrojů pitné vody) v rámci celé BMO
- Nedostatečná kapacita infrastruktury v zázemí Brna jako důsledek živelné suburbanizace
- Existence velkých kapacit ke skládkování, které není a v budoucnu nebude preferovaným způsobem nakládání s odpady

7.3 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: KONKURENCESCHOPNOST A VZDĚLÁVÁNÍ

Silné stránky

- Technologická vyspělost i rozvinutý inovační potenciál oblasti, BMO patří k metropolitním oblastem, kde se daří lokalizovat progresivní hospodářská odvětví
- Vysoká ekonomická výkonnost (Brno)
- Vysoká podnikatelská aktivita s koncentrací v okresech Brno-město, Brno-venkov, s převahou malých podniků a sektoru služeb
- Silná pozice Brna ve zpracovatelském průmyslu - mj. v odvětvích elektrotechnika, automobilový průmysl
- Velký význam sektoru služeb v ekonomice BMO s podílem vysoké hrubé přidané hodnoty
- Vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, nadprůměrný podíl obyvatel se středoškolským vzděláním
- Významné soustředění kvalifikované pracovní síly v sektoru VaV, s nejvyšším podílem výzkumných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců VaV
- Vysoký podíl IT odborníků na celkovém počtu zaměstnaných osob
- Koncentrace vysokých škol a organizací výzkumu a vývoje

- Rozvinuté veletržní a kongresové aktivity, které tvoří důležitou součást ekonomiky oblasti
- Dobrá kvalita služeb pro podporu podnikatelského prostředí
- Silné institucionální prostředí pro podporu spolupráce veřejného sektoru vysokých škol, výzkumných organizací a firem, přítomnost etablovaných a respektovaných institucionálních aktérů vyvíjejících činnosti k podpoře rozvojových aktivit (Jihomoravské inovační centrum, Jihomoravské centrum mezinárodní mobility)
- Koncentrace infrastruktury pro vědu a výzkum (VaV centra, vědecko-technické parky, inkubátory, nové univerzitní kampusy) díky provedeným masivním investicím
- Vysoká informatizace domácností (vybavenost PC a internetovým připojením)

Slabé stránky

- Relativně vysoká nezaměstnanost, zejména ve vybraných obcích v periferních částech oblasti
- Vysoký podíl absolventů mezi nezaměstnanými, vysoká dlouhodobá nezaměstnanost
- Přetrvávající nízká kvalita vzdělávání na ZŠ a SŠ v mezinárodním srovnání
- Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů
- Nevyhovující systém práce s nadanými žáky (žáky se SVP)
- Lokálně nedostatečná kapacita předškolních zařízení (nástup dětí rodičů silných ročníků 70. let do MŠ)
- Nedostatečná dostupnost zázemí pro vědecké pracovníky za zahraničí (např. nabídka mateřských škol pro děti zahraničních pracovníků v JMK a další sociální, vzdělávací a volnočasová infrastruktura)
- Nízká kvalita a relevance problémové orientace výzkumu vedoucí k nízkému aplikačnímu potenciálu
- Krátká délka pobytu domácích i zahraničních turistů a sezónnost cestovního ruchu
- Nedostatek volných ploch pro rozvoj podnikatelské infrastruktury

Příležitosti

- Vysoký stupeň otevřenosti české ekonomiky vůči světovým tokům zboží, financí, práce a know-how
- Přísun financí do vědy a výzkumu díky posíleným intervencím ESIF na VaV a konkurenceschopnost obecně v novém programovém období
- Další posílení pozice BMO z hlediska vědy a výzkumu v rámci České republiky a střední Evropy
- Reforma VŠ vzdělávání (z ní plynoucí zkvalitnění absolventské základny)
- Silná vazba na cíle regionální politiky EU v oblasti inteligentního růstu a rozvoje oborů s vysokou přidanou hodnotou
- Příchod a vznik dalších investic napojených na VaV, včetně kreativních odvětví

- Kontinuita v chodu významných institucí, relativně vysoká institucionální kapacita území
- Postupná internacionalizace vzdělávání, především na terciární úrovni (zvyšování počtu cizinců na VŠ i počet studentů v zahraničí)
- Posílení atraktivity města a vybraných oblastí BMO (kvalita života, pracovní příležitosti) pro absolventy vysokých škol a vysoce kvalifikovanou pracovní sílu
- Vysoký potenciál pro specifické formy cestovního ruchu (městská i venkovská turistika, kongresová turistika)

Hrozby

- Pokračující živelná suburbanizace ohrožující koncepční a vyvážený hospodářský rozvoj jádrové oblasti BMO (dopravní a technická infrastruktura, občanská vybavenost)
- Nerealizace velkých dopravních staveb nadregionálního významu (R52, R43, zkapacitnění D1, ŽUB, VMO, tangenty)
- Neúplná transformace českého školství, které selhává při budování lidského kapitálu
- Nevhodná struktura veřejných výdajů na výzkum
- Nevyhovující systém hodnocení výzkumu a jeho nedostatečné propojení s rozdělováním veřejných financí
- Nízká koordinovanost národních politik souvisejících s výzkumem a inovacemi
- Potíže s udržením financování velkých projektů podpořených ze SF 2007-2013
- Nedostatečná podpora a propagace výzkumných inovací, vliv na „mentální prostředí“ regionu
- Zvýšení míry nezbytného kofinancování projektů podpořených z evropských fondů a tlak na veřejné rozpočty
- Problémy s udržením vysoce kvalifikovaných (zahraničních) pracovníků ve VaV a podnicích s vysokou HPH, dané nedostatečným rozvojem sociálního zázemí
- Negativní populační vývoj a stárnutí obyvatelstva
- Nedostatečně rozvinuté systémy celoživotního vzdělávání, zejména v oblasti vzdělávání dospělých
- Pokračování útlumu zájmu o nematuritní obory, především ve velkých městech
- Pokračující normativní způsob financování školství a chybějící reforma vysokého školství; malý důraz na kvalitu

7.4 DÍLČÍ ANALÝZA SWOT: SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST A SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Silné stránky

- Dlouhodobě stabilní až mírně rostoucí počet obyvatel metropolitní oblasti

- Vysoký podíl vzdělaného obyvatelstva
- Poměrně vysoká životní úroveň obyvatel (vysoké průměrné mzdy)
- Stabilizovaná sociální skladba obyvatel a kontinuita sociokulturního vývoje
- Relativně dobrá dostupnost většiny sociálních služeb
- Široká nabídka většiny terénních, ambulantních a pobytových sociálních služeb v Brně
- Relativně dobrá dostupnost zdravotnické péče (včetně specializovaných pracovišť v Brně)
- Pokračující revitalizace a regenerace bytového fondu

Slabé stránky

- Starší věková struktura obyvatel (index stáří i index závislosti vyšší než průměr ČR; vysoké hodnoty indexu stáří v Brně a menších obcích na okrajích oblasti)
- Lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb (zejm. pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením), s horší dostupností péče ve venkovských lokalitách
- Nízký počet různorodých zařízení s péčí o seniory vzhledem k věkové struktuře a prognózovanému vývoji (včetně specializovaných pracovišť zaměřených na péči o klienty s demencí nebo s Alzheimerovou nemocí)
- Chybějící různorodá nabídka bydlení pro seniory
- Nedostatečná nabídka vhodného bydlení a dalších forem pomoci (služeb) pro specifické cílové skupiny
- Nedostatečná nabídka prostupného bydlení pro specifické cílové skupiny
- Existence sociálně vyloučených lokalit v přímé blízkosti centra Brna
- Nedostatečná nabídka terénních služeb sociální prevence a služeb vedoucích k podpoře zaměstnávání ohrožených skupin obyvatel
- Chybějící provázanost zdravotních a sociálních služeb včetně domácí a paliativní péče
- Nedostačující sportovní infrastruktura a infrastruktura volného času pro mládež a nízká dostupnost těchto zařízení

Příležitosti

- Růst mezinárodní mobility podporující příchod vzdělaných a kvalifikovaných obyvatel
- Změna stávajícího krajského systému financování sociálních služeb (z jednoletého na víceletý systém financování) vedoucí ke zlepšení efektivity a kvality služeb
- Revitalizace lokalit s nižším sociálním statusem
- Revitalizace nevyužívaných území, včetně revitalizace brownfields
- Potenciál pro dobrovolnictví vyplývající z vysokého počtu studentů a existence aktivní seniorské populace

- Využití potenciálu sociálního podnikání

Hrozby

- Další prohlubování procesu demografického stárnutí bez adekvátní odezvy do městské, sociální a zdravotní infrastruktury
- Nárůst nezaměstnanosti, vysoký (a rostoucí) počet nezaměstnaných absolventů
- Suburbanizační trendy ve stěhování obyvatel (především v okolí města Brna) vytvářející tlak na výstavbu nové infrastruktury občanské vybavenosti
- Snižování dostupnosti bydlení ve vazbě na deregulaci nájemného
- Nárůst počtu osob ohrožených ztrátou bydlení
- Nárůst počtu osob ohrožených předlužením, i ve vazbě na nízkou finanční gramotnost
- Vznik dalších lokalit se specifickými problémy, zejména v Brně (sociálně vyloučené lokality), prostorová koncentrace sociálně patologických jevů
- Nedostatečná prevence a osvěta v oblasti zdraví a zdravého a aktivního stárnutí
- Růst mezinárodní mobility umožňující mj. odchod mladší a vzdělanější části obyvatel do vyspělejších zemí
- Potíže s udržením financování provozní fáze velkých projektů podpořených ze SF 2007-2013 (v sociální sféře)
- Zpřísnění podmínek podpory z ESIF - zvýšení míry povinného kofinancování, omezení předfinancování, zpřísnění podmínek udržitelnosti (hrozba se týká zejména NNO)

7.5 SOUHRNNÁ ANALÝZA SWOT

Souhrnná SWOT analýza je založena na hodnocení jednotlivých faktorů členy příslušné pracovní skupiny. V případě pracovní skupiny „Životní prostředí“ se hodnocení nepodařilo realizovat a bylo proto nahrazeno hodnocením členy zpracovatelského týmu.

Do souhrnné analýzy vstoupily ty faktory (viz následující tabulky), které byly vybrány alespoň polovinou členů příslušné pracovní skupiny. Ty faktory, které byly vybrány více než třemi čtvrtinami členů pracovní skupiny, jsou vyznačené tučně. V rámci obou těchto kategorií jsou již faktory seřazeny náhodně, tedy bez zohlednění jejich významu (důvodem je odlišný počet osob, které hodnotily faktory SWOT v jednotlivých kategoriích, a tedy nemožnost takto podrobného srovnání).

Tabulka 39: Souhrnný přehled silných a slabých stránek

Silné stránky	Slabé stránky
• Systém IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a propracovanou sítí linek se vzájemně navazujícími spoji • Obecně čisté a zdravé životní prostředí (v kontextu hustě zalidněné metropolitní oblasti)	• Špatný stav, zastaralá síť a dlouhodobá podfinancovanost silnic 2. a 3. třídy • Vysoká lokální koncentrace prachových částic a dalších znečišťujících látek v ovzduší v některých částech BMO (důsledek dopravy,

Silné stránky	Slabé stránky
s koncentrací řady lidských činností) • V rámci převážně urbánního prostředí vysoká rozmanitost a atraktivita přírody a krajiny (vzácné biotopy, maloplošná i velkoplošná chráněná území a lokality, fyzickogeografická diverzita) • Tradice kombinované výroby elektrické energie a tepla (kogenerace) • Technologická vyspělost i rozvinutý inovační potenciál oblasti, BMO patří k metropolitním oblastem, kde se daří lokalizovat progresivní hospodářská odvětví • Silné institucionální prostředí pro podporu spolupráce veřejného sektoru vysokých škol, výzkumných organizací a firem, přítomnost etablovaných a respektovaných institucionálních aktérů vyvíjejících činnosti k podpoře rozvojových aktivit (Jihomoravské inovační centrum, Jihomoravské centrum mezinárodní mobility) • Koncentrace infrastruktury pro vědu a výzkum (VaV centra, vědecko-technické parky, inkubátory, nové univerzitní kampusy) díky provedeným masivním investicím • Stabilizovaná sociální skladba obyvatel a kontinuita sociokulturního vývoje • Relativně dobrá dostupnost zdravotnické péče (včetně specializovaných pracovišť v Brně) • Kapacitní globální silniční a železniční napojení na většinu velkých okolních center (Praha, Bratislava, Budapešť, v případě železnice i Vídeň, v případě silnice i Ostrava) • Přítomnost malého mezinárodního letiště, relativní blízkost významných mezinárodních letišť (Vídeň, příp. Praha) • Vysoký podíl domácností napojených na vodovodní přípojku • Dostatečná kapacita zdrojů a rozvodů elektrické energie • Významné soustředění kvalifikované pracovní síly v sektoru VaV, s nejvyšším podílem výzkumných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců VaV • Koncentrace vysokých škol a organizací výzkumu a vývoje • Dobrá kvalita služeb pro podporu podnikatelského prostředí • Dlouhodobě stabilní až mírně rostoucí počet obyvatel metropolitní oblasti • Relativně dobrá dostupnost většiny sociálních služeb • Vysoký podíl vzdělaného obyvatelstva	větrné eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv) • Nedokončený systém protipovodňové ochrany BMO • Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů • Nízká kvalita a relevance problémové orientace výzkumu vedoucí k nízkému aplikačnímu potenciálu • Vysoký podíl absolventů mezi nezaměstnanými, vysoká dlouhodobá nezaměstnanost • Nedostatečná nabídka vhodného bydlení a dalších forem pomoci (služeb) pro specifické cílové skupiny • Chybějící provázanost zdravotních a sociálních služeb včetně domácí a paliativní péče • Nedokončený VMO, tangenty kolem Brna a obchvaty některých sídel BMO, nedokončenost, příp. zastaralost části páteřních radiálních komunikací • Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území • Chybějící, resp. málo modernizované dopravní napojení na Vídeň, vč. letiště • Absence rychlostního napojení severním směrem (R43) • Nízký podíl ekologicky stabilních ploch (daný nejen rozsahem zastavěného území, ale i intenzivní zemědělskou výrobou, malým rozsahem nezemědělské činnosti v krajině a vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze) v jižní části BMO • Setrvalý nárůst hlukové zátěže z automobilové dopravy • Přetrvávající vysoká energetická náročnost regionu: výroba, provoz komerčních a obytných budov, veřejné osvětlení atd. • Chybějící odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna • Chybějící části infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství • Existence ekologických zátěží • Přetrvávající nízká kvalita vzdělávání na ZŠ a SŠ v mezinárodním srovnání • Relativně vysoká nezaměstnanost, zejména ve vybraných obcích v periferních částech oblasti • Nedostatečná dostupnost zázemí pro vědecké pracovníky za zahraničí (např. nabídka mateřských škol pro děti zahraničních

Silné stránky	Slabé stránky
	pracovníků v JMK a další sociální, vzdělávací a volnočasová infrastruktura) • Nedostatek volných ploch pro rozvoj podnikatelské infrastruktury • Absence leteckého spojení na významné uzly • Chybějící různorodá nabídka bydlení pro seniory • Lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb (zejm. pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením), s horší dostupností péče ve venkovských lokalitách • Nízký počet různorodých zařízení s péčí o seniory vzhledem k věkové struktuře a prognózovanému vývoji (včetně specializovaných pracovišť zaměřených na péči o klienty s demencí nebo s Alzheimerovou nemocí)

Tabulka 40: Souhrnný přehled příležitostí a hrozeb

Příležitosti	Hrozby
• Modernizace železničních uzlů vč. brněnského nádraží (i díky pozice Brna jako součásti koridorů č. 22 a č. 23 sítě TEN-T) • Dokončení silničního spojení Brna a Vídně dálnicí/rychlostní silnicí • Postupná modernizace systému čištění odpadních vod díky novým technologiím • Značné rezervy v energetické náročnosti budov a možnostech energetických úspor (relativně snadno dosažitelná výrazná změna) • Posílení atraktivity města a vybraných oblastí BMO (kvalita života, pracovní příležitosti) pro absolventy vysokých škol a vysoce kvalifikovanou pracovní sílu • Změna stávajícího krajského systému financování sociálních služeb (z jednoletého na víceletý systém financování) vedoucí ke zlepšení efektivity a kvality služeb • Potenciál pro dobrovolnictví vyplývající z vysokého počtu studentů a existence aktivní seniorské populace • Využití potenciálu sociálního podnikání • Revitalizace lokalit s nižším sociálním statusem • Výstavba a modernizace páteřních (státem spravovaných) silničních komunikací, aktuálně zejména postupná modernizace dálnice D1 mezi Prahou a Brnem • Nárůst preference pěší, cyklistické a veřejné dopravy před IAD • Proměna zastarávajícího parovodního systému zásobování tepelnou energií na systém horkovodní • Nárůst opětovného využití odpadu (materiálový	• Zpoždění významných silničních i železničních staveb / Nerealizace velkých dopravních staveb nadregionálního významu (R52, R43, zkapacitnění D1, ŽUB, VMO, tangenty) • Dlouhodobý nedostatek finančních zdrojů na údržbu komunikací nižšího řádu vedoucí k trvalému zhoršení jejich stavu • Změny klimatu zvyšující riziko živelních pohrom, zejména záplav (jak rozsáhlých záplav v okolí větších vodních toků, tak přívalových záplav na menších vodních tocích) • Pokračující normativní způsob financování školství a chybějící reforma vysokého školství; malý důraz na kvalitu • Nárůst počtu osob ohrožených ztrátou bydlení • Další prohlubování procesu demografického stárnutí bez adekvátní odezvy do městské, sociální a zdravotní infrastruktury • Snižování dostupnosti bydlení ve vazbě na deregulaci nájemného • Nedostatečné legislativní řešení problematiky budování dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků) • Obtížný konsensus nad územním vedením významných dopravních staveb • Globální změny klimatu vedoucí k nutnosti změn v hospodaření v krajině (nejen opatření k eliminaci dopadů katastrof, ale i k prevenci v podobě obnovy původních ekosystémů apod.) • Neřízená komerční i rezidenční suburbanizace vedoucí k zastavování přírodně a zemědělsky hodnotných částí území • Výhledová nedostačující kapacita zdrojů pitné

a energetický zdroj) i v souvislosti s novými technologiemi • Snížení emisní zátěže díky lepší organizaci dopravy (P+R, veřejná doprava, omezení vjezdu do centra) • Vysoký stupeň otevřenosti české ekonomiky vůči světovým tokům zboží, financí, práce a know-how • Přísun financí do vědy a výzkumu díky posíleným intervencím ESIF na VaV a konkurenceschopnost obecně v novém programovém období • Další posílení pozice BMO z hlediska vědy a výzkumu v rámci České republiky a střední Evropy • Silná vazba na cíle regionální politiky EU v oblasti inteligentního růstu a rozvoje oborů s vysokou přidanou hodnotou • Reforma VŠ vzdělávání (z ní plynoucí zkvalitnění absolventské základny) • Příchod a vznik dalších investic napojených na VaV, včetně kreativních odvětví • Vysoký potenciál pro specifické formy cestovního ruchu (městská i venkovská turistika, kongresová turistika) • Revitalizace nevyužívaných území, včetně revitalizace brownfields • Růst mezinárodní mobility podporující příchod vzdělaných a kvalifikovaných obyvatel	vody (i v kontextu globálních změn klimatu), z nichž navíc všechny významné leží mimo území kraje • Existence velkých kapacit ke skládání, které není a v budoucnu nebude preferovaným způsobem nakládání s odpady • Pokračování útlumu zájmu o nematuritní obory, především ve velkých městech • Pokračující živelná suburbanizace ohrožující koncepční a vyvážený hospodářský rozvoj jádrové oblasti BMO (dopravní a technická infrastruktura, občanská vybavenost) • Neúplná transformace českého školství, které selhává při budování lidského kapitálu • Potíže s udržení financování velkých projektů podpořených ze SF 2007-2013 • Negativní populační vývoj a stárnutí obyvatelstva • Nárůst nezaměstnanosti, vysoký (a rostoucí) počet nezaměstnaných absolventů • Nárůst počtu osob ohrožených předlužením, i ve vazbě na nízkou finanční gramotnost
--	--

8 ANALÝZA STAKEHOLDERŮ

Analýza stakeholderů byla pořízena jako pracovní materiál pro definování významu potenciálních aktérů implementace ISR BMO ITI. Vedle nositele ITI, tedy statutárního města Brna, jsou identifikováni také potenciální významní nositelé projektů a subjekty, které mají ve sledované problematice v zájmovém území nebo jeho části vliv. Analýza stakeholderů byla pořízena zejména s účelem podpůrného nástroje pro nominování subjektů do pracovních skupin pro implementaci ISR BMO ITI. Jejich složení bude vycházet z pracovních skupin ustavených během zpracování ISR BMO ITI.

Analýza stakeholderů byla zpracována ve formě přehledných tabulek, které jsou uvedeny níže v dokumentu. U každého aktéra byl definován jeho význam na danou problematiku v zájmovém území, který sestává z územní a tematické působnosti, a míra potenciálního vlivu na implementaci ISR BMO ITI. Míra vlivu (ve smyslu implementace ISR BMO ITI) byla definována v rámci čtyř kategorií na základě následujících kritérií:

- klíčový vliv – nositel ITI (tedy statutární město Brno);
- vysoký vliv – příjemce, aktivní stakeholder (řídí problematiku v území);
- střední vliv – příjemce, pasivní stakeholder (ovlivňuje problematiku v území);
- nízký vliv – příjemce nebo ne-příjemce podpory s malým nebo žádným vlivem na problematiku v území.

8.1 DOPRAVA A MOBILITA

Tabulka 41: Analýza stakeholderů v oblasti dopravy a mobility

Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor dopravy, Odbor územního plánování a rozvoje, Odbor investiční)	území města - objednatel MHD, správce části infrastruktury, koncepční činnost; zázemí města - nepřímý vliv	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor dopravy, Odbor územního plánování)	celé území (objednatel veřejné dopravní obslužnosti, koordinátor IDS, správce regionální silniční infrastruktury)	vysoký
SÚS JMK	správce regionální silniční infrastruktury	vysoký
DP města Brna, a.s.	provozovatel MHD na území města; zázemí – nepřímý vliv	střední
Brněnské komunikace, a.s.	správce části infrastruktury na území města; zázemí – nepřímý vliv	střední
KORDIS JMK, a.s.	koordinátor IDS JMK	vysoký
ostatní města a obce	území daného města/obce (správce části infrastruktury), hromadná doprava - nepřímý vliv	střední
České dráhy, a.s.	provozovatel veřejné dopravní obslužnosti, správce některých dotčených objektů	střední
dopravci IDS JMK (autobusy)	provozovatel veřejné dopravní obslužnosti	střední
SŽDC	správce železniční infrastruktury	střední

Stakeholder	Význam	Vliv
ŘSD	správce celostátní silniční infrastruktury	střední
Centrum dopravního výzkumu	odborná veřejnost	nízký

8.2 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Tabulka 42: Analýza stakeholderů v oblasti životního prostředí

Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor životního prostředí, Odbor správy majetku, Odbor vodního a lesního hospodářství a zemědělství, Odbor územního plánování a rozvoje, Odbor investiční)	území města - správce infrastruktury, regulátor; zázemí města - nepřímý vliv	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor životního prostředí, Odbor územního plánování a rozvoje)	koordinátor regionální politiky, regulátor	vysoký
ostatní města a obce	správce infrastruktury	střední
Povodí Moravy, s.p.	správce vodohospodářské infrastruktury	vysoký
SAKO Brno, a.s.	služby v oblasti odpadového hospodářství	vysoký
Brněnské vodárny a kanalizace, a.s.	provozování a správa vodáren, vodovodu a kanalizace	vysoký
Technické sítě Brno, a.s.	provoz veřejného osvětlení a kolektorové sítě v Brně; zázemí města – nepřímý vliv	střední
Teplárny Brno	výroba a rozvod tepelné energie	vysoký
neziskové organizace (Nadace Partnerství, Veronica, ČSOP apod.)	odborná veřejnost	nízký
ČIŽP	státní regulátor	střední
AOPK ČR	gestor ochrany přírody a krajiny, nositel projektů, regulátor částí území	vysoký

8.3 VZDĚLÁVÁNÍ A KONKURENCESCHOPNOST

Tabulka 43: Analýza stakeholderů v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti

Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor investiční, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy)	zřizovatel MŠ a ZŠ, vlastník rozvojových zón, regulátor/stimulátor rozvoje	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor regionálního rozvoje, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy)	zřizovatel SŠ a VOŠ, aktivní hybatel a regulátor rozvojové politiky	vysoký
ostatní města a obce	zřizovatel MŠ a ZŠ, vlastník rozvojových zón, regulátor/stimulátor rozvoje	střední
Úřad práce	gestor státu na trhu práce	vysoký
Krajská hospodářská komora jižní Moravy	reprezentant podnikatelské sféry na krajské, resp. nadmístní úrovni	střední

Stakeholder	Význam	Vliv
Regionální hospodářská komora Brno	reprezentant podnikatelské sféry na krajské, resp. nadmístní úrovni	střední
Regionální rozvojová agentura jižní Moravy	administrace programů, konzultační činnost, asistence zahraničním investorům, příprava projektů, činnost v území (regenerace brownfieldů apod.)	střední
Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest	gestor státu v oblasti rozvoje podnikání, donátor rozvoje podnikání	vysoký
JIC	podpora firmám a výzkumným subjektům, spolupráce mezi průmyslem, výzkumnými pracovišti a veřejnou správou	vysoký
Centrum vzdělávání všem	celoživotní vzdělávání, kariérní poradenství	vysoký

8.4 SOCIÁLNÍ OBLAST

Tabulka 44: Analýza stakeholderů v sociální oblasti

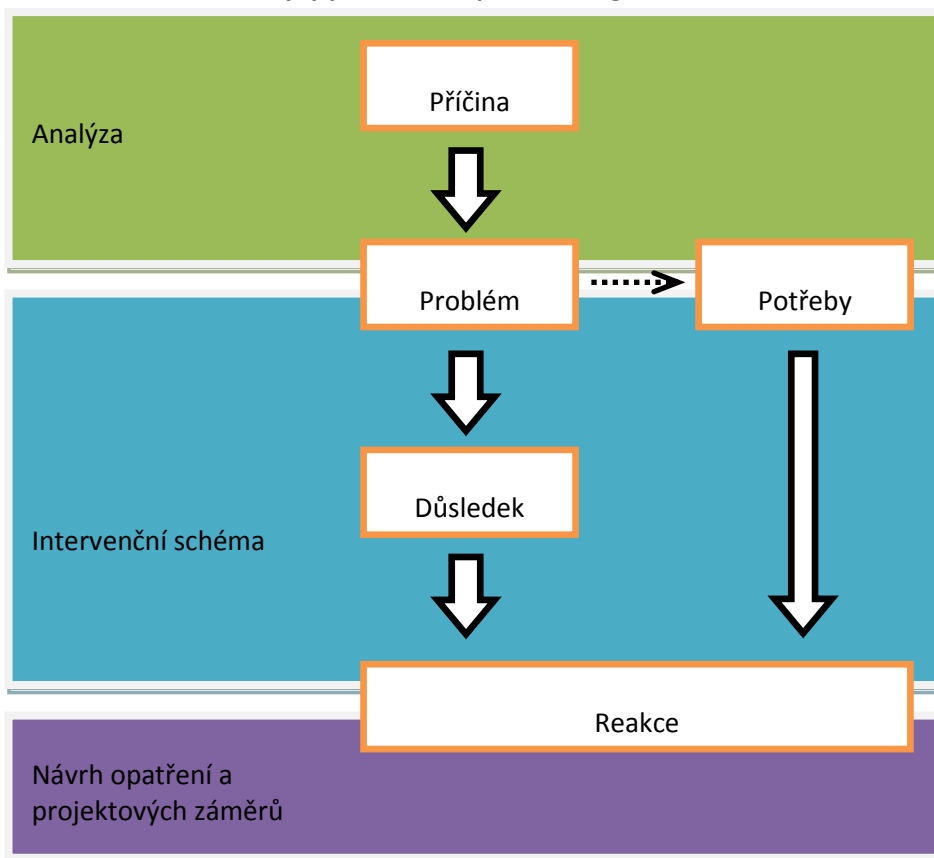
Stakeholder	Význam	Vliv
SMB/MMB (Odbor sociální péče, Odbor zdraví)	zřizovatel zařízení sociálních služeb, nositel komunitního plánování, gestor ve vybraných oblastech	klíčový
JMK/KÚ JMK (Odbor sociální péče, Odbor zdravotnictví)	zřizovatel zařízení soc. služeb a zdravotnických zařízení, koordinátor regionální politiky v soc. a zdrav. oblasti, donátor soc. a zdrav. oblasti	vysoký
ostatní města a obce	zřizovatel zařízení soc. služeb, nositel komunitního plánování, gestor ve vybraných oblastech	střední
Agentura pro soc. začleňování	gestor státu v politice soc. začleňování	vysoký
Úřad práce	gestor státu na trhu práce	vysoký
neziskové organizace poskytující sociální a zdravotní služby (Diakonie ČCE, Česká katolická charita, Člověk v tísni a další)	poskytovatelé sociálních a zdravotních služeb, nositelé projektů	střední

9 ANALÝZA PROBLÉMŮ

Formulace problémů rozvoje zájmového území představuje v procesu tvorby ISR BMO ITI významný mezník, neboť ukazuje, v jakých oblastech (tématech) se koncentrují problémy regionu a na co tedy při plánování jeho dalšího rozvoje zaměřit pozornost. Tvoří pomyslné přemostění analytické a strategické části dokumentu. Problém je možné definovat jako rozpor mezi žádoucím stavem a stavem současným (popsaným v analýze). Problémy byly identifikovány pomocí expertního hodnocení, při němž byly významně zohledněny již provedené analýzy. Jedná se tudíž o kvalitativní analýzu.

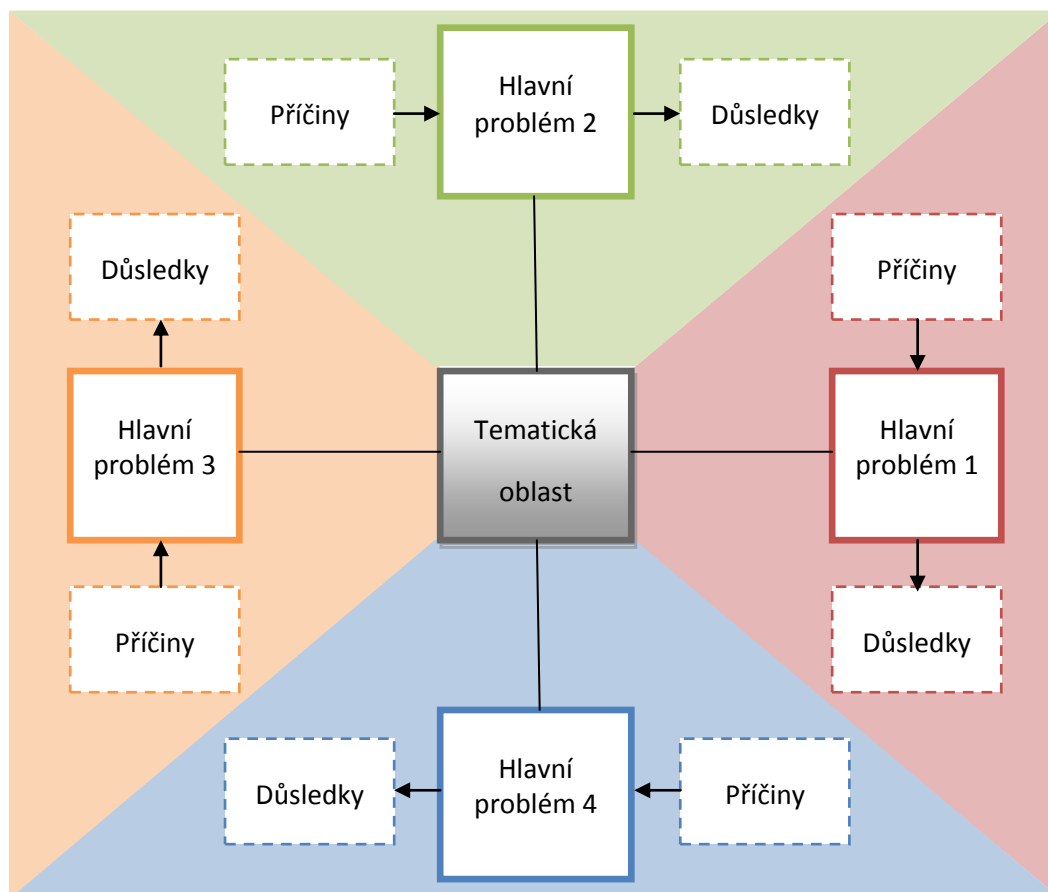
Pro identifikaci a popis problémů byl využit rámec „příčina – problém – důsledek – potřeby“ (viz obrázek). Jednotlivé problémy jsou při využití tohoto rámce popsány v jednotné struktuře, kdy každý z nich je vysvětlen výčtem (řetězcem) příčin a důsledků. Zmíněny jsou (není-li uvedeno jinak) ejména důsledky, které se již v současné době projevují. Analýza problémů se tak stává cenným základem pro návrh intervenční logiky, kterou v podobě „teorie změny“ využívají mj. nové operační programy. Při formulaci problémů je třeba mít na paměti, že ne všechny mohou být řešeny intervencemi ze strany nositele integrované strategie (především s ohledem na věcné zaměření regionální politiky EU v ČR v programovém období 2014–20), která tudíž na všechny identifikované problémy nemůže reagovat. Jednotlivé problémy tak nemusí mít přímou odezvu v intervenční logice a návrhu projektových záměrů.

Obrázek 1: Pozice analýzy problémů a potřeb v logice ISR BMO ITI

Analýza problémů je členěna podle 4 tematických oblastí vymezených již v rámci SWOT analýzy. V rámci každé z těchto tematických oblastí je definováno několik hlavních problémů. Každý z nich je následně stručně popsán ze současného pohledu a z hlediska střednědobé budoucnosti a je doplněn výčtem příčin a důsledků tak, jak naznačuje následující schéma.

Obrázek 2: Členění problémové analýzy

Na konci kapitoly je připojeno souhrnné schéma problémů, které naznačuje vazby mezi jednotlivými hlavními problémy v rámci jedné tematické oblasti, případně také v tematických oblastech jiných.

9.1 DOPRAVA A MOBILITA

Brněnská metropolitní oblast je urbanizovaným regionem se zvyšujícími se nároky na mobilitu obyvatel, která je nezbytným předpokladem pro vnější konkurenceschopnost regionu (lákání nových investorů a udržení těch stávajících, mobilita pracovních sil) i pro kvalitu života obyvatel (dostupnost služeb). Přitom se však potýká s přetíženou silniční sítí v důsledku nedostavěné páteřní silniční infrastruktury napojující tuto oblast na okolní centra nebo tvořící páteř dopravy v rámci oblasti. V případě železniční infrastruktury pak oblast limituje nedostatečná propustnost železničního uzlu Brno a zcela nevyhovující, fyzicky i morálně zastaralé brněnské hlavní nádraží. V obou případech brání vybudování některých zásadních staveb nejen nedostatek finančních prostředků, ale také nedostatečný společenský konsensus nad potřebou těchto staveb a zejména pak nad jejich podobou a územním trasováním. Veřejná doprava v oblasti je integrovaná v rámci IDS Jihomoravského kraje,

prohloubení její integrace však brání dosud převážně oddělené dopravní módy a konflikty v místech přestupu. Veřejná doprava je přes některé realizované investice stále z velké části bariérová. To platí i pro pěší dopravu, která se navíc potýká se sníženou bezpečností v místech kontaktu s dopravou silniční, případně železniční a cyklistickou. Cyklistická doprava je v oblasti dosud rozvinutá málo, a pokud již byly realizovány některé úseky cyklostezek, jedná se zpravidla o úseky určené primárně pro rekreaci. V oblasti bylo dosud vybudováno minimum cyklostezek pro každodenní pohyb obyvatel, což snižuje jejich mobilitu při vyjíždce za prací, do škol a za službami.

9.1.1 NEDOSTAVĚNÁ INFRASTRUKTURA PRO SILNIČNÍ A ŽELEZNIČNÍ DOPRAVU

Brněnská metropolitní oblast má dobré napojení na řadu velkých okolních center. Napojení na některá z nich je však nevyhovující z hlediska jízdní doby či kvality dopravní cesty. Problematické je zejména silniční napojení na Vídeň, kde dosud není dobudovaná rychlostní silnice, a na Prahu, kde se zpožděním začíná potřebná rekonstrukce dálnice D1, a dále železniční spojení na Přerov, které vyžaduje zásadní modernizaci. Vedle toho se značné infrastrukturní deficity vyskytují také uvnitř Brněnské metropolitní oblasti. V páteřní dopravní síti chybí řada úseků městského okruhu. Železniční uzel Brno má nízkou propustnost a zejména samotné brněnské hlavní nádraží je v nevyhovující poloze na hranici propustnosti a bez možnosti jejího navýšení, navíc je fyzicky i morálně zastaralé. Zásadním problémem je přetížená síť silnic nižšího řádu (silnice II. a III. třídy), jejichž parametry neodpovídají rostoucí dopravní zátěži (důsledek komerční a rezidenční suburbanizace) a vyskytují se na nich četná konfliktní místa. Stav těchto silnic zhoršuje napojení zejména menších měst a venkovských obcí BMO na páteřní dopravní síť, zejména pak na síť TEN-T. V regionu není uspokojivě vyřešena vazba mezi jednotlivými dopravními módy v oblasti nákladní dopravy a logistiky a chybí také širší zapojení informačních systémů a telematika, což snižuje efektivitu dopravy jako odvětví. Tyto skutečnosti zásadním způsobem snižují mobilitu obyvatel v regionu, resp. brání plnému využití rozvojového potenciálu regionu a jeho vnější konkurenceschopnosti. Nedobudovaná infrastruktura v hustě zalidněné oblasti BMO má také negativní dopady na životní prostředí především v důsledku nadměrného znečištění ovzduší a hlukové zátěže.

Hlavní příčiny problému

- Nedostatečné finanční prostředky z veřejných rozpočtů na dopravní stavby
- Nekoncepční postup státu při rozvoji dopravní infrastruktury (v minulosti časté změny v prioritizaci státních investic do dopravní infrastruktury)
- Nedostatečné legislativní řešení problematiky budování dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků)
- Obtížný konsensus nad územním vedením významných dopravních staveb
- Dlouhodobý nedostatek finančních zdrojů na údržbu komunikací nižšího řádu vedoucí k trvalému zhoršení jejich stavu
- Pokračující rozvoj infrastruktury jednotlivých dopravních modů bez jejich vzájemné provázanosti
- Proces suburbanizace vedoucí ke zvýšeným nárokům na dopravní obslužnost okrajových částí Brna a jeho zázemí
- Dosud jen částečné využití ICT systémů a telematiky v dopravě

Hlavní důsledky problému

- Zpoždění významných silničních i železničních staveb
- Nedokončený VMO, tangenty kolem Brna a obchvaty některých sídel BMO, nedokončenost, příp. zastaralost části páteřních radiálních komunikací
- Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území
- Chybějící, resp. málo modernizované dopravní napojení na Vídeň a na vídeňské letiště
- Absence rychlostního napojení severním směrem (R43)
- Špatný stav, zastaralá síť a dlouhodobá podfinancovanost silnic 2. a 3. třídy
- Nedostatečná modernizace a nízká efektivita dopravy jako odvětví
- Četné negativní dopady dopravy na životní prostředí
- Nízká multimodalita v nákladní dopravě

9.1.2 NEDOSTATEČNĚ VYSOKÉ ZASTOUPENÍ UDRŽITELNÝCH FOREM DOPRAVY

Veřejná doprava v regionu (resp. celém Jihomoravském kraji) je propojena prostřednictvím IDS JMK. Tento systém pracuje s jednotnými tarify, s jednotně vytvořenou sítí linek a časovou provázaností spojů. Integrace tohoto systému však není úplná – komplikuje jej především prostorová oddělenost a neprovázanost jednotlivých dopravních módů na přestupních terminálech (vlak–autobus, tramvaj–autobus, automobil–vlak, kolo–vlak atd.) a absence systémů P+R, K+R, B+R. Veřejná doprava je mimoto reálně dosud málo preferovaná vůči automobilové dopravě (např. provoz na křižovatkách), systém dosud málo využívá ICT. Infrastruktura především pro tramvajovou a trolejbusovou dopravu uvnitř Brna rychle zastarává a její stav a také prostorové vedení jednotlivých tratí neodpovídají aktuálním požadavkům. Ty jsou v posledních letech ovlivňovány zejména novými lokalitami, kde se koncentruje zaměstnanost a bydlení. Jedná se zejména o nová výzkumná centra (např. Kampus Bohunice nebo Český technologický park) a obytné komplexy (např. Kamechy).

Pěší doprava v regionu je vystavena několika rizikům. Předně je to zhoršená bezpečnost pohybu pěších osob v místech kontaktu se silniční dopravou. Platí to jak pro intravilány Brna a dalších velkých měst, kde je řada přechodů pro chodce v místech vysokou intenzitou dopravy nepřehledná nebo jinak nebezpečná, tak i pro menší sídla a mezilehlý prostor, kde chodníky často chybějí a intenzita dopravy zde přitom v posledních letech i několikanásobně vzrostla. Pěší doprava se dále potýká s přetrvávající bariérovostí (přes četné investice v posledních letech). Také v cyklistické dopravě je řada nebezpečných úseků, cyklisté jsou nuceni v důsledku nedobudované sítě cyklostezek často používat frekventované silnice a ulice uvnitř měst. Cyklistické stezky vedou pouze v několika místech a zpravidla byly dosud budovány spíše pro rekreační účely, nikoli pro každodenní pohyb obyvatel (vyjíždka za prací, do škol a za službami).

Podvyužívání udržitelných forem dopravy je jedním z hlavních důvodů nárůstu IAD, negativních dopadů dopravy na životní prostředí a nedostatečně variabilní mobility obyvatelstva.

Hlavní příčiny problému

- Nedostatek reálných opatření k preferenci veřejné dopravy před IAD

- Absence širšího společenského konsensu nad rolí a potřebou rozvoje veřejné dopravy jako plnohodnotné alternativy vůči IAD
- Pokračující rozvoj infrastruktury jednotlivých dopravních modů bez jejich vzájemné provázanosti
- Nedostatečná prostupnost železničního uzlu Brno, absence Severojižního kolejového diametru, nízká kapacita dalších železničních tratí v území
- Převaha dopravní funkce náměstí, ulic, železničních a tramvajových tratí, nízká humanizace veřejného prostoru
- Zastaralá podoba velké části páteřních ulic a náměstí s nevyhovující interakcí automobilové, veřejné (vč. kolejové), pěší a cyklistické dopravy a rovněž s funkčně a esteticky nevyhovujícím urbanistickým řešením
- Stagnace rozvoje infrastruktury pro kolejovou dopravu uvnitř Brna, zejména sítě tramvajových tratí nereflektujících prostorové změny v BMO v posledních dvou desetiletích
- Budování nových center zaměstnanosti a bydlení bez vazby na udržitelnou dopravu
- Uživatelsky málo atraktivní prostředí dopravních terminálů (ná vaznost železniční dopravy na ostatní druhy veřejné dopravy (zejména MHD), absence dopravních terminálů v rámci IDS)
- Dosud jen částečné využití ICT systémů a telematiky ve veřejné dopravě
- Málo kapacitní a uživatelsky neatraktivní návaznost IAD na veřejnou dopravu vč. MHD, absence záchytných parkovišť P+R
- Přetrvávající bariéry ve veřejné dopravě (přes četné bezbariérové úpravy zastávek, terminálů a vozidel zejména v rámci brněnské MHD)
- Zastaralost vozového parku ve veřejné dopravě
- Deficity v infrastruktuře pro cyklistickou dopravu (chybějící úseky cyklostezek a vybavenost cyklostezek, absence cyklopruhů na většině významných komunikací v intravilánu)
- Výrazná konfliktnost pěší a cyklistické dopravy s dopravou silniční

Hlavní důsledky problému

- Zhoršená bezpečnost v cyklistické a pěší dopravě
- Nedostatečné využití veřejné dopravy (vzhledem k jejímu potenciálu), zhoršená uživatelská atraktivita a nízké využití veřejné dopravy
- Slabá role cyklistické dopravy v její funkci každodenního přesunu obyvatel za prací a do škol v metropolitním prostoru
- (Nadměrné) negativní dopady dopravy na životní prostředí

9.2 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Brněnská metropolitní oblast má v podmínkách hustě zalidněných metropolí s velkou koncentrací lidských aktivit relativně zdravé životní prostředí. Některé jeho složky však vykazují zhoršenou kvalitu, navíc s trendem prohlubování daného problému. Zásadní jsou problémy se znečištěním ovzduší (zejména pak prachovými částicemi) a s hlukovou zátěží. V některých lokalitách se vyskytují ekologické zátěže. S životním prostředím úzce souvisí i nedobudovaná technická infrastruktura, což zhoršuje stav životního prostředí i hrozbu některých environmentálních rizik. Region, resp. lidské aktivity, které se v něm odehrávají, vykazují poměrně vysokou energetickou náročnost.

9.2.1 ZHORŠENÝ STAV OVZDUŠÍ A HLUKOVÁ ZÁTĚŽ

Ovzduší v relativně velké části regionu vykazuje nadlimitní koncentrace některých znečišťujících látek. Hlavním problémem ovzduší v BMO jsou prachové částice různých frakcí, které představují problém především v blízkosti hlavních dopravních os (prachové částice z dopravy), ale také v oblastech s vysokým zorněním půdy (prachové částice jako důsledek větrné eroze půd). Znečištění ovzduší ze stacionárních zdrojů je méně významné, v některých lokalitách je však rovněž problematické (zejména starší zástavba se zastaralým lokálním topením využívajícím pevná paliva). Doprava je také dominantní příčinou hlukové zátěže území.

Hlavní příčiny problému

- Vysoké zornění půdy zhoršující znečištění ovzduší prachovými částicemi
- Vysoké intenzity silniční dopravy
- Absence protihlukových opatření
- Používání starých spotřebičů na pevná paliva zejména v domácnostech
- Nedostatek opatření ke zlepšení imisní situace v sídlech (zeleň, vodní prvky apod.)

Hlavní důsledky problému

- Zvýšené koncentrace znečišťujících látek, zejména pak prachových látek v ovzduší
- Zvýšená hluková zátěž obyvatel a její nárůst

9.2.2 NEDOBUDOVANÁ TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Brněnská metropolitní oblast nemá dobudované jednotlivé složky technické infrastruktury. Zásadně chybí odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna, stejně jako vodovodní přípojky v řadě lokalit. Některé složky technické infrastruktury (např. centrální zásobování teplem) jsou v řadě míst zastaralé a vyžadují modernizaci. Systém odpadového hospodářství je postupně modernizován, některé složky potřebné infrastruktury pro likvidaci a separaci odpadu či pro jeho další využití však v území chybějí.

Hlavní příčiny problému

- Chybějící odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna
- Chybějící části infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství
- Dosud spíše slabé využití technické infrastruktury Brna pro okolní města a obce

Hlavní důsledky problému

- Lokálně zhoršená kvalita půd, zhoršená kvalita povrchových a podzemních vod
- Neúplně využitý potenciál pro třídění a likvidaci odpadu a pro jeho další využití

9.2.3 VYSOKÁ ENERGETICKÁ NÁROČNOST REGIONU

Všechny metropolitní oblasti v České republice jsou energeticky náročnými regiony. Veřejné budovy (úřady, školy, zdravotnická zařízení atd.) jen pozvolna procházejí modernizací spojenou se snížením energetické náročnosti příslušných objektů (zateplení fasády, snížení energetických ztrát dveřních a okenních výplní atd.). Vysokou energetickou náročnost vykazují také některé složky technické infrastruktury, např. veřejné osvětlení.

Hlavní příčiny problému

- Energeticky náročná výroba, provoz komerčních a obytných budov, veřejné osvětlení atd.
- Nízká míra osvěty mezi obyvateli ohledně možností energetických úspor, energeticky méně náročných řešení atd.
- Malý počet lokálních zdrojů a obnovitelných zdrojů energie

Hlavní důsledky problému

- Nehospodárny provoz budov, nehospodárná výroba
- Vysoká spotřeba energie ve výrobě, v provozu budov, veřejném osvětlení atd.
- Nízká míra energetické soběstačnosti oblasti

9.2.4 EXISTENCE VÝZNAMNÝCH ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK

Zásadními environmentálními riziky regionu jsou aktuálně především povodně. V BMO je postupně budován systém protipovodňové ochrany, některé části regionu však dosud před povodněmi chráněné nejsou. Do budoucna lze očekávat čím dál častější potíže také se suchem (BMO patří k nejsušším částem Česka). BMO se potýká také s několika dalšími, na první pohled méně zjevnými environmentálními riziky. Mezi ně patří mj. půdní eroze a degradace a existence ekologických zátěží. Problém environmentálních rizik umocňuje skutečnost, že BMO má relativně vysoký podíl ekologicky nestabilních ploch (zastavěná území, orná půda atd.) a že zejména podíl zastavěných ploch roste, což nepřímo zhoršuje např. rozsah povodní nebo půdní eroze.

Hlavní příčiny problému

- Nízký podíl ekologicky stabilních ploch (daný nejen rozsahem zastavěného území, ale i intenzivní zemědělskou výrobou, malým rozsahem nezemědělské činnosti v krajině a vysokým podílem orné půdy na celkové rozloze) v jižní části BMO
- Změny klimatu zvyšující riziko živelních pohrom, zejména záplav a sucha
- Existence území dlouhodobě znečištěných někdejší hospodářskou činností
- Velký počet tzv. brownfields v Brně i v dalších městech, příp. obcích v oblasti
- Nedokončený systém protipovodňové ochrany BMO

Hlavní důsledky problému

- Lokální ekologické zátěže vyžadující nákladnou sanaci daného území
- Hrozba ničivých povodní, výhledově i sucha
- Značná eroze a degradace půd

9.3 KONKURENCESCHOPNOST A VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturálních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace (Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje 2014–2020, někdy nazývaná také RIS4). Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli, a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO.

Aplikační potenciál produkovaných výsledků VaV je až na výjimky slabý. Přetrvává situace slabého přenosu výsledků VaV do praxe a komerčního využití.

Klíčovým předpokladem udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO jsou lidské zdroje. V rámci BMO se projevují rozdíly v kapacitách a vybavení škol a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna. Není doposud zajištěn funkční systém přípravy lidských zdrojů tak, aby generoval dostatečný počet absolventů s vhodnou kvalifikací pro potřeby preferovaných oborů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak příchozích. Vzhledem k nedokončené reformě školského systému (včetně vysokých škol) se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol, vedoucí k problematické kvalitě vzdělání absolventů a nevhodné skladbě oborů.

9.3.1 NEDOSTATEK VHODNĚ KVALIFIKOVANÝCH A KONKURENCESCHOPNÝCH LIDSKÝCH ZDROJŮ

Klíčovým předpokladem udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO jsou lidské zdroje. V rámci BMO se projevují rozdíly v kapacitách a vybavení škol a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna. Není doposud zajištěn funkční systém přípravy lidských zdrojů tak, aby generoval dostatečný počet absolventů s vhodnou kvalifikací pro potřeby preferovaných oborů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak příchozích. Vzhledem k nedokončené reformě školského systému (včetně vysokých škol) se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol, vedoucí k problematické kvalitě vzdělání absolventů a nevhodné skladbě oborů.

Hlavní příčiny problému

- Přetrvávající nízká kvalita vzdělávání na ZŠ a SŠ v mezinárodním srovnání
- Pokračování útlumu zájmu o nematuritní obory, především ve velkých městech
- Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů
- Pokračující normativní způsob financování školství a chybějící reforma vysokého školství; malý důraz na kvalitu
- Problémy s udržením vysoce kvalifikovaných (zahraničních) pracovníků ve VaV a podnicích s vysokou HPH, daných nedostatečným rozvojem sociálního zázemí
- Negativní populační vývoj a stárnutí obyvatelstva

Hlavní důsledky problému

- Vysoký podíl absolventů mezi nezaměstnanými, vysoká dlouhodobá nezaměstnanost
- Možné problémy s naplněním cílů a udržitelnosti velkých projektů infrastruktury VaV provedených v minulých letech
- Snížení přílivu PZI s vysokou přidanou hodnotou
- Odchod významných investorů, zejména těch s VaV a inovačním potenciálem

9.3.2 NEVYROVNANÉ PODMÍNKY PRO ROZVOJ KONKURENCESCHOPNÝCH ODVĚTVÍ

V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturálních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS4. Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli, a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO.

Hlavní příčiny problému

- Koncentrace infrastruktury pro vědu, výzkum a inovace (VaV centra, vědecko-technické parky, inkubátory, nové univerzitní kampusy) díky provedeným masivním investicím, takřka výhradně na území města Brna
- Pokračující živelná suburbanizace ohrožující koncepční a vyvážený hospodářský rozvoj jádrové oblasti BMO (dopravní a technická infrastruktura, občanská vybavenost)

Hlavní důsledky problému

- Relativně vysoká nezaměstnanost, zejména ve vybraných obcích v periferních částech oblasti
- Nízký aplikační potenciál výsledků VaV (dáno rovněž vlivem nízké kvality a relevance problémové orientace výzkumu)

9.3.3 DLOUHODOBĚ NADPRŮMĚRNÁ NEZAMĚSTNANOST V BRNĚ

Trh práce v regionu je ovlivňován celkovou transformací ekonomiky, která se výrazně promítla do odvětvové skladby zaměstnanosti, kde dochází k poklesu zaměstnanosti a významu sekundéru na úkor terciérního sektoru.

Vyšší míru nezaměstnanosti JMK vykazují periferní okresy (Hodonín, Znojmo), ale i samotné město Brno, kde se míra nezaměstnanosti zvyšuje a v posledních 10 letech se drží nad republikovým průměrem. Brno se dlouhodobě v porovnání s 10 největšími městy ČR umísťuje až na 6.–7. pozici v celkové míře nezaměstnanosti. Ta vykazuje překvapivě vyšší hodnotu, než by se u města velikosti Brna dala předpokládat. Může to mj. souviset s velkým počtem absolventů, kteří každoročně přispívají k vysoké konkurenci na místním trhu práce (o pracovní místa se ucházejí i absolventi brněnských univerzit, kteří mají trvalé bydliště mimo BMO), nebo i s procesem suburbanizace, který způsobuje „odliv“ ekonomicky nejaktivnějších obyvatel za hranice města Brna (sice pracují v Brně, ale trvalé bydliště mají v zázemí Brna).

Problémem BMO je také vysoká dlouhodobá nezaměstnanost. Vliv na tento stav má opět proces suburbanizace, kdy lidé v mladším věku odcházejí do zázemí města, kde mají trvalé bydliště (nízká nezaměstnanost okresů Brno-venkov, Vyškov), a ve městě zůstávají absolventi a starší lidé. Index stáří města Brna je jeden z nejvyšších v porovnání s ostatními velkými městy ČR.

Hlavní příčiny problému

- Strukturální změny ekonomiky (transformace brněnského průmyslu)
- Globální ekonomická krize
- Neefektivní služby zaměstnanosti
- Skladba SŠ a VŠ absolventů neodpovídá potřebám zaměstnavatelů a potenciálních investorů
- Proces suburbanizace - odchod mladé populace a stárnutí města
- Vysoká konkurence na trhu práce daná vysokým počtem zaměstnanců bez trvalého bydliště v Brně

Hlavní důsledky problému

- Zhoršování socioekonomické situace nezaměstnaných obyvatel, snižování jejich životní úrovně
- Zvyšování dlouhodobé a strukturální nezaměstnanosti
- Ztráta lidského kapitálu

9.4 SOCIÁLNÍ OBLAST A ZDRAVÍ

9.4.1 EXISTENCE SKUPIN OSOB SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH A OHROŽENÝCH SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM

Infrastruktura sociálních služeb neodpovídá zcela aktuálním a očekávaným požadavkům a potřebám obyvatel Brněnské metropolitní oblasti. Ve střednědobém výhledu jsou ohroženy zejména některé cílové skupiny, a to senioři (a osoby o ně pečující), rodiny s dětmi, osoby se zdravotním postižením, osoby s duševním onemocněním, a dále osoby, které se ocitnou v nepříznivé životní situaci (např. v důsledku ztráty zaměstnání). Problémy se rovněž koncentrují na území vyloučených lokalit.

Hlavní příčiny problému

- Starší věková struktura obyvatel a další prognózované stárnutí obyvatel
- Ne zcela odpovídající nabídka všech potřebných sociálních a návazných služeb pro specifické cílové skupiny (např. osoby se zdravotním postižením, osoby s duševní poruchou, senioři)
- Neprovázanost sociálních, zdravotních a návazných služeb (včetně návaznosti na služby zaměstnanosti)
- Deregulace nájemného a transformace bydlení
- Neexistence dostatečné nabídky sociálního bydlení
- Nízká funkční a finanční gramotnost specifických cílových skupin
- Nerozvinutý sektor sociální ekonomiky

Hlavní důsledky problému

- Existence a riziko dalšího rozšiřování sociálně vyloučených lokalit s koncentrací sociálně patologických jevů
- Další růst počtu sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením
- Riziko budoucí sociální destabilizace
- Růst nezaměstnanosti

9.4.2 NEVYHOVUJÍCÍ KVALITA VYBRANÝCH SPECIALIZOVANÝCH ZDRAVOTNICKÝCH SLUŽEB

Na území BMO, resp. z města Brna je poskytována specializovaná a superspecializovaná zdravotní péče pro široké zázemí. Nicméně některé vybrané specializované zdravotnické služby, jako například v oblasti neonatologie (perinatologie), nejsou dostupné v potřebné kvalitě. Dále, vzhledem k vývoji a trendům v oblasti psychiatrické péče lze konstatovat, že na území BMO není dostatečně zajištěna obyvatelům aglomerace potřebná péče, která by byla deinstitutionalizovaná a co nejbližší sociálnímu prostředí pacienta.

Hlavní příčiny problému

- Podinvestování některých vysoce specializovaných zdravotnických služeb (vybavení)
- Dosud nerealizovaná reforma psychiatrické péče

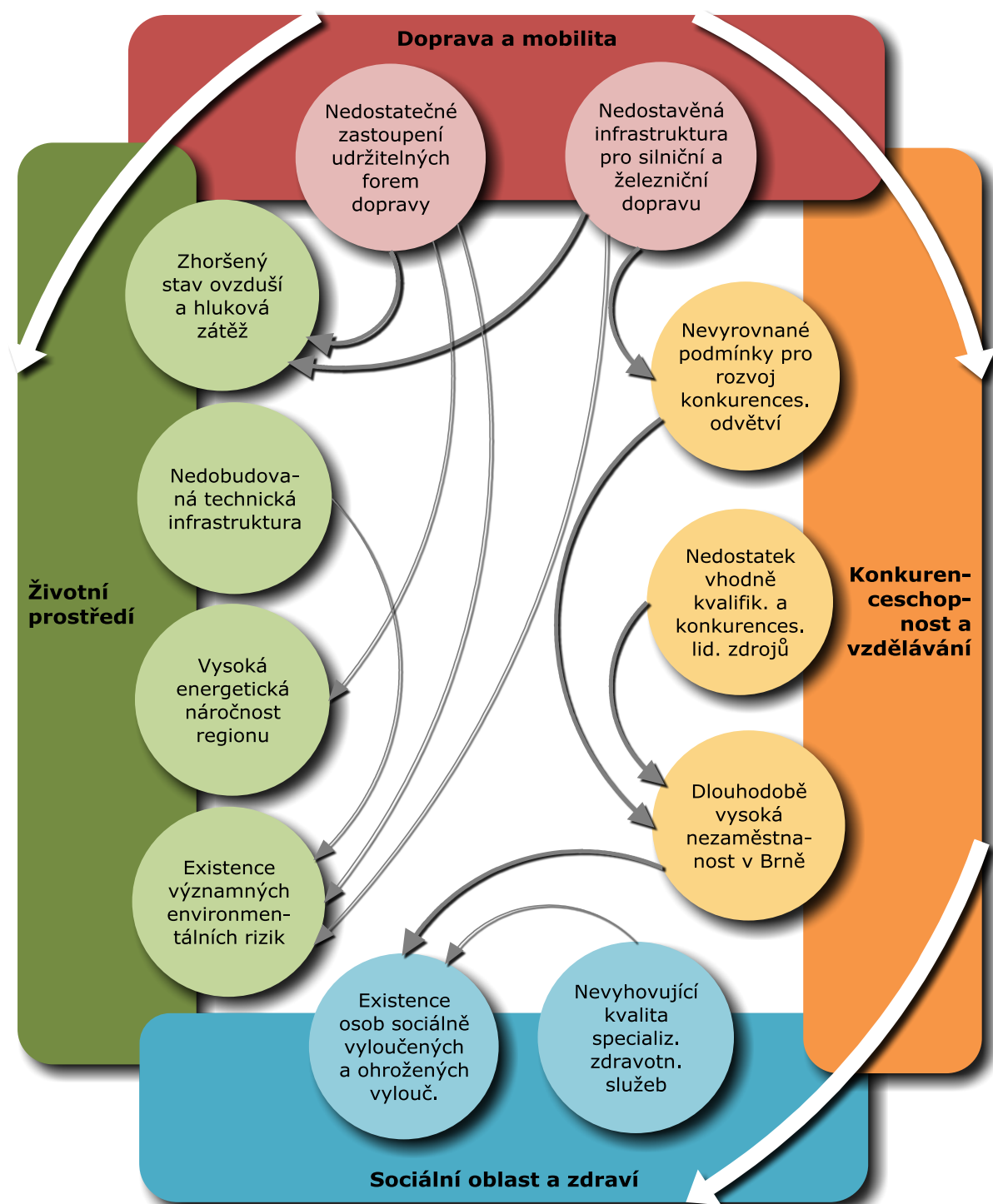
Hlavní důsledky problému

- Nedostatečně kvalitní zdravotní specializované péče s dopadem na zdravotní stav
- Nákladná institucionalizovaná psychiatrická péče s obtížným přechodem a začleněním pacientů zpět do běžného života

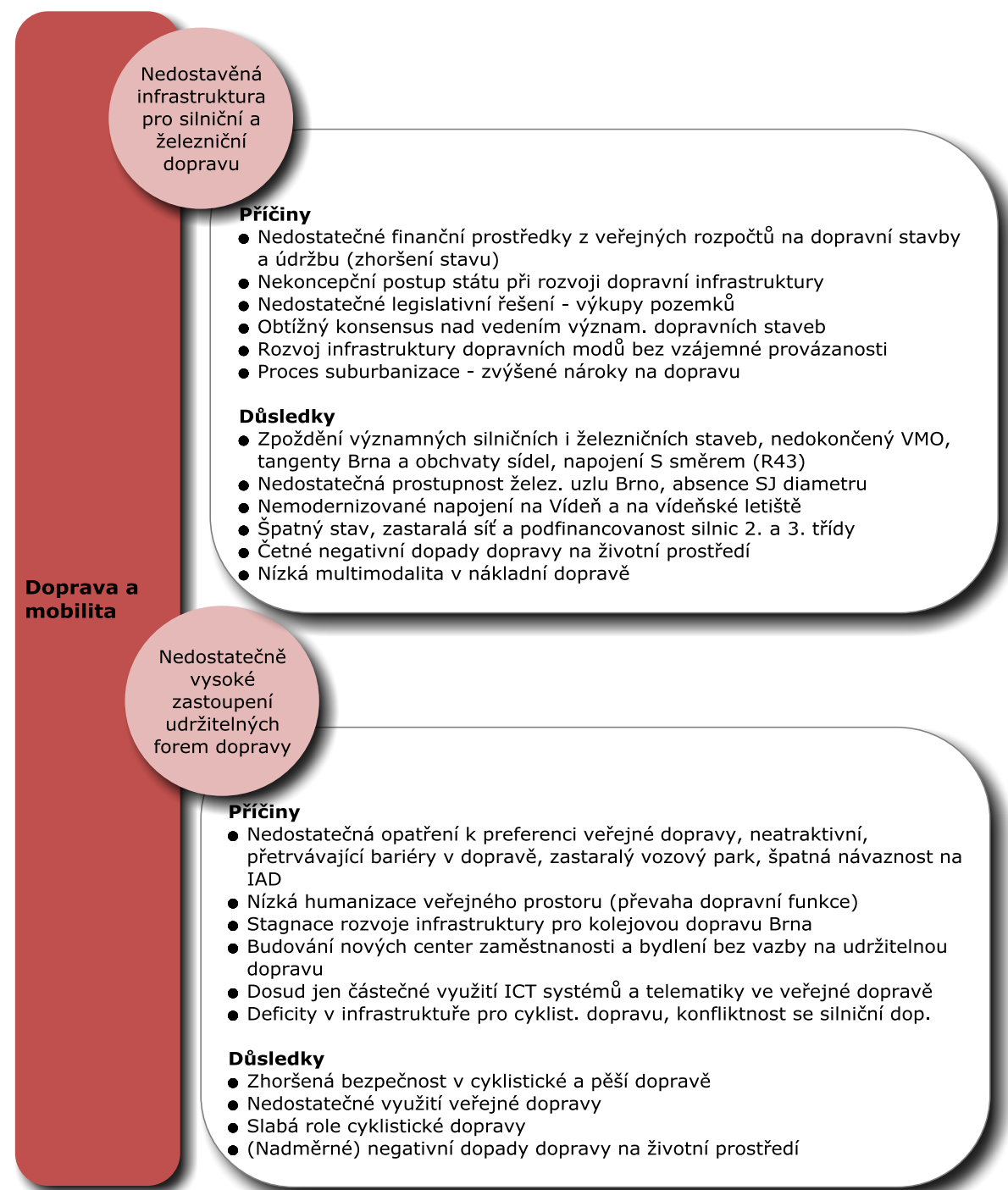
9.5 SOUHRNNÝ PŘEHLED PROBLÉMŮ

Následující schémata graficky přibližují strukturu problému analyzovaných v předchozích podkapitolách. Zvlášť je uveden souhrnný přehled pro všechny problémové oblasti a zvlášť podrobnější přehled pro každou problémovou oblast zvlášť.

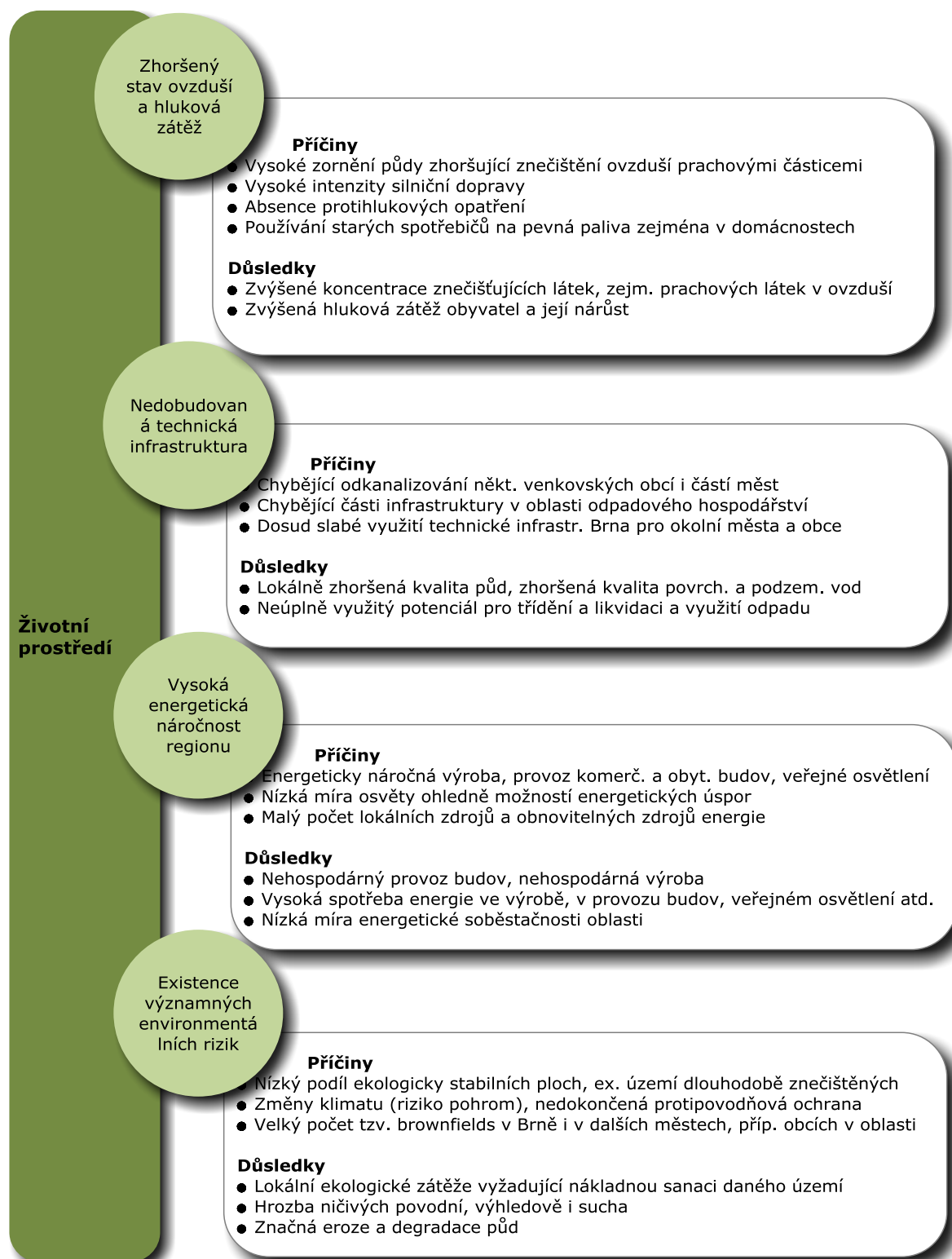
Obrázek 3: Souhrnné schéma 4 problémových oblastí a jejich hlavních problémů včetně návazností

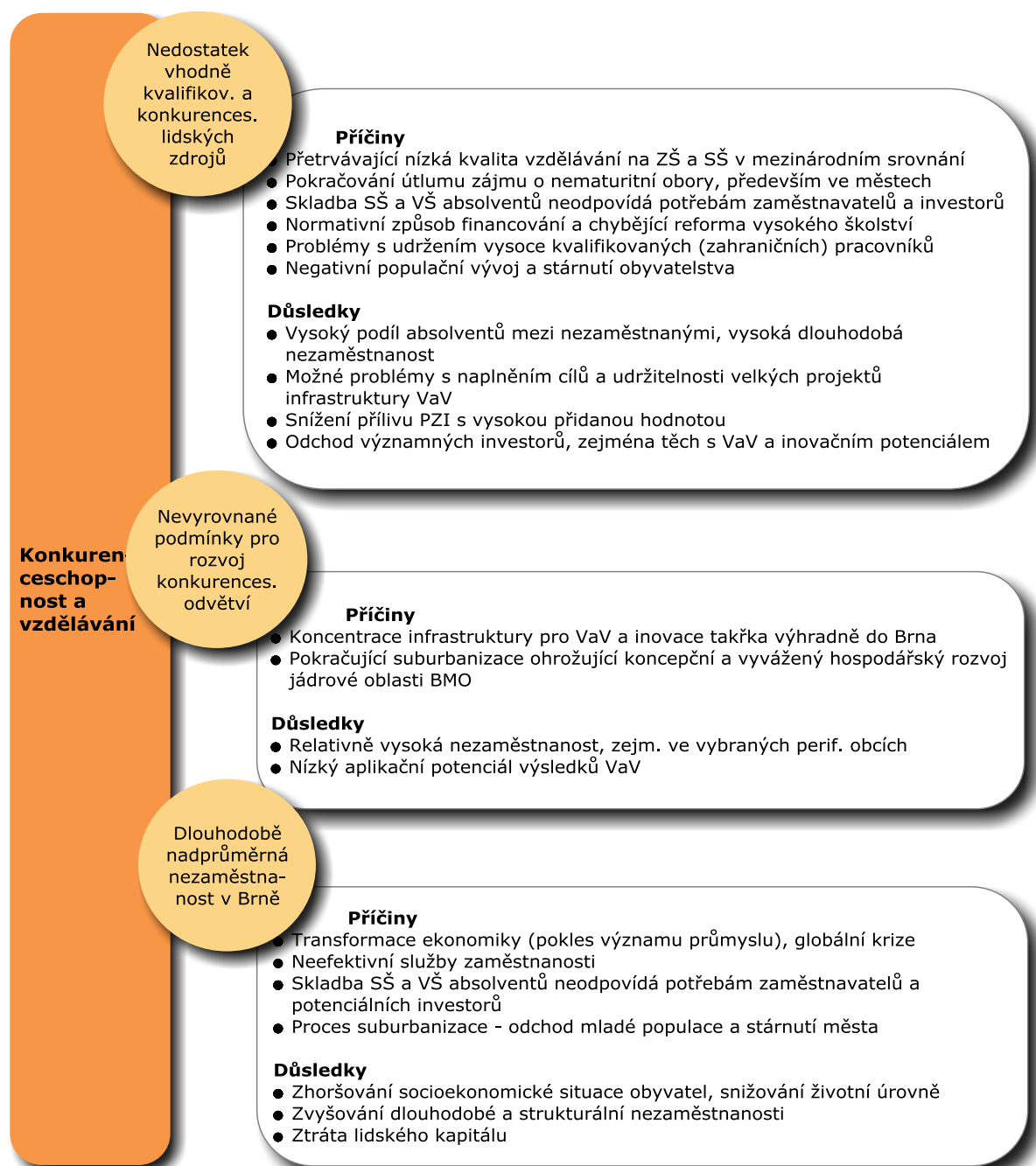
Obrázek 4: Příčiny a důsledky problémů oblasti dopravy a mobility (výběr)

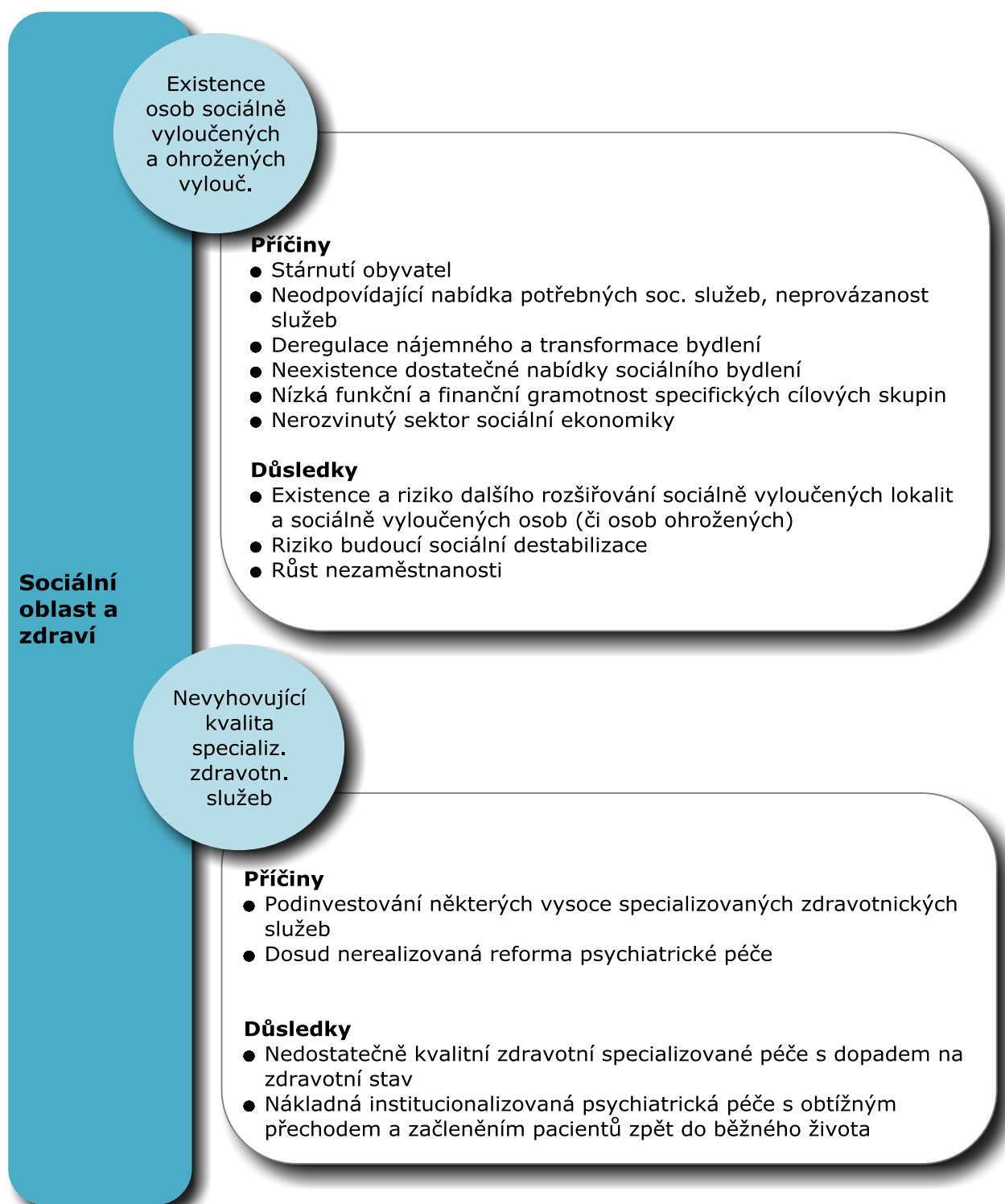
Obrázek 5: Příčiny a důsledky problémů v oblasti životního prostředí

Obrázek 6: Příčiny a důsledky problémů v oblasti konkurenceschopnosti a vzdělávání

Obrázek 7: Příčiny a důsledky problémů sociální a zdravotní oblasti

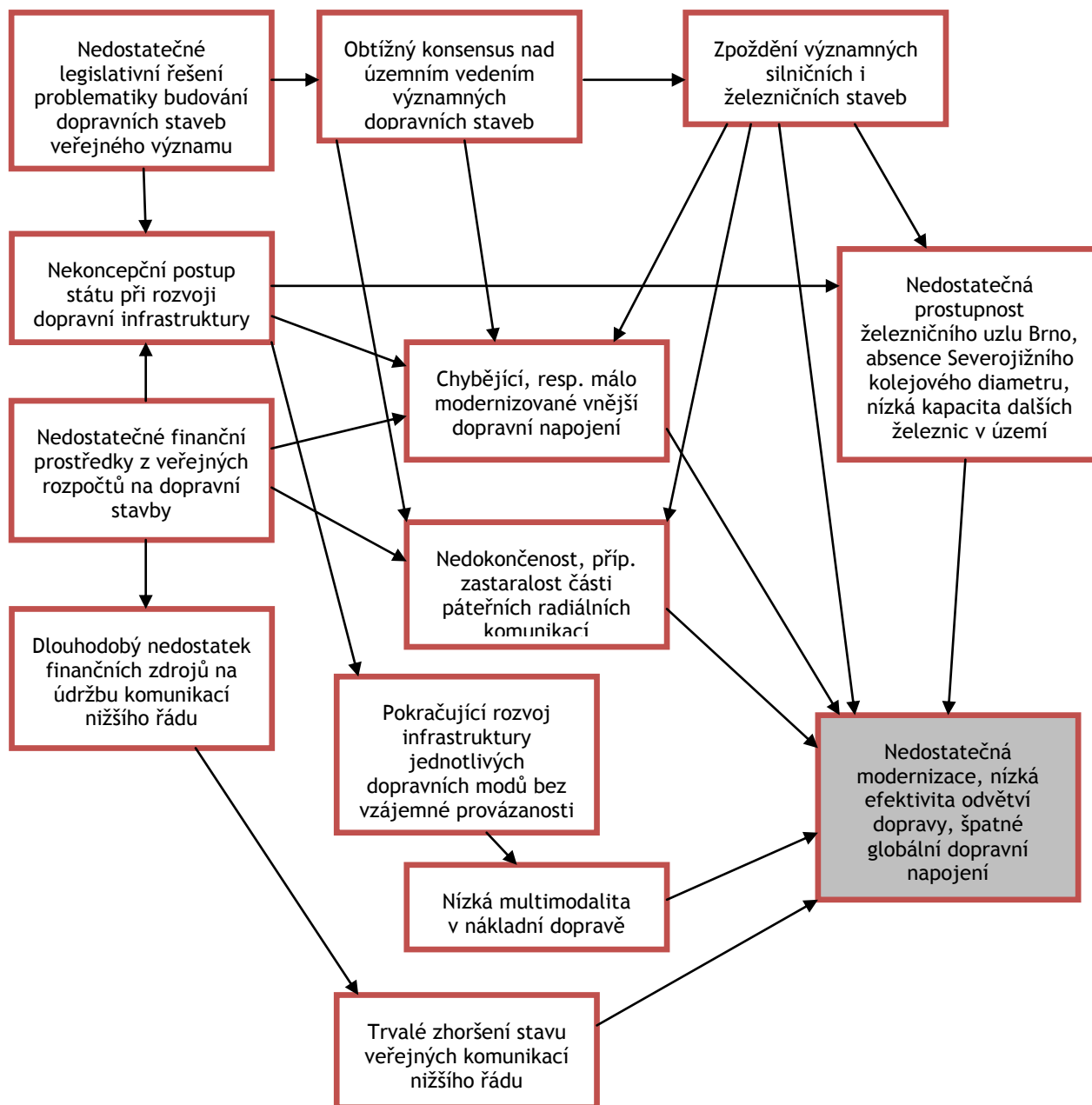
9.6 STROMY PROBLÉMŮ

Identifikované problémy vykazují vzájemné vazby nejen v rámci problémových oblastí, ale i mezi nimi. Protože problémová analýza je zpracovávána pro potřeby integrované strategie, je důležité identifikovat i tyto vazby v rámci průřezových témat, které naznačují vhodná integrovaná řešení. Průřezovými tématy, pro něž jsou následně zpracovány stromy problémů, jsou:

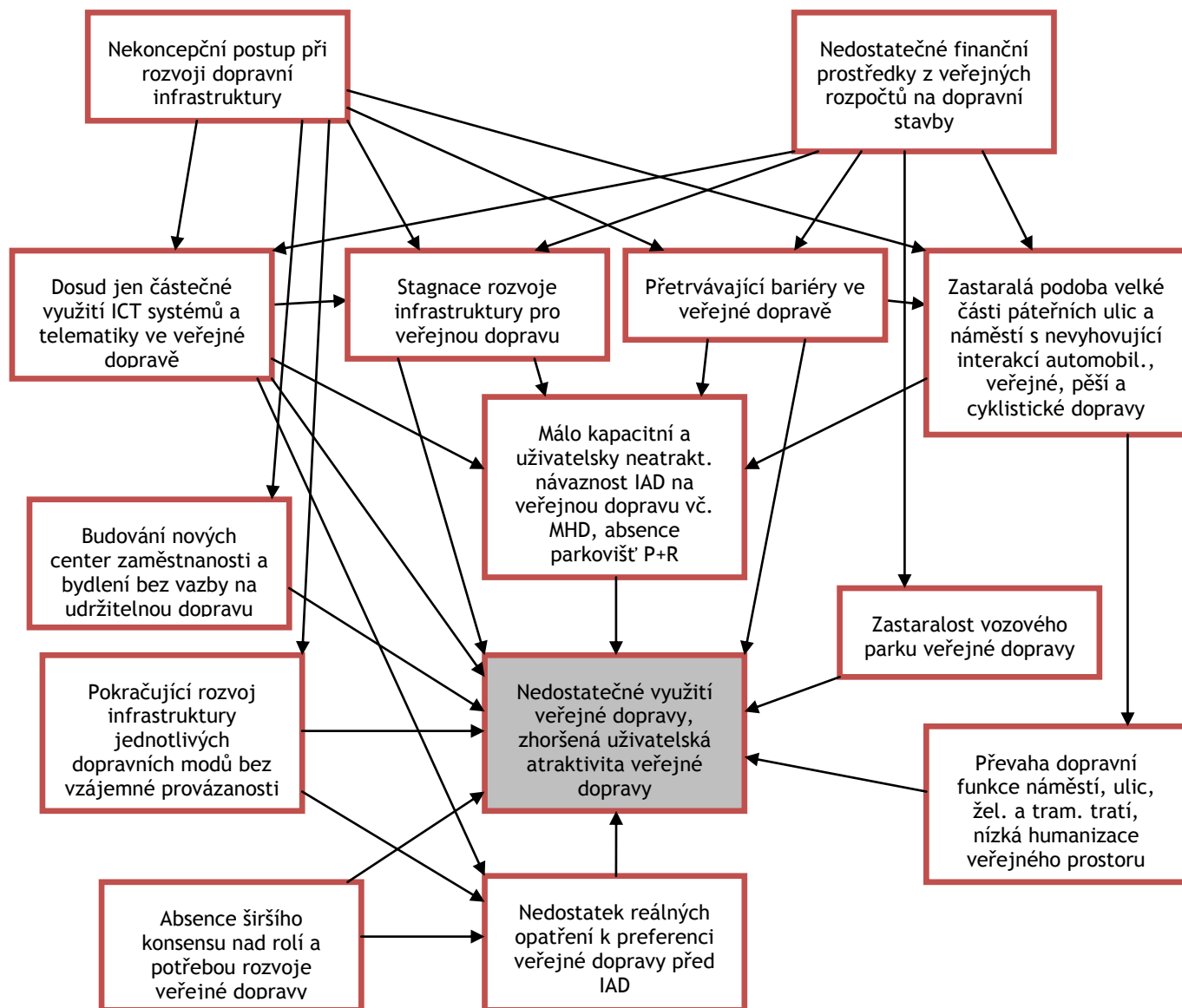
- Globální dopravní napojení BMO
- Integrace veřejné dopravy a dalších druhů dopravy
- Pěší a cyklistická doprava a jejich vazba na další druhy dopravy
- Kvalita ovzduší
- Odpadové hospodářství
- Environmentální rizika v oblasti vodního hospodářství
- Vliv mobility na konkurenceschopnost
- Inovační potenciál
- Vzdělanostní úroveň obyvatelstva
- Dostupnost a kvalita sociálních, zdravotních a návazných služeb

Následující obrázky obsahují schémata stromů problémů včetně vazeb mezi nimi pro každé průřezové téma.

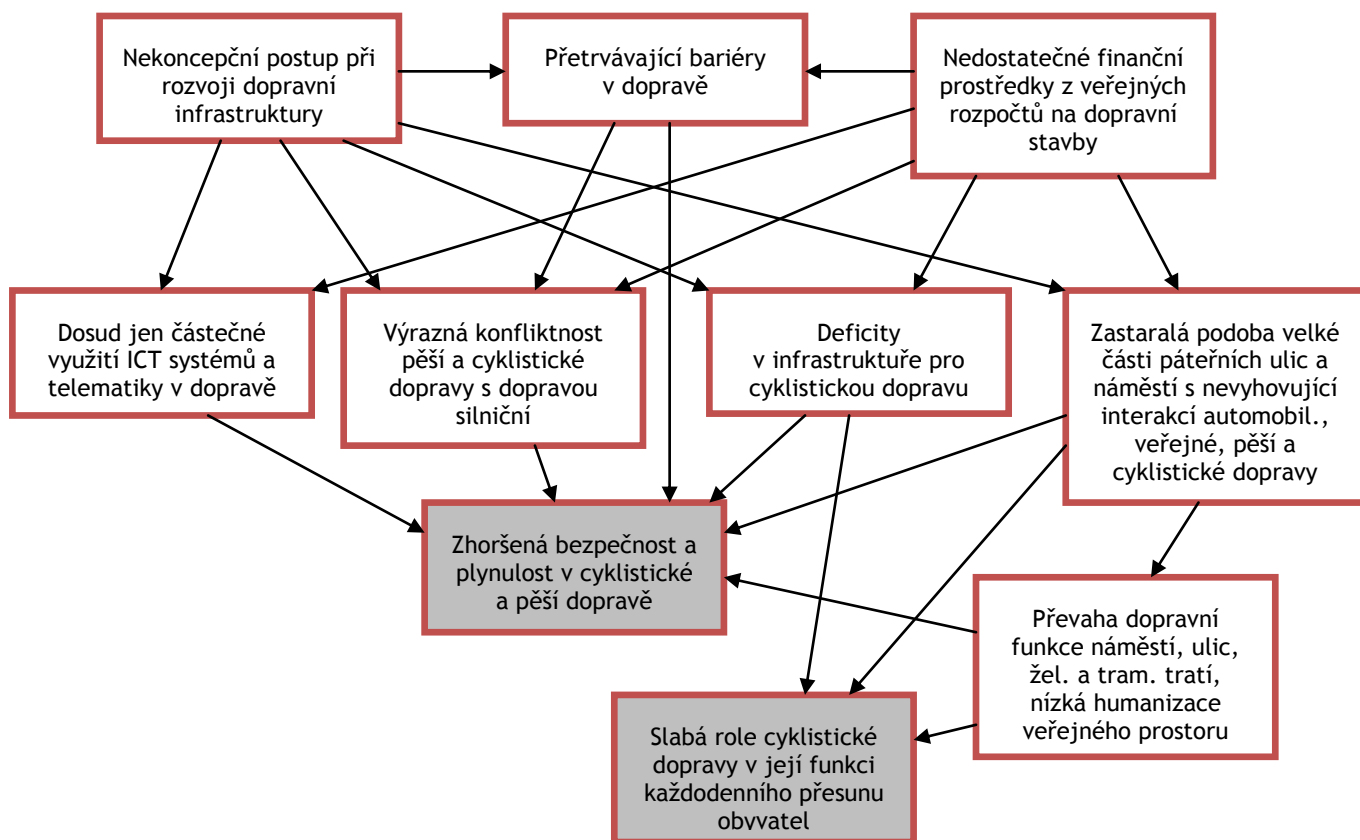
Obrázek 8: Strom problémů - Globální dopravní napojení BMO

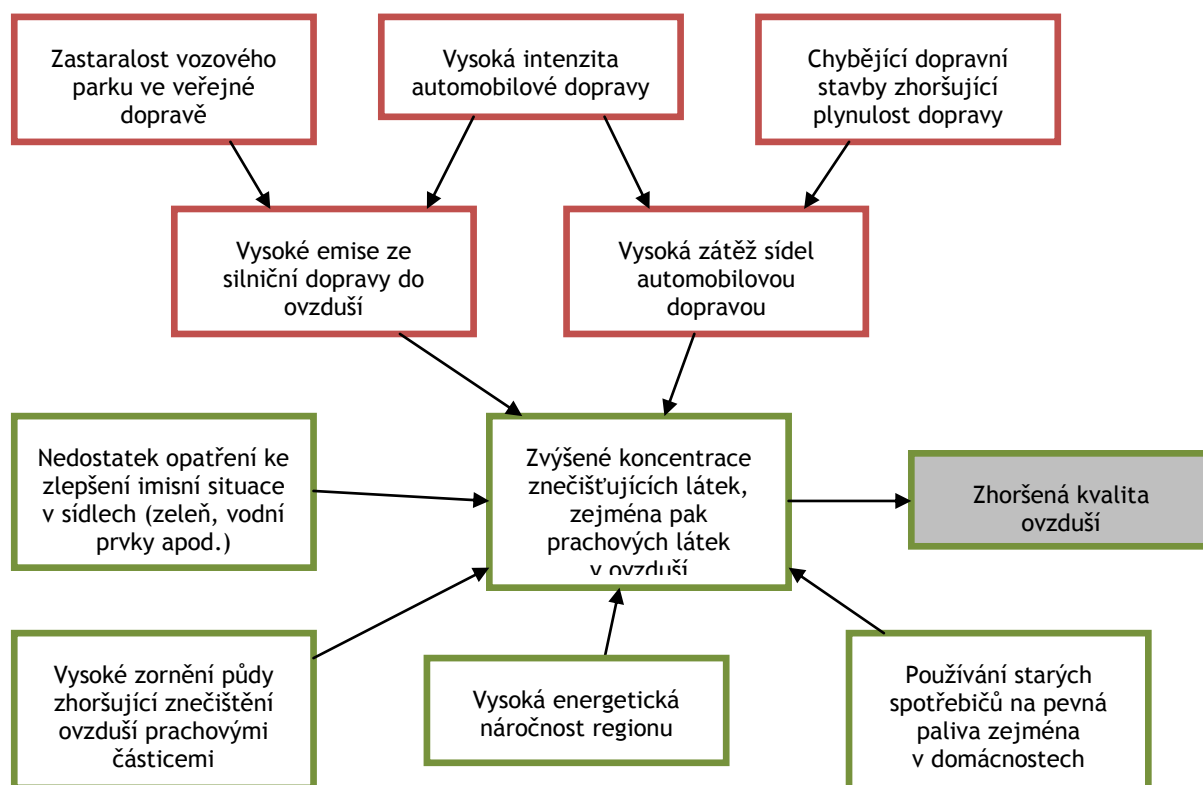
Obrázek 9: Strom problémů - Integrace veřejné dopravy a dalších druhů dopravy

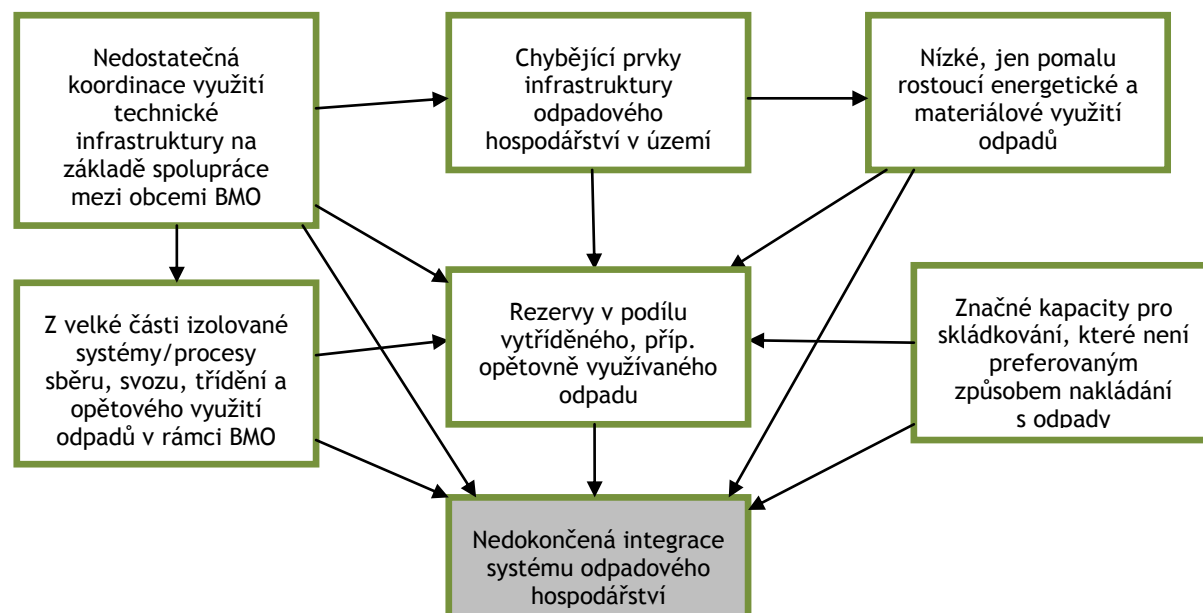
Obrázek 10: Strom problémů - Pěší a cyklistická doprava a jejich vazba na další druhy dopravy

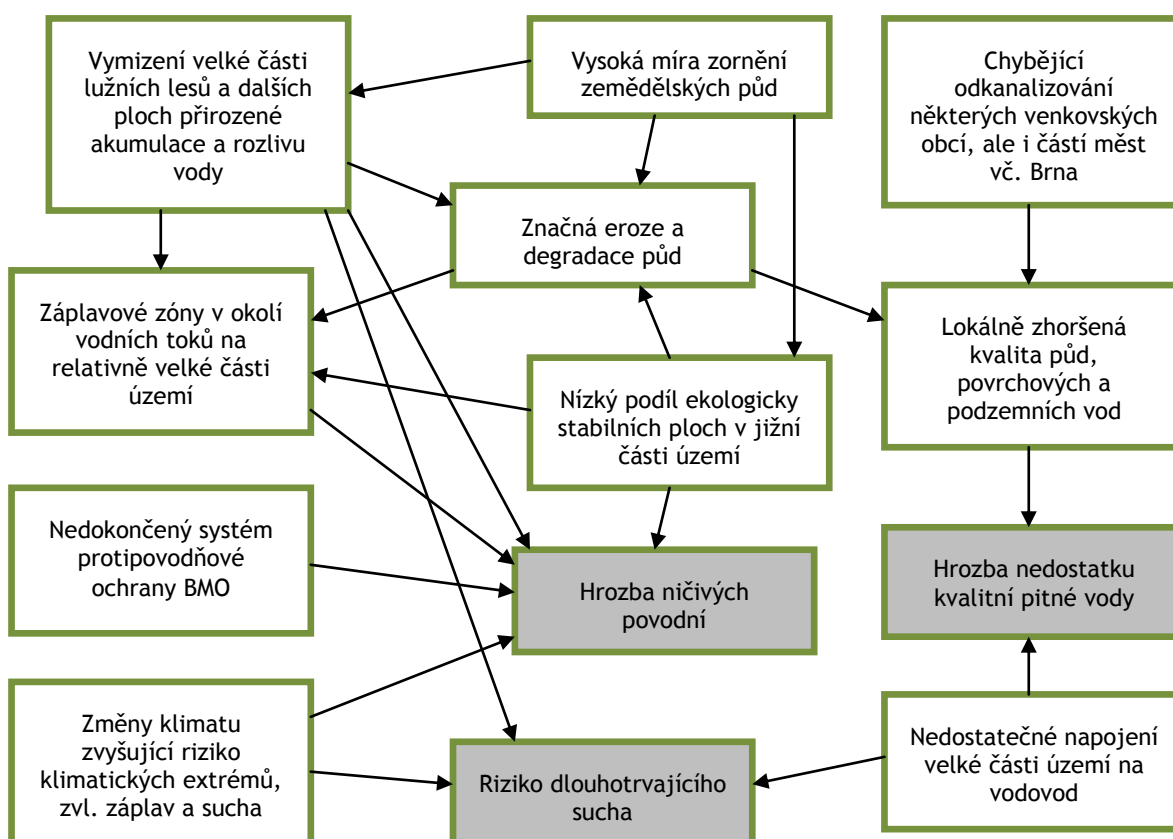
Obrázek 11: Strom problémů - Kvalita ovzduší

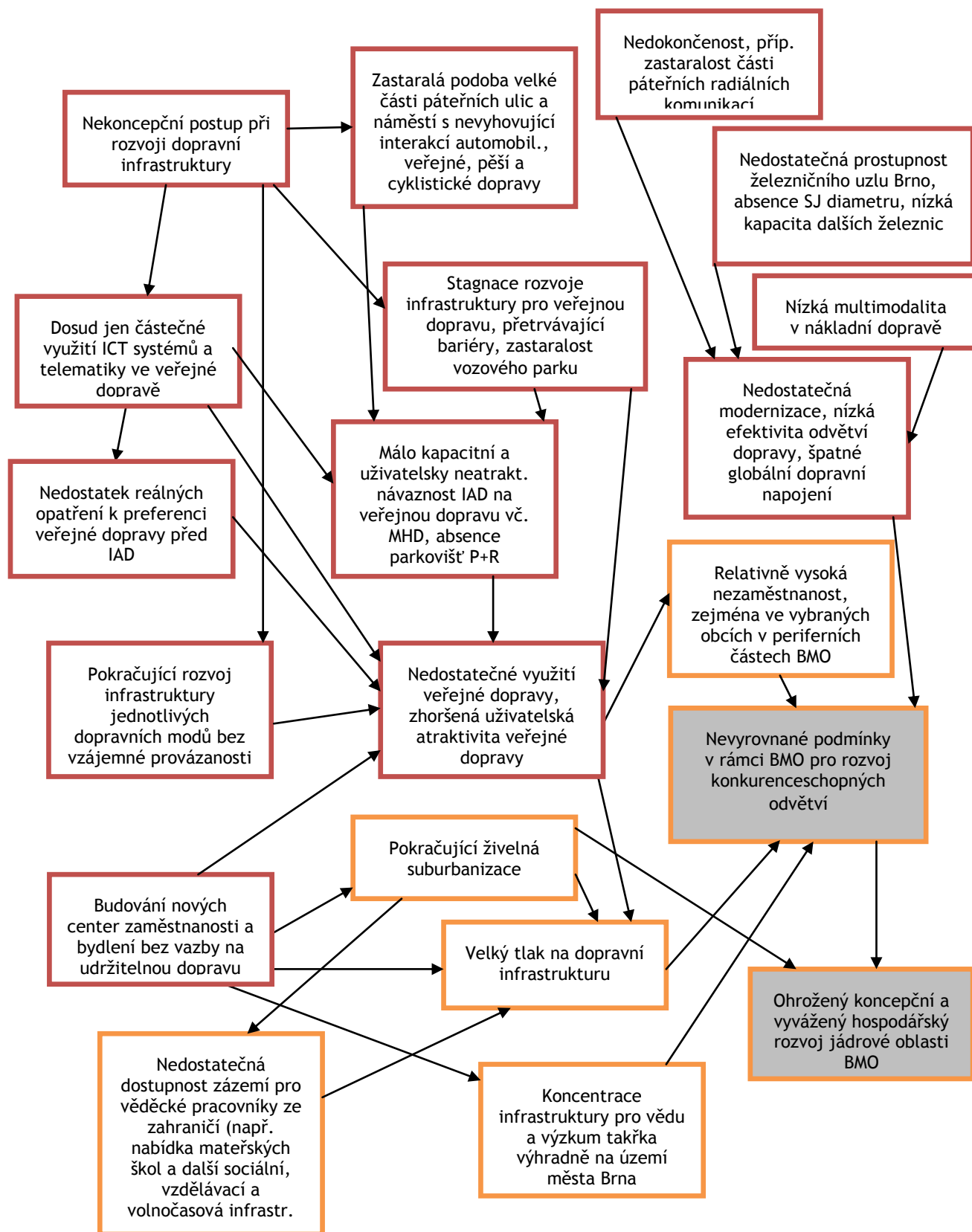
Obrázek 12: Strom problémů - Odpadové hospodářství

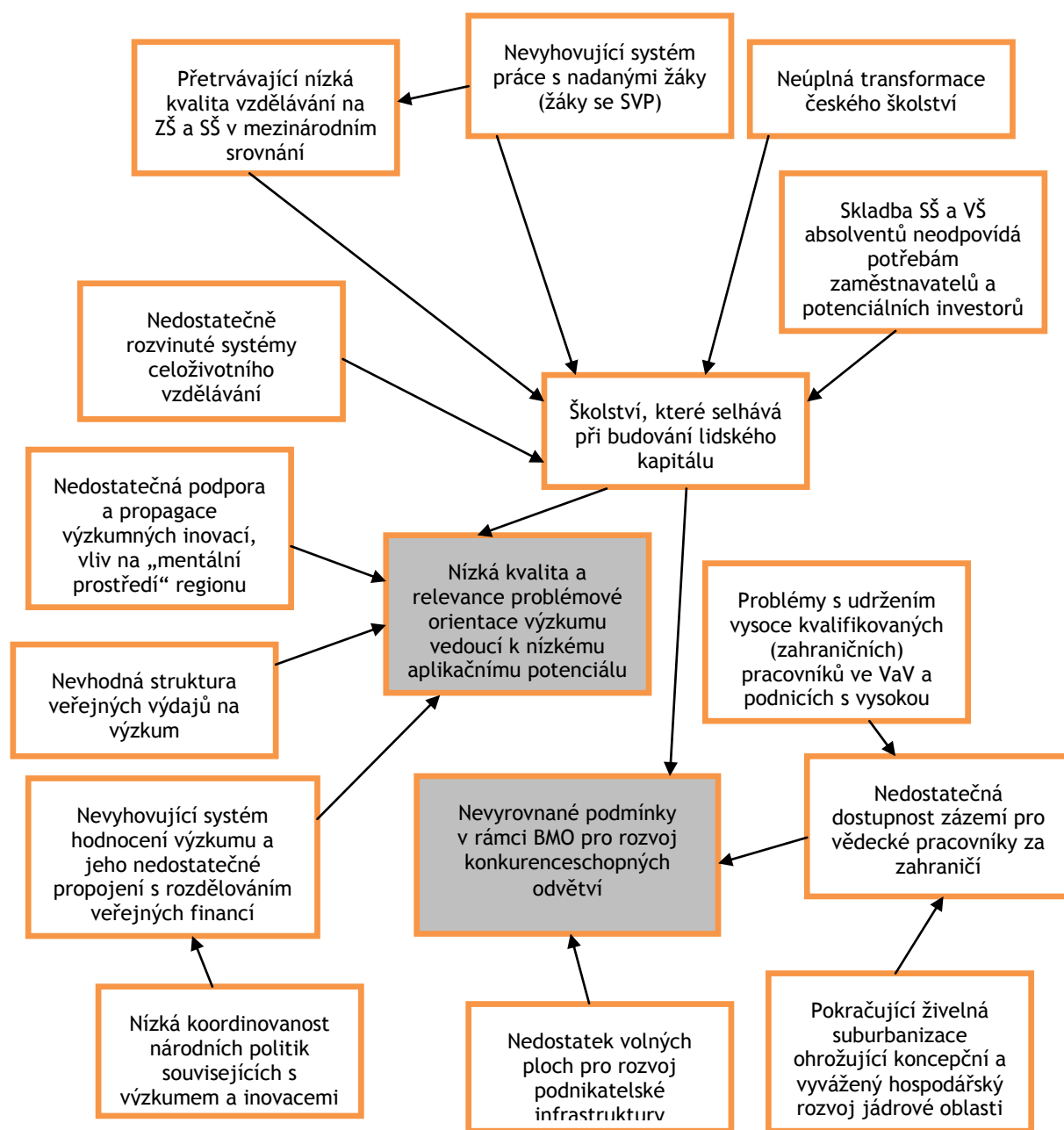
Obrázek 13: Strom problémů – Environmentální rizika v oblasti vodního hospodářství

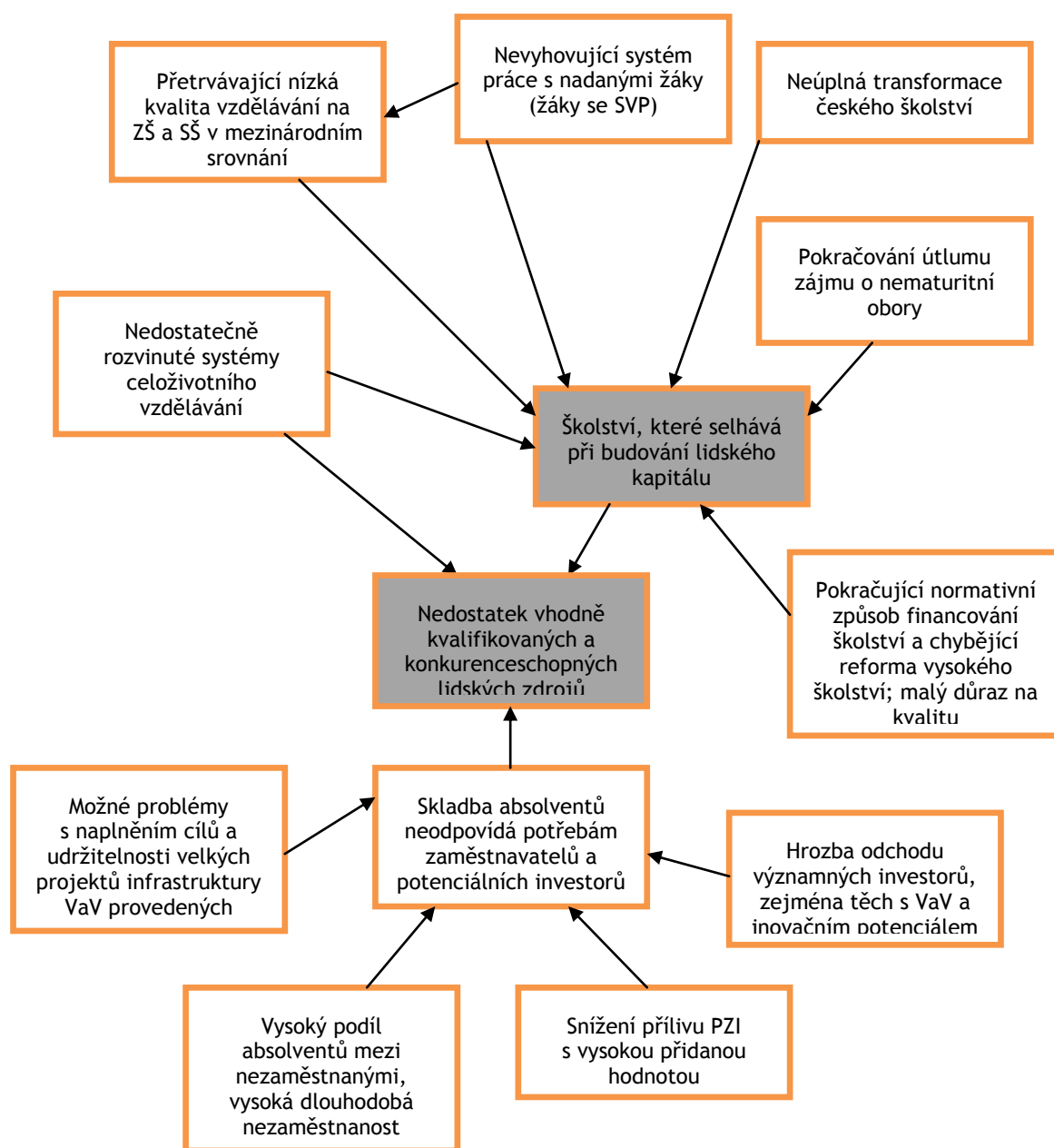
Obrázek 14: Strom problémů - Vliv mobility na konkurenceschopnost

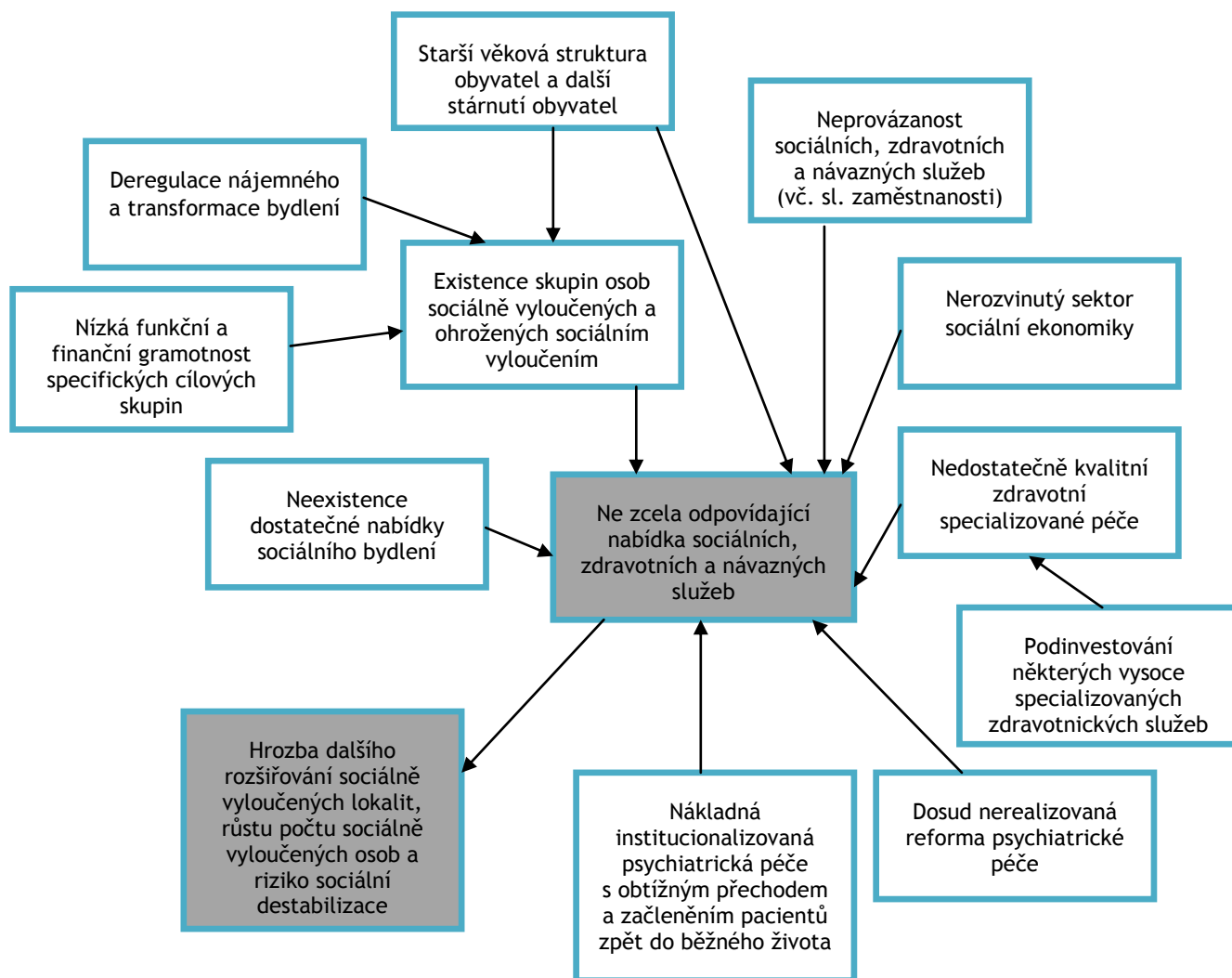
Obrázek 15: Strom problémů - Inovační potenciál

Obrázek 16: Strom problémů - Vzdelanostní úroveň obyvatelstva

Obrázek 17: Strom problémů - Dostupnost a kvalita sociálních, zdravotních a návazných služeb

10 ANALÝZA POTŘEB

Na analýzu problémů je přímo navázáno komplexní vymezení potřeb, které je nutné naplnit, aby mohlo dojít k dalšímu kvalitativnímu rozvoji území. Analýza je stručným shrnutím hlavních potřeb území. Navazuje na analytické výstupy (zohledněny byly již provedené analýzy a dále všechny relevantní strategie, které mají na daném území dopad) a naznačuje hlavní rozvojové směry, na které bude následně cílena strategická část ISR BMO ITI. Analýza potřeb je zpracována ve schematické podobě (viz následující schémata) opět pro každou ze 4 definovaných tematických oblastí vymezených v rámci SWOT analýzy:

- Doprava a mobilita
- Životní prostředí
- Konkurenceschopnost a vzdělávání
- Sociální oblast a zdraví

Obrázek 18: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti dopravy a mobility

Hlavní problém	Potřeby
Nedostavěná infrastruktura pro silniční a železniční dopravu	• Zkvalitnění dopravního napojení na páteřní silniční síť (obchvaty, modernizované úseky silnic) • Modernizace a zlepšení parametrů páteřních silnic a železnic a jejich křižovatek • Zvýšení využití ICT při organizaci dopravy
Nedostatečně vysoké zastoupení udržitelných forem dopravy	• Prohloubení integrace systému veřejné dopravy • Rozšíření infrastruktury pro veřejnou dopravu • Eliminace bariérovosti v dopravě • Zvýšení bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy

Obrázek 19: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti životního prostředí

Hlavní problém	Potřeby
Zhoršený stav ovzduší a hluková zátěž	• Snížení emisí ze stacionárních zdrojů (zejména domácnosti) a z dopravy (zvýšení plynulosti dopravy, obchvaty sídel atd.) • Instalace dodatečných opatření pro eliminaci znečištění ovzduší (vodní prvky, zeleň) a hlukové zátěže (protihluková opatření)
Nedobudovaná technická infrastruktura	• Rozšíření kanalizace a vodovodních přípojek • Rozšíření infrastruktury pro sběr, třídění a likvidaci odpadu a pro další nakládání s odpadem
Vysoká energetická náročnost regionu	• Snížení energetické náročnosti budov (školy, úřady atd.) • Osvěta obyvatel ohledně možností energetických úspor
Existence významných environmentálních rizik	• Zvýšení ochrany území před povodněmi realizací technických a přírodních blízkých opatření • Zvýšení ochrany území před suchem • Sanace ekologických zátěží a revitalizace postiženého území

Obrázek 20: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v oblasti vzdělávání a konkurenceschopnosti

Hlavní problém	Potřeby
Nedostatek vhodně kvalifikovaných a konkurenceschopných lidských zdrojů	• Zvýšení kapacit a kvality infrastruktury pro vzdělávání a výcvik v podnikatelském sektoru • Zvýšení dostupnosti, kapacit a kvality zařízení pro vzdělávání a CŽU
Nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví	• Zvýšení dostupnosti a kvality doprovodné infrastruktury a služeb pro posílení inovačních schopností firem, příchod nových odvětví a udržení stávajících

Obrázek 21: Přehled hlavních potřeb území ve vazbě na identifikované problémy v sociální oblasti a zdravotnictví

Hlavní problém	Potřeby
Existence skupin osob sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyloučením	• Vybudování vybraných sociálních služeb pro potřebné cílové skupiny (osoby se zdravotním postižením, osoby s duševní poruchou, senioři atd.), s důrazem na terénní a ambulantní služby • Propojení zdravotních, sociálních a návazných služeb • Zajištění dostatečné nabídky sociálního bydlení • Rozvoj sektoru sociální ekonomiky nabízející pracovní uplatnění osobám obtížně uplatnitelným na trhu práce • Revitalizace lokalit s nižším sociálním statusem
Nevyhovující kvalita vybraných specializovaných zdravotnických služeb	• Zajištění kvalitního vybavení vysoce specializované péče (oblast neonatologie) • Rozvoj deinstitucionalizované psychiatrické péče (komunitní centra, mobilní týmy apod.)

INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE BRNĚNSKÉ
METROPOLITNÍ OBLASTI PRO UPLATNĚNÍ NÁSTROJE
INTEGROVANÉ ÚZEMNÍ INVESTICE (ITI)

B. STRATEGICKÁ ČÁST

Zadavatel: Statutární město Brno, Dominikánské nám. 1, 601 67 Brno

Zpracovatelé: SPF Group, s.r.o., Bozděchova 99/6, 400 01 Ústí nad Labem
HOPE GROUP s.r.o., Palackého tř. 10, 612 00 Brno

Datum zpracování: květen – říjen 2014

Obsah.....	160
Seznam tabulek a obrázků.....	161
1 Vize, strategie a globální cíl	162
1.1 Formulace vize.....	163
1.2 Strategie	163
1.3 Globální cíl	165
2 Prioritní oblasti a cíle.....	166
2.1 Integrovaný přístup	170
2.2 Specifické cíle	171
2.3 Popis prioritních oblastí.....	177
3 Popis opatření	184
3.1 Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	185
3.2 Prioritní oblast B: Životní prostředí	191
3.3 Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	199
3.4 Prioritní oblast D: Sociální soudržnost	206
4 Vazba na horizontální témata	209
4.1 Udržitelný rozvoj	209
4.2 Rovné příležitosti.....	210
5 Vazba na strategické dokumenty	212

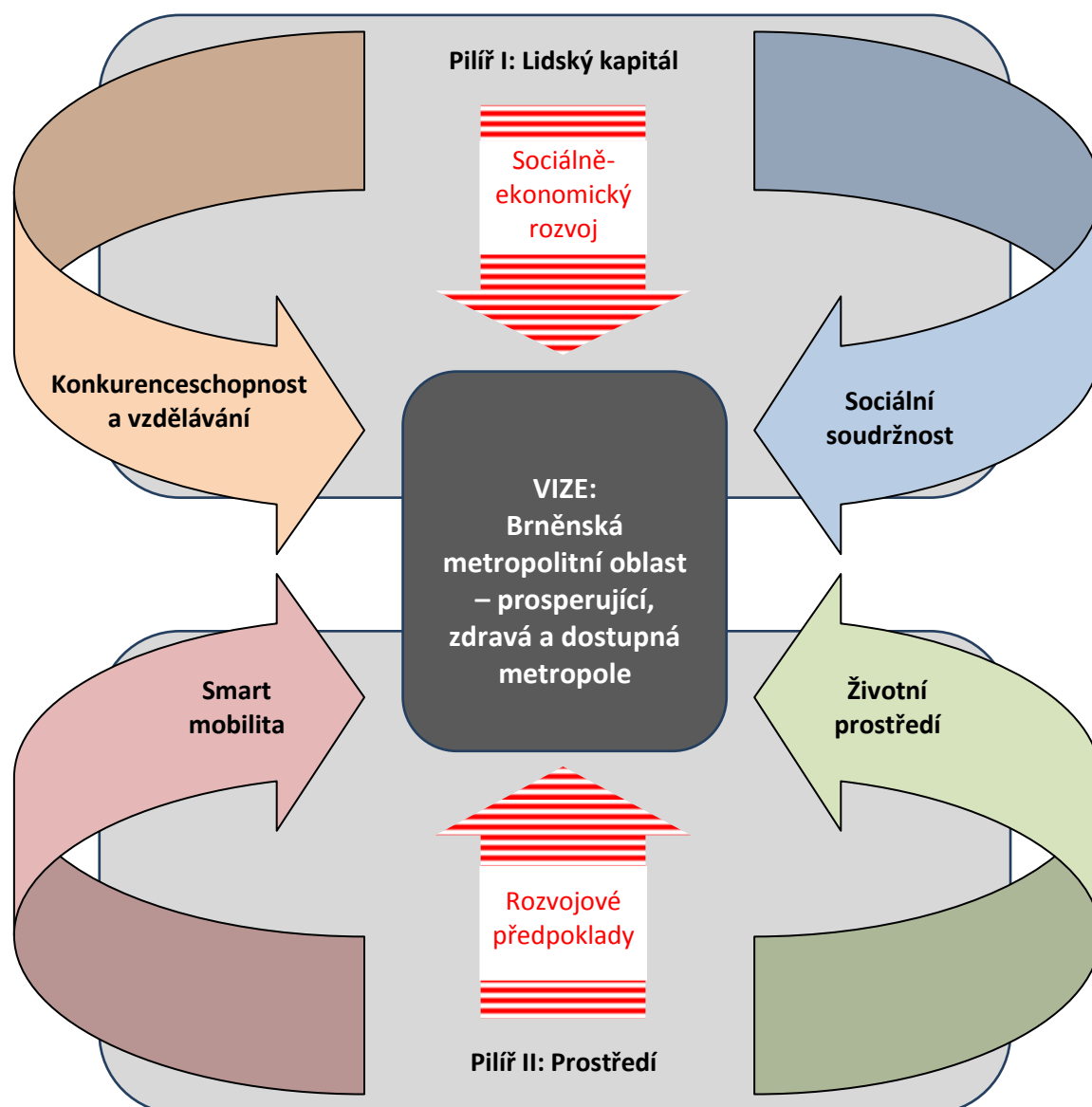
SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Logický rámec vize, strategie a globálního cíle ISR BMO ITI	162
Obrázek 2: Struktura integrované strategie	166
Tabulka 1: Intervenční logika Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti ITI	167
Tabulka 2: Specifické cíle ISR BMO ITI	173
Tabulka 3: Rozdělení specifických cílů ISR BMO ITI do opatření	175
Tabulka 4: Vliv ISR BMO ITI na horizontální téma udržitelný rozvoj	209
Tabulka 5: Vliv ISR BMO ITI na horizontální téma rovné příležitosti	210
Tabulka 6: Vazba tematického okruhu Doprava a mobilita na strategické dokumenty	212
Tabulka 7: Vazba tematického okruhu Životní prostředí na strategické dokumenty	213
Tabulka 8: Vazba tematického okruhu Konkurenceschopnost a vzdělávání na strategické dokumenty	214
Tabulka 9: Vazba tematického okruhu Sociální soudržnost na strategické dokumenty	215

11 VIZE, STRATEGIE A GLOBÁLNÍ CÍL

Vize rozvoje BMO je formulována jako výrok, který vyjadřuje žádoucí budoucí stav, jehož má být naplněním strategie dosaženo. K naplnění vize dojde ve střednědobém až dlouhodobém časovém rámci (tj. vize nemusí být naplněna bezprostředně po ukončení realizace ITI a k jejímu naplnění nevede pouze ISR BMO ITI). Strategie spočívající na 2 pilířích je nástinem „cesty“, kterou dojde k naplnění vize. Globální cíl je pak formulován jako konkretizovaný, faktický a srozumitelný popis žádoucího stavu, jehož prostřednictvím bude vize naplněna v rámci 4 hlavních témat. Návrh vize, strategie a globálního cíle pracuje s úplným spektrem rozvojových témat, tedy je zpracován bez ohledu na věcné zaměření nástroje ITI a jeho finanční podpory z ESIF. Logiku vazby vize, strategie a globálního cíle znázorňuje schéma. Další kapitoly obsahující popis prioritních oblastí a opatření naplňujících globální cíl a vizi jsou již zacíleny úžeji právě na ta témata, v rámci nichž bude uplatněn nástroj ITI.

Obrázek 22: Logický rámec vize, strategie a globálního cíle ISR BMO ITI

11.1 FORMULACE VIZE

Brněnská metropolitní oblast – prosperující, zdravá a dostupná metropole

11.2 STRATEGIE

Strategie zahrnuje 2 pilíře, které jsou pro budoucí rozvoj BMO nezbytné:

- I. Lidský kapitál provázaný s nezbytnou sociální soudržností a posílením konkurenceschopnosti regionu jako *složky* sociálně-ekonomického rozvoje oblasti
- II. Prostředí zahrnující infrastrukturu, vybavenost regionu a životní prostředí jako nezbytné *předpoklady* pro sociálně-ekonomický rozvoj oblasti

Specifikace obou pilířů je popsána v dalším textu.

I. pilíř: Lidský kapitál

Hospodářství BMO bude vycházet ze svých tradic a historie, jejíž součástí je i nově dosažený technologický pokrok založený na znalostech a inovacích. V oblasti výroby se BMO bude i nadále profilovat jako region nabízející kvalifikovanou a stabilní pracovní sílu na funkčně propojeném pracovním trhu Brna a měst a obcí v jeho zázemí. V oblasti budou existovat výrobní obory (třeba i velmi úzce profilované), v rámci nichž budou lokalizovány vývojové a výzkumné aktivity, které budou špičkové přinejmenším na republikové, nejlépe na evropské úrovni. Místní ekonomika bude postavena na inovativních výrobních i nevýrobních firmách s vyšší přidanou hodnotou, ať již převážně nově lokalizovaných podnicích zahraničních, nebo na firmách domácích. Výzkum a vývoj bude oborově i organizačně navázán na kapacity těchto firem, výzkumných a vysokoškolských pracovišť. Hospodářství BMO bude provázané s okolními regiony zejména v Česku, Rakousku, Německu a na Slovensku, místní podniky však budou navázané na globální síť a jejich prostorová lokalizace tedy bude „průmětem globální ekonomiky v místním prostředí“.

BMO bude atraktivním územím (z hlediska fyzického i sociálního prostředí) pro život schopných a vzdělaných lidí vč. absolventů vysokých škol v kraji a zahraničních výzkumníků, odborníků a manažerů. Špičkovým pracovníkům v oblasti výzkumu a technologického vývoje nabídne BMO excelentní a komplexní podmínky pro život, a to i formou finanční podpory (stipendia apod.) i podpory nefinanční (kvalitní bydlení ve zdravém prostředí, veřejné služby pro tyto pracovníky a jejich rodiny atd.). BMO bude disponovat systémem specializovaných vzdělávacích institucí zejména v přírodovědných a technických oborech (střední průmyslové školy, učňovské školství, technické a přírodovědné vysoké školy), které bude podporovat síť kvalitních základních a mateřských škol dostupných v celém území BMO. Činnost středních a vysokých škol budou široce propojená s aplikovanou sférou, zejména s firmami (prostřednictvím odborných praxí a spolupráce firem a škol v oblasti trhu práce, participace firem na výzkumné činnosti vysokých škol atd.).

Sociální problémy v BMO (vč. problému sociálně vyloučených lokalit) budou řešeny komplexně, tedy za pomoci investičních i neinvestičních aktivit s důrazem na integraci dětí a mládeže, na terénní sociální práci a sociální bydlení. Oblast bude umět prostřednictvím vzdělávacího systému využít potenciálu nadaných dětí pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Turistika bude v ekonomice oblasti doplňkovým odvětvím nabývajícím různých forem (poznávací turistika, pěší a cyklistická turistika, příměstská rekreace, vinařství atd.). Zemědělství vč. svých mimoprodukčních funkcí bude sice doplňkovým hospodářským odvětvím, ale stane se komplexním nástrojem udržení životaschopnosti venkovských obcí a současně nejvyšší možné dosažitelné potravinové soběstačnosti regionu.

II. pilíř: Prostředí

V BMO bude funkčním regionem se vzájemně provázanými sídly a obcemi – na jedné straně s Brnem jako hlavním centrem oblasti a na straně druhé s městy a obcemi v jeho zázemí, které svou funkční specializací přispívají ke stabilitě území. V souladu s principy udržitelné smart mobility bude BMO organickým celkem, který bude adekvátně napojen na okolní centra (v dopravním smyslu, ale i ve smyslu vazeb mezi podniky a institucemi) a současně bude propojen vnitřními dopravními sítěmi umožňující přenos intenzivních vazeb mezi městskými a venkovskými sídly uvnitř regionu.

BMO bude mít dokončenou nebo dokončovanou páteřní dopravní síť, tedy zejména dokončené a zmodernizované spojení dálnicemi a rychlostními silnicemi na všechny okolní metropole. Realizace obchvatů na nejzatíženějších silnicích urbanizovaného území BMO odstraní nejvíce konfliktní místa průjezdu automobilové dopravy intravilány sídel. Páteřní železnice projdou modernizací tak, aby splňovaly nároky na dopravní dostupnost okolních nadregionálních a mezinárodních center a současně i potřebu dopravní obslužnosti uvnitř BMO. Zásadní součástí rozvoje železniční sítě bude modernizace a přestavba železničního uzlu Brno, modernizací však projdou postupně také další dopravní uzly v oblasti. S ohledem na přesun části silniční nákladní dopravy na železnici a lepší koordinaci mezi oběma dopravními módy bude v BMO lokalizováno logistické centrum středoevropského významu.

Území BMO bude kvalitně obslouženo veřejnou dopravou na bázi integrovaného dopravního systému. V Brně a jednotlivých mikroregionálních centrech se budou nacházet moderní přestupní terminály veřejné dopravy. Ve veřejné dopravě budou zohledněny potřeby lidí se sníženou schopností pohybu a orientace (zejména bezbariérovost dopravních prostředků a nástupišť). Veřejná doprava bude plnohodnotnou alternativou vůči individuální automobilové dopravě, a to i díky její důsledné preferenci na křižovatkách a rozšířenému využití ICT v rámci služeb pro cestující.

Vybavenost BMO veřejnými službami (zdravotnická zařízení, školy, sociální služby apod.) se ve vztahu k současné situaci nezhorsí stejně jako jejich dostupnost. Zejména bude zachována dostupnost akutní zdravotnické péče na území celé BMO. Kapacitu a strukturu sociálních služeb pro seniory bude kraj ve spolupráci s dalšími organizacemi průběžně přizpůsobovat měnící se demografické skladbě obyvatel (zejména nárůstu podílu i počtu obyvatel v poproduktivním věku). Zařízení sociálních služeb a zdravotnická zařízení budou postupně modernizována tak, aby jejich služby odpovídaly skutečným potřebám jejich uživatelů a současným standardům kvality. U veřejných budov (zejm. školy, kulturní a sportovní zařízení) bude zajištěn bezbariérový přístup. Oblast bude pokryta dostatečnou nabídkou sociálního bydlení.

BMO si udrží příznivé životní prostředí, a to i díky vyřešení některých dílčích problémů s kvalitou životního prostředí a péče o krajinu. Kvalita ovzduší, vod a půd se mírně zlepší nebo alespoň nezhorsí. Bude provedena revitalizace podvyužitých ploch někdejší průmyslové nebo jiné hospodářské činnosti (brownfields) vč. sanace případných environmentálních rizik. Budou vyřešeny alespoň ty nejvýznamnější infrastrukturní deficity BMO (kanalizace, vodovody atd.). Bude prohloubena integrace systému odpadového hospodářství a posílena jeho technologická modernizace. Výrazně se sníží energetická náročnost hospodářských činností, provozu objektů občanské vybavenosti a bydlení. Klíčoví aktéři v BMO se budou zabývat koncepčním řešením nejvýznamnějších environmentálních rizik a ohrožení, zejména pak povodní a sucha. Důležitou hospodářskou aktivitou v oblasti bude i nadále zemědělství vč. svých mimoprodukčních složek, které bude přispívat k udržitelnému rozvoji území a k péči o

krajinu. Řešení environmentálních rizik území bude prováděno s přihlédnutím k potřebě rozvoje tohoto tradičního hospodářského odvětví spjatého s krajinou BMO.

11.3 GLOBÁLNÍ CÍL

Globálním cílem strategie je **zvýšení konkurenceschopnosti a zlepšení kvality života obyvatel Brněnské metropolitní oblasti**. Globální cíl se skládá ze 4 témat, jejichž hlavním společným jmenovatelem je jejich aglomerační rozměr chápající BMO jako šířeji vymezenou oblast kolem Brna. Jednotlivými tématy jsou:

1. Konkurenceschopnost a vzdělávání
2. Sociální soudržnost
3. Smart mobilita
4. Životní prostředí

První dvě témata naplňují I. pilíř strategie (Lidský kapitál), zbývající dvě témata pak II. pilíř strategie (Prostředí). Jednotlivá témata lze v kontextu naplnění strategie a rozvojové vize charakterizovat následujícím způsobem.

Konkurenceschopnost – Brněnská metropolitní oblast postaví svou konkurenceschopnost na dlouhodobém zvyšování kvality lidských zdrojů jako kritického faktoru konkurenceschopnosti, funkčním trhu práce a na plném využití inovačních kapacit centra (Brno) s aplikačním napojením na podnikatelský sektor a hospodářské aktivity v BMO, s podporou soustředěnou do prioritních odvětví definovaných strategií inteligentní specializace regionu (RIS 3 JMK).

Sociální soudržnost – Sociální soudržnost bude i nadále vycházet z autentického, dlouhodobě stabilizovaného populačního, kulturního a sociálního prostředí oblasti. Předpokladem udržení takového prostředí je dostatečná kapacita a kvalita veřejných služeb a ochrana před sociálním vyloučením minoritních a hendikepovaných skupin populace v rámci celé BMO.

Smart mobilita – Oblast bude vybavena dostatečně kapacitní a kvalitní infrastrukturou zajišťující mobilitu obyvatel a hospodářských subjektů, globální napojení BMO na okolní metropole i místní obslužnost se zřetelem na šetrnost vůči životnímu prostředí a krajině. Rozhodující změnou je modernizace silnic a železnic, kvalitní napojení BMO na evropskou dopravní síť, rozvoj a prohloubení integrace veřejné dopravy v BMO a zvýšení atraktivity a bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy.

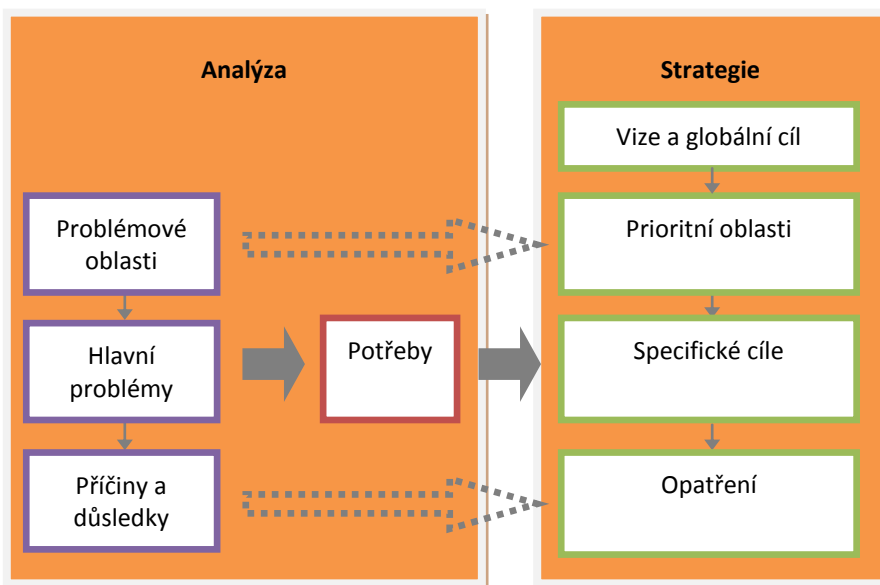
Životní prostředí – Oblast si uchová své kvalitní přírodní zázemí obklopující jinak převážně silně urbanizované jádro. Dojde ke snížení negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí, a to i rozvojem potřebné infrastruktury. Oblast jako celek bude připravena čelit environmentálním rizikům, především pak hrozbě sucha, povodní a snižování kvality vody a půdy. V oblasti bude vyřešeno zásobování energiemi, a to díky pestrému energetickému mixu a realizací podstatných energetických úspor.

12 PRIORITY OBLASTI A CÍLE

Návrh přiměřeně ambiciózních rozvojových cílů navazuje na závěry analýzy SWOT, identifikaci problémů a potřeb a na formulaci vize. Dobře zvolené a naformulované cíle umožňují následně najít adekvátní řešení v podobě opatření a následně generovaných projektů a s ohledem na možnosti finanční podpory z jednotlivých OP pak zvolit vhodnou intervenční logiku strategie. Splnění zvolené vize a globálních cílů je podmíněno realizací řady aktivit. Jejich formulace je dle míry obecnosti, resp. konkrétnosti provedena ve 3 úrovních, které představují intervenční schéma strategie (viz také následující schéma):

- prioritní oblasti (naplňující obecné cíle a současně respektující zvolenou vizi a reagující na jednotlivé pilíře globálního cíle),
- specifické cíle každé z prioritních oblastí,
- konkrétní opatření naplňující příslušné specifické cíle.

Obrázek 23: Struktura integrované strategie

Intervenční logiku (a tedy základní strukturu) Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI přibližuje přehledná tabulka na následující straně.

Tabulka 45: Intervenční logika Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti ITI

Vize: Brněnská metropolitní oblast – vybavená, prosperující a zdravá metropole			
Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	Prioritní oblast B: Životní prostředí	Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	Prioritní oblast D: Sociální soudržnost
Výchozí stav: BMO má relativně dobré globální napojení na významná okolní centra. Disponuje postupně rozvíjeným integrovaným dopravním systémem. V posledních letech je kladen důraz na rozvoj udržitelných druhů dopravy, především pak dopravy cyklistické. Díky realizaci nových projektů se na řadě míst zvýšila bezpečnost v dopravě a byla odstraněna její bariérovost. Brněnské metropolitní oblasti na druhou stranu chybí kvalitnější napojení na hlavní dopravní tahy TEN-T (zejména silniční), což umocňuje i zhoršující se technický stav komunikací nižšího řádu. IDS postrádá dostatečně kapacitní, kvalitní a bezbariérové přestupní terminály, které by dále prohloubily integraci systému. Ve veřejné dopravě, ale i jiných druzích dopravy jsou dosud málo zavedené informační systémy a málo využita telematika. Rozvoj cyklistické dopravy vyžaduje zásadní infrastrukturní zlepšení, především výstavbu dalších potřebných úseků cyklistických stezek. V dopravě je řada konfliktních míst zhoršujících bezpečnost jejích účastníků.	V BMO dosud nejsou odkanalizovány některé venkovské obce, ale i části měst vč. Brna. V budoucnu je nezbytné navýšení kapacity ČOV v území a modernizace stávajícího systému čištění odpadních vod. Region se v budoucnu může potýkat s nedostačující kapacitou, případně také zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu). Rozšíření stávajících zdrojů pitné vody je proto významnou výzvou pro střednědobou až dlouhodobou budoucnost oblasti. V BMO se setkáváme s lokálními problémy znečištění povrchových a podzemních vod z průmyslových bodových zdrojů. Vedle toho jsou některé vodní toky a plochy silně eutrofizovány. Rostoucí četnost a rozsah rozsáhlých i lokálních záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi vyvolává nezbytnost pokračovat v integrovaném řešení eliminace povodňového rizika v rámci celé BMO. Kvalitu ovzduší v oblasti výrazně zhoršuje vysoká a rostoucí lokální koncentrace prachových částic, příp. dalších znečišťujících látek v ovzduší (důsledek dopravy, větrné	Výchozí stav: Prioritní oblast „Konkurenceschopnost a vzdělávání“ je navázána zejména na profilaci Brna jako metropole s významným potenciálem a budovanými kapacitami špičkového VaV a soustředěním oborů s vysokou přidanou hodnotou. V rámci BMO jsou však nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a další rozvoj velkých infrastrukturních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS3. Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO, čemuž přispívá i nízký potenciál produkovaných výsledků VaV - přetrvává situace slabého přenosu	Výchozí stav: Prioritní oblast „Sociální soudržnost“ navazuje na dlouhodobě stabilizované populační, kulturní a sociální prostředí Brněnské metropolitní aglomerace. V BMO nicméně existuje lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb, zejména v návaznosti na stárnoucí populaci a rostoucí potřeby propojování sociálních, zdravotních a návazných služeb. BMO se rovněž potýká s existencí sociálně vyloučených lokalit a nedostatečně zajištěným sociálním bydlením. Je zřejmé, že BMO bude muset v následujících letech reagovat zejména na stále rostoucí tlak v oblasti sociální infrastruktury, který vyplývá z procesu demografického stárnutí a zaměřit se na rozvoj potřebné infrastruktury pro cílovou skupinu seniorů, což zároveň umožní pečujícím, ekonomicky aktivním, osobám setrvat na trhu práce. Stejně tak je nutné cílit podporu na handicapované osoby, sociálně vyloučené skupiny obyvatel a osoby ohrožené sociálním vyloučením. Ve vazbě na očekávaný ekonomický i společenský vývoj neexistuje v BMO dostatečná nabídka sociálního bydlení. Rovněž bude nutné se zaměřit na

Vize: Brněnská metropolitní oblast – vybavená, prosperující a zdravá metropole			
Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	Prioritní oblast B: Životní prostředí	Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	Prioritní oblast D: Sociální soudržnost
	eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv, méně často pak dalších stacionárních zdrojů znečištění). Nezbytná je modernizace systémů pro centrální zásobování teplem, sítí zemního plynu a energetických sítí. Některé složky infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství (většinou lokálně) chybějí. Řada sídel má nedostatek funkčních zelených ploch uvnitř intravilánu.	výsledků VaV do praxe a komerčního využití. Klíčovým předpokladem udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO jsou kvalitní lidské zdroje. Pro výchovu nových talentů ve vazbě na špičkové obory je rozhodující kvalita a prodsazování nových principů učení v celé šíři počátečního vzdělávání. V rámci BMO (vlivem demografických pohybů) nedostačuje kapacita školních zařízení aktuální poptávce po nich. Průměrný počet dětí ve třídách mateřských i základních škol se zvyšuje, což vede ke snižování kvality vzdělávání. Zároveň se v rámci BMO projevují rozdíly v kapacitách a vybavení škol a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna. Není doposud zajištěn funkční systém přípravy lidských zdrojů tak, aby generoval dostatečný počet absolventů s vhodnou kvalifikací pro potřeby preferovaných oborů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak přichozích. Zjevné jsou problémy s kvalitou vzdělání absolventů škol a nevhodnou skladbou oborů. Systém vzdělávání v celé šíři celoživotního učení (formální,	eliminaci hrozby vzniku dalších sociálně vyloučených lokalit. Právě revitalizace lokalit s nižším sociálním statutem, i s vazbou na podporu sociálního a dále prostupného a chráněného bydlení, spolu s využitím potenciálu sociálního podnikání jsou příležitostmi, kterých BMO využije pro svůj další rozvoj.

Vize: Brněnská metropolitní oblast – vybavená, prosperující a zdravá metropole			
Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	Prioritní oblast B: Životní prostředí	Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání	Prioritní oblast D: Sociální soudržnost
		neformální a informální vzdělávání) není vybaveností ani kvalitou vzdělávání adekvátní potřebám současného trhu práce v BMO.	
Cíl prioritní oblasti: Zvýšit mobilitu obyvatel, firem a dalších subjektů v BMO a zvýšit plynulost a bezpečnost v dopravě	Cíl prioritní oblasti: Zvýšit kvalitu životního prostředí, snížit environmentální zátěž a eliminovat environmentální rizika v BMO	Cíl prioritní oblasti: Podpořit dostupnost a kvalitu infrastruktury a služeb pro rozvoj konkurenceschopných odvětví v BMO, zvýšit vybavenost, kvalitu a relevanci systému přípravy lidských zdrojů, a to v návaznosti na definici strategie inteligentní specializace regionu.	Cíl prioritní oblasti: Posílit sociální soudržnost na území BMO a zvýšit dostupnost kvalitních sociálních a návazných služeb, které budou odpovídat potřebám svých obyvatel.
Přehled opatření: - Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R - Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy - Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy - Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy - Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T - Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava	Přehled opatření: - Opatření B.1: Zásobování vodou a čištění vod - Opatření B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod - Opatření B.3: Protipovodňová opatření - Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní - Opatření B.5: Centrální vytápění, sítě zemního plynu a energetické sítě - Opatření B.6: Třídění a předcházení vzniku odpadů - Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů - Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně	Přehled opatření: - Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO - Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO - Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO - Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení - Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO - Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání	Přehled opatření: - Opatření D.1: Budování kapacit infrastruktury sociálních služeb - Opatření D.2: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb - Opatření D.3: Budování sociálního bydlení

12.1 INTEGROVANÝ PŘÍSTUP

Problémy ve vybraných oblastech, tedy dopravě a mobilitě, životním prostředí, sociální oblasti a konkurenceschopnosti a vzdělávání, nemohou být vnímány izolovaně a ve své komplexnosti nemohou být řešeny prostřednictvím jednoho projektu bez dalších vazeb. Naopak je nutné vytvořit takový soubor projektů či opatření, které jsou schopny pouze společně dosáhnout významného efektu (např. vybudování infrastruktury společně s podporou lidských zdrojů). V rámci ITI je možné tyto intervence sdružit tak, aby mohly být spolu koordinovány a jejich výsledný efekt byl co největší. Právě proto je nutná intervence z více OP, které jsou k sobě v mnoha oblastech komplementární. Prostřednictvím ITI bude zajištěno, že subjekty budou mít možnost využít více zdrojů k řešení jednoho problému a proto budou schopny dosáhnout znásobeného efektu. Integrovanost lze spatřovat v několika rovinách:

- **územní integrovanost**, kdy budou realizovány projekty a aktivity s nadmístním, zpravidla aglomeračním dopadem,
- **věcná integrovanost**, kdy budou koordinovaně realizovány věcně související aktivity, které zpravidla i v důsledku roztržitosti zdrojů bývají prováděny odděleně,
- **finanční integrovanost**, kdy do financování budou zapojeny zdroje z různých specifických cílů jednoho operačního programu, případně z různých operačních programů,
- **organizační integrovanost**, tedy společný koordinovaný postup jednotlivých subjektů v území založený na partnerském principu.

BMO zahrnuje sídla mající různou velikost a funkční specializaci. Na jedné straně se nachází Brno jako jedno z největších center v Česku s koncentrací hospodářských, oblužných a administrativních funkcí, na straně druhé se pak nacházejí menší města a vesnice, které se potýkají jak s typickými projevy svého venkovského charakteru (infrastrukturní deficit), tak s dopady exponované polohy v zázemí velkého města (nárůst dopravních intenzit, nárůst počtu obyvatel, suburbanizace a postupná proměna v sídla městského typu), případně s oběma typy problémů současně.

Dynamický rozvoj BMO s sebou v posledních dekádách přináší proměnu fyzických, sociálních a prostorových struktur této oblasti. Po roce 1989 došlo ke značné vnitřní diferenciaci území BMO. Vůdčí role města Brna se začala zvyšovat s přílivem investic soukromého i veřejného sektoru. Brno nyní představuje významný pól růstu nejen v Česku, ale také v celé střední Evropě. S růstem významnosti města a vnitřní diferenciací BMO se ovšem objevují nové trendy a jevy, jejichž řešení vyžaduje integrovaný přístup. „Integrovaným přístupem“ se přitom rozumí jak věcná a územní integrace aktivit pro řešení komplexních problémů, tak také integrace organizační a finanční (koncentrace zdrojů), jak je uvedeno výše.

Statutární město Brno proto začalo v posledních několika letech vyvíjet aktivity směřující k jeho zázemí, a to ve spolupráci s regionálními partnery (Jihomoravský kraj, Sdružení obcí a měst Jižní Moravy, Krajská hospodářská komora JMK, Regionální rozvojová agentura Jižní Moravy, univerzity a další). Tato aktivita dostala silný impulz díky silnému akcentu urbánního rozvoje v programovém období regionální politiky EU 2014–20, jehož klíčovým nástrojem jsou integrované územní investice (ITI). Tato výzva vyvolala potřebu jasného uchopení klíčových rozvojových témat BMO. Za tímto účelem bylo provedeno funkční vymezení BMO a následně vytvoření řídicích struktur za účelem tvorby a následné realizace integrované strategie pro území BMO, která je nezbytným předpokladem pro uplatnění zmíněného nástroje ITI.

Dosavadní spolupráce v rámci BMO se nejsilněji rozvíjela v oblastech **vzdělávání, podpory podnikání a inovací, rozvoji vědy, výzkumu a znalostní ekonomiky**. Díky tomu se z Brna a jeho blízkého zázemí stalo nejrychleji rostoucí území v oblasti konkurenceschopnosti v České republice. Dynamika rozvoje byla založená zejména na výstavbě inovační infrastruktury a masivní podpoře výzkumu, vývoje a vzdělávání. Výzvou pro příští roky jsou navazující opatření v oblasti trhu práce, rozvoji komplexní vzdělanosti obyvatel, dobudování chybějící infrastruktury a jejího úspěšného provozování.

Pro udržitelný rozvoj je nezbytné, aby byly úspěchy v oblasti hospodářského rozvoje doprovázeny kvalitním sociálním prostředím a životním prostředím, resp. aby hospodářský rozvoj nebyl realizován na jejich úkor. BMO má relativně příznivé **životní prostředí** (aspoň v té míře, do jaké to umožňuje hustě zalidněné území koncentrující řadu lidských činností). Přesto je možné v této oblasti vysledovat některé nepříznivé jevy a procesy. Jedním z těch zásadních je zhoršená kvalita ovzduší daná především dopravní zátěží, ale také větrnou erozí a znečištěním ze stacionárních zdrojů, zejména lokálních topenišť. Životní prostředí přinejmenším lokálně zhoršuje také chybějící technická infrastruktura, zejména pak odkanalizování částí sídel. Oblast jako celek je obecně energeticky velmi náročná a vyžaduje realizaci zásadních energetických úspor. Velkou výzvou do budoucna je eliminace environmentálních rizik, která vyplývají i z globálních změn klimatu. Pro BMO jsou podstatné jednak záplavy, které dnes představují ohrožení pro podstatnou část Česka, tak také hrozba sucha specifická právě pro oblast jižní Moravy a vyvolávající potřebu péče o omezené vodní zdroje.

Základním předpokladem dalšího ekonomického rozvoje a konkurenceschopnosti celé BMO je **rozvoj mobility na principech SMART**. Mezinárodní a nadregionální dostupnost představuje pro celou BMO obrovský problém (mj. i s ohledem na udržitelnost nově vybudovaných center excelence). Dobudování chybějící infrastruktury a postupné zavádění "chytrých" řešení do oblasti dopravy je základním předpokladem pro mobilitu obyvatel, zboží a služeb na úrovni BMO i mimo ni a mimoto umožňuje eliminovat i některé negativní vlivy dopravy na životní prostředí. Jednotlivé dopravní módy jsou při zohlednění tohoto principu vzájemně provázané a koexistují na bázi kooperaci, nikoli konkurence. Průběžně musí být doplňován a modernizován vozový park veřejné dopravy.

Sociální prostředí BMO se vyznačuje relativní stabilitou. Přesto se i v této oblasti odehrávají dynamické změny, které vedou k větší polarizaci společnosti podle sociálního, vzdělanostního či ekonomického statusu. Tento proces má i svůj prostorový vzorec, v rámci něhož dochází ke koncentraci mladých, vzdělaných aktivních obyvatel do zázemí Brna, které přitom pro tyto skupiny obyvatel plní funkci pracovního a společenského centra. Některé části BMO se naopak potýkají se zhoršováním své ekonomické a sociální situace s tím, jak v nich dochází ke stárnutí obyvatel (vesnická sídla v periferní poloze, ale v menší míře také některé části měst vč. Brna) nebo ke koncentraci obyvatel s nízkým sociálním, ekonomickým a vzdělanostním statutem. Tyto skutečnosti spolu se sociodemografickými trendy (stárnutí obyvatel, větší provázání rodinného a pracovního života rodičů atd.) vyvolávají potřebu koordinovaného řešení nabídky sociálních, vzdělávacích a zdravotních služeb. Dlouhodobě je potřeba rozvíjet a integrovat sociální a zdravotní služby pro specifické cílové skupiny (seniory, matky s dětmi, ohrožené skupiny). Všem takto ohroženým skupinám je nutné umožnit přístup k zaměstnání, vzdělávání, bydlení. Vhodnou formou se mohou stát mj. sociální podniky. Dalším cílem je zvyšování nabídky a kvality terénní sociální práce a terénních programů a rozvoj inkluzivního vzdělávání.

12.2 SPECIFICKÉ CÍLE

Následující tabulky uvádějí přehled specifických cílů navržených jako integrovaná řešení, která budou realizována a která budou využívat intervencí z různých specifických cílů jednotlivých OP, případně i

různých OP. Specifické cíle respektují definici integrovaného přístupu ze strany Evropské komise a využívají výše uvedené roviny integrovanosti.

Tabulka 46: Specifické cíle ISR BMO ITI

Specifický cíl	Věcná specifikace	Opatření ISR BMO ITI ³	Operační programy
Zlepšit globální napojení BMO	regionální silniční síť navazující na síť TEN-T, informační systémy v dopravě, telematika	(Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy) - Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T	IROP
Prohloubit integraci veřejné dopravy a její vazbu na další druhy dopravy	dopravní cesty pro veřejnou dopravu, terminály veřejné dopravy, systémy provazující veřejnou dopravu s dalšími druhy dopravy (P+R, B+R), vozidla veřejné dopravy	- Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R - Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy - Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy - Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy	IROP, OPD
Rozšířit a zkvalitnit infrastrukturu pro pěší a cyklistickou dopravu ve vazbě na další druhy dopravy	cyklistické stezky, komunikace pro pěší, odstranění bariérovosti pro pěší, zvýšení bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy	(Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R) (Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy) (Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy) - Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava	IROP
Zlepšit kvalitu ovzduší	snížení dopadů emisí v ovzduší (prvky zeleně a vodní prvky v sídlech), připojování domácností na CZT, nízkoemisní vozidla MHD, obchvaty sídel	(Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy) (Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T) - Opatření B.5: Centrální vytápění, sítě zemního plynu a energetické sítě (Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně)	OPŽP, IROP, příp. OPPIK
Rozšířit a zkvalitnit systém odpadového hospodářství v BMO	sběr, třídění, likvidace a opětovné využití odpadu	- Opatření B.6: Třídění a předcházení vzniku odpadů - Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů	OPŽP, příp. OPPIK
Eliminovat riziko povodní a sucha a další významná environmentální rizika	řešení environmentálních rizik spojených s problémem/hrozbou povodní, zásobování vodou a kvalitou vody	- Opatření B.1: Zásobování vodou a čištění vod - Opatření B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod - Opatření B.3: Protipovodňová opatření - Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní - Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně	OPŽP, IROP
Zvýšit konkurenceschopnost BMO prostřednictvím zvýšení mobility	zvýšení mobility a modernizace dopravních sítí vedoucí ke zlepšení globálního napojení BMO a zvýšení konkurenceschopnosti BMO	(Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R) (Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy)	OPD, IROP, OPPIK

³ V závorce jsou uvedena opatření, která k danému specifickému cíli věcně příslušejí, ale z finančního hlediska jsou součástí jiného (pouze jediného) specifického cíle.

Specifický cíl	Věcná specifikace	Opatření ISR BMO ITI ³	Operační programy
		• (Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy) • (Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy) • (Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T) • (Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO)	
Rozvinout inovační potenciál BMO	• infrastruktura, služby a vzdělávání pro konkurenceschopnost a inovační schopnost BMO	• Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO • Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO • Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO • (Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení)	OPPIK, OPVVV
Zvýšit vzdělanostní úroveň obyvatelstva s důrazem na relevanci a rozvoj vybraných klíčových kompetencí	• vzdělávání jako předpoklad pro konkurenceschopnost regionu	• Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení • Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO • Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání	OPPIK, OPVVV
Zvýšit dostupnost a kvalitu sociálních a návazných služeb v regionu, včetně zajištění sociálního bydlení	• komplexní řešení sociálních služeb v regionu	• Opatření D.1: Budování kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb • Opatření D.2: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb • Opatření D.3: Budování sociálního bydlení	IROP, OPZ

Tabulka 47: Rozdělení specifických cílů ISR BMO ITI do opatření

Opatření																							
Specifický cíl	A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R	A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy	A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy	A.4: Dopravní telematika a informační systémy	A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T	A.6: Cyklistická a pěší doprava	B.1: Zásobování vodou a čištění vod	B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod	B.3: Protipovodňová opatření	B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní	B.5: Centrální vytápění, sítě zemního plynu a energetické sítě	B.6: Třídění a předcházení vzniku odpadů	B.7: Materiálové a energetické využití odpadů	B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně	C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO	C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO	C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO	C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení	C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO	C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání	D.1: Budování kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb	D.2: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb	D.3: Budování sociálního bydlení
A.I Zlepšit globální napojení BMO																							
A.II Prohloubit integraci veřejné dopravy a její vazbu na další druhy dopravy																							
A.III Rozšířit a zkvalitnit infrastrukturu pro pěší a cyklistickou dopravu ve vazbě na další druhy dopravy																							
B.I Zlepšit kvalitu ovzduší																							
B.II Rozšířit a zkvalitnit systém odpadového hospodářství v BMO																							
B.III Eliminovat riziko povodní a sucha a další významná environmentální rizika																							

[illegible]

Pozn.: Silnější barvou je vyznačena příslušnost opatření k specifickým cílům ve smyslu finanční alokace (každé opatření tedy přísluší pouze jedinému specifickému cíli) i věcné vazby. Slabší barvou je vyznačena příslušnost opatření k specifickým cílům pouze ve smyslu věcné vazby (každé opatření může být tímto způsobem navázáno na několik specifických cílů).

12.3 POPIS PRIORITNÍCH OBLASTÍ

Jednotlivé prioritní oblasti jsou popsány formou „karet“. Pro každou prioritní oblast je zpracována jedna karta ilustrující věcné zaměření a zdůvodnění dané prioritní oblasti, její rizika, časový rámec a přehled opatření, která danou prioritní oblast naplní.

Prioritní oblast A: Doprava a mobilita	
Cíl prioritní oblasti	Zvýšit mobilitu obyvatel, firem a dalších subjektů v BMO a zvýšit plynulost a bezpečnost v dopravě
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	BMO má relativně dobré globální napojení na významná okolní centra. Disponuje postupně rozvíjeným integrovaným dopravním systémem. V posledních letech je kladen důraz na rozvoj udržitelných druhů dopravy, především pak dopravy cyklistické. Díky realizaci nových projektů se na řadě míst zvýšila bezpečnost v dopravě a byla odstraněna její bariérovost. Brněnské metropolitní oblasti na druhou stranu chybí kvalitnější napojení na hlavní dopravní tahy TEN-T (zejména silniční), což umocňuje i zhoršující se technický stav komunikací nižšího řádu. IDS postrádá dostatečně kapacitní, kvalitní a bezbariérové přestupní terminály, které by dále prohloubily integraci systému. Ve veřejné dopravě, ale i jiných druzích dopravy jsou dosud málo zavedené informační systémy a málo využita telematika. Rozvoj cyklistické dopravy vyžaduje zásadní infrastrukturní zlepšení, především výstavbu dalších potřebných úseků cyklistických stezek. V dopravě je řada konfliktních míst zhoršujících bezpečnost jejich účastníků.
Význam prioritní oblasti	
Vazba na jiné prioritní oblasti	Životní prostředí: - Doprava přináší některé negativní dopady na životní prostředí, přičemž prostřednictvím PO Doprava a mobilita i PO Životní prostředí jsou tyto dopady eliminovány (budování obchvatů sídel, nákup nízkoemisních vozidel atd. jsou řešeny v prioritní oblasti A. Doprava a mobilita, ale mají zásadní vliv na plnění cílů prioritní oblasti B. Životní prostředí). Konkurenceschopnost: - Mobilita je jedním ze základních předpokladů a lokalizačních faktorů zvýšení konkurenceschopnosti BMO. Zásadní je především návaznost na hlavní dopravní infrastrukturu (TEN-T), ale i prohloubení integrace ve veřejné dopravě a další opatření. Bez kvalitního dopravního napojení se snižuje pravděpodobnost příchodu a udržení významných investorů v preferovaných oborech.
Zapojené subjekty (stakeholdři)	- Statutární město Brno - Další města a obce v BMO - Jihomoravský kraj - KORDIS JMK, a.s. - dopravci v oblasti veřejné osobní dopravy - Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje
Výsledky/výstupy (indikátory) dané prioritní oblasti	Bude doplněno dle NČI 2014+
Významná rizika	Mezi významná rizika patří zpoždění významných silničních i železničních staveb vyššího řádu, na něž mají navazovat komunikace nižšího řádu podporované v rámci ISR BMO ITI. Podstatným rizikem je dále nedostatečné legislativní a procesní řešení přípravy dopravních staveb veřejného významu (výkupy pozemků, majetkové vztahy

	atd.). S tím souvisí i často obtížný konsensus nad územním vedením významných dopravních staveb. Rizikem v oblasti veřejné dopravy je absence širšího společenského konsensu nad potřebou jejího zkvalitňování jako plnohodnotné alternativy vůči IAD. PO Doprava a mobilita zahrnuje rozvoj řady dopravních módů, přičemž podstatná je jejich vzájemná provázanost a koordinovaný rozvoj, který je organizačně náročný a k jehož dosažení může pomoci právě nástroj ITI.
Časový rámec	
Výčet opatření	• Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R • Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy • Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy • Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy • Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T • Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava

Prioritní oblast B: Životní prostředí

Cíl prioritní oblasti	Zvýšit kvalitu životního prostředí, snížit environmentální zátěž a eliminovat environmentální rizika v BMO
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	V BMO dosud nejsou odkanalizovány některé venkovské obce, ale i části měst vč. Brna. V budoucnu je nezbytné navýšení kapacity ČOV v území a modernizace stávajícího systému čištění odpadních vod. Region se v budoucnosti může potýkat s nedostačující kapacitou, případně také kvalitou zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu). Rozšíření stávajících zdrojů pitné vody je proto významnou výzvou pro střednědobou až dlouhodobou budoucnost oblasti. V BMO se setkáváme s lokálními problémy znečištění povrchových a podzemních vod z průmyslových bodových zdrojů. Vedle toho jsou některé vodní toky a plochy silně eutrofizovány. Rostoucí četnost a rozsah záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi vyvolává nezbytnost pokračovat v integrovaném řešení eliminace povodňového rizika v rámci celé BMO. Kvalitu ovzduší v oblasti výrazně zhoršuje vysoká a rostoucí lokální koncentrace prachových částic, příp. dalších znečišťujících látek v ovzduší (důsledek dopravy, větrné eroze, částečně také lokálního vytápění s nekvalitním spalováním pevných paliv, méně často pak dalších stacionárních zdrojů znečištění). Nezbytná je modernizace systémů pro centrální zásobování teplem, sítí zemního plynu a energetických sítí. Některé složky infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství (většinou lokálně) chybějí. Řada sídel má nedostatek funkčních zelených ploch uvnitř intravilánu.
Význam prioritní oblasti	
Vazba na jiné prioritní oblasti	Doprava a mobilita: - Doprava přináší některé negativní dopady na životní prostředí, přičemž prostřednictvím PO Doprava a mobilita i PO Životní prostředí jsou tyto dopady koordinovaně eliminovány (opatření ke snížení úrovně znečištění ovzduší, nákup nízkoemisních vozidel, sídelní zeleň atd.). Snížování emisí z dopravy je řešeno v prioritní oblasti A. Doprava a mobilita (nákup nízkoemisních vozidel, budování obchvatů sídel, rozvoj infrastruktury pro udržitelnou dopravu). Konkurenceschopnost a vzdělávání: - Otázka životního prostředí (a technické infrastruktury) představuje kapacitní omezení pro rozvoj specifických typů průmyslu a současně rozhodovací faktor zejména pro vysoce kvalifikované lidské zdroje tvořící základ pro-inovačního prostředí BMO.
Zapojené subjekty (stakeholdři)	- Statutární město Brno - Další města a obce v BMO - Jihomoravský kraj - Brněnské vodárny a kanalizace, a.s. - Vodárenská akciová společnost, a.s. - Povodí Moravy, s.p. - SAKO Brno, a.s.
Výsledky/výstupy (indikátory) dané prioritní oblasti	Bude doplněno dle NČI 2014+
Významná rizika	Rizikem realizace opatření v oblasti životního prostředí je obtížný výběr priorit s ohledem na omezené finanční zdroje a současnou potřebu řešení řady problémů. Riziko představují i možné změny klimatu, které nejsou zcela předvídatelné a které mohou v budoucnu vyvolat potřebu zásadního přehodnocení priorit.
Časový rámec	
Výčet opatření	Opatření B.1: Zásobování vodou a čištění vod

	• Opatření B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod • Opatření B.3: Protipovodňová opatření • Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní • Opatření B.5: Centrální vytápění, sítě zemního plynu a energetické sítě • Opatření B.6: Třídění a předcházení vzniku odpadů • Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů • Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně
--	--

Prioritní oblast C: Konkurenceschopnost a vzdělávání

Cíl prioritní oblasti	Podpořit dostupnost a kvalitu infrastruktury a služeb pro rozvoj konkurenceschopných odvětví v BMO, zvýšit vybavenost, kvalitu a relevanci systému přípravy lidských zdrojů, a to v návaznosti na definici strategie inteligentní specializace regionu
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	V rámci BMO jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturálních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS3 (prioritní odvětví). Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli. Aplikační potenciál produkovaných výsledků VaV je až na výjimky slabý. Přetrvává situace slabého přenosu výsledků VaV do praxe a komerčního využití. Klíčovým předpokladem (kritickým faktorem) udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO jsou lidské zdroje. Systém vzdělávání v celé šíři celoživotního učení (formální, neformální a informální vzdělávání) není vybaveností ani kvalitou vzdělávání adekvátní potřebám současného trhu práce v BMO. Není tak generován dostatečný počet absolventů či uchazečů o zaměstnání s vhodnou kvalifikací a kompetencemi pro potřeby zaměstnavatelů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak příchodých. V rámci formálního vzdělávání je podinvestovaná infrastruktura základních a středních škol, včetně nedostatku moderní ICT infrastruktury. Projevují se územní rozdíly v kapacitách a vybavení škol a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna. V rámci formálního vzdělávání se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol, vedoucí k problematické kvalitě vzdělání absolventů a nevhodné skladbě oborů. Důsledkem je pak mj. vyšší nezaměstnanost absolventů, kteří nedokážou vyhovět nárokům zaměstnavatelů (koncentrace firem v oborech s vyšší přidanou hodnotou (VPH), firem s vlastním VaV, včetně pozitivního trendu PZI, který také míří do oborů s VPH, kde lze očekávat tlak na kvalitu vzdělání a odpovídající kompetence lidských zdrojů).
Význam prioritní oblasti	
Zapojené subjekty (stakeholdeři)	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Seskupení podnikatelů • Hospodářské komory • Podnikatelské subjekty • JIC, z.s.p.o. • NNO
Vazba na jiné prioritní oblasti	Doprava a mobilita: • Konkurenceschopnost BMO je podmíněna řadou lokalizačních faktorů, mezi které je mimo jiné důležité zahrnout dopravní dostupnost, návaznost na hlavní dopravní infrastrukturu (TEN-T). Bez vhodného napojení není možné kalkulovat s příchodem a udržením významných investorů v preferovaných oborech. Životní prostředí: • Otázka životního prostředí (technické infrastruktury) představuje kapacitní omezení pro rozvoj specifických typů průmyslu a současně rozhodovací faktor zejména pro vysoce kvalifikované lidské zdroje tvořící základ pro-inovačního prostředí BMO.

	Sociální oblast a zdraví Rozvoj vzdělávací a další infrastruktury a služeb v sociálně vyloučených lokalitách může mít dílčí dopad na zlepšení prostředí a eliminaci existence těchto lokalit v BMO.
Výsledky/výstupy (indikátory) dané prioritní oblastí	Bude doplněno dle NČI
Významná rizika	Oblast „podpora konkurenceschopnosti“ je široce vymezenou problematikou, z níž je nutné vybrat a podporovat pouze klíčové faktory. Nalezení úlohy metropole a zúčastněných partnerů závisí na shodě o klíčových problémech BMO, které jsou z této úrovně řešitelné. Významným rizikem je v tomto ohledu nenalezení shody a linky potřeba – možný zdroj OP (ITI).
Časový rámec	
Výčet opatření	- Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO - Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO - Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO - Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení - Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO - Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání

Prioritní oblast D: Sociální soudržnost

Cíl prioritní oblasti	Posílit sociální soudržnost na území BMO a zvýšit dostupnost kvalitních sociálních a návazných služeb, které budou odpovídat potřebám svých obyvatel
Vazba na konkrétní výstup SWOT analýzy	Prioritní oblast „Sociální soudržnost“ navazuje na dlouhodobě stabilizované populační, kulturní a sociální prostředí Brněnské metropolitní BMO. V BMO nicméně existuje lokální nerovnováha v dostupnosti některých sociálních služeb, zejména v návaznosti na stárnoucí populaci a rostoucí potřeby propojování sociálních, zdravotních a návazných služeb. BMO se rovněž potýká s existencí sociálně vyloučených lokalit a nedostatečně zajištěným sociálním bydlením. Je zřejmé, že BMO bude muset v následujících letech reagovat zejména na stále rostoucí tlak v oblasti sociální infrastruktury, který vyplývá z procesu demografického stárnutí a zaměřit se na rozvoj potřebné infrastruktury pro cílovou skupinu seniorů, což zároveň umožní pečujícím, ekonomicky aktivním, osobám setrvat na trhu práce. Stejně tak je nutné cílit podporu na handicapované osoby, sociálně vyloučené skupiny obyvatel a osoby ohrožené sociálním vyloučením. Ve vazbě na očekávaný ekonomický i společenský vývoj neexistuje v BMO dostatečná nabídka sociálního bydlení. Rovněž bude nutné se zaměřit na eliminaci hrozby vzniku dalších sociálně vyloučených lokalit. Právě revitalizace lokalit s nižším sociálním statutem, i s vazbou na podporu sociálního a dále prostupného a chráněného bydlení, spolu s využitím potenciálu sociálního podnikání jsou příležitostmi, kterých BMO využije pro svůj další rozvoj.
Význam prioritní oblasti	
Vazba na jiné prioritní oblasti	Konkurenceschopnost a vzdělávání: Oblast sociální soudržnost se váže na oblast konkurenceschopnosti a vzdělávání. Stabilní a soudržné prostředí je jednou z podmínek konkurenceschopného fungování BMO. Vazby jsou obousměrné. Stabilní sociální prostředí vytváří jednu z důležitých podmínek pro fungující trh práce a zároveň prosperující metropolitní oblasti se vzdělaným obyvatelstvem vytváří impulsy pro posilování sociální soudržnosti.
Zapojené subjekty (stakeholdery)	- Statutární město Brno - Další města a obce v BMO - Jihomoravský kraj - Neziskový sektor – např. Charita, ANNO
Výsledky/výstupy (indikátory) dané prioritní oblasti	Bude doplněno dle NČI 2014+
Významná rizika	Oblast sociálních služeb je především řízena realizována z místní úrovně a dále pak na úrovni krajské. Území BMO představuje nový článek pro tuto oblast, z čehož vyplývá potřeba úzké koordinace a komunikace dotčených aktérů.
Časový rámec	
Výčet opatření	- Opatření D.1: Budování kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb - Opatření D.2: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb - Opatření D.3: Budování sociálního bydlení

13 POPIS OPATŘENÍ

Pro úroveň opatření jsou zpracovány tzv. „karty opatření“. Každému opatření přísluší jedna karta, které v jednotné struktuře popisuje věcné zaměření daného opatření, typové projekty, zdroj financování, časový plán a přehled zapojených subjektů.

13.1 PRIORITY OBLAST A: DOPRAVA A MOBILITA

Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R	
Cíl opatření	Zvýšit využití veřejné dopravy jejím uživatelským zatraktivněním a zjednodušením prostřednictvím úpravy přestupů mezi jednotlivými druhy dopravy na terminálech
Zdroj financování	IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Zdůvodnění opatření	V regionu je vytvořen IDS Jihomoravského kraje. Současně oblast disponuje širokou nabídkou dálkových autobusových i železničních spojů do Prahy, řady dalších českých měst, Vídně, ale i vzdálenějších destinací. Některá napojení ve veřejné dopravě však nejsou dostatečná, návaznost železniční dopravy na ostatní druhy veřejné dopravy (zejména v rámci MHD) i nad dopravu automobilovou (systémy P+R) není zdaleka úplná. V rámci IDS dosud existuje jen málo moderních přestupních terminálů. Zastávky a přestupní body veřejné dopravy jsou rovněž často bariérové. Vzhledem ke dlouho chystané modernizaci železničního uzlu Brno (vč. autobusového terminálu) a očekávanému vybudování železničního terminálu Letiště Brno je vhodné adekvátním způsobem zkvalitnit také další terminály a přestupní uzly v BMO. Očekávat lze pozvolný nárůst uživatelské preference veřejné dopravy a také společenského tlaku na rozvoj udržitelné dopravy, její nedostatečná infrastruktura však může způsobit naopak pokles zájmu o ni a další růst IAD především v nejbližším zázemí Brna jako jeden z důsledků suburbanizace.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření podporuje systém veřejné dopravy v BMO prostřednictvím výstavby a modernizace dopravních terminálů zajišťujících vazby mezi jednotlivými druhy veřejné dopravy a mezi veřejnou a individuální automobilovou dopravou. Součástí opatření je také zkvalitnění a humanizace prostředí dopravních terminálů. Realizace parkovišť P+R rovněž snižuje dopravní zátěž centrálních částí BMO individuální automobilovou dopravou. Typovými aktivitami jsou: • Výstavba a modernizace přestupních terminálů pro veřejnou dopravu včetně doplňující zeleně • Výstavba nebo modernizace systémů pro přestup na veřejnou dopravu P+R, K+R, B+R včetně doplňující zeleně
Vazba na další opatření	Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • KORDIS JMK, a.s. • SŽDC • dopravci v oblasti veřejné osobní dopravy

Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy

Cíl opatření	Rozšířit potenciál využití veřejné dopravy rozšířením a modernizací její infrastruktury
Zdroje financování	OPD, PO 1, IP 3, SC 1.4 Vytvoření podmínek pro zvýšení využívání veřejné hromadné dopravy ve městech v elektrické trakci
Zdůvodnění opatření	BMO disponuje dlouhodobě rozvíjeným systémem IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a provázanou sítí linek. Na druhou stranu však tento systém má řadu rezerv organizační a zejména infrastrukturní povahy. Zejména rozvoj infrastruktury pro kolejovou dopravu v posledních dekáдах stagnuje. Veřejná doprava se také potýká s přetrvávající bariérovostí a fyzickou a morální zastaralostí významné části zastávek, resp. celých úseků dopravních cest. Impulzem k rozvoji veřejné dopravy v BMO se může stát dlouho připravovaná modernizace železničního uzlu Brno a také předpokládaný pozvolný nárůst uživatelské obliby veřejné dopravy (ale jen za předpokladu její modernizace) a dalších udržitelných druhů dopravy v souladu s obdobnými trendy v západní Evropě. V případě pokračující stagnace rozvoje veřejné dopravy lze naopak očekávat další nárůst IAD, což představuje hrozbu zejména pro okrajové části Brna a okolní obce.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření se zaměřuje na výstavbu a modernizaci infrastruktury systému veřejné dopravy v BMO (dopravních cest, stanic atd.), a to i ve vazbě na humanizaci prostředí v okolí dopravních cest (ulice, tramvajové trati atd.). Typovými aktivitami jsou: • Výstavba a modernizace infrastruktury systémů městské a příměstské dopravy na drážním principu (metro, tramvaje, tram-train, trolejbusy)
Vazba na další opatření	Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • KORDIS JMK, a.s. • dopravci v oblasti veřejné osobní dopravy

Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy

Cíl opatření	Zmodernizovat a uživatelsky zatraktivnit veřejnou dopravu prostřednictvím modernizace dopravních prostředků, snížení jejich bariérovosti a zátěže vůči životnímu prostředí
Zdroje financování	IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Zdůvodnění opatření	V BMO je dlouhodobě rozvíjen IDS Jihomoravského kraje s tarifní provázaností a navazující sítí linek. Jedním z nezbytných předpokladů rozvoje IDS je modernizace vozového parku. Současný vozový park zahrnuje velký počet starších vozidel, která jsou bariérová (resp. nesplňují potřeby účastníků dopravy se ztíženou možností pohybu a orientace) a produkují relativně velké množství emisí. V případě zastarávání vozového parku hrozí snížení atraktivity veřejné dopravy ve prospěch IAD.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření je zaměřeno na nákup vozidel veřejné dopravy s důrazem na jejich šetrnost vůči životnímu prostředí a zohlednění potřeb cestujících se ztíženou možností pohybu a orientace. Součástí opatření je také související infrastruktura pro provoz těchto vozidel. Typovými aktivitami jsou: • Nákup nízkoemisních a bezemisních vozidel pro přepravu osob • Výstavba plnicích a dobíjecích stanic pro nízkoemisní a bezemisní vozidla pro přepravu osob • Nákup vozidel, zohledňujících specifické potřeby účastníků dopravy se ztíženou možností pohybu a orientace Pozn.: Opatření je provázáno též s podporou v rámci OPD, SC 1.6, která je určena pro subjekty na národní úrovni k modernizaci vozového parku v železniční dopravě.
Vazba na další opatření	Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • KORDIS JMK, a.s. • dopravci v oblasti veřejné osobní dopravy

Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy

Cíl opatření	Zvýšit plynulost dopravy a preferenci veřejné dopravy
Zdroje financování	OPD, PO 1, IP 3, SC 1.5 Zlepšení řízení dopravního provozu a zvyšování bezpečnosti dopravního provozu ve městech nebo IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Zdůvodnění opatření	Veřejná doprava v BMO je organizována v rámci IDS Jihomoravského kraje. Tento dopravní systém na jedné straně nabízí tarifní provázanost a vzájemnou návaznost linek, resp. spojů, na druhé straně je dosud stále rozvíjen a má některé deficitní organizační i technické povahy. Jedním z nich je dosud jen omezené využití moderních ICT systémů a telematiky, která by např. posílila preferenci veřejné dopravy na křižovatkách, zvýšila automatizaci dopravního systému a také informovanost a uživatelský komfort cestujících. Využití ICT systémů a telematiky tak může reálně přispět k vyššímu využití veřejné dopravy, a tedy ke snížení (nebo alespoň zbrzdění nárůstu) zátěže území individuální automobilovou dopravou.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření se zaměřuje na zavádění a modernizaci inteligentních dopravních systémů a dopravní telematiky s důrazem na veřejnou dopravu a na její preferenci vůči dopravě individuální automobilové v rámci dopravního systému BMO. Opatření se dále zaměřuje na rozvoj infrastruktury a vybavení pro práci s prostorovými daty a na optimalizaci dopravního systému BMO. Typovými aktivitami pro SC 1.5 OPD jsou: • Rozvoj systémů a služeb včetně inteligentních dopravních systémů (ITS) ve městech pro řízení dopravy a ovlivňování dopravních proudů na městské silniční síti • Podpora rozvoje infrastruktur prostorových dat a zavádění nových technologií a aplikací pro ochranu dopravní infrastruktury i optimalizaci dopravy, vč. aplikací založených na datech a službách družicových systémů (např. Galileo, EGNOS, Copernicus aj.) na městské úrovni včetně integrace na vyšších úrovních Typovými aktivitami pro SC 1.2 IROP jsou: • Výstavba, rekonstrukce nebo modernizace inteligentních dopravních systémů (ITS) a dopravní telematiky pro veřejnou dopravu • Zavádění, modernizace a propojení řídicích, informačních, odbavovacích a platebních systémů pro veřejnou dopravu
Vazba na další opatření	Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • KORDIS JMK, a.s. • Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje

Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T

Cíl opatření	Zkvalitnit návaznost regionální silniční sítě na síť TEN-T a zkrátit jízdní dobu potřebnou k dosažení této sítě
Zdroje financování	IROP, PO 1, IP 7b, SC 1.1 Zvýšení regionální mobility prostřednictvím modernizace a rozvoj sítí regionální silniční infrastruktury navazující na síť TEN-T
Zdůvodnění opatření	BMO má relativně dobré globální silniční a železniční napojení na většinu velkých okolních center, a to i díky výhodné poloze na významné dopravní křižovatce evropského významu. Dostupnost těchto významných komunikací (zejména silničních) se však odehrává často po zastaralých, podfinancovaných komunikacích nižšího řádu, což prodlužuje časovou dostupnost center a hlavních komunikací, snižuje plynulost dopravy a zvyšuje opotřebení vozidel, riziko nehod i environmentální zátěž z dopravy. V regionu chybí řada potřebných silničních obchvatů sídel i adekvátních silničních napojení nově rozvíjených lokalit na páteřní síť vč. postupně budovaného Velkého městského okruhu. Častým problémem je i přípravná fáze investičních akcí (zdlouhavé výkupy pozemků atd.).
Popis opatření a typových aktivit	Opatření se zaměřuje na rozšíření, rekonstrukci a modernizaci silniční sítě navazující na síť TEN-T, včetně budování obchvatů sídel a možných synergických aktivit (např. protipovodňová ochrana jako součást dopravních staveb). Typovými aktivitami jsou: • Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba silnic navazujících na síť TEN-T vč. doplňující zeleně a prvků silniční infrastruktury snižujících fragmentaci krajiny • Budování obchvatů sídel na vybrané regionální silniční síti s cílem zvýšit konektivitu k síti TEN-T vč. doplňující zeleně a prvků silniční infrastruktury snižujících fragmentaci krajiny
Vazba na další opatření	Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava Opatření B.3: Protipovodňová opatření
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje

Opatření A.6: Cyklistická a pěší doprava

Cíl opatření	Zvýšit atraktivitu, využití a bezpečnost cyklistické a pěší dopravy
Zdroje financování	IROP, PO 1, IP 7c, SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
Zdůvodnění opatření	BMO představuje oblast se značným potenciálem pro rozvoj cyklistické dopravy, a to jednak pro turistické účely (díky atraktivnímu okolí), ale zejména pro účely každodenního pohybu obyvatel do zaměstnání, škol a za službami. Územím BMO prochází dálkové cyklotrasy evropského významu EuroVelo 9 a 4 (jsou zařazené do sítě TEN-T), Pražská stezka, Jantarová stezka, Greenway Krakow-Morava-Wien a Cyklostezka Brno-Vídeň. Přes postupnou realizaci systému cyklistických tras a výstavbu některých úseků cyklostezek však v této oblasti stále přetrvává výrazný infrastrukturní deficit daný i opomíjením rozvoje cyklistických stezek za minulého režimu. V důsledku toho vykazuje interakce mezi cyklistickou dopravou a dalšími druhy dopravy (zejména silniční) řadu závad, a to i v rámci centrálních míst (náměstí apod.) a os (hlavní ulice), což vedle snížené bezpečnosti a zvýšeného rizika nehod také mj. snižuje urbanistickou hodnotu těchto míst. Řada cyklostezek je přitom ve fázi ideové či projektové přípravy a rozvoj cyklistické dopravy spojený s růstem podílu nemotorové dopravy je tak pro BMO významnou výzvou nejbližší budoucnosti. V BMO je velký počet konfliktních míst v místech, kde se setkávají jednotlivé dopravní módy (typicky např. přechody pro chodce nebo méně často křížení silnic s cyklostezkami, ale také často opomíjené železniční přejezdy). Tato skutečnost snižuje bezpečnost i uživatelskou atraktivitu dopravy, zejména (ale nejen) pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace, čímž reálně dochází ke snížení kvality jejich života. Na řadě hustě zalidněných míst BMO současná podoba a vybavenost silnic nemotivuje řidiče ke snížení rychlosti, což opět zvyšuje riziko nehody.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření zahrnuje výstavbu a rekonstrukci systému cyklistických stezek a cyklistických jízdních pruhů v BMO a související infrastruktury (vč. infrastruktury cyklistických tras) a dále aktivity směřující ke zvýšení bezpečnosti cyklistické a pěší dopravy v BMO, a to zejména v místech kontaktu jednotlivých dopravních módů. Typovými aktivitami jsou: • Výstavba a rekonstrukce cyklostezek a cyklotras vč. doplňující zeleně • Realizace cyklistických jízdních pruhů • Budování doprovodné infrastruktury cyklostezek a cyklotras ve vazbě na další systémy dopravy • Zvýšení bezpečnosti na přechodech pro chodce a v místech křížení cyklistických stezek se silničními komunikacemi • Instalace opatření směřujících ke zpomalení dopravy v místech se zvýšenými výskytem chodců
Vazba na další opatření	Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje

13.2 PRIORITY OBLAST B: ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Opatření B.1: Zásobování vodou a čištění vod	
Cíl opatření	Stabilizovat zásobování pitnou vodou, zvýšit její kvalitu a snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových a podzemních vod
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 1, SC 1.1 Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod ze zdrojů a zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství
Zdůvodnění opatření	BMO se vyznačuje vysokým podílem domácností napojených na vodovodní přípojku. Naopak zde dosud chybí odkanalizování některých venkovských obcí, ale i částí měst vč. Brna. Zásadní je tento problém zejména v rychle se rozvíjejících obcích v okolí Brna s nárůstem počtu obyvatel, který není vždy doprovázen adekvátní, rozvoje technické infrastruktury. Vybudování kanalizace má přitom výrazně pozitivní dopad na kvalitu bydlení i na životní prostředí. V budoucnu bude nezbytné navýšení kapacity ČOV v území a modernizace stávajícího systému čištění odpadních vod instalací nových technologií. Region se v budoucnosti může potýkat s nedostačující kapacitou, případně také zdrojů pitné vody (i v kontextu globálních změn klimatu), přičemž všechny významné zdroje navíc leží mimo území Jihomoravského kraje. Rozšíření stávajících zdrojů pitné vody je proto významnou výzvou pro střednědobou až dlouhodobou budoucnost oblasti.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření je zaměřeno na výstavbu, úpravu a modernizaci zařízení pro zvyšování kvality a dodávku pitné vody a na čištění odpadních vod. Některé aktivity jsou zastřešeny Plánem oblasti povodí Dyje. Typovými aktivitami jsou: • Výstavba a modernizace úpraven vody a zvyšování kvality zdrojů pitné vody, ochrana a zlepšování stavu zdrojů pitné vody • Výstavba, a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody včetně souvisejících objektů • Výstavba, modernizace a intenzifikace čistíren odpadních vod • Výstavba kanalizace ve vazbě na existenci čistírny odpadních vod nebo její výstavbu s cílem maximálně omezit zahlcení kanalizace a odlehčování nečištěných odpadních vod do řek při srážkových epizodách a s upřednostněním oddílné kanalizace (splaškové a dešťové) • Decentralizovaná řešení likvidace odpadních vod
Vazba na další opatření	Opatření B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod Opatření B.3: Protipovodňová opatření
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Brněnské vodárny a kanalizace, a.s. • Vodárenská akciová společnost, a.s.

Opatření B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod

Cíl opatření	Snížit míru znečišťování povrchových a podzemních vod
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 1, SC 1.2 Snížit vnos znečišťujících látek z průmyslu a zemědělství do povrchových a podzemních vod
Zdůvodnění opatření	V BMO se setkáváme s lokálními problémy znečištění povrchových a podzemních vod z průmyslových bodových zdrojů. Vedle toho jsou některé vodní toky a plochy silně eutrofizovány, a to především v důsledku intenzivní zemědělské výroby spojené s používáním chemických hnojiv, ale i používáním čisticích prostředků v domácnostech.
Popis opatření a typových projektů	Opatření je zaměřeno na instalaci technologií a zařízení ke komplexnímu zvýšení kvality povrchových a podzemních vod, resp. k zamezení jejich znečišťování v rámci BMO. Zásadní je zejména ochrana dosud nevyužívaných zdrojů podzemních vod pod BMO. Tyto aktivity mají vazbu také na problematiku environmentálních rizik (hrozba povodní a zejména sucha). Některé aktivity jsou zastřešeny Plánem oblasti povodí Dyje. Typovými aktivitami jsou: • Zavádění technologií k zamezení vypouštění prioritních látek z průmyslových bodových zdrojů znečištění a starých ekologických zátěží • Odstraňování příčin eutrofizace vod v ploše povodí • Likvidace nepotřebných vrtů v chráněných územích⁴
Vazba na další opatření	Opatření B.1: Zásobování vodou a čištění vod Opatření B.3: Protipovodňová opatření
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj

⁴ Dle registru Směrnice 2000/60/ES o vodní politice

Opatření B.3: Protipovodňová opatření

Cíl opatření	Ochránit území před povodněmi a jejich následky
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 2, SC 1.3 Zajistit povodňovou ochranu v intravilánu a ve volné krajině
Zdůvodnění opatření	V BMO je postupně realizován systém ochrany území (zejména města Brna) před povodněmi zahrnující vzájemně provázaná technická i přírodě blízká opatření. Tento systém však dosud není dokončen. Největšími zdroji povodňového nebezpečí jsou hlavní vodní toky v území (Svratka, Svitava), ale i toky menší, kde hrozí především riziko ničivých, obtížně předpověditelných přívalových (bleskových) povodní. Četnost a rozsah rozsáhlých i lokálních záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi přitom v posledních dekádách výrazně roste a vyvolává tak nezbytnost pokračovat v integrovaném řešení eliminace povodňového rizika v rámci celé BMO.
Popis opatření a typových aktivit	Podstatou intervencí jsou stavební a technická opatření a instalace prvků a zařízení, která zajišťují komplexní ochranu území BMO před povodněmi a jejich následky. Dále budou podporována přírodě blízká protipovodňová opatření. Aktivita jsou zastřešeny Plánem oblasti povodí Dyje, Generellem odvodnění města Brna a Studií protipovodňových opatření na území Jihomoravského kraje. Typovými aktivitami jsou: • Zprůtočnění nebo zvýšení retenčního potenciálu koryt vodních toků a přilehlých niv • Zlepšení přirozených rozlivů vody v krajině a kompenzační opatření ke zlepšení protipovodňové ochrany současně zastavěných území • Zadržení srážkové vody v krajině a její další využití • Obnova, výstavba, rekonstrukce a modernizace vodních děl určených k povodňové ochraně • Stabilizace a sanace svahových nestabilit ohrožujících zdraví, majetek a bezpečnost⁵
Vazba na další opatření	Opatření B.1: Zásobování vodou a čištění vod Opatření B.2: Ochrana povrchových a podzemních vod Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Povodí Moravy, s.p.

⁵ Dle „Registru svahových nestabilit“

Opatření B.4: Analýzy, studie a plány pro prevenci povodní

Cíl opatření	Rozšířit a zkvalitnit procesy a systém prevence před povodněmi
Zdroje financování	OP ŽP, PO 1, IP 2, SC 1.4 Podpořit preventivní protipovodňová opatření
Zdůvodnění opatření	V BMO je postupně realizován systém ochrany území (zejména města Brna) před povodněmi zahrnující i přípravu digitálních povodňových plánů, potřebných hydrologických analýz a studií a organizační opatření (varovné, hlásné, předpovědní a výstražné systémy). Tento systém však dosud není dokončen, resp. nepokrývá celé území BMO. Četnost a rozsah rozsáhlých i lokálních záplav (a také dalších živelních katastrof, např. sucha) v důsledku globálních změn klimatu a nedostatečných investic k ochraně před nimi přitom v posledních dekáдах výrazně roste a vyvolává tak nezbytnost integrovaného řešení prevence povodní v rámci celé BMO.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření se zaměřuje na zpracování hydrologických analýz a studií a na budování integrovaných systémů prevence a předpovídání povodní v rámci BMO. Aktivita jsou zastřešeny Plánem oblasti povodí Dyje, Generelem odvodnění města Brna a Studií protipovodňových opatření na území Jihomoravského kraje. Typovými aktivitami jsou: • Analýza odtokových poměrů včetně návrhů možných protipovodňových opatření • Budování, rozšíření a zkvalitnění varovných, hlásných, předpovědních a výstražných systémů na lokální i celostátní úrovni • Digitální povodňové plány
Vazba na další opatření	Opatření B.3: Protipovodňová opatření
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Povodí Moravy, s.p.

Opatření B.5: Centrální vytápění, sítě zemního plynu a energetické sítě

Cíl opatření	Zkvalitnit zásobování území tepelnou energií, zemním plynem a dalšími druhy energií
Zdroje financování	OP ŽP, PO 2, IP 1, SC 2.2 Snížit emise stacionárních a mobilních zdrojů podílejících se na expozici obyvatelstva, ekosystémů a vegetace nadlimitním koncentracím znečišťujících látek
Zdůvodnění opatření	BMO má dostatečnou kapacitu infrastruktury pro centrální zásobování teplem i zdrojů a rozvodů elektrické energie. V oblasti je navíc tradičně využívaný kombinovaný systém výroby elektrické energie a tepla (kogenerace). Nezbytná je však modernizace těchto systémů, zejména pak teplárenské sítě zahrnující mj. přestavbu zastarávajícího parovodního systému zásobování tepelnou energií na systém horkovodní, které představuje velmi náročnou a nákladnou investici. Jejím kladným dopadem může být zejména mírné snížení emisní zátěže v širším území BMO.
Popis opatření a typových aktivit	V rámci opatření je možné rekonstruovat a rozšiřovat systémy centralizovaného zásobování tepelnou energií, středotlaké sítě zemního plynu a dalších energetických systémů v rámci širšího území BMO. Typovými aktivitami jsou: • Rozšiřování a rekonstrukce soustav centralizovaného zásobování tepelnou energií • Rozšiřování středotlaké sítě zemního plynu případně dalších distribučních energetických systémů v obcích
Vazba na další opatření	Bez přímých vazeb na další opatření
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj

Opatření B.6: Třídění a předcházení vzniku odpadů

Cíl opatření	Zvýšit podíl tříděného odpadu a optimalizovat systém sběru a likvidace odpadů
Zdroje financování	OP ŽP, PO 3, IP 1, SC 3.1 Předcházet vzniku odpadů a snížit vliv nebezpečných vlastností odpadů
Zdůvodnění opatření	V BMO existují moderní zařízení pro energetické využití odpadů, dotřídovací linky a systému svozu odpadu (poslední bod se týká zejména Brna). Některé složky infrastruktury v oblasti odpadového hospodářství však (většinou lokálně) chybějí. Jednou z potřeb je proto integrované řešení modernizace a rozšíření systému odpadového hospodářství v rámci celé BMO.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření se zaměřuje na instalaci technologií a budování zařízení ke sběru, třídění a opětovné použití odpadů, nakládání s nebezpečnými odpady a prevenci vzniku odpadů tak, aby tyto technologie a zařízení vedly k zásadním změnám v odpadovém hospodářství na úrovni celé BMO. Typovými aktivitami jsou: • Realizace inovativních technologií pro prevenci vzniku odpadů • Realizace technologií k přípravě odpadu pro opětovné použití • Výstavba a modernizace zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady včetně zdravotnických odpadů (vyjma skládkování) • Systémy sběru, shromažďování a nakládání s nebezpečnými a zdravotnickými odpady
Vazba na další opatření	Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • SAKO Brno, a.s.

Opatření B.7: Materiálové a energetické využití odpadů

Cíl opatření	Zvýšit využití odpadů jako materiálového nebo energetického zdroje
Zdroje financování	OP ŽP, PO 3, IP 1, SC 3.2 Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů
Zdůvodnění opatření	V BMO existují moderní zařízení pro energetické využití odpadů, dotřídovací linky a systému svozu odpadu (poslední bod se týká zejména Brna). Některá zařízení pro sběr, třídění a materiálové a energetické využití odpadů však v regionu (zpravidla lokálně) chybějí nebo zastarávají. Jednou z potřeb je proto integrované řešení modernizace a rozšíření systému odpadového hospodářství v rámci celé BMO, vč. realizace těchto zařízení.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření je zaměřeno na výstavbu a modernizaci zařízení pro sběr, třídění, úpravu, materiálové a energetické využití odpadů. Typovými aktivitami jsou: • Výstavba a modernizace zařízení pro sběr, třídění a úpravu odpadů (systémy pro sběr, svoz a separaci odpadů a bioodpadů, sběrné dvory a sklady komunálního odpadu, systémy pro separaci komunálních odpadů, nadzemní a podzemní kontejnery včetně související infrastruktury) • Výstavba a modernizace zařízení pro materiálové využití odpadů (např. kompostárny a jiná vhodná zařízení pro materiálové využití odpadů) • Výstavba a modernizace zařízení na energetické využití odpadů a související infrastruktury
Vazba na další opatření	Opatření B.6: Třídění a předcházení vzniku odpadů
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • SAKO Brno, a.s.

Opatření B.8: Plochy a prvky sídelní zeleně

Cíl opatření	Zkvalitnit životní prostředí uvnitř sídel
Zdroje financování	OP ŽP, PO 4, IP1, SC 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech
Zdůvodnění opatření	V BMO je obecně čisté a zdravé životní prostředí (v kontextu hustě zalidněné metropolitní oblasti s koncentrací řady lidských činností) s relativně vysokou rozmanitostí a atraktivitou přírody a krajiny (vzácné biotopy, maloplošná i velkoplošná chráněná území a lokality, fyzickogeografická diverzita). Na druhou stranu mají zejména Brno a jižní části BMO nízký podíl ekologicky stabilních ploch důsledek zastavěnosti území, ale i intenzivní zemědělské výroby a malého rozsahu nezemědělské činnosti v krajině. Uvnitř sídel často zastarávají veřejná prostranství, což vyvolává nezbytnost jejich revitalizace vč. zelených ploch. Řada sídel má nedostatek funkčních zelených ploch uvnitř intravilánu.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření se zaměřuje na péči o vegetační a vodní plochy a prvky, hospodaření se srážkovými vodami a zlepšení kvality ovzduší v sídlech. Typovými aktivitami jsou: • Zvýšení efektivity plánování, péče a ochrany zeleně, vodních ploch a prvků v sídlech • Posílení ekologické stability a biodiverzity sídelního prostředí • Zlepšení hospodaření se srážkovými vodami (zvýšení retence, vsaku a výparu srážek v území, zvýšení odolnosti území proti suchu a přívalem dešťům) s využitím vegetačních a vodních ploch a prvků v sídlech • Zlepšení klimatických podmínek v sídle (menší výkyvy teplot, snížení průměrných a maximálních teplot, zvýšení vlhkosti vzduchu, snížení prašnosti) díky zvýšení podílu a kvality vegetačních a vodních ploch a prvků v sídlech • Zvýšení faktoru pohody a zlepšení podmínek pro rekreaci člověka v sídle (snížení průměrných a maximálních teplot, snížení prašnosti, snížení množství alergenů atd.)
Vazba na další opatření	Bez přímých vazeb na další opatření
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj

13.3 PRIORITNÍ OBLAST C: KONKURENCESCHOPNOST A VZDĚLÁVÁNÍ

Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO	
Cíl opatření	Zvýšit dostupnost doprovodné infrastruktury a služeb pro posílení inovačních schopností firem a příchod nových odvětví
Zdroje financování	OP PIK PO 2, IP 3, SC 2.3 Zvýšit využitelnost infrastruktury pro podnikání
Zdůvodnění opatření	V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Není dostatečně připravena doprovodná infrastruktura a služby pro udržení a rozvoj velkých infrastrukturálních investic do kapacit výzkumu a vývoje. Projevuje se nedostatek ploch s vyřešenou územní problematikou, umožňující další rozvoj odvětví jak výzkumné, tak aplikační sféry (plochy pro podnikání) preferovaných v návaznosti na strategii inteligentní specializace RIS3. Obdobná situace je v oblasti infrastruktury a služeb pro rozvoj podnikání a inovací, která je koncentrována na brněnskou metropoli. V BMO je přitom velký počet tzv. brownfields, které je potřeba regenerovat a zvýšit tím jejich funkční využití.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření je zaměřeno na tvorbu nových a rozšiřování a zvyšování kvality současných služeb podpůrné infrastruktury, tj. vědecko-technických parků, podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů, a to se zaměřením, které je v souladu se strategií inteligentní specializace (RIS3 JMK). Uživatelem vybudované infrastruktury musí být MSP, realizující ve vybudované infrastruktuře své podnikatelské záměry. Typovými aktivitami jsou: • Rekonstrukce brownfields a jejich přeměna na moderní podnikatelské objekty, s důrazem na efektivní využití v souladu s regionální přílohou RIS (bez výdajů na odstranění ekologických zátěží) • Rekonstrukce a příprava speciálních infrastruktur (podnikatelských zón) pro umístění firem působících v prioritních odvětvích
Vazba na další opatření	Opatření A.1: Terminály veřejné dopravy a systémy P+R Opatření A.2: Infrastruktura městské a příměstské veřejné dopravy Opatření A.3: Dopravní prostředky veřejné dopravy Opatření A.4: Dopravní telematika a informační systémy Opatření A.5: Regionální silniční síť navazující na síť TEN-T Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Podnikatelské subjekty

Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO

Cíl opatření	Zvýšit angažovanost firem z BMO v procesu generování a aplikace výsledků VaV
Zdroje financování	<i>OP PIK PO 1, IP 1, SC 1.2 Zvýšit intenzitu a účinnost spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích</i>
Zdůvodnění opatření	V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Infrastruktura a služby pro rozvoj podnikání a inovací jsou koncentrovány na brněnskou metropoli a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO. Dalším faktorem je stále nízký potenciál produkovaných výsledků VaV - přetrvává situace slabého přenosu výsledků VaV do praxe a komerčního využití.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření je zaměřeno na podporu a rozvoj služeb stávající podpůrné infrastruktury pro inovační podnikání a transfer výsledků VaV do praxe - tj. vědecko-technických parků, podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů. Podporovány budou služby, vedoucí k navazování a rozvíjení výzkumné spolupráce, služby poradenství při vstupu na nové trhy, komercializace výsledků VaV, vzdělávací a osvětové služby spojené s aplikací VaV pro podniky nejen z metropole Brno, ale zejména z jejího širšího zázemí (BMO). Dojde tak k rozšíření záběru i na firmy sídlící v zázemí statutárního města Brna a podpoře jejich vstupu do partnerských vazeb s pracovišti VaV či zakládající vlastní VaV spolupráci a rozvíjející vlastní inovační kapacity. Realizace aktivit v rámci tohoto opatření pomůže též zvýšit využitelnost vybudovaných zařízení, zejména VTP, mj. formou zvýšení počtu podniků využívajících podpůrné služby inovační infrastruktury. Aktivita přispějí dále ke komunikaci a sdílení poznatků mezi podniky a výzkumnou sférou, jejímž výsledkem budou zejména společné projekty a realizované transfery technologií a znalostí. Cílovou skupinou jsou podniky sídlící jak v metropoli, tak v jejím zázemí (BMO). Typovými aktivitami jsou: • Rozšiřování a zvyšování kvality současných služeb podpůrné infrastruktury, tj. vědecko-technických parků, podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů, • rozvoj sítí spolupráce, vč. klastrů a technologických platforem, • vytváření partnerství pro znalostní transfer mezi podniky a univerzitami, • rozvoj komunikace a sdílení poznatků mezi podnikovou a výzkumnou sférou, • vzdělávání a osvětová činnost spojená s výše uvedenými aktivitami, vč. podpory vstupu firem z BMO na nové trhy
Vazba na další opatření	Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Město Brno • Další obce a města v BMO • Jihomoravský kraj • Podnikatelská seskupení • NNO • Podnikatelské subjekty (provozovatelé inovační infrastruktury)

Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO

Cíl opatření	Podpořit zakládání perspektivních proinovačních firem v zázemí BMO
Zdroje financování	<i>OP PIK PO 2, IP 1, SC 2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP</i>
Zdůvodnění opatření	V rámci aglomerace jsou nevyrovnané podmínky pro rozvoj konkurenceschopných odvětví, a to jak výzkumné, tak aplikační sféry. Infrastruktura a služby pro rozvoj podnikání a inovací jsou koncentrovány na brněnskou metropoli a možnosti využití výsledků výzkumu a vývoje tak nejsou dostatečně šířeny v měřítku BMO.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření je zaměřeno na podporu vzniku dalších perspektivních podnikatelských subjektů zejména v zázemí BMO, a to formou rozvoje služeb stávající podpůrné infrastruktury pro inovační podnikání, tj. podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů, apod. Prostředkem pro dosažení cíle opatření je mj. zkvalitnění poradenských služeb podnikatelských inkubátorů a další infrastruktury pro podporu podnikání. Opatření je zaměřeno na generování nových podnikatelských subjektů s perspektivními prondnikatelskými záměry ve zpracovatelském průmyslu a službách. Pro rozvoj inovačního potenciálu je důležité podporovat i inovace nižšího řádu, což je relevantní zejména pro firmy ze zázemí BMO, a zajišťovat poradenské aktivity a služby vedoucí k zakládání nových podniků, realizaci interních projektů vedoucích k vyšší konkurenceschopnosti a inovacím, a současně i vyššímu povědomí o dostupnosti výsledků VaV v relevantních oborech. Cílovou skupinou opatření jsou začínající podniky sídlící zejména v zázemí BMO. Typovými aktivitami jsou: • Poskytování poradenských služeb a služeb pro začínající podniky v zázemí BMO, včetně vzdělávání a osvětové činnosti spojené se zakládáním a rozvojem konkurenceschopnosti těchto subjektů.
Vazba na další opatření	Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Provozovatelé inovační infrastruktury • Hospodářská komora JMK

Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení⁶

Cíl opatření	Zvýšit dostupnosti, kapacitu a kvalitu zařízení pro ČŽU
Zdroje financování	IROP PO 2, IP10, SC 2.4 Zvýšení kvality a dostupnost infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení
Zdůvodnění opatření	Klíčovým předpokladem udržení a rozvoje konkurenceschopnosti BMO je přítomnost a rozvoj lidských zdrojů. Systém vzdělávání v celé šíři celoživotního učení (formální, neformální a informální vzdělávání) není vybaveností ani kvalitou vzdělávání adekvátní potřebám současného trhu práce v BMO. Není tak generován dostatečný počet absolventů či uchazečů o zaměstnání s vhodnou kvalifikací a kompetencemi⁷ pro potřeby zaměstnavatelů a k uspokojení poptávky firem, a to jak existujících (tradičních) tak příchozích. V rámci formálního vzdělávání je podinvestovaná infrastruktura základních a středních škol, včetně nedostatku moderní ICT infrastruktury. Projevují se územní rozdíly v kapacitách a vybavení škol, včetně zařízení předškolního vzdělávání, a v následné kvalitě poskytovaného vzdělávání, což se promítá do vyšší dojížděkovosti za kvalitnějším vzděláváním do města Brna. V souvislosti s demografickým vývojem je pak nutné kapacitně reagovat na výkyvy v poptávce po místech v předškolních zařízeních a na základních a středních školách. Vhodné by bylo zajišťovat chybějící kapacitu takovým způsobem, aby při změně demografického vývoje bylo minimalizováno riziko nevyužité infrastruktury.
Popis opatření a typových aktivit	Opatření je zaměřeno na podporu rozvoje vzdělávací infrastruktury pro celoživotní učení, učeben odborné výuky a výcviku, včetně moderního vybavení, které bude sloužit ke zvýšení kvality výuky jako celku, a to i formou sdílených zařízení. V souladu s orientací na technické obory a potřebou podpory klíčových kompetencí žáků a studentů včetně jazykových kompetencí je uveden výčet typových projektů: • Rozšíření kapacit pro předškolní vzdělávání. • Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů a pro výuku technických a řemeslných dovedností. • Rekonstrukce a vybavení vzdělávacích zařízení pro rozvoj klíčových kompetencí (komunikace v cizích jazycích, matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií; schopnost práce s digitálními technologiemi; další klíčové kompetence) • Úpravy budov a učeben, vybavení nábytkem, stroji, didaktickými pomůckami, kompenzačními pomůckami a vybavením pro vzdělávání žáků a studentů se SVP. • Rozvoj vnitřní konektivity škol (a školských zařízení) v učebnách, laboratořích a dílnách a připojení k internetu.
Vazba na další opatření	Opatření C.1: Infrastruktura a služby pro inovace a nová odvětví v BMO Opatření C.2: Podpora proinovačních služeb a aplikace výsledků VaV pro firmy v BMO Opatření C.3: Podpora proinovačních služeb pro začínající firmy v BMO Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO

⁶ Územní zaměření podpory, které předpokládá zapojení opatření do ITI, je ve zdrojovém programu (IROP) ve verzi aktuální k 2.7.2014 vymezeno následovně: Územní dimenze bude stanovena v Krajských a Místních akčních plánech rozvoje vzdělávání.

⁷ Klíčové schopnosti definované v Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES)

	• Jihomoravský kraj • školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání a vyšší odborné školy • školy a školská zařízení podle zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) • Dakší zřizované a zakládané organizace JMK, měst a obcí, „subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit“ • NNO, včetně z.s.p.o., „subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit“
--	--

Opatření C.5: Předškolní vzdělávání v BMO⁸

Cíl opatření	Zvýšit kvalitu předškolního vzdělávání v BMO
Zdroje financování	• OP VVV, PO 3, SC 1: Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ
Zdůvodnění opatření	Pro výchovu nových talentů je rozhodující kvalita a prosazování nových principů učení v celé šíři počátečního vzdělávání, přičemž klíčové kompetence je nutné budovat již od předškolního vzdělávání. Jedině kvalitní předškolní příprava napomůže zvrácení negativního trendu zhoršování výsledků žáků v mezinárodních srovnáních⁹ a může tak přispět k rozvoji kvalitních lidských zdrojů podporujících konkurenceschopnost regionu. Díky demografickým pohybům i suburbanizačním trendům lze sledovat nevyrovnanou kapacitu předškolních zařízení, s tím, že kvalitu těchto zařízení významně ovlivňuje jeho personální obsazení.
Popis opatření a typových aktivit	• Zavedení a rozšíření postupů a nástrojů individuální podpory pedagogů, které pomáhají zlepšit každodenní práci předškolních pedagogů. • Aktivita vedoucí k zajištění kvalitní metodické, pedagogicko-psychologické a asistenční podpory pedagogickým i dalším pracovníkům a rodičům dětí v předškolních zařízeních. • Podpora programu (programů) DVPP pro rozšíření znalostí a dovedností pedagogů pro rozvoj KK (včetně pregramotností) svěřených dětí • Podpora kompetencí pracovníků zařízení pro předškolní vzdělávání pracujících v souladu s RVP PV mimo sektor veřejných MŠ k plnění očekávaných výsledků PV. • Aktivita spolupráce pedagogů MŠ, ZŠ, pracovníků pedagogicko-psychologického poradenství, dalších odborníků a rodičů dětí z MŠ pro zajištění snazšího přechodu dětí na ZŠ. • Prohloubení vzájemné spolupráce pedagogů, sdílení profesních zkušeností s důrazem na odbornou zpětnou vazbu a učení se od kolegů.
Vazba na další opatření	Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení Opatření C.6: Kvalita LZ: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Svazky a sdružení obcí a obcemi zřízené a podřízené organizace • Školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání a vyšších

⁸ Pozor – Cíl opatření a v něm uvedené aktivity prozatím nejsou dostupné v rámci ITI. Jde o indikativní návrh, který bude v souvislosti s vývojem ohledně podpory ITI (mj. úpravy dokumentu NDÚD) upraven.

⁹ Výsledky mezinárodních porovnání – PISA, TIMSS. Jihomoravský kraj vykazuje v rámci ČR podprůměrné výsledky (10. místo ze 14 krajů ve čtenářské gramotnosti roku 2009 i v matematické gramotnosti roku 2012)

	odborných škol. • Vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, které připravují budoucí pedagogické pracovníky. • Další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit.
--	--

Opatření C.6: Klíčové kompetence již od počátečního vzdělávání¹⁰	
Cíl opatření	Zvýšit kvalitu počátečního vzdělávání v oblastech vybraných klíčových kompetencí¹¹ s důrazem na schopnost komunikovat v cizím jazyce
Zdroje financování	OP VVV, PO 3, Specifický cíl 2: Zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích
Zdůvodnění opatření	V rámci formálního vzdělávání se na situaci v BMO projevují vlivy normativního způsobu financování škol. Výsledky žáků a studentů na úrovni ZŠ a SŠ se zhoršují prakticky ve všech sledovaných oblastech¹², přičemž Jihomoravský kraj vykazuje v rámci ČR stále podprůměrné výsledky. Tento stav vede k problematické kvalitě vzdělání absolventů a nevhodné skladbě oborů. Důsledkem je pak mj. vyšší nezaměstnanost absolventů, kteří nedokážou vyhovět nárokům zaměstnavatelů (koncentrace firem v oborech s VPH, firem s vlastním VaV, včetně pozitivního trendu PZI, který také míří do oborů s VPH). U takové skladby zaměstnavatelů v BMO lze očekávat tlak na kvalitu vzdělání a odpovídající kompetence lidských zdrojů. Pro výchovu nových talentů je rozhodující kvalita a prosazování nových principů učení v celé šíři počátečního vzdělávání. Při celoplošné podpoře kvality vzdělávání v klíčových kompetencích dle definice RE je v rámci BMO žádoucí dále zdůraznit potřebu zvýšení schopností žáků a studentů komunikovat v cizích jazycích. U uvedené kompetence je přitom možné sledovat jak nedostatečné vybavení na ZŠ a SŠ, tak i nevyrovnanou kvalitu metodického zázemí a nedostatek aprobovaných pedagogů.
Popis opatření a typových aktivit	• Zavedení a rozšíření postupů a nástrojů individuální podpory pedagogů, jež pomohou zlepšit jejich práci na ZŠ a SŠ i v neformálním a zájmovém vzdělávání. • Rozvoj kultury sdílení pedagogických zkušeností, poskytování metodické podpory a odborné zpětné vazby a učení se od kolegů. • Zvýšení podílu pedagogů schopných přizpůsobit výuku potřebám jednotlivých žáků. • Otevření ZŠ, SŠ, ŠPZ a dalších vzdělávacích institucí k větší spolupráci s rodinou, různými subjekty v místě i v zahraničí, včetně zapojení žáků i pedagogů při rozvoji KK. • Zvýšení počtu pedagogických pracovníků, kteří v praxi uplatňují nově získané kompetence k diverzifikované výuce, individuálním přístupům (tak aby osobní a společenské faktory, jako je například pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, či rodinné zázemí, nepředstavovaly pro jednotlivce překážky pro naplnění jeho potenciálu), aktivizačním metodám k výchově a vzdělávání a k jejich přiblížení potřebám praktického života. • Zavedení a rozvoj postupů a nástrojů individuální podpory žáků a diferenciac

¹⁰ Opatření a v něm uvedené aktivity prozatím nejsou dostupné v rámci ITI. Jde o indikativní návrh, který bude v souvislosti s vývojem ohledně podpory ITI (mj. úpravy dokumentu NDÚD) upraven.

¹¹ Klíčové kompetence pro celoživotní učení - Evropský referenční rámec. Příloha z 18. 12. 2008 k Doporučení Rady L394, z 30. 12. 2006: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:CS:PDF>.

¹² Výsledky mezinárodních porovnání – PISA, TIMSS.

	výuky s využitím ICT technologií a on-line vzdělávání, včetně propojování výuky s informálním učením. • Podpora rozvoje klíčových kompetencí žáků i pracovníků v zájmovém a neformálním vzdělávání.
Vazba na další opatření	Opatření C.4: Budování kapacit a kvality zařízení pro celoživotní učení Opatření C.5: Kvalita LZ: Předškolní vzdělávání v BMO
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Svazky a sdružení obcí a obcemi zřízené a podřízené organizace • Školy a školská zařízení v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, zájmového, základního a středního uměleckého vzdělávání a vyšších odborných škol. • Vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, které připravují budoucí pedagogické pracovníky. • Další subjekty podílející se na realizaci vzdělávacích aktivit.

13.4 PRIORITY OBLAST D: SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST

Opatření D.1: Budování kapacit infrastruktury sociálních a návazných služeb	
Cíl opatření	Zvýšit kapacitu a dostupnost sociálních a návazných služeb pro sociálně vyloučené osoby a osoby ohrožené sociálním vyloučením
Zdroje financování	IROP, PO2, IP 9a, SC 2.1: Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi
Zdůvodnění opatření	Nabídka infrastruktury sociálních služeb a návazných služeb v BMO neodpovídá aktuálním a v budoucnosti očekávaným potřebám sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením. Některé druhy sociálních služeb vykazují deficit kapacity, zejména některé terénní a ambulantní služby. Nedostatečné kapacity vykazují zejména služby pro seniory a služby pro osoby se zdravotním postižením (tělesným, duševním či kombinovaným). Chybí také služby připravující tyto osoby ke vstupu (návratu) na trh práce. Na území BMO byla identifikována potřeba dalšího pokračování humanizace a deinstitucionalizace pobytových zařízení a transformace směrem ke komunitním zařízením. Identifikován byl rovněž lokální nedostatek komunitních center poskytujících služby pro mládež ohroženou vyloučením.
Popis opatření a typových projektů	Opatření se zaměřuje na rozvoj infrastrukturní sítě sociálních služeb, a to jak terénních, tak ambulantních forem. Podporována jsou rovněž nízkokapacitní pobytová zařízení pro specifické cílové skupiny. Typovými projekty jsou: • Zřizování nových či rekonstrukce stávajících zařízení pro poskytování komunitní péče • Zřizování nových či rekonstrukce stávajících zařízení pro dosažení deinstitucionalizované péče a humanizace zařízení (ve vazbě na schválené transformační plány) • Zřizování infrastruktury pro terénní a ambulantní formy sociálních, zdravotních a návazných služeb pro osoby sociálně vyloučené a osoby ohrožené chudobou či sociálním vyloučením (např. denní stacionáře) • Zřizování nízkokapacitních pobytových forem sociálních, zdravotních a návazných služeb pro osoby sociálně vyloučené a osoby ohrožené chudobou či sociálním vyloučením (např. chráněné bydlení, domovy se zvláštním režimem) • Infrastruktura komunitních center (nízkoprahová centra pro děti a mládež)
Vazba na další opatření	Opatření D.2: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb Opatření D.3: Budování sociálního bydlení
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Neziskový sektor – např. Charita, ANNO

Opatření D.2: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb

Cíl opatření	Rozšířit využití kvalitních sociálních a návazných služeb dle potřeb sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením
Zdroje financování	OPZ, PO2, IP 2.1, SC 1: Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce
Zdůvodnění opatření	Nabídka infrastruktury sociálních a návazných služeb v BMO neodpovídá aktuálním a v budoucnosti očekávaným potřebám sociálně vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením. Některé druhy sociálních služeb vykazují deficity kapacit, zejména některé terénní a ambulantní služby. Nedostatečné kapacity lze pozorovat například u služeb pro osoby s duševním, popř. kombinovaným onemocněním, včetně služeb připravujících tyto osoby ke vstupu (návratu) na trh práce a do společnosti. Vysokou potřebu rozvoje vykazují odlehčovací služby pokrývající potřeby osob pečujících o své rodinné příslušníky (např. dlouhodobě nemocné, seniory, děti s mentálním či kombinovaným postižením).
Popis opatření a typových projektů	Opatření se zaměřuje na podporu sociálního začleňování vyloučených osob a osob ohrožených sociálním vyloučením v BMO prostřednictvím podpory rozvoje sociálních a návazných služeb. Typovými projekty jsou: • Podpora sociálních služeb (terénní i ambulantní) • Podpora sociálních služeb pro rodiny a děti • Propojování podpory v oblasti bydlení, zaměstnání, sociální práce a zdravotní péče • Podpora mladým lidem ze sociálně znevýhodněného prostředí při vstupu do samostatného života a na trh práce po ukončení vzdělání • Podpora neformálně pečujících osob, osob pečujících v rámci sdílené péče nebo domácí paliativní péče • Aktivita přispívající k boji s diskriminací • Programy prevence sociálně patologických jevů a prevence kriminality • Programy sekundární a terciární prevence pro osoby ohrožené závislostmi nebo závislé na návykových látkách a pro osoby s chronickým duševním onemocněním
Vazba na další opatření	Opatření D.1: Budování kapacit infrastruktury sociálních služeb Opatření D.3: Budování sociálního bydlení
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO • Jihomoravský kraj • Neziskový sektor – např. Charita, ANNO JMK

Opatření D.3: Budování sociálního bydlení

Cíl opatření	Zvýšit kapacity a dostupnost sociálního bydlení pro potřebné cílové skupiny
Zdroje financování	IROP, PO2, IP 9a, SC 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi
Zdůvodnění opatření	Dochází ke snižování dostupnosti bydlení ve vazbě na deregulaci nájemného a roste počet osob ohrožených ztrátou bydlení. V BMO je nedostatečná nabídka sociálního bydlení. V souladu s Evropským konceptem aktivního začleňování vyloučených osob je nutné zajistit podmínky pro začlenění znevýhodněných osob do společnosti, včetně bydlení. Důležité je, aby nedocházelo k nežádoucí lokální kumulaci sociálního bydlení, proto je vhodné tuto problematiku řešit koncepčně pro širší geografické území.
Popis opatření a typových projektů	Opatření se zaměřuje na pořízení sociálního bydlení, a to pro cílovou skupinu osob sociálně vyloučených či ohrožených sociálním vyloučením (pro osoby v ekonomicky aktivním (produktivním) věku). Typovými projekty jsou: • Podpora pořízení bytů pro sociální bydlení • Podpora pořízení bytových domů pro sociální bydlení
Vazba na další opatření	Opatření D.1: Budování kapacit infrastruktury sociálních služeb Opatření D.2: Zkvalitnění a rozvoj sítě sociálních a návazných služeb
Časový plán realizace	
Zapojené subjekty	• Statutární město Brno • Další města a obce v BMO

14 VAZBA NA HORIZONTÁLNÍ TÉMATA

Priority a opatření ISR BMO ITI mají často výrazný vliv na horizontální témata. Tento vliv je převážně pozitivní – řada aktivit má buď kladný dopad na některé z horizontálních témat, nebo je na horizontální téma přímo zaměřené. Z tohoto důvodu lze i celou ISR BMO ITI považovat za dokument, jehož zprostředkovaným dopadem je mimo jiné naplňování horizontálních témat.

Zatímco na horizontální téma „udržitelný rozvoj“ mají vliv zejména opatření prioritních oblastí 1 a 2, horizontální téma „rovné příležitosti“ ovlivňují především opatření prioritních oblastí 3 a 4. Aktivita v rámci ISR BMO ITI celkově směřují k odstranění územních rozdílů v rámci BMO a k harmonickému rozvoji založenému na naplnění obou horizontálních témat. V ISR BMO ITI nebyly identifikovány žádné aktivity, které by měly negativní dopad na některé horizontální téma.

14.1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Udržitelný rozvoj je takový růst, který uvádí v soulad hospodářský rozvoj a společenský soudržnost s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Udržitelný rozvoj v ISR BMO ITI lze podle rozdělít do několika kategorií. Jejich přehled je uveden v tabulce spolu s popisem vlivu ISR BMO ITI na každé dílčí téma.

Tabulka 48: Vliv ISR BMO ITI na horizontální téma udržitelný rozvoj

Téma	Popis vlivu ISR BMO ITI na téma
Doprava	Opatření ISR BMO ITI mají jednoznačně pozitivní vliv v oblasti dopravy, resp. na udržitelné druhy dopravy. Jedná se především o opatření A.1–A.4, která jsou zaměřena na posílení významu, zkvalitnění a uživatelské zatraktivnění veřejné dopravy, zejména dopravy městské a příměstské. Aktivita opatření A.6 pak rozšiřují infrastrukturu pro cyklistickou dopravu a bezpečnost cyklistické i pěší dopravy, čímž zvyšují jejich atraktivitu v urbánním prostoru BMO. Opatření A.5 je zaměřeno na zkvalitnění sítě regionálních silnic, čímž dojde k dílčím pozitivním dopadům na životní prostředí (snížení hladiny hluku, zvýšení plynulosti dopravy, odvedení dopravní zátěže mimo sídla atd.).
Životní prostředí	Opatření B.1–B.8 mají výrazně pozitivní vliv na různé složky životního prostředí, část aktivit je na zlepšení stavu životního prostředí a jeho složek zaměřena přímo. V případě opatření B.1 se jedná o aktivity zaměřené zlepšení stavu a rozšíření vodohospodářské infrastruktury, zejména pak zásobování vodou a čištění vod. Opatření B.2 se orientuje na ochranu povrchových a podzemních vod. Opatření B.3 a B.4 se zaměřují na prevenci povodní, přičemž součástí opatření B.3 jsou aktivity směřující k lepšímu zadržení vody v krajině, čehož bude dosaženo mj. obnovou lužních lesů, míst přirozeného rozlivu vody a realizací dalších přírodně blízkých aktivit. V rámci opatření B.5 budou realizovány některé aktivity směřující ke snížení energetické náročnosti území a rozšíření centrálního zásobování teplem, které lze zejména v podmínkách urbanizovaných oblastí považovat za environmentálně šetrnější než lokální, často technicky nevyhovující topeniště. V rámci opatření B.6 a B.7 jsou realizována opatření ke zkvalitnění systému nakládání s odpady, tedy jejich sběru, svozu, třídění a opětovného využití, což povede k racionalizaci odpadového hospodářství a snížení materiálové a energetické náročnosti území. Opatření B.8 pak prostřednictvím rozšíření a obnovy zeleně, zvýšení ekologické stability a biodiverzity a dalších opatření zvyšuje hodnotu sídelní krajiny, a tedy i životní prostředí v sídlech.

Téma	Popis vlivu ISR BMO ITI na téma
Spotřeba energie	Na snížení energetické náročnosti mají vliv především opatření B.5–B.7. V rámci opatření B.5 mají na spotřebu energie pozitivní vliv aktivity směřující ke zkvalitnění a rozšíření systému zásobování teplem a dalšími energiemi, jehož dopadem jsou energetické úspory. Energetické využití odpadu v rámci opatření B.7 pak má vliv na úsporu energetických zdrojů.
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta jsou tématem, které je v ISR BMO ITI zastoupeno relativně méně. Důvodem je zejména to, že k naplnění tohoto dílčího tématu může řada aktivit přispět nepřímo, zprostředkovaně. To se týká především opatření B.1–B.8. Na samotnou EVVO jsou zaměřeny některé aktivity opatření C.4–C.6, které se zaměřují na zkvalitnění vzdělávání na různých stupních (předškolní, počáteční, celoživotní).

14.2 ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI

Principem rovných příležitostí je eliminace diskriminace na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace, zejména u znevýhodněných skupin (migranti, nezaměstnaní, osoby s nízkou kvalitací, osoby z obtížně dopravně dostupných oblastí, drogově závislí, propuštění vězni, absolventi škol; souhrnně skupiny ohrožené sociálním vyloučením). Rovné příležitosti lze rozdělit do několika dílčích témat. Jejich přehled je uveden v tabulce spolu s popisem vlivu ISR BMO ITI na každé dílčí téma.

Tabulka 49: Vliv ISR BMO ITI na horizontální téma rovné příležitosti

Téma	Popis vlivu ISR BMO ITI na téma
Specifické potřeby obyvatel	Potřeby sociálně ohrožených skupin obyvatel se prolínají řadou aktivit ISR BMO ITI, konkrétně pak zejména opatřeními D.1–D.3, která jsou orientována na infrastrukturu pro sociální služby, na sociální služby a sociální bydlení. Cílovými skupinami těchto opatření jsou široce vymezené skupiny osob se specifickými potřebami. V rámci opatření A.2, A.3 a A.6 zohledňují aktivity zaměřené na rozvoj veřejné dopravy potřeby osob se sníženou schopností pohybu a orientace (bezbariérovost zastávek, bezpečnost pěší dopravy atd.). V rámci některých dalších opatření bude při modernizaci a rekonstrukci objektů veřejných služeb a veřejných prostranství počítáno s bezbariérovými úpravami. Na specifické potřeby některých skupin obyvatel ohrožených sociálním vyloučením se přímo zaměřují také aktivity v rámci opatření C.4–C.6, které posilují infrastrukturu pro vzdělávání.
Rovné pracovní podmínky	ISR BMO ITI má na toto dílčí téma spíše neutrální, resp. nepřímo pozitivní vliv. Některé aktivity ITI zprostředkovaně přispívají k posílení principu rovných pracovních podmínek, např. zkvalitněním vzdělávacích či sociálních služeb a infrastruktury pro tyto služby.
Vzdělávání a práce	Princip rovného přístupu obyvatel ke vzdělání a motivace znevýhodněných skupin k začlenění na trh práce respektují všechny aktivity ISR BMO ITI. Aktivity v rámci opatření C.4–C.6 a D.1–D.3 pak mají výrazně pozitivní dopad v této oblasti nebo jsou na rovný přístup obyvatel ke vzdělání a na motivaci znevýhodněných skupin přímo zaměřené. Patří sem aktivity cílené na zkvalitnění vzdělávacích programů a infrastruktury vzdělávání, na integraci sociálně vyloučených osob, na poradenství a sociální služby pro tyto skupiny obyvatel apod.

Téma	Popis vlivu ISR BMO ITI na téma
Prevence sociálně patologických jevů	Na prevenci sociálně patologických jevů jsou některé aktivity, resp. projektové záměry v opatřeních D.1–D.3 cíleny přímo, jiné na toto dílčí téma mají zprostředkovaný pozitivní vliv. Mezi podporovanými aktivitami najdeme např. projekty zaměřené na prevenci kriminality i na vzdělávací a výchovné aktivity pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně patologickými jevy. K prevenci sociálně patologických nepřímo přispívají také další opatření, kde revitalizace území (terminály veřejné dopravy, veřejná zeleň apod.) pozitivně ovlivní míru kriminality a bezpečnost a přispěje tedy také k eliminaci sociálně patologických jevů v těchto lokalitách.

15 VAZBA NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Následující tabulky nastiňují vazbu ISR BMO ITI na strategické dokumenty České republiky, na dokumenty na úrovni Jihomoravského kraje a statutárního města Brna. Vazby jsou popsány pro každou problémovou/prioritní oblast zvlášť.

Tabulka 50: Vazba tematického okruhu Doprava a mobilita na strategické dokumenty

Doprava a mobilita	
Národní program reforem 2014	Současný stav dopravní sítě z pohledu kvality a funkčnosti zdaleka nedosahuje úrovně původních 15 členských států EU. Tento stav je vnímán jako jedna z hlavních překážek dosahování vyššího tempa hospodářského růstu ČR.
Poziční dokument	Investice do místních silnic, které přispívají k hospodářské a sociální obnově znevýhodněných městských a venkovských oblastí, pokud poskytují potřebné propojení se sítí dálnic a rychlostních silnic.
Dohoda o partnerství	Vazba na oblast 1.1.2 Infrastruktura, 1.1.2.1 Dopravní infrastruktura a dostupnost/mobilita. <i>Priorita financování:</i> Udržitelná infrastruktura umožňující konkurenceschopnost ekonomiky a odpovídající obslužnost území, zlepšení napojení regionů a center nižších úrovní na páteřní infrastrukturu.
Dopravní politika ČR pro období 2014-2020 s výhledem do roku 2050	Základní témata, kterými se Dopravní politika ve vazbě na IS BMO zabývá: • zlepšení kvality silniční dopravy, • omezení vlivů dopravy na životní prostředí a veřejné zdraví, • zvýšení bezpečnosti dopravy • rozvoj městské, příměstské a regionální hromadné dopravy v rámci IDS • zaměření výzkumu na bezpečnou, provozně spolehlivou a environmentálně šetrnou dopravu • využití nejmodernějších dostupných technologií a globálních navigačních družicových systémů – GNSS
Strategie pro Brno	Priorita 5: Dopravní a technická infrastruktura Strategický cíl 5.1 Zlepšit kvalitu vnitřní a vnější dostupnosti města

Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017	Priorita 4: Rozvoj dostupnosti a dopravní obslužnosti kraje
Strategie Jihomoravského kraje 2020	Priorita 3: Rozvoj páteřní infrastruktury a dopravního napojení kraje Opatření 4.4: Modernizace infrastruktury

Tabulka 51: Vazba tematického okruhu Životní prostředí na strategické dokumenty

Životní prostředí	
Národní program reforem 2014	Prioritou vlády je minimalizovat negativní dopady lidské a průmyslové činnosti na životní prostředí, a to nejen na národní, ale také na mezinárodní úrovni.
Poziční dokument	Mezi hlavní zájmy ČR by měla patřit ochrana životního prostředí a lepší hospodaření s přírodními zdroji a posun k energeticky účinnému, nízkouhlíkovému hospodářství.
Dohoda o partnerství	Vazba na oblast 1.1.5.1 Ochrana životního prostředí a 1.1.5.2 Změna klimatu a řešení rizik <i>Priorita financování:</i> Ochrana životního prostředí a krajiny, přizpůsobení se změně klimatu a řešení rizik
Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020	Hlavním cílem je zajistit zdravé a kvalitní životní prostředí pro občany žijící v České republice, výrazně přispět k efektivnímu využívání veškerých zdrojů a minimalizovat negativní dopady lidské činnosti na životní prostředí.
Strategie pro Brno	Priorita 5: Dopravní a technická infrastruktura Strategický cíl 5.2 Zajistit komplexní hospodaření s energiemi, s povrchovými a odpadními vodami
Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017	Opatření 3.f: Zvyšování kvality životního prostředí, udržitelný rozvoj území Opatření 3.i: Kvalitní a dostupná technická infrastruktura
Strategie Jihomoravského	Opatření 4.5: Zemědělství a péče o krajinu

Tabulka 52: Vazba tematického okruhu Konkurenceschopnost a vzdělávání na strategické dokumenty

Konkurenceschopnost a vzdělávání	
Národní program reforem 2014	Vláda přijímá taková opatření, která vedou k efektivní migrační politice, jež dokáže reflektovat ekonomické potřeby ČR, protože kvalifikovaná pracovní síla je jedním ze základních předpokladů konkurenceschopnosti a obchodní úspěšnosti zaměstnavatelů a tvoří nutnou podmínku pro investice. Vláda si je vědoma, že inovační aktivity podniků jsou důležitou podmínkou dlouhodobé konkurenceschopnosti české ekonomiky. Jejím cílem je proto vytvářet potřebné předpoklady pro inovační procesy podniků a rozvoj nových technologií a modernizace produkce. Přetrvávající slabinu výzkumného a inovačního systému ČR vidí vláda v nedostatečné spolupráci veřejného výzkumného sektoru s aplikační sférou. Vzdělávání považuje vláda za jeden ze základních pilířů své politiky. Základním předpokladem pro dosažení úspěchu českého hospodářství je kvalifikovaná a flexibilní pracovní síla schopná obstát v globální konkurenci.
Poziční dokument	Mezi priority České republiky patří podpora zaměstnanosti a podpora pracovní mobility, investice do vzdělání, kvalifikace a celoživotního učení.
Dohoda o partnerství	Vazba na oblasti 1.1.1.2 Moderní a kvalitní vzdělávací systém, 1.1.1.3 Efektivní výzkumný a inovační systém, 1.1.1.4 Konkurenceschopné podniky <i>Priority financování:</i> Kvalitní vzdělávací systém (celoživotního učení) produkující kvalifikovanou a adaptabilní pracovní sílu Výzkumný a inovační systém založený na kvalitním výzkumu propojeném s aplikační sférou a směřujícím ke komerčně využitelným výsledkům Podniky využívající výsledků VaV, konkurenceschopné na globálním trhu a přispívající k nízkouhlíkovému hospodářství
Regionální inovační strategie	Bude doplněno dle RIS4

Jihomoravského kraje	
Strategie pro Brno	Priorita 2: Místní ekonomický rozvoj Strategický cíl 2.1 Připravit Brno k rozvoji podnikání Priorita 4: Výzkum, vývoj, inovace a vzdělávání Strategický cíl 4.1 Vytvořit podmínky pro příchod a udržení elit ve městě
Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017	Priorita 1: Rozvoj znalostní ekonomiky a podpora pólů růstu Opatření 2c: Rozvoj podnikatelských aktivit Opatření 3c: Rozvoj kvality vzdělávání
Strategie Jihomoravského kraje 2020	Priorita 1: Konkurenceschopná regionální ekonomika v evropském/globálním měřítku Opatření 4.3: Rozvoj podnikatelských aktivit

Tabulka 53: Vazba tematického okruhu Sociální soudržnost na strategické dokumenty

Sociální soudržnost	
Národní program reforem 2014	Prioritou vlády ČR je zajištění kvalitní a efektivní péče všem občanům. Zdravotnictví chápe jako veřejnou službu, jež je založena na principu solidarity, neziskovosti, rovnosti a všeobecné dostupnosti. Vláda bude podporovat opatření přispívající k začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených do společnosti, a to jak prostřednictvím inkluzivního trhu práce, tak skrze zvyšování dostupnosti, kvality a udržitelnosti základních zdrojů a služeb včetně důstojného příjmu, bydlení a vzdělání.
Poziční dokument	Mezi priority české republiky patří podpora sociálního začlenění a boj s chudobou.
Dohoda o partnerství	Vazba na oblast 1.1.4 Sociální začleňování, boj s chudobou a systém péče o zdraví <i>Priorita financování</i> Sociální systém začleňující sociálně vyloučené skupiny a působící preventivně proti chudobě
Strategie sociálního	Cíle:

začleňování 2014 - 2020	Zajistit dostatečně rozvinutý systém sociálních služeb pro potřeby osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožené reagující na jejich individuální potřeby v kontextu společenské zakázky Zlepšit přístup osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených ke zdravotní péči
Strategie pro Brno	Priorita 3: Kvalita života Strategický cíl 3.1 Dosáhnout vyšší atraktivity života ve městě
Program rozvoje Jihomoravského kraje 2014-2017	Opatření 3.a: Zachování kvality a dostupnosti veřejných služeb v sociální oblasti Opatření 3.b: Zlepšování zdravotního stavu obyvatel

INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE BRNĚNSKÉ
METROPOLITNÍ OBLASTI PRO UPLATNĚNÍ NÁSTROJE
INTEGROVANÉ ÚZEMNÍ INVESTICE (ITI)

PŘÍLOHY

2014

Zadavatel: Statutární město Brno, Dominikánské nám. 1, 601 67 Brno

Zpracovatelé: SPF Group, s.r.o., Bozděchova 99/6, 400 01 Ústí nad Labem
HOPE GROUP s.r.o., Palackého tř. 10, 612 00 Brno

Datum zpracování: duben – listopad 2014

Příloha 1: Seznam obcí BMO v abecedním pořadí a sestupně dle míry jejich funkční integrace v rámci BMO

Příloha 2: Základní informace o obcích Brněnské metropolitní oblasti

Příloha 3: Saldo dojížděky a vyjížděky za prací v obcích BMO v roce 2011

Příloha 4: Saldo dojížděky a vyjížděky do škol v obcích BMO v roce 2011

Příloha 5: Podíl obyvatel vyjíždějících do zaměstnání mimo obec trvalého bydliště na počtu obyvatel obce ve věku 15 až 64 let (2011)

Příloha 6: Podíl obyvatel vyjíždějících do škol mimo obec trvalého bydliště na počtu bydlících obyvatel obce

Příloha 7: Vývoj ukazatelů ekonomické výkonnosti Jihomoravského kraje v letech 2001–12

Příloha 8: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání CZ-ISCO v krajích v roce 2012

Příloha 9: Vývoj počtu MŠ, tříd a dětí navštěvujících MŠ ve vybraných SO ORP

Příloha 10: Vývoj počtu ZŠ, tříd a dětí navštěvujících ZŠ ve vybraných SO ORP

Příloha 11: Vývoj počtu pohybů letadel od roku 2003 do roku 2013 na letišti Brno-Tuřany

Příloha 12: Vývoj množství přepraveného nákladu od roku 2003 do 2013 (v tunách) na letišti Brno-Tuřany

Příloha 13: Podíl obyvatel v obydlených bytech s vodovodem v obcích BMO v roce 2011

Příloha 14: Podíl obyvatel v obydlených bytech s plynem zavedeným do bytu v BMO v roce 2011

Příloha 15: Podíl obyvatel v obydlených bytech s přípojkou na kanalizační síť v BMO v roce 2011

Příloha 16: Chráněná území a evropsky významné lokality v obcích BMO

Příloha 17: Maloplošná zvláště chráněná území v BMO a v JMK

Příloha 18: Velkoplošná zvláště chráněná území v BMO a v JMK

Příloha 19: Plán regionálních linek IDS JMK

Příloha 20: Analýza rizik

Příloha 1: Seznam obcí BMO v abecedním pořadí a sestupně dle míry jejich funkční integrace v rámci BMO

Abecední seznam měst a obcí:

Adamov	Kanice	Nížkovice	Svinošice
Babice nad Svitavou	Kašnice	Nosislav	Syrovce
Babice u Rosic	Klobouky u Brna	Nové Bránice	Šaratice
Bílovice nad Svitavou	Kobeřice u Brna	Odovice	Šebrov-Kateřina
Blažovice	Kobylnice	Ochoz u Brna	Šitbořice
Blučina	Kovalovice	Omice	Šlapanice
Borkovany	Kratochvilka	Opatovice	Štěpánovice
Bošovice	Křenovice	Ořechov	Telnice
Braníškov	Křepice	Ostopovice	Těšany
Braníšovice	Křižanovice	Ostrovačice	Tetčice
Bratčice	Křtiny	Otmarov	Tišnov
Brno	Kupařovice	Otnice	Trboušany
Březina	Kuřim	Podolí	Troskotovice
Bukovina	Lažánky	Pohořelice	Troubsko
Bukovinka	Lažany	Ponětovice	Tvarožná
Cvrčovice	Ledce	Popovice	Újezd u Brna
Čebín	Lelekovice	Popůvky	Újezd u Černé Hory
Černá Hora	Lipůvka	Pozořice	Unkovice
Česká	Litostrov	Prace	Vážany nad Litavou
Dolní Kounice	Loděnice	Pravlov	Velatice
Domašov	Lovčičky	Prštice	Velešovice
Drásov	Lukovany	Předklášteří	Velké Hostěrádky
Habrůvka	Malá Lhota	Přibice	Velké Němčice
Hajany	Malešovice	Příbram na Moravě	Veverská Bítýška
Heršpice	Malhostovice	Přísnovice	Veverské Knínice
Hlína	Medlov	Radostice	Viničné Šumice
Hodějice	Mělčany	Rajhrad	Vlasatice
Holasice	Měnín	Rajhradice	Vojkovice
Holubice	Milešovice	Rebešovice	Vranov
Hostěnice	Milonice	Rosice	Vranovice
Hostěrádky-Rešov	Modřice	Rozdrojovice	Všechnovice
Hradčany	Mokrá-Horákov	Rudka	Vysoké Popovice
Hrušky	Moravany	Řícmanice	Zakřany
Hrušovany u Brna	Moravské Bránice	Říčany	Zastávka
Hvozdec	Moravské Knínice	Říčky	Závist
Chudčice	Moutnice	Sentice	Zbýšov
Ivaň	Nebovidy	Silůvky	Zbýšov
Ivančice	Němčany	Sivice	Žabčice
Javůrek	Němčičky	Slavkov u Brna	Žatčany
Jezeřany-Maršovice	Neslovice	Sobotovice	Želešice
Jinačovice	Nesvačilka	Sokolnice	Židlochovice
Jiříkovice	Nikolčice	Střelice	

Seznam měst a obcí sestupně podle míry funkční integrace v rámci BMO stanovené studií Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace:

Brno	Popůvky	Popovice	Podolí
Rebešovice	Šlapanice	Moravany	Tvarožná
Ostopovice	Jinačovice	Česká	Ochoz u Brna
Troubsko	Rozdrojovice	Modřice	Nebovidy

Bílovice nad Svitavou	Hostěrádky-Rešov	Sentice
Velatice	Opatovice	Nové Bránice
Omice	Újezd u Brna	Šebrov-Kateřina
Kobylnice	Ostrovačice	Malhostovice
Rajhrad	Říčky	Přibice
Vranov	Lažany	Vysoké Popovice
Prace	Žatčany	Hlína
Rajhradice	Žabčice	Velké Němčice
Lelekovice	Křtiny	Drásov
Březina	Medlov	Milonice
Želešice	Veverské Knínice	Tišnov
Sokolnice	Svinošice	Jezeřany-Maršovice
Pozořice	Neslovice	Všechovice
Střelice	Mělčany	Hodějice
Řícmanice	Prštice	Křižanovice
Kanice	Židlochovice	Kratochvilka
Kuřim	Šaratice	Velké Hostěrádky
Ponětovice	Bukovinka	Ivaň
Hostěnice	Hrušky	Křepice
Blažovice	Blučina	Cvrčovice
Telnice	Slavkov u Brna	Rudka
Kovalovice	Vážany nad Litavou	Příbram na Moravě
Hajany	Milešovice	Němčany
Sivice	Újezd u Černé Hory	Kašnice
Mokrá-Horákov	Pravlov	Klobouky u Brna
Syrovice	Zastávka	Braníšovice
Holubice	Čebín	Lukovany
Velešovice	Nosislav	Zakřany
Viničné Šumice	Adamov	Zbýšov
Říčany	Otnice	Nikolčice
Babice nad Svitavou	Habrůvka	Vlasatice
Radostice	Unkovice	Kupařovice
Rosice	Javůrek	Loděnice
Vojkovice	Chudčice	Malá Lhota
Zbýšov	Vranovice	Lažánky
Holasice	Němčíčky	Malešovice
Ledce	Lovčíčky	Černá Hora
Jiříkovice	Babice u Rosic	Litostrov
Lipůvka	Moravské Bránice	Ivančice
Moutnice	Trboušany	Braníškov
Bukovina	Dolní Kounice	Předklášteří
Bratčice	Přísnovice	Troskotovice
Nesvačilka	Hvozdec	Štěpánovice
Křenovice	Domašov	Závist
Tetčice	Pohořelice	Odrovice
Silůvky	Veverská Bítýška	
Těšany	Šitbořice	
Ořechov	Bošovice	
Měnín	Borkovany	
Moravské Knínice	Nížkovice	
Sobotovice	Heršpice	
Otmarov	Hradčany	
Hrušovany u Brna	Kobeřice u Brna	

Příloha 2: Základní informace o obcích Brněnské metropolitní oblasti

Obec	Kód	ORP	Okres	Status	Počet obyvatel*
Adamov	581291	Blansko	Blansko	Město	4 583
Babice nad Svitavou	582794	Šlapanice	Brno-venkov		1 025
Babice u Rosic	582808	Rosice	Brno-venkov		684
Bílovice nad Svitavou	582824	Šlapanice	Brno-venkov		3 590
Blažovice	582841	Šlapanice	Brno-venkov		1 147
Blučina	582859	Židlochovice	Brno-venkov		2 189
Borkovany	584339	Hustopeče	Břeclav		766
Bošovice	592919	Slavkov u Brna	Vyškov		1 172
Braníškov	582875	Tišnov	Brno-venkov		200
Braníšovice	593834	Pohořelice	Brno-venkov		561
Bratčice	582883	Židlochovice	Brno-venkov		727
Brno	582786	Brno	Brno-město	Město	378 965
Březina	581429	Šlapanice	Brno-venkov		818
Bukovina	581445	Blansko	Blansko		348
Bukovinka	581453	Blansko	Blansko		454
Cvrčovice	550272	Pohořelice	Brno-venkov		617
Čebín	582913	Kuřim	Brno-venkov		1 725
Černá Hora	581496	Blansko	Blansko	Městys	1 926
Česká	582921	Kuřim	Brno-venkov		925
Dolní Kounice	582956	Ivančice	Brno-venkov	Město	2 454
Domašov	582964	Rosice	Brno-venkov		621
Drásov	582972	Tišnov	Brno-venkov	Městys	1 479
Habrůvka	581569	Blansko	Blansko		391
Hajany	582999	Šlapanice	Brno-venkov		362
Heršpice	550213	Slavkov u Brna	Vyškov		741
Hlína	583022	Ivančice	Brno-venkov		316
Hodějice	593044	Slavkov u Brna	Vyškov		931
Holasice	583031	Židlochovice	Brno-venkov		950
Holubice	550825	Slavkov u Brna	Vyškov		979
Hostěnice	583057	Šlapanice	Brno-venkov		643
Hostěrádky - Rešov	593052	Slavkov u Brna	Vyškov		811
Hradčany	583065	Tišnov	Brno-venkov		602
Hrušky	593079	Slavkov u Brna	Vyškov		771
Hrušovany u Brna	583081	Židlochovice	Brno-venkov		3 333
Hvozdec	583090	Kuřim	Brno-venkov		272
Chudčice	583111	Kuřim	Brno-venkov		844
Ivaň	584517	Pohořelice	Brno-venkov		702
Ivančice	583120	Ivančice	Brno-venkov	Město	9 555
Javůrek	583154	Rosice	Brno-venkov		257
Jezeřany - Maršovice	594211	Moravský Krumlov	Znojmo		761
Jinačovice	583171	Kuřim	Brno-venkov		619
Jiřkovice	583189	Šlapanice	Brno-venkov		851
Kanice	583197	Šlapanice	Brno-venkov		820
Kašnice	550256	Hustopeče	Břeclav		228

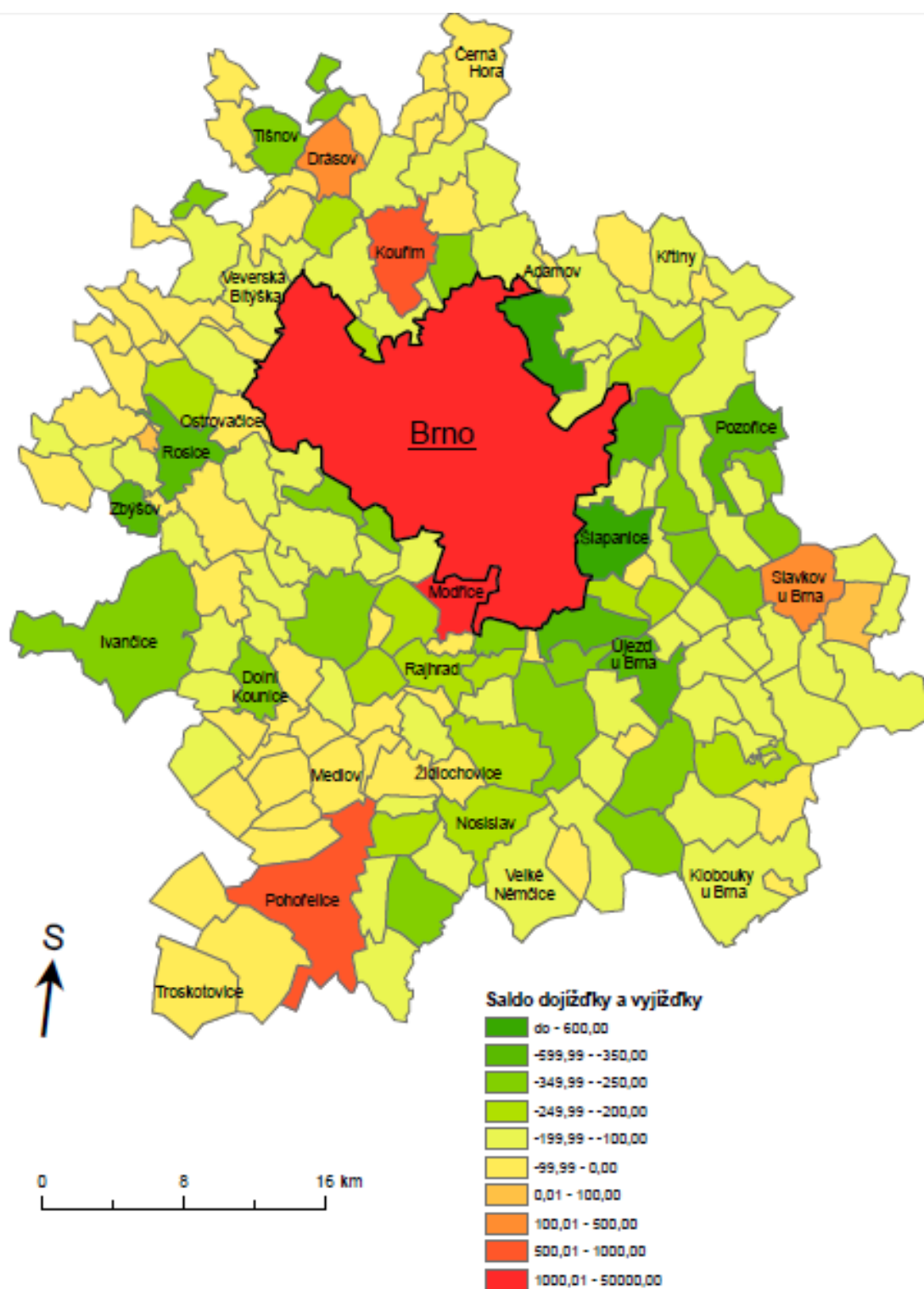
Obec	Kód	ORP	Okres	Status	Počet obyvatel*
Klobouky u Brna	584550	Hustopeče	Břeclav	Město	2 388
Kobeřice u Brna	593141	Slavkov u Brna	Vyškov		659
Kobylnice	583219	Šlapanice	Brno-venkov		1 011
Kovalovice	583227	Šlapanice	Brno-venkov		606
Kratochvilka	583235	Rosice	Brno-venkov		450
Křenovice	593214	Slavkov u Brna	Vyškov		1 886
Křepice	584592	Hustopeče	Břeclav		1 307
Křižanovice	593222	Bučovice	Vyškov		768
Křtiny	581828	Blansko	Blansko	Městys	782
Kupařovice	583243	Ivančice	Brno-venkov		267
Kuřim	583251	Kuřim	Brno-venkov	Město	10 833
Lažánky	583260	Tišnov	Brno-venkov		700
Lažany	581909	Blansko	Blansko		386
Ledce	583278	Židlochovice	Brno-venkov		222
Lelekovice	583286	Kuřim	Brno-venkov		1 791
Lipůvka	581968	Blansko	Blansko		1 201
Litostrov	583308	Rosice	Brno-venkov		123
Loděnice	594377	Pohořelice	Brno-venkov		485
Lovčičky	593265	Slavkov u Brna	Vyškov		580
Lukovany	583324	Rosice	Brno-venkov		572
Malá Lhota	582034	Blansko	Blansko		138
Malešovice	583332	Pohořelice	Brno-venkov		520
Malhostovice	583341	Tišnov	Brno-venkov		924
Medlov	583367	Židlochovice	Brno-venkov	Městys	674
Mělčany	583375	Ivančice	Brno-venkov		495
Měnín	583383	Židlochovice	Brno-venkov		1 735
Milešovice	593320	Slavkov u Brna	Vyškov		679
Milonice	582077	Blansko	Blansko		197
Modřice	583391	Šlapanice	Brno-venkov	Město	4 742
Mokrá - Horákov	583405	Šlapanice	Brno-venkov		2 707
Moravany	583413	Šlapanice	Brno-venkov		2 283
Moravské Bránice	583421	Ivančice	Brno-venkov		988
Moravské Knínice	583430	Kuřim	Brno-venkov		857
Moutnice	583448	Židlochovice	Brno-venkov		1 146
Nebovidy	583456	Šlapanice	Brno-venkov		614
Němčany	593371	Slavkov u Brna	Vyškov		726
Němčičky	583472	Ivančice	Brno-venkov		323
Neslovice	583481	Ivančice	Brno-venkov		905
Nesvačilka	583499	Židlochovice	Brno-venkov		313
Nikolčice	584711	Hustopeče	Břeclav		813
Nížkovice	593435	Slavkov u Brna	Vyškov		673
Nosislav	584720	Židlochovice	Brno-venkov	Městys	1 285
Nové Bránice	583511	Ivančice	Brno-venkov		709
Odřovice	583529	Pohořelice	Brno-venkov		209
Ochoz u Brna	583537	Šlapanice	Brno-venkov		1 290
Omice	583545	Šlapanice	Brno-venkov		769

Obec	Kód	ORP	Okres	Status	Počet obyvatel*
Opatovice	583553	Židlochovice	Brno-venkov		999
Ořechov	583561	Šlapanice	Brno-venkov		2 463
Ostopovice	583596	Šlapanice	Brno-venkov		1 544
Ostrovačice	583600	Rosice	Brno-venkov	Městys	672
Otmarov	506699	Židlochovice	Brno-venkov		261
Otnice	593478	Slavkov u Brna	Vyškov		1 462
Podolí	583634	Šlapanice	Brno-venkov		1 279
Pohořelice	584801	Pohořelice	Brno-venkov	Město	4 640
Ponětovice	549738	Šlapanice	Brno-venkov		391
Popovice	583651	Židlochovice	Brno-venkov		358
Popůvky	583669	Šlapanice	Brno-venkov		1 275
Pozořice	583677	Šlapanice	Brno-venkov	Městys	2 213
Prace	583685	Šlapanice	Brno-venkov		916
Pravlov	583693	Ivančice	Brno-venkov		574
Prštice	583707	Šlapanice	Brno-venkov		930
Předklášteří	549746	Tišnov	Brno-venkov		1 447
Přibice	584843	Pohořelice	Brno-venkov		1 068
Příbram na Moravě	583715	Rosice	Brno-venkov		579
Přísnovice	583731	Židlochovice	Brno-venkov		831
Radostice	583740	Šlapanice	Brno-venkov		733
Rajhrad	583758	Židlochovice	Brno-venkov	Město	3 193
Rajhradice	583766	Židlochovice	Brno-venkov		1 290
Rebešovice	583774	Šlapanice	Brno-venkov		841
Rosice	583782	Rosice	Brno-venkov	Město	5 687
Rozdrojovice	583791	Kuřim	Brno-venkov		895
Rudka	583804	Rosice	Brno-venkov		355
Řícmanice	583821	Šlapanice	Brno-venkov		761
Říčany	583839	Rosice	Brno-venkov		1 952
Říčky	549789	Rosice	Brno-venkov		311
Sentice	583847	Tišnov	Brno-venkov		586
Silůvky	583855	Šlapanice	Brno-venkov		812
Sívce	583863	Šlapanice	Brno-venkov		1 022
Slavkov u Brna	593583	Slavkov u Brna	Vyškov	Město	6 227
Sobotovice	583880	Židlochovice	Brno-venkov		505
Sokolnice	583898	Šlapanice	Brno-venkov		2 220
Střelice	583910	Šlapanice	Brno-venkov		2 752
Svinošice	582433	Blansko	Blansko		322
Syrovice	583936	Židlochovice	Brno-venkov		1 418
Šaratice	593613	Slavkov u Brna	Vyškov		1 020
Šebrov - Kateřina	582476	Blansko	Blansko		789
Šitbořice	584932	Hustopeče	Břeclav		1 927
Šlapanice	583952	Šlapanice	Brno-venkov	Město	6 989
Štěpánovice	583961	Tišnov	Brno-venkov		454
Telnice	583979	Šlapanice	Brno-venkov		1 458
Těšany	583995	Židlochovice	Brno-venkov		1 280
Tetčice	583987	Rosice	Brno-venkov		1 094

Obec	Kód	ORP	Okres	Status	Počet obyvatel*
Tišnov	584002	Tišnov	Brno-venkov	Město	8 714
Trboušany	584011	Ivančice	Brno-venkov		351
Troskotovice	594962	Pohořelice	Brno-venkov	Městys	656
Troubsko	584029	Šlapanice	Brno-venkov		2 166
Tvarožná	584037	Šlapanice	Brno-venkov		1 222
Újezd u Brna	584045	Šlapanice	Brno-venkov	Město	3 206
Újezd u Černé Hory	582557	Blansko	Blansko		252
Unkovice	584061	Židlochovice	Brno-venkov		679
Vážany nad Litavou	593664	Slavkov u Brna	Vyškov		696
Velatice	584096	Šlapanice	Brno-venkov		648
Velešovice	593681	Slavkov u Brna	Vyškov		1 235
Velké Hoštěhrádky	584991	Hustopeče	Břeclav		476
Velké Němčice	585009	Hustopeče	Břeclav	Městys	1 756
Veverská Bítýška	584100	Kuřim	Brno-venkov	Městys	3 084
Veverské Knínice	584118	Rosice	Brno-venkov		940
Viničné Šumice	584126	Šlapanice	Brno-venkov		1 255
Vlasatice	585025	Pohořelice	Brno-venkov		799
Vojkovice	584142	Židlochovice	Brno-venkov		1 104
Vranov	584151	Šlapanice	Brno-venkov		710
Vranovice	585033	Pohořelice	Brno-venkov		2 079
Všechovice	584169	Tišnov	Brno-venkov		221
Vysoké Popovice	584177	Rosice	Brno-venkov		670
Zakřany	584185	Rosice	Brno-venkov		728
Zastávka	584207	Rosice	Brno-venkov		2 478
Závist	586005	Blansko	Blansko		135
Zbýšov	584223	Rosice	Brno-venkov	Město	3 849
Zbýšov	593699	Slavkov u Brna	Vyškov		571
Žabčice	584231	Židlochovice	Brno-venkov		1 627
Žatčany	584240	Židlochovice	Brno-venkov		777
Želešice	584266	Šlapanice	Brno-venkov		1 577
Židlochovice	584282	Židlochovice	Brno-venkov	Město	3 605

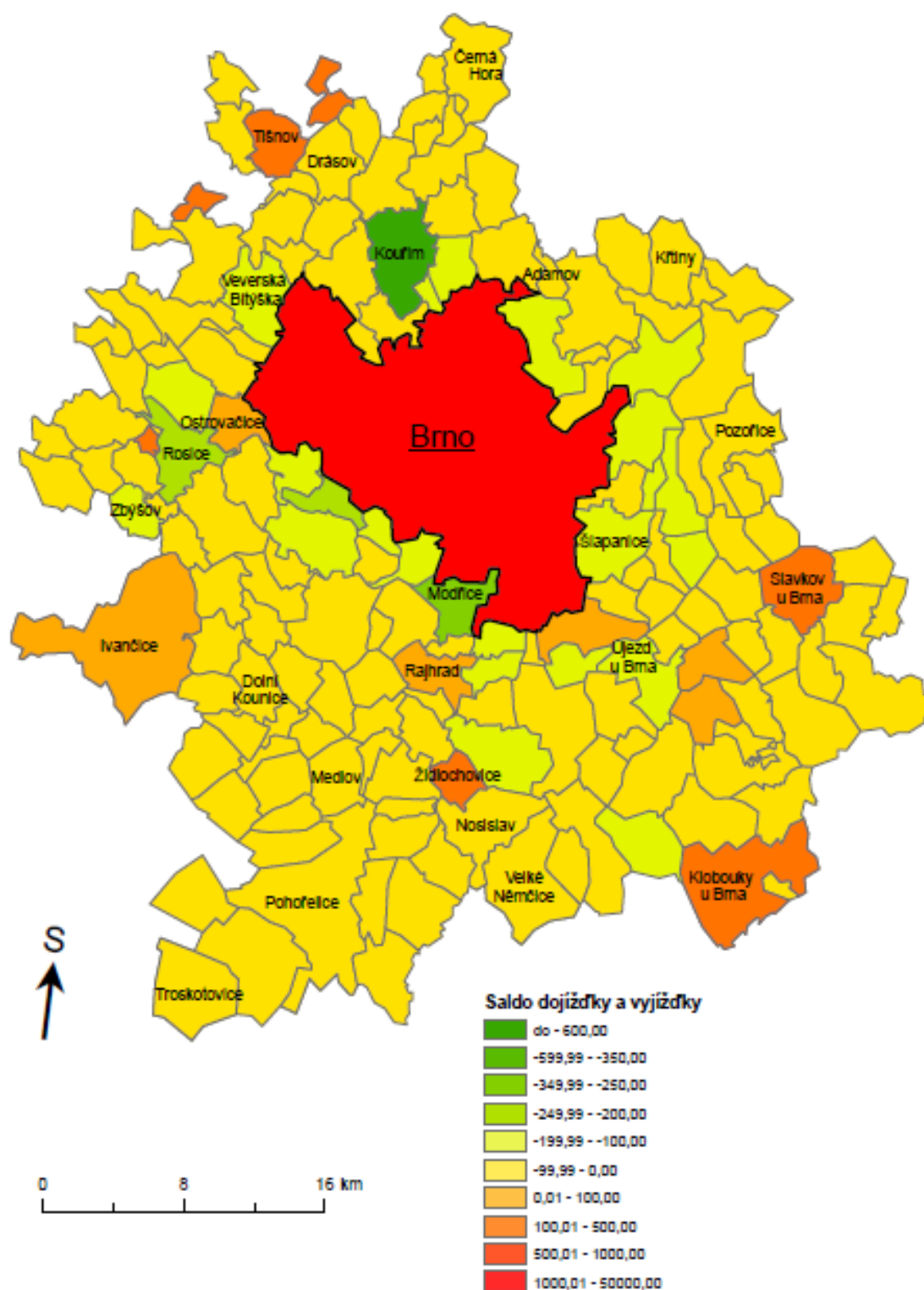
Zdroj: ČSÚ - Demografické údaje podle obcí ČR; Vymezení funkčního území Brněnské metropolitní oblasti a Jihlavské sídelní aglomerace

Příloha 3: Saldo dojížděky a vyjížděky za práci v obcích BMO v roce 2011

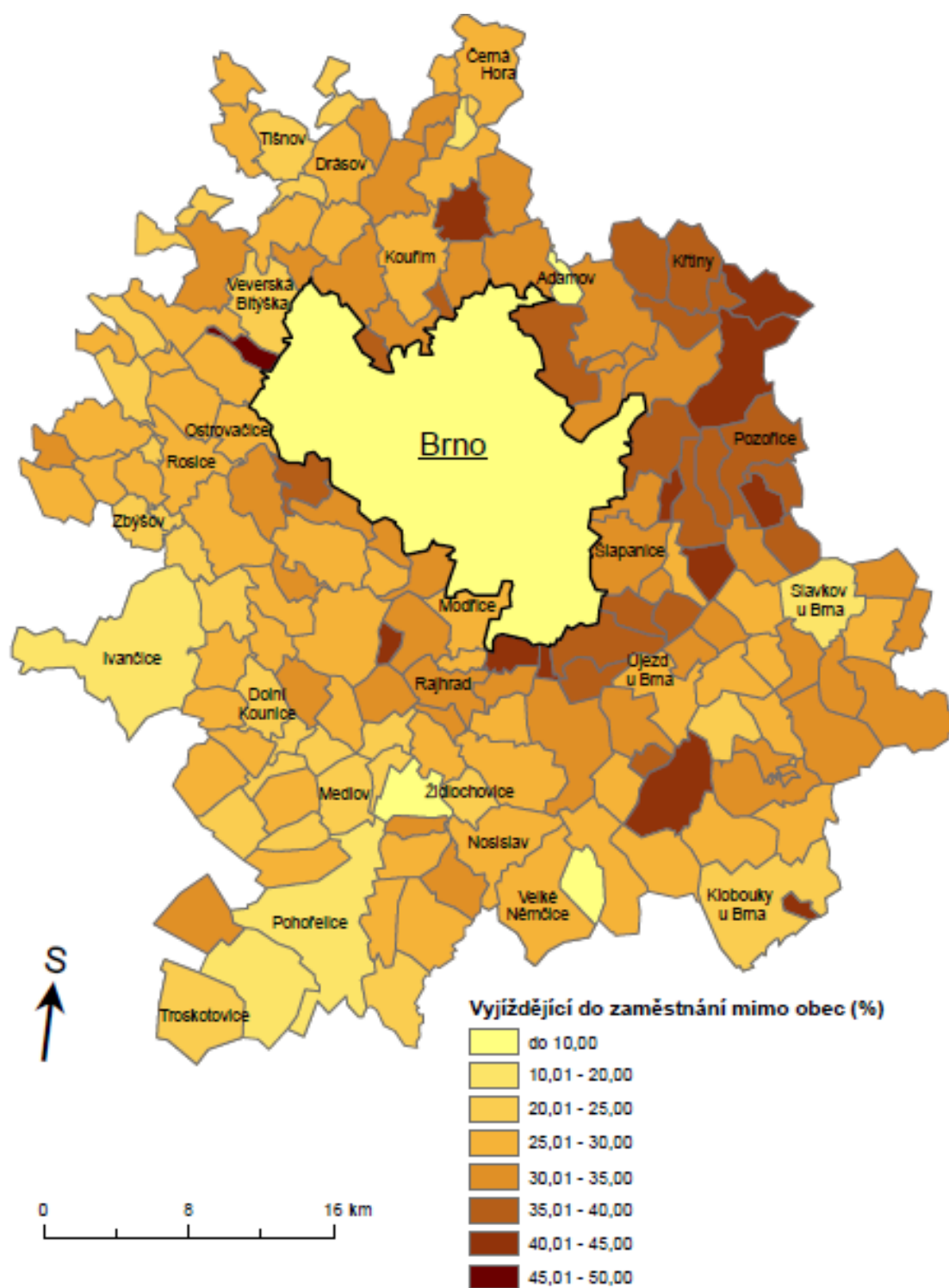
Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Příloha 4: Saldo dojížděky a vyjížděky do škol v obcích BMO v roce 2011

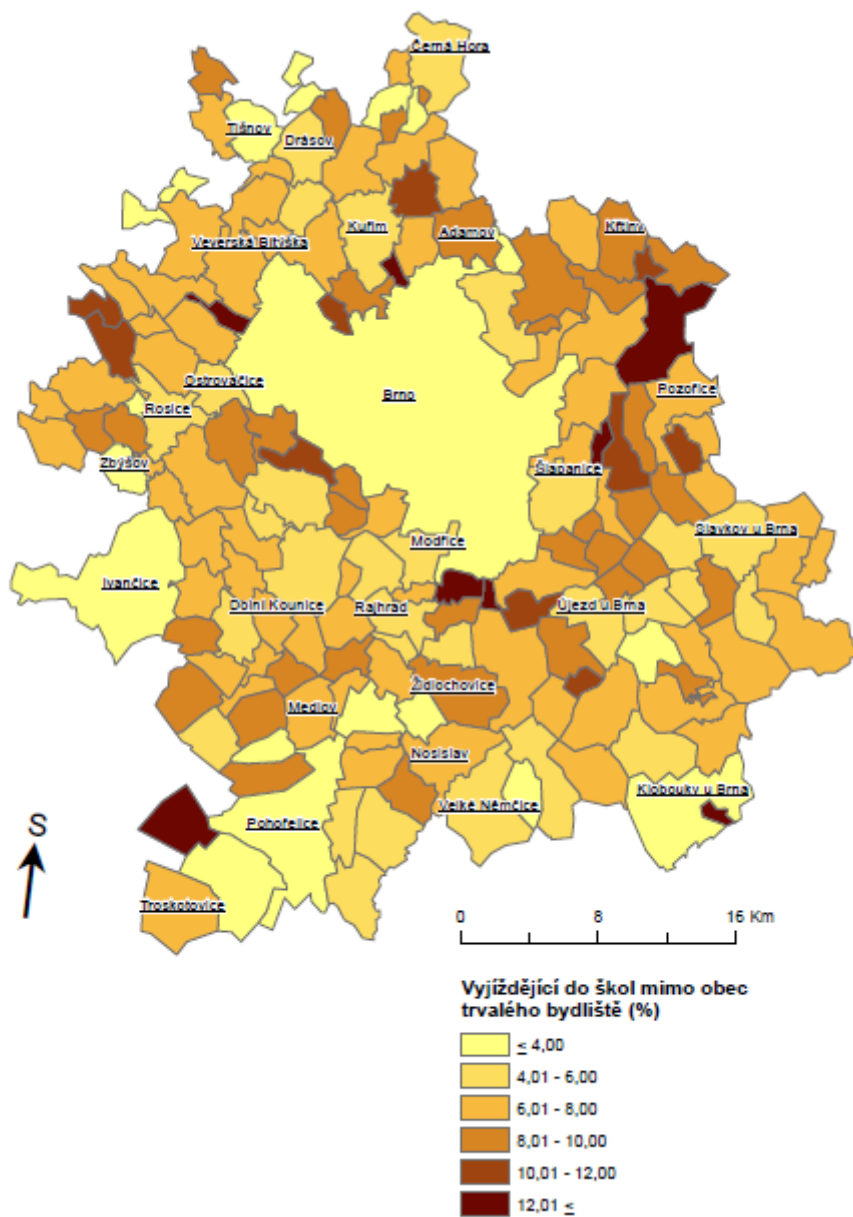
Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Příloha 5: Podíl obyvatel vyjíždějících do zaměstnání mimo obec trvalého bydliště na počtu obyvatel obce ve věku 15 až 64 let (2011)

Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Příloha 6: Podíl obyvatel vyjíždějících do škol mimo obec trvalého bydliště na počtu bydlících obyvatel obce

Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Příloha 7: Vývoj ukazatelů ekonomické výkonnosti Jihomoravského kraje v letech 2001–12

Ukazatel	Jedn.	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
HPH v běžných cenách	mil. Kč	227209	237705	250209	265519	279896	304455	333165	359287	351534	354039	357805	362265
HDP v běžných cenách	mil. Kč	249521	260372	274027	294106	310623	336071	369283	397332	389770	392398	397168	403636
HDP/obyv.	Kč	221410	231903	244303	262035	274819	297148	325239	347435	338928	340397	341024	345833
HDP v cenách předchozího roku	mil. Kč	238602	253687	270790	284916	311335	331877	356759	387939	381952	399828	400008	395415

Ukazatel	Jedn.	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
HDP, objemové indexy, předchozí rok = 100	%	103,1	101,7	104	104	105,9	106,8	106,2	105,1	96,1	102,6	101,9	99,6
HDP, objemové indexy, 1995 = 100	%	109,1	110,9	115,3	119,9	126,9	135,6	143,9	151,2	145,4	149,1	152	151,3
Čistý disponibilní důchod domácností	mil. Kč	141145	143804	149062	160258	170364	177838	194348	208545	215630	216733	215251	221625
Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele	Kč	125244	128081	132893	142783	150727	157241	171168	182356	187503	188011	184823	189887
Tvorba hrubého fixního kapitálu	mil. Kč	60596	65216	88526	73337	104289	90979	106737	109592	92271	91088	92587	
Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele	Kč	53769	58086	78924	65340	92268	80442	94007	95830	80235	79017	79499	
Zaměstnanost celkem (osoby)	osoby	523032	517217	521917	517789	529444	532150	549457	562437	546299	553026	551746	557638

Zdroj: ČSÚ - Databáze regionálních účtů

Příloha 8: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání CZ-ISCO v krajích v roce 2012

	Řídící pracovníci	Specialisté	Techničtí a odborní pracovníci	Úředníci	Pracovníci ve službách a prodeji	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesn. a ryb.	Řemeslníci a opraváři	Obsluha strojů a zařízení, montéři	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
ČR	58 343	36 592	28 780	22 578	16 445	18 812	21 730	21 112	14 627
Hl. m.Praha	82 544	44 618	34 311	26 005	18 366	19 022	23 954	22 521	15 300
Středočeský	56 901	34 044	29 706	22 541	16 452	19 838	24 110	22 656	16 023
Jihočeský	45 675	31 259	27 705	22 051	15 993	19 874	20 879	20 825	14 230
Plzeňský	53 229	33 759	27 367	22 941	16 242	20 488	22 986	21 730	14 809
Karlovarský	44 678	29 961	25 329	21 736	17 169	18 723	21 229	20 070	14 115
Ústecký	53 918	32 303	27 143	21 106	15 354	18 428	20 995	21 337	14 650
Liberecký	52 959	31 686	25 630	20 479	16 749	16 385	22 156	21 218	15 633
Královéhradecký	48 214	30 476	25 629	20 355	16 506	18 634	21 698	20 456	15 226
Pardubický	46 916	30 453	25 771	21 549	16 051	19 885	20 572	19 226	14 155
Vysočina	48 246	31 067	26 740	21 615	15 167	21 283	20 969	19 952	14 673
Jihomoravský	55 067	35 088	27 312	21 543	15 745	17 094	21 326	20 338	15 058
Olomoucký	47 372	30 787	25 123	19 903	16 433	18 640	21 099	20 188	14 558
Zlínský	48 219	29 933	25 702	20 245	15 236	18 198	21 430	20 912	13 358
Moravskoslezský	49 452	32 017	27 405	21 275	15 591	19 014	22 202	22 828	13 831

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Příloha 9: Vývoj počtu MŠ, tříd a dětí navštěvujících MŠ ve vybraných SO ORP

	2007/2008			2009/2010			2011/2012			2012/2013		
	počet	třídy	děti	počet	třídy	děti	počet	třídy	děti	počet	třídy	Děti
Blansko	30	63	1453	30	67	1610	32	74	1772	32	74	1810
Brno	146	435	9846	149	455	10464	153	483	11369	156	495	11772

Bučovice	12	22	472	12	22	460	12	24	524	12	24	534
Hustopeče	25	46	1005	25	48	1098	25	51	1149	25	54	1256
Ivančice	16	33	698	16	36	772	17	37	860	17	38	871
Kuřim	8	24	592	8	26	653	9	32	739	9	34	797
Moravský Krumlov	19	31	656	19	31	665	19	32	728	19	34	789
Pohořelice	10	16	379	10	17	396	11	21	471	11	24	500
Rosice	18	31	676	18	32	731	17	36	860	17	37	882
Slavkov u Brna	18	30	678	18	33	757	19	41	912	19	41	924
Šlapanice	37	75	1686	38	81	1907	39	95	2248	40	104	2440
Tišnov	20	36	812	20	40	918	21	45	1054	21	47	1123
Židlochovice	20	36	812	20	40	918	21	45	1054	21	47	1123
Celkem												

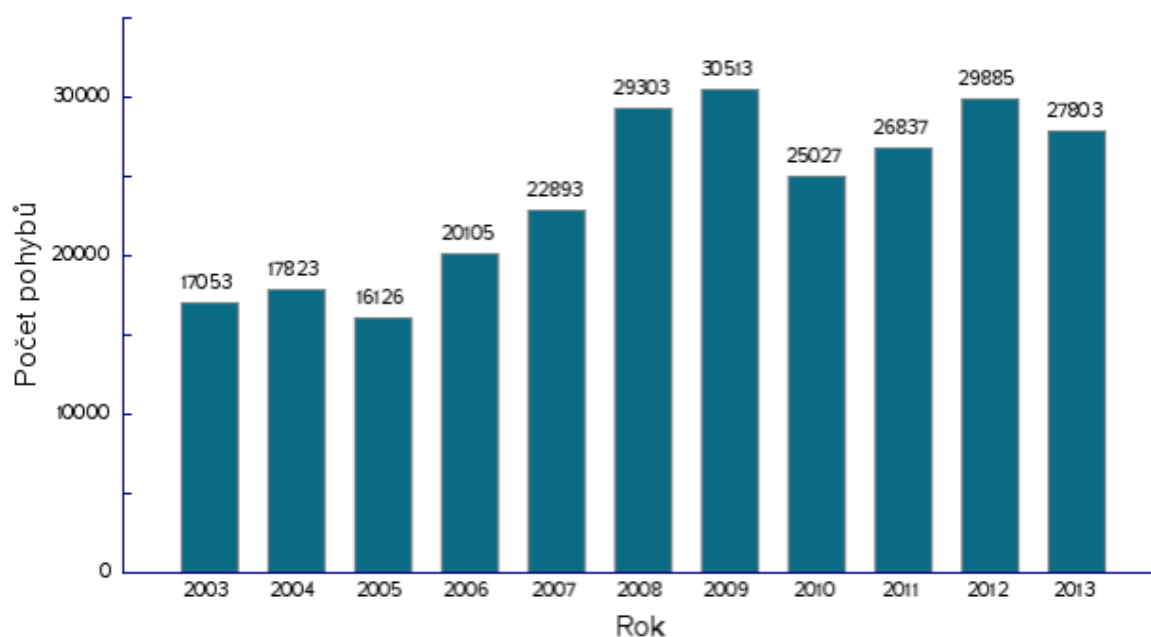
Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Příloha 10: Vývoj počtu ZŠ, tříd a dětí navštěvujících ZŠ ve vybraných SO ORP

	2007/2008			2009/2010			2011/2012			2012/2013		
	počet	třídy	děti	počet	třídy	děti	počet	třídy	děti	počet	třídy	děti
Blansko	24	220	4164	24	215	3848	24	215	3887	24	215	3933
Brno	82	1378	27299	85	1349	26004	86	1345	26405	87	1355	27276
Bučovice	9	68	1344	8	68	1250	8	65	1187	8	66	1164
Hustopeče	22	163	2957	22	156	2762	22	156	2703	22	153	2701
Ivančice	13	106	2054	13	104	1965	13	102	1893	13	99	1928
Kuřim	8	69	1395	8	70	1431	8	68	1452	8	68	1503
Moravský Krumlov	19	110	1985	19	105	1773	19	103	1686	18	102	1682
Pohořelice	8	56	1085	8	58	1033	8	61	1056	8	59	1028
Rosice	12	95	1854	12	92	1724	12	91	1716	12	94	1766
Slavkov u Brna	17	97	1727	17	97	1672	17	102	1699	17	95	1787
Šlapanice	32	212	3957	32	207	3787	32	221	4009	32	229	4300
Tišnov	16	135	2623	16	125	2419	16	123	2373	16	120	2417
Židlochovice	16	135	2623	16	125	2419	16	123	2373	16	120	2417
Celkem												

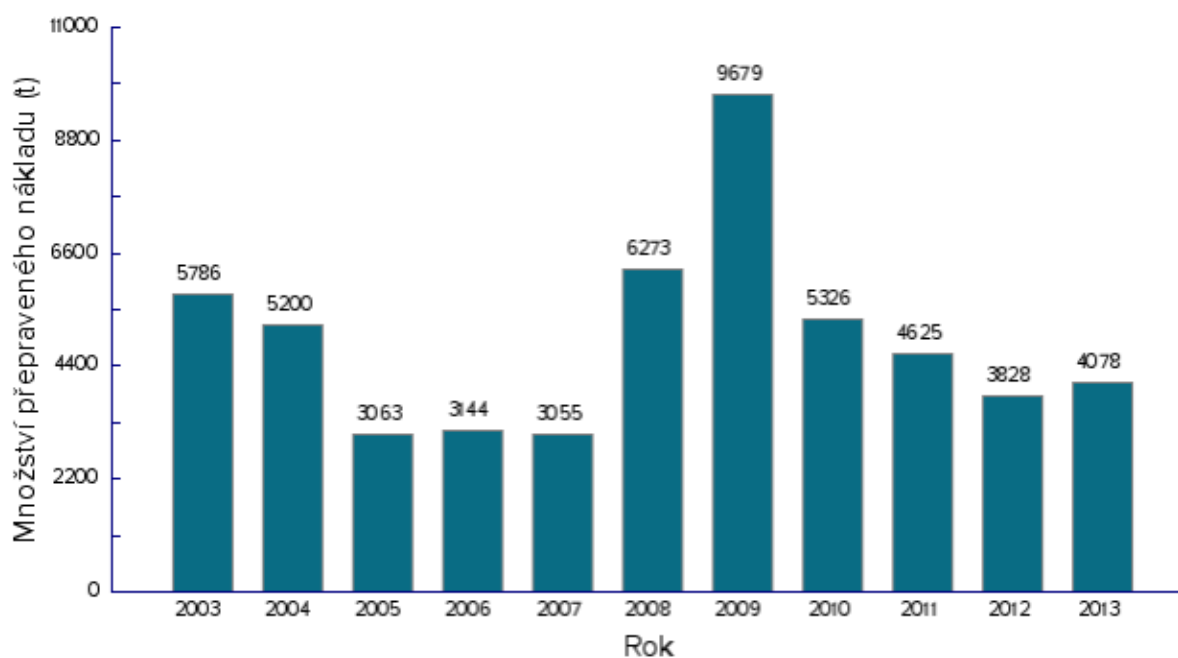
Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze

Příloha 11: Vývoj počtu pohybů letadel od roku 2003 do roku 2013 na letišti Brno-Tuřany

Zdroj: Převzato z <http://www.bruno-airport.cz/>

Příloha 12: Vývoj množství přepraveného nákladu od roku 2003 do 2013 (v tunách) na letišti Brno-Tuřany

Zdroj: Převzato z <http://www.bruno-airport.cz/>

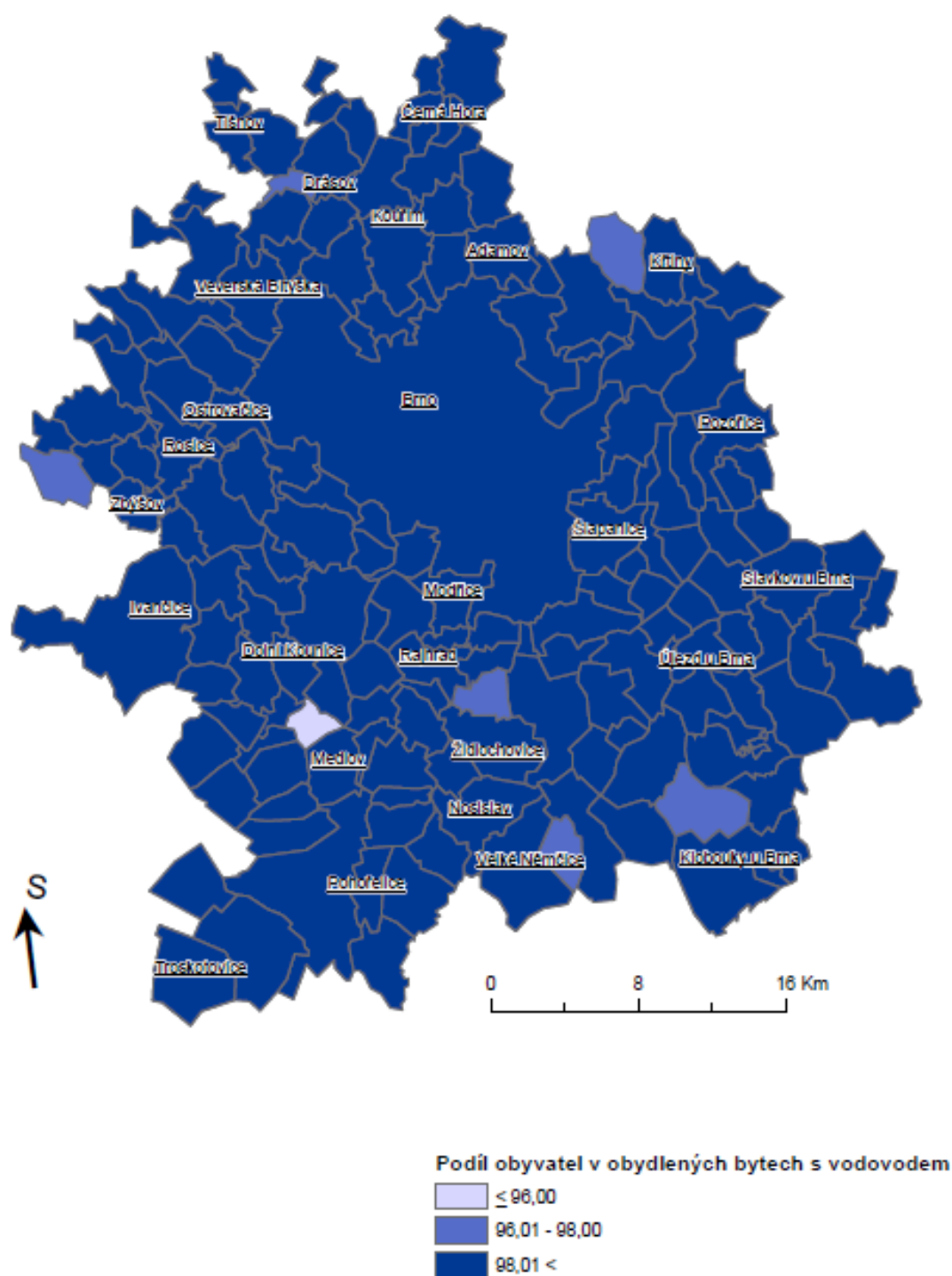
Tabulka 6: Základní informace o IDS JMK

Počet linek v IDS JMK	322
-----------------------	-----

Počet vlakových linek	25
Počet tramvajových linek v Brně (čísla 1 až 12)	11
Počet trolejbusových linek v Brně (čísla 20 až 40)	13
Počet autobusových linek v Brně (čísla 40 do 100)	48
Počet linek městské dopravy v Adamově	1
Počet linek městské dopravy v Blansku	4
Počet linek městské dopravy v Břeclavi	9
Počet linek městské dopravy v Hodoníně	4
Počet linek městské dopravy v Kyjově	3
Počet linek městské dopravy ve Vyškově	4
Počet linek městské dopravy ve Znojmě	7
Počet regionálních autobusových linek	193
Počet zón	156

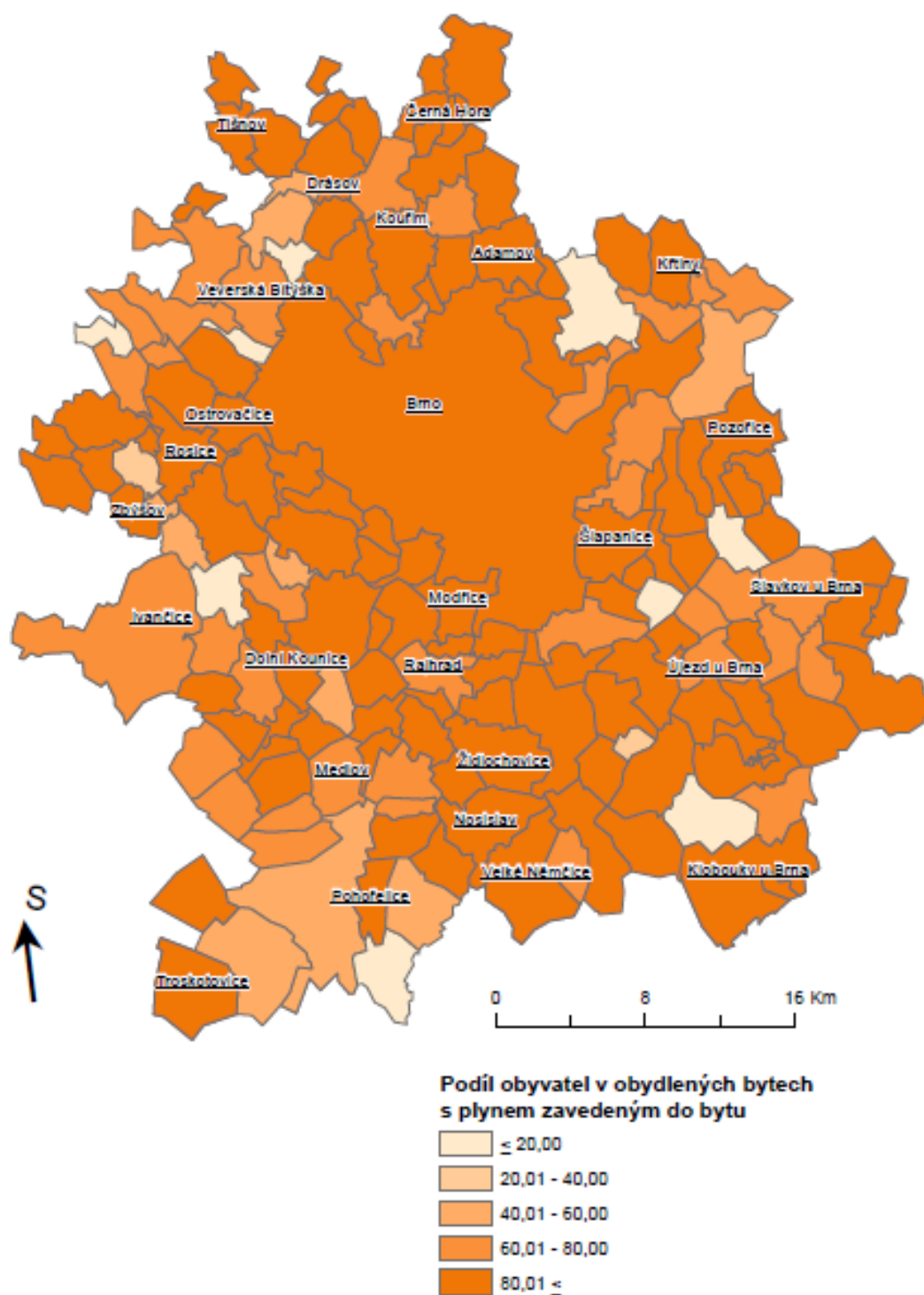
Zdroj: <http://www.idsjmk.cz/>

Příloha 13: Podíl obyvatel v obydlených bytech s vodovodem v obcích BMO v roce 2011

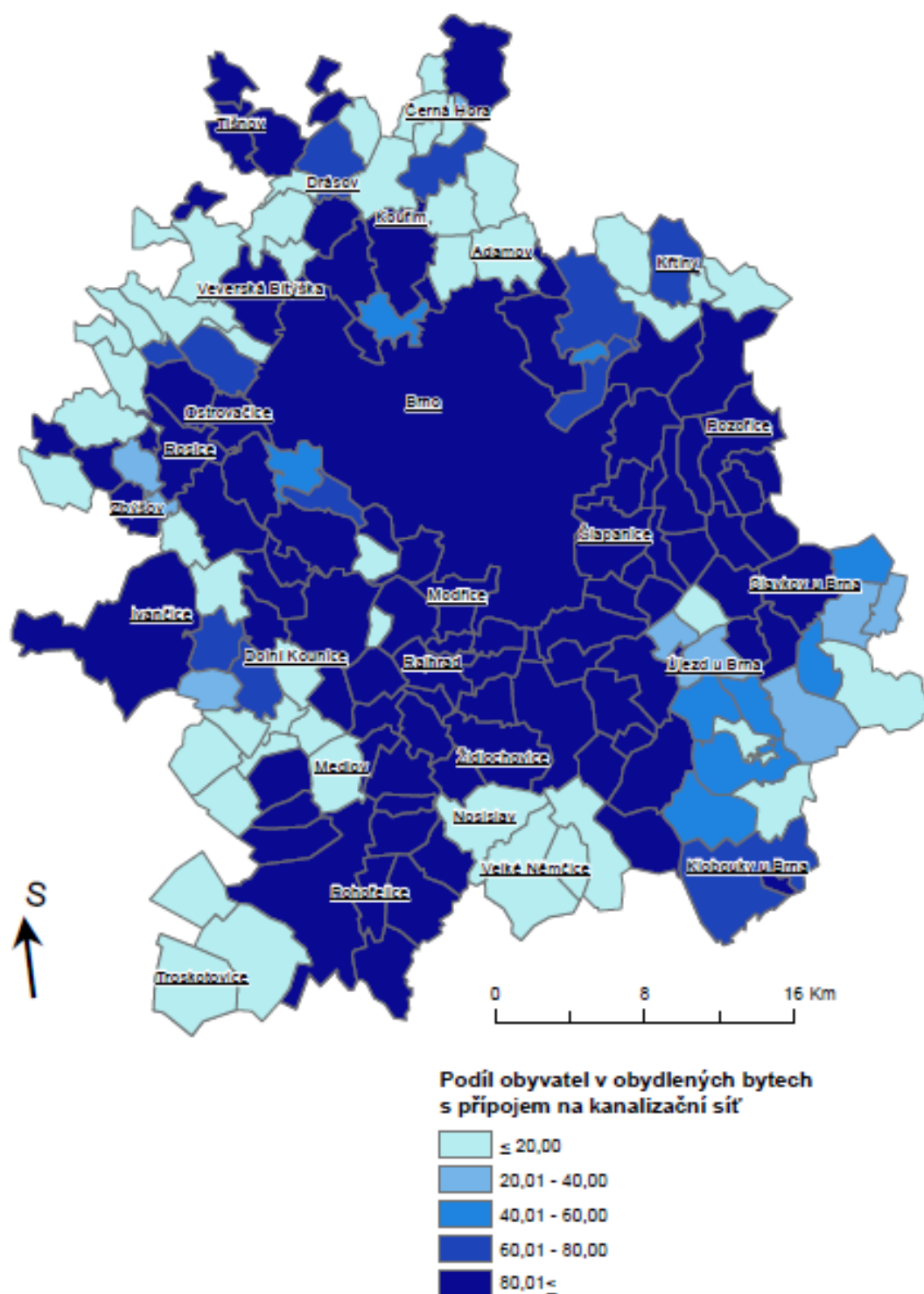
Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Příloha 14: Podíl obyvatel v obydlených bytech s plynem zavedeným do bytu v BMO v roce 2011

Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Příloha 15: Podíl obyvatel v obydlených bytech s přípojkou na kanalizační síť v BMO v roce 2011

Zdroj: ČSÚ – Územně analytické podklady za obce ČR

Příloha 16: Chráněná území a evropsky významné lokality v obcích BMO

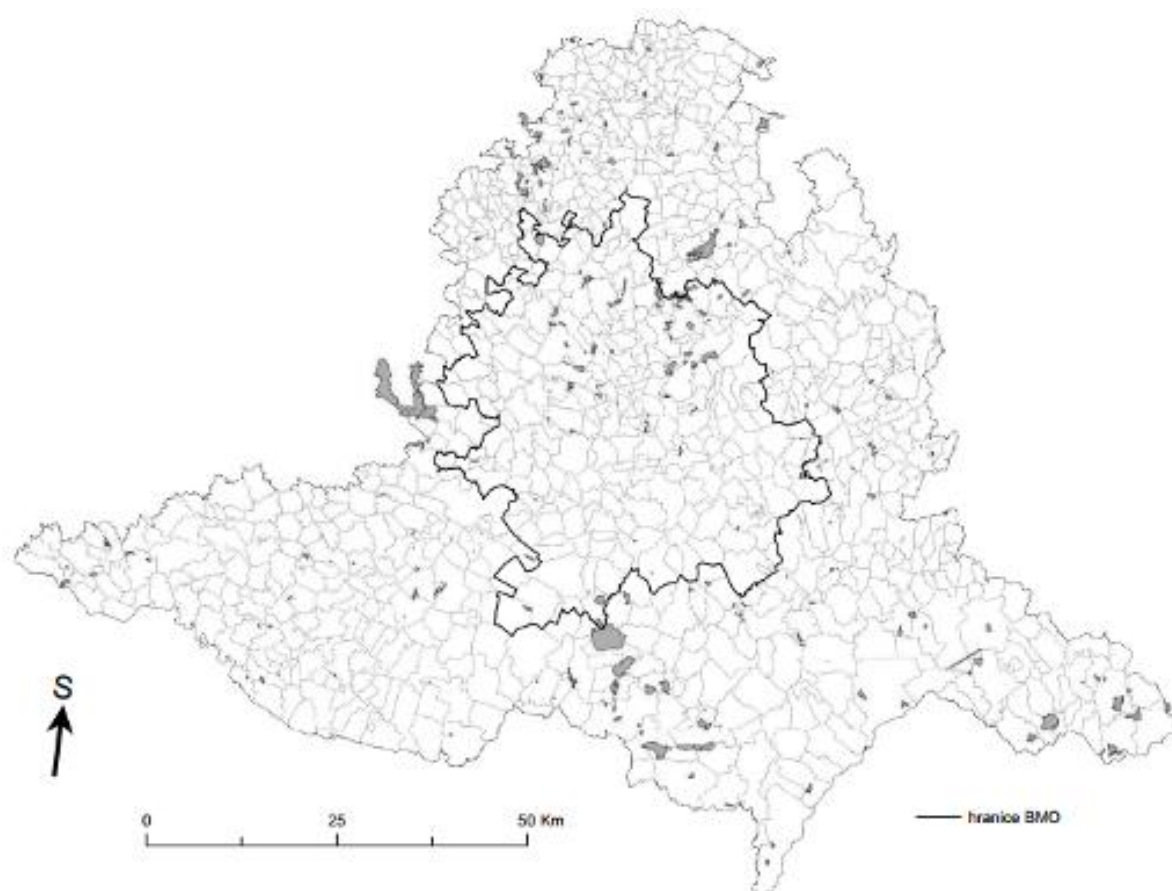
Obec	EVL	VZCHÚ	MZCHÚ
Adamov	Moravský kras, Údolí Svitavy	Moravský kras	Býčí skála

Obec	EVL	VZCHÚ	MZCHÚ
Babice nad Svitavou	Moravský kras, Údolí Svitavy	Moravský kras	Býčí skála, Čihadlo, Dřínová, Kněžnice
Bílovice nad Svitavou	Moravský kras, Údolí Svitavy		Malužín
Blučina			Nové hory
Bošovice	Visengrunty		Visengrunty
Brno	doplnit	Moravský kras	Doplnit (pouze ty hlavní)
Čebín	Na lesní horce		Na lesní horce
Česká			Šiberná
Habrůvka	Moravský kras	Moravský kras	Býčí skála, Habrůvecká bučina, U Výpustku
Heršpice	Mouřínov - Druhý rybník		Jalový dvůr, Mušenic, Rašovický zlom - Chobot
Hodějvice			Návdavky u Němčan, Rašovický zlom - Chobot
Hostěnice	Moravský kras	Moravský kras	Údolí Říčky
Hostěrádky	Špice		Špice
Chudčice			Břenčák
Ivaň	Vranovický a Plačkův les, Mušovský luh		Plačkův les a říčka Šatava, Dolní mušovský luh
Kanice	Moravský kras	Moravský kras	Hádecká planinka
Klobouky u Brna	Ochůzky - Nedánov		
Kobeřice u Brna	Polámanky		
Křepice	Mikulovický les		
Křtiny	Křtiny – kostel, Luční údolí, Moravský kras	Moravský kras	Mokřad pod Típečkem, Bayerova
Kuřim	Zlobice		Březina, Šiberná, Zlobice
Lelekovice			Březina, Babí lom
Malhostovice	Zlobice, Malhostovická pecka, Zkamenělá svatba		Drásovský kopeček, Malhostovická pecka, Zlobice
Měnin	Rumunská bažantnice		
Milonice	Černecký a Milonický hájek		
Moravské Knínice			Obůrky-Třeštěnek
Němčany			Návdavky u Němčan, Mrazový klín
Neslovice			Patočkova hora
Nesvačilka	Zřídla u Nesvačilky		
Nikolčice	Rumunská bažantnice Přední kout		
Nosislav	Knížecí les, Přísnotický les		Nosislavská zátočina
Nové Bránice	Červené stráně		
Ochoz u Brna	Moravský kras	Moravský kras	Údolí Říčky, Zadní Hády
Omice			Na hájku
Podolí	Šlapanické slepence		Horka

Obec	EVL	VZCHÚ	MZCHÚ
Pohořelice	Šumické rybníky, Mušovský luh		
Popůvky	Bosonožský hájek		Bosonožský hájek
Práche	Jevišovka		
Přibice	Mušovský luh		
Rebešovice			Velké Druždavy
Rosice	Rosice - zámek		
Sivice	Sivický les		
Slavkov u Brna	Slavkovský zámecký park a aleje		
Sokolnice			Žabárník
Svinošice			Babí lom
Tišnov	Květnice		Květnice
Trboušany			V olších
Troskotovice			Troskotovický dolní rybník
Troubsko	Bosonožský hájek		Bosonožský hájek
Tvarožná	Sivický les		Velatická slepencová stráž, Santon
Újezd u Brna	Zřídla u Nesvačilk, Špice		Špice
Velatice			Velatická slepencová stráž, Vinohrady
Velké Němčice			Plácky
Viničné Šumice			Hynčicovy skály
Žatčany			Písky
Židlochovice	Židlochovický zámecký park		

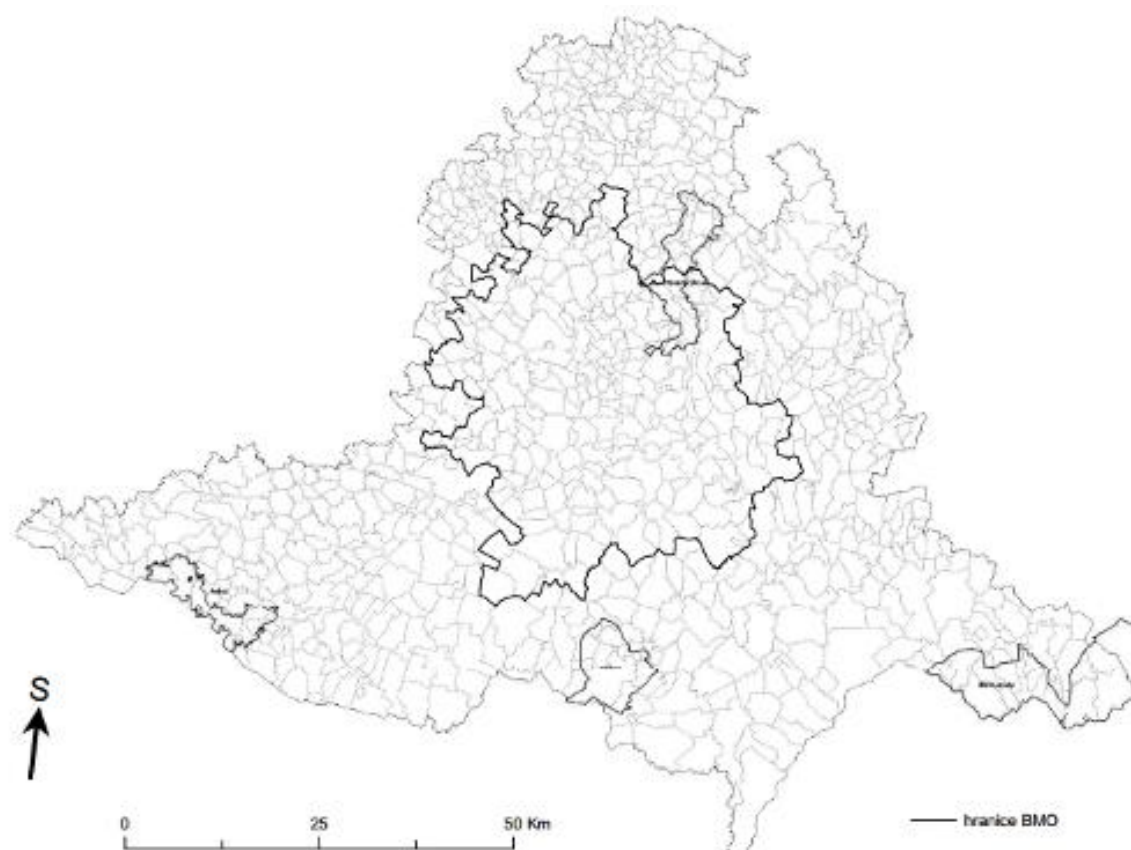
Zdroj: Ekologický institut Veronika

Příloha 17: Maloplošná zvláště chráněná území v BMO a v JMK

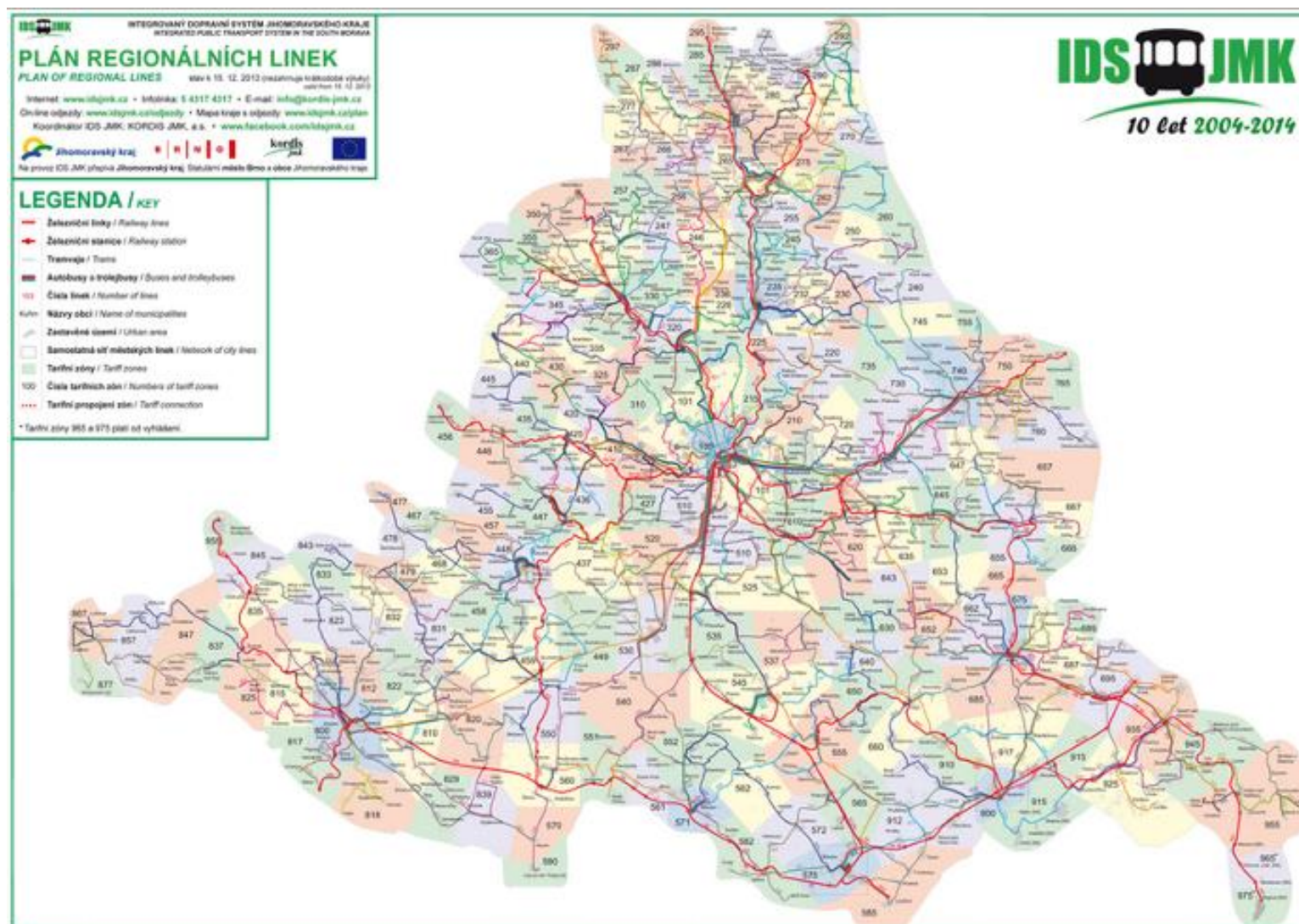
Zdroj: Ekologický institut Veronica

Příloha 18: Velkoplošná zvláště chráněná území v BMO a v JMK

Zdroj: Ekologický institut Veronica

Příloha 19: Plán regionálních linek IDS JMK

Zdroj: Převzato z <http://www.idsjmk.cz/>

Příloha 20: Analýza rizik

Analýza rizik pracuje s kritickými faktory implementační fáze strategie. Analyzována jsou tedy potenciální rizika procesu práce s dokončenou ISR BMO ITI. Jednotlivá rizika jsou rozdělena do několika kategorií:

- ekonomická,
- metodická,
- personální,
- politická,
- komunikační,
- ostatní.

Pro každé riziko byla identifikována **významnost** rizika (škála 1–5 s tím, že stupeň 1 představuje nejnižší významnost rizika, stupeň 5 nejvyšší). Významné riziko je takové riziko, které může v případě naplnění významně ohrozit přípravu nebo implementaci ISR BMO ITI nebo její dílčí části. Dále je vyhodnocena **pravděpodobnost** rizika vyjadřující, s jakou pravděpodobností se riziko naplní. Pro pravděpodobnost rizika je opět zvolena škála 1–5, kde stupeň 1 představuje nejmenší pravděpodobnost rizika a stupeň 5 pravděpodobnost nejvyšší. Výsledný **dopad** rizika je součinem významnosti a pravděpodobnosti s tím, že výsledná škála je definována takto:

- 1–6 nízký dopad;
- 7–13 střední dopad;
- 14–19 vysoký dopad;
- 20–25 kritický dopad.

Pro všechna identifikovaná rizika jsou navržena opatření k jejich snížení, důraz je přitom kladen především na rizika s kritickým nebo vysokým dopadem. Analýza rizik je provedena v tabulkové formě na následujících stranách.

Riziko	Popis	Význam.	Pravděp.	Výsledný dopad	Úroveň rizika	Opatření
Ekonomická rizika						
Nedostatek projektových záměrů pro některá opatření	Příčinou rizika je neadekvátní odhad nositelů integrovaných projektů ve fázi přípravy strategie. Ten mohl spočívat jak v chybném posouzení integrovaného charakteru projektu, tak například v nesprávném odhadu schopnosti spolufinancování projektu ve fázi realizace.	5	3	15	Vysoký dopad	Riziko bude eliminováno důkladnou konzultací projektových záměrů na tematických pracovních skupinách, které budou pro dílčí cíle tvořit tzv. fiše integrovaných řešení zahrnující konkrétní integrované projekty. Pracovní skupiny budou diskutovat nejen potřebnou integrovanost projektu a jeho synergie, ale rovněž reálnost jeho harmonogramu a rozpočtu.
Nedostatečná připravenost projektových záměrů	Při identifikaci projektových záměrů se vychází většinou i z pouhých ideových záměrů nebo záměrů, které jsou na začátku zpracování potřebné projektové dokumentace. Riziko nedostatečné připravenosti integrovaných projektů v úvodní fázi realizace ITI může znamenat nemožnost začít čerpat finanční prostředky dle finančního plánu ITI.	5	5	25	Kritický dopad	Toto riziko lze vzhledem k jeho významu i pravděpodobnosti naplnění vnímat jako zcela klíčové. Riziko bude eliminováno pečlivou identifikací několika záměrů, které mohou být k čerpání peněz připraveny v horizontu několika měsíců, a urychleným zahájením přípravy některých dalších projektů. Kromě toho je riziko zohledněno v realistickém nastavení finančního plánu.
Příliš velké finanční nároky projektových záměrů vzhledem k finanční alokaci ITI	V současné době finanční nároky projektových záměrů přesahují finanční možnosti ITI. Je tedy zřejmé, že nebude možné podpořit všechny. Toto může vést i tomu, že budou podpořeny méně kvalitní, ale připravené projekty, na úkor projektů, které skutečně naplňují integrovaný a synergický charakter ITI.	4	2	8	Střední dopad	Toto riziko má pouze střední dopad, protože alokace na ITI je předem známá a skutečnost, že budou podpořeny ty projekty, které nejlépe plní cíle ITI je logická a oprávněná. V přípravné i realizační fázi jsou zavedeny postupy, které umožní dlouhodobé plánování složitějších projektů s významným pozitivním dopadem na aglomeraci.

Riziko	Popis	Význam.	Pravděp.	Výsledný dopad	Úroveň rizika	Opatření
Nedostatek peněz na spolufinancování projektů ze strany nositelů	Toto riziko spočívá ve špatném odhadu finančních nároků jednotlivých projektů, jakož i v chybném odhadu ekonomických ukazatelů a solventnosti nositelů projektů v následujících letech.	4	3	12	Střední dopad	Uvedené riziko by potenciálně mohlo představovat významnou hrozbu znemožňující realizaci řady integrovaných projektů a tedy i naplnění cílů ITI. Pravděpodobnost naplnění tohoto rizika je střední. SM Brno provedlo v přípravné fázi důkladnou analýzu finančních potřeb a zdrojů tak, aby mohlo provést kvalifikovaný výběr projektů zařazených do ITI. SM Brno potřeby spolufinancování projektů bez problémů pokryje. Finance z městského rozpočtu určené na investice převyšují částku každoročně potřebnou pro spolufinancování ITI. O provedení důkladné analýzy byly požádány i další subjekty, kteří budou v roli nositelů projektů.
Metodická rizika						
Nesplnění navržených hodnot indikátorů	Vzhledem k tomu, že indikátory ITI budou navrhovány dříve, než budou schváleny finální verze některých OP, hrozí zde riziko, že bude muset být výběr i cílové hodnoty indikátorů překvalifikovány. Cílové hodnoty indikátorů přitom budou jedním ze základních parametrů, na kterých bude postavena rezervace finančních prostředků pro ITI u jednotlivých OP. Kromě toho hrozí, že dílčí projekty nebudou schopné naplnit predikované agregované indikátory ITI.	2	5	10	Střední dopad	Indikátory ITI jsou stanoveny na základě deklarovaných indikátorů projektových záměrů. Změny projektových záměrů mající vliv na deklarované cílové hodnoty indikátorů tak budou mít vliv i na plnění indikátorů celého ITI. Eliminace rizika lze dosáhnout změnou indikátorů ITI (podstatná změna ITI), kdy snížení hodnoty některého indikátoru bude kompenzováno navýšením jiného v souladu s charakterem změny integrovaného projektu. Toto platí i v případě, že finální verze OP nebudou odpovídat nastavené indikátorové soustavě ITI.

Riziko	Popis	Význam.	Pravděp.	Výsledný dopad	Úroveň rizika	Opatření
Nedodržení časového harmonogramu	Časový harmonogram je jedním ze základních parametrů, které budou doprovázet rezervaci prostředků pro ITI u jednotlivých OP. Dle MPIN budou moci ŘO jednotlivých OP v případě neplnění finančního či časového harmonogramu část prostředků ITI přelokovat na jiný, jenž časový a finanční plán plní a představuje dostatečnou absorpční kapacitu. Neplnění harmonogramu by tak v konečném důsledku mohlo znamenat ztrátu části alokace.	5	5	25	Vysoký dopad	Realizace všech opatření je v harmonogramu nastavena tak, že probíhá kontinuálně po celou dobu realizace ITI. Finanční plán ITI a jednotlivých opatření na jednotlivé roky byl sestaven tak, aby bral v potaz dobu předpokládané přípravy a realizace identifikovaných integrovaných projektů, přičemž počítá i s delším horizontem přípravy komplikovanějších projektů. Harmonogram je tedy v souladu se všemi dostupnými informacemi o potenciálních projektech naplňujících opatření ITI. Harmonogram specifických výzev na předkládání integrovaných projektů v jednotlivých OP bude přitom koordinován ze strany MMR a ze strany Národní stáje konference.
Časté změny strategie ITI (finanční plán, rozpočet, indikátory)	Nutnost změn strategie s sebou nese zásadní rizika, jelikož změny strategie ITI bude muset procházet složitým schvalovacím procesem nejen ve vztahu k MMR ale i ostatním ŘO. Časté nebo zásadní změny ITI pak mohou mít rovněž vliv na zachování rezervace prostředků u příslušných OP.	5	5	25	Vysoký dopad	Vzhledem k tomu, že nutnost změn strategie ITI bude z velké části zapříčiněna změnami v přípravě a realizaci dílčích integrovaných projektů, je možné riziko eliminovat jediné včasných zahájením přípravy těchto projektů, důkladným stanovením jejich základních parametrů tak, aby nebylo třeba později tyto parametry měnit a samozřejmě důkladnou konzultací projektů na v rámci struktury subjektů ITI i navenek s příslušnými ŘO. Na tyto aktivity bude dán důraz především v případě, že se bude jednat o tzv. „klíčové projekty“ dle definice MPIN.

Riziko	Popis	Význam.	Pravděp.	Výsledný dopad	Úroveň rizika	Opatření
Široce vymezená aglomerace – územní rozdrobenost projektů a slabé integrační vazby projektů	Aglomerace byla vymezena v souladu s metodikou jako území, ve kterém dochází k funkční propojenosti jádrového města a jeho zázemí. Ačkoli území aglomerace je definováno především jako území dopadu, není vyloučené, že i subjekty lokalizované v tomto území budou předkládat projektové záměry v rámci ITI. Pokud by k tomu docházelo v masivní míře a neexistoval by mechanismus posuzování významnosti projektu pro integrované řešení identifikovaných problémů, pak hrozí značná rozdrobenost projektů a upozadění integrovaného přístupu.	3	3	9	Střední dopad	Riziko bude eliminováno důkladnou konzultací projektových záměrů na tematických pracovních skupinách, které budou pro dílčí cíle tvořit tzv. fiše integrovaných řešení zahrnující konkrétní projekty. Pracovní skupiny budou diskutovat potřebnou integrovanost projektu a jeho schopnost synergicky přispět k zásadnímu zlepšení v identifikovaných problematických oblastech.
Personální rizika						
Nízká efektivita implementačního systému ITI	V rámci strategie ITI byla stanovena implementační struktura a byly stanoveny role jednotlivých subjektů. Vzhledem k tomu, že ITI je zcela novým nástrojem hrozí, že některé postupy se během realizace ukáží jako neefektivní či zcela neprůchodné.	4	3	12	Střední dopad	Pro eliminaci rizika byly pečlivě analyzovány zkušenosti z implementace předchozích nástrojů urbánní dimenze (především IPRM) a tyto zkušenosti byly zohledněny v nastavení procesů v rámci implementačních struktur ITI. Během implementace ITI bude průběžně sledována efektivita implementačního systému a jednotlivých procesů a v případě potřeby budou postupy měněny tak, aby odpovídaly potřebám. Nastavení procesů bude možné diskutovat rovněž v rámci platorem ustanovených na regionální a národní úrovni (Národní stálá konference, Regionální stálá konference).

Riziko	Popis	Význam.	Pravděp.	Výsledný dopad	Úroveň rizika	Opatření
Organizačně náročný výkon agentury zprostředkujícího subjektu pro některé OP	Pro programy financované z ERDF budou nositelé ITI hrát mimo jiné i roli zprostředkujícího subjektu. Nositelé ITI, resp. jejich aparát se tak stane součástí implementačního systému, což předpokládá relativně vysoké nároky na procesní postupy a zodpovědnost za výkon činností a s tím spojené případné sankce za porušení stanovených postupů.	5	3	15	Střední dopad	Výkon funkce zprostředkujícího subjektu je předpokládán pouze pro programy financované z ERDF a pouze ve fázi výběru projektů, čímž bude náročnost agentury eliminována. Pro výkon agentury bude zpracován podrobný operační manuál, a to buďto nositelem ITI nebo přímo příslušným ŘO.
Politická rizika						
Změna politického vedení města spojená se změnou rozvojových priorit	Ke změně politického vedení města může dojít v souvislosti s komunálními volbami na podzim 2014 a dále pak v roce 2018. Nové politické vedení přitom může mít jiné představy o využití rozvojového potenciálu a řešení problémů ve vymezeném území. Tato změna orientace pak může mít vliv na celkové zaměření ITI.	4	2	12	Střední dopad	Strategie ITI byla zpracována za účasti všech partnerů v území a vyjadřuje tak konsensus různých subjektů. Kromě toho strategie ITI předložena ke schválení až nově zvolenému zastupitelstvu města, čímž budou záměry nového politického vedení dostatečně deklarovány. V roce 2018 se již předpokládá relativně významný posun v realizaci ITI a změna ITI tak nebude znamenat zásadní změny v jejím strategickém směřování.
Komunikační rizika						
Slabá podpora IPRM ze strany obyvatel a dalších subjektů	Vzhledem k tomu, že ITI je zcela nový nástroj, dá se předpokládat, že s ním obyvatelé a další subjekty v území nebudou zpočátku sžítí a nástroj a jeho dílčí projekty tak nebude mít zpočátku jejich důvěru a podporu.	3	1	3	Nízký dopad	Podpora ITI ze strany různých subjektů působících v aglomeraci je významná pro to, aby ITI byla nástrojem, který napomůže rozvoji aglomerace s maximální efektivitou. Díky důslednému zapojování partnerů již ve fázi přípravy dokumentu ITI i díky tomu, že ITI je obecně vnímán jako nástroj, který v každém případě přináší pozitivní změnu, je nedostatečná podpora ITI ze strany obyvatel a dalších subjektů působících v aglomeraci velmi nepravděpodobná. Eliminace rizika bude dosaženo realizací komunikační kampaně v rámci implementace ITI a realizací aktivit směřujících k podpoře absorpční kapacity.
Ostatní rizika						

Riziko	Popis	Význam.	Pravděp.	Výsledný dopad	Úroveň rizika	Opatření
Nevyjasněná pravidla pro předkládání a realizaci integrovaných projektů ohrožujících jejich realizovatelnosti	Riziko spočívá v nevyjasněných pravidlech například v oblasti veřejné podpory, generování příjmů, udržitelnosti indikátorů, zadávání zakázek atp., které mohou zásadním způsobem ohrožovat přípravu a realizaci integrovaných projektů	5	5	25	Kritický dopad	Riziko je eliminováno na národní úrovni, kdy jsou prosazovány přístupy vedoucí k jednotnému metodickému prostředí. Kromě toho některé nevyjasněné aspekty integrovaných projektů budou s příslušnými ŘO konzultovány ještě ve fázi přípravy projektu.
Nevyjasněné vlastnické vztahy a další organizační problémy při realizaci jednotlivých projektů	Toto riziko se týká pouze omezeného okruhu (menšiny) identifikovaných projektových záměrů, tedy nemůže ohrozit realizaci ITI jako celku, ale pouze realizaci relevantních integrovaných projektů.	3	2	6	Nízký dopad	Projektové záměry, u nichž hrozí neúspěšná příprava či realizace v důsledku nevyjasněných vlastnických vztahů nebo jiných organizačních problémů, mohou být připravovány v užší spolupráci s řídicí strukturou ITI (zejména pracovními skupinami, manažerem ITI, příp. řídicím výborem).
Vedlejší vlivy a nepředvídatelné události znesnadňující úspěšnou realizaci IPRM	Na realizaci ITI může mít poměrně zásadní vliv hned několik faktorů. Mezi ně patří například průběh schvalování operačních programů pro období 2014-2020, harmonogramy výzev pro integrované projekty, nastavení detailních pravidel pro žádosti o dotace integrovaných projektů, nastavení pravidel veřejné podpory apod. Tyto všechny faktory mohou vést ke komplikacím při přípravě projektů nebo až k nemožnosti realizace některých projektů.	5	5	24	Kritický dopad	Nepředvídatelným vlivům lze předcházet pouze vhodným nastavením systému řízení ITI. Tento systém byl předem diskutován a respektuje požadavky MPIN.

